Helsingin ranskalais-suomalainen koulu / lukio 2019

Nimi	Helsingin ranskalais-suomalainen koulu / lukio 2019
Kunta	Helsinki
Hyväksymispäivämäärä	25.5.2021
Pdf luotu	25.5.2021

SISÄLTÖ

1. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta. 1
1.1. Lukiokoulutuksen tehtävä. 1
1.2. Arvoperusta. 1
2. Opetuksen toteuttaminen. 3
2.1. Opintojen rakenne. 3
2.1.1. Tuntijako. 4
2.1.2. Kieliohjelma. 5
2.1.3. Lukion erityistehtävän mukaan suoritettavat opinnot. 5
2.2. Oppimiskäsitys. 5
2.3. Opiskeluympäristöt ja - menetelmät. 6
2.3.1. Kirjasto. 7
2.4. Toimintakulttuuri. 8
2.4.1. Opiskelijoiden osallisuus ja yhteisöllisyys. 8
2.4.2. Oppiva yhteisö. 8
2.4.3. Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus. 9
2.4.4. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. 9
2.4.5. Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus. 9
2.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö. 10
2.5.1. Vanhempainyhdistys. 10
2.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys. 10
2.6.1. Työelämävalmiudet. 13
2.6.2. Kansainvälinen osaaminen. 13
3. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen. 15
3.1. Ohjaus. 15
3.1.1. Ohjaussuunnitelma. 15
3.2. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki. 18
3.3. Opiskeluhuolto. 21
3.3.1. Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet. 21
3.3.2. Monialainen opiskeluhuollon yhteistyö. 21
3.3.3. Yhteisöllinen opiskeluhuolto. 22
3.3.4. Yksilökohtainen opiskeluhuolto. 22
3.3.5. Opiskeluhuollon suunnitelmat ja niiden laatiminen. 23
3.4. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä. 23
3.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä. 23
4. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi. 25

4.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa. 25
4.2. Oppiaineen oppimäärän arviointi. 25
4.3. Lukion oppimäärän suoritus. 26
4.4. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus. 28
4.5. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot. 29
5. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt. 31
5.1. Opetuksen yleiset tavoitteet. 31
5.2. Laaja-alainen osaaminen. 32
6. Toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi. 36
7. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista LIITE1. 37
8. Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä LIITE 2. 40
9. Oppiaineet. 45
9.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI). 45
9.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1). 46
ÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1). 48
ÄI2 Vuorovaikutustaidot, 2 op (ÄI2). 50
ÄI3 Kirjallisuus – elämys, analyysi, tulkinta, 2 op (ÄI3). 51
ÄI4 Kieli ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI4). 52
ÄI5 Kantaa ottavat ja vaikuttavat tekstit, 2 op (ÄI5). 54
ÄI6_FRA17 Kirjallisuus eri konteksteissa Littérature en plusieurs contextes, 4 op (ÄI6_FRA17). 55
ÄI7 Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (ÄI7). 55
ÄI8 Kirjoitustaidon syventäminen, 2 op (ÄI8). 56
ÄI9 Lukutaidon syventäminen, 2 op (ÄI9). 57
ÄI10 Kielenhuolto ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI10). 58
ÄI11 Ilmaisutaito I, 2 op (ÄI11). 58
ÄI12 Ilmaisutaito II, 2 op (ÄI12). 59
ÄI13 Moninainen media, 2 op (ÄI13). 60
ÄI14 Median maailma, 2 op (ÄI14). 60
ÄI15 Median lukiodiplomi, 2 op (ÄI15). 61
ÄI16 Teatterin lukiodiplomi, 2 op (ÄI16). 61
9.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6). 61
S21 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21). 64
S22 Vuorovaikutustaidot, 2 op (S22). 66
S23 Kirjallisuus – elämys, analyysi, tulkinta, 2 op (S23). 67

S24 Kieli ja kirjoittaminen, 2 op (S24). 68
S25 Kantaa ottavat ja vaikuttavat tekstit, 2 op (S25). 70
S26_FR17 Kirjallisuus eri konteksteissa Littérature en plusieurs contextes, 4 op (S26_FRA17). 71
S27 Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (S27). 71
S28 Kirjoitustaitojen syventäminen, 2 op (S28). 72
S29 Lukutaidon syventäminen, 2 op (S29). 73
S210 Kielenhuolto ja kirjoittaminen, 2 op (S210). 74
S211 Ilmaisutaito I, 2 op (S211). 75
S212 Ilmaisutaito II, 2 op (S212). 75
S213 Moninainen media, 2 op (S213). 76
S214 Median maailma, 2 op (S214). 77
ÄI15 Median lukiodiplomi, 2 op (ÄI15). 77
ÄI16 Teatterin lukiodiplomi, 2 op (ÄI16). 77
9.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU). 77
9.2.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1). 82
RUB11-2 Opiskelutaitoni, kieli-identiteettini ja kehittyvä ruotsini, 4 op (RUB11-2). 82
RUB13 Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13). 83
RUB14 Ympäristömme, 2 op (RUB14). 84
RUB15 Opiskelu ja työelämä, 2 op (RUB15). 85
RUB16 Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16). 86
RUB17 Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17). 86
RUB18 Pohjoismainen kulttuuri, 2 op (RUB18). 87
RUB19 Ylioppilastutkintoon valmentautuminen, 2 op (RUB19). . . 88
RUB110 Lukio-opintoihin valmentautuminen, 2 op (RUB110). . . . 89
RUB111 Projekti, 2 op (RUB111). 90
9.3. Vieraat kielet (VK). 90
9.3.1. Ranska A1-oppimäärä (FRA). 95
FRA11 Initiation au français au LFF, 2 op (FRA11). 95
FRA111 Image et communication, 2 op (FRA111). 96
FRA112 Médias et communication, 2 op (FRA112). 98
FRA13 Développement durable et science, 2 op (FRA13). 99
FRA14 La langue écrite comme outil de communication, 2 op (FRA14). 100
FRA115 Initiation à l'économie en français, 2 op (FRA115). . . . 101
FRA116 Prépa bac, 2 op (FRA116). 103
FRA18 Le langage oral comme outil d’influence et de transmission, 2 op (FRA18). 104

FRA19 Préparation au DELF B2, 2 op (FRA19). 105
ÄI6_FRA17 Kirjallisuus eri konteksteissa Littérature en plusieurs contextes, 4 op (ÄI6_FRA17). 106
FRA16 Langue des études supérieures et du monde du travail, 2 op (FRA16). 106
FRA110 Grammaire intensive, 2 op (FRA110). 108
FRA117 Préparation au DALF C1, 2 op (FRA117). 109
FRA114 Initiation aux relations internationales, 2 op (FRA114). . 110
FRA12 La langue et la culture comme outil d'expression créative, 2 op (FRA12). 112
FRA15 Futur et technologie, 2 op (FRA15). 113
FRA113 Traduction, 2 op (FRA113). 114
FRA118 Histoire en français, 2 op (FRA118). 115
FRA119 Histoire des sciences, 2 op (FRA119). 116
FRA120 Découverte et visite d'une institution européenne, 2 op (FRA120). 118
S26_FR17 Kirjallisuus eri konteksteissa Littérature en plusieurs contextes, 4 op (S26_FRA17). 119
9.3.2. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1). 119
ENA1-2 Opiskelutaidot, kieli-identiteetti ja englanti globaalina kielenä, 4 op (ENA1-2). 119
ENA3 Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3). 120
ENA4 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4). . . 121
ENA5 Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5). 122
ENA6 Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6). 123
ENA7 Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7). 124
ENA8 Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8). 124
ENA9 Englannin intensiivikurssi, 2 op (ENA9). 125
ENA10 Ylioppilaskokeeseen valmistava opintojakso, 2 op (ENA10). 126
ENA11 Maassa maan tavalla, 2 op (ENA11). 127
9.3.3. Espanja (EAB2). 127
EAB21 Adelante - eteenpäin!, 2 op (EAB21). 128
EAB22 Espanja ja Suomi - maailma ja minä, 2 op (EAB22). . . . 128
EAB23 Arki ja hyvinvointi, eri elämänvaiheet, 2 op (EAB23). . . . 129
EAB24 Kulttuuria ja luovuutta, 2 op (EAB24). 130
EAB25 Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (EAB25). 131

EAB26 Ajankohtaiset aiheet, mediat, lähdekritiikki, 2 op (EAB26). 132
EAB27 Ekologisuus, ympäristö, kestävä elämäntapa, 2 op (EAB27). 133
EAB28 Kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö, 2 op (EAB28). . 134
EAB29 Kertausta ylioppilaskokeeseen, 2 op (EAB29). 135
EAB210 Opintomatka espanjankieliseen maahan, 2 op (EAB210). 136
EAB211 Kieliharjoittelu, 2 op (EAB211). 137
EAB212 Projektit, 2 op (EAB212). 138
9.3.4. Saksa (SAB2). 139
SAB21 Pidemmälle, 2 op (SAB21). 139
SAB22 Saksa ja Suomi - maailma ja minä, 2 op (SAB22). 140
SAB23 Arki ja hyvinvointi, eri elämänvaiheet, 2 op (SAB23). . . . 141
SAB24 Kulttuuria ja luovuutta, 2 op (SAB24). 142
SAB25 Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (SAB25). 143
SAB26 Ajankohtaiset aiheet, mediat, lähdekritiikki, 2 op (SAB26). 144
SAB27 Ekologisuus, ympäristö, kestävä elämäntapa, 2 op (SAB27). 145
SAB28 Kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö, 2 op (SAB28). . 146
SAB29 Kertausta ylioppilaskokeeseen, 2 op (SAB29). 147
SAB210 Opintomatka saksankieliseen maahan, 2 op (SAB210). 147
SAB211 Kieliharjoittelu, 2 op (SAB211). 148
SAB212 Projektit, 2 op (SAB212). 149
9.3.5. Saksa B3 (SAB3). 150
SAB31 Saksan kieli haltuun, 2 op (SAB31). 150
SAB33 Eteenpäin, 2 op (SAB32). 151
SAB34 Minä ja maailma, 2 op (SAB33). 152
SAB36 Kulttuuria ja luovuutta, 2 op (SAB34). 153
SAB37 Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (SAB35). 154
SAB38 Ajankohtaisia asioita, 2 op (SAB36). 154
SAB39 Kertausta ylioppilaskokeeseen, 2 op (SAB37). 155
SAB310 Opintomatka, 2 op (SAB38). 156
SAB311 Kieliharjoittelu, 2 op (SAB39). 157
SAB312 Projektit, 2 op (SAB310). 157
SAB32 Arkielämän tilanteita, 2 op (SAB32). 158
SAB35 Oma elämänpiiri, 2 op (SAB35). 159
9.3.6. Italia B3 (ITAB3). 159

ITAB31 Italian kieli haltuun, 2 op (ITAB31). 160
ITAB33 Eteenpäin, 2 op (ITAB32). 161
ITAB34 Minä ja maailma, 2 op (ITAB33). 161
ITAB36 Kulttuuria ja luovuutta, 2 op (ITAB34). 162
ITAB37 Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (ITAB35). 163
ITAB38 Ajankohtaisia asioita, 2 op (ITAB36). 164
ITAB39 Kertausta ylioppilaskokeeseen, 2 op (ITAB37). 165
ITAB310 Opintomatka, 2 op (ITAB38). 166
ITAB311 Kieliharjoittelu, 2 op (ITAB39). 167
ITAB312 Projektit, 2 op (ITAB310). 167
ITAB32 Arkielämän tilanteita, 2 op (ITAB32). 168
ITAB35 Oma elämänpiiri, 2 op (ITAB35). 169
9.4. Matematiikka (MA). 170
9.4.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY). 172
MAY1 Matematiikan yhteinen opintojakso, 2 op (MAY1). 172
9.4.2. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA). 173
MAA2 Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2). 173
MAA3 Geometria, 2 op (MAA3). 175
MAA4 Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4). 176
MAA5 Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5). 177
MAA6 Derivaatta, 3 op (MAA6). 178
MAA7 Integraalilaskenta, 2 op (MAA7). 179
MAA8 Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8). 180
MAA9_YH2 Taloustaidot, 3 op (MAA9_YH2). 181
MAA10 3D-geometria, 2 op (MAA10). 181
MAA11 Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11). 182
MAA12 Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12). 183
MAA13 Pitkän matematiikan kertausta, 2 op (MAA13). 184
MAA14 Syventävää matematiikkaa, 2 op (MAA14). 185
9.4.3. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB). 186
MAB2 Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2). 186
MAB3 Geometria, 2 op (MAB3). 187
MAB4 Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4). 188
MAB5 Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5). 189
MAB6_MAB7_YH2 Taloustaidot, 4 op (MAB6_MAB7_YH2). . . . 190
MAB8 Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8). 190
MAB9 Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9). . . 191
MAB10 Lyhyen matematiikan kertausta, 2 op (MAB10). 192

MAB11 Syventävää matematiikkaa, 2 op (MAB11). 193
9.5. Biologia (BI). 194
BI1 Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1). 196
BI2-3 Ekologian perusteet ja ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 2 op (BI2-3). 197
BI4 Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4). 199
BI5 Ihmisen biologia, 2 op (Bi5). 200
BI6 Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (Bi6). 201
BI7 Biologian kertaus, 2 op (BI7). 203
BI8 Luonnontieteen projekti, 2 op (BI8). 204
9.6. Maantiede (GE). 204
GE1 Maailma muutoksessa, 2 op (GE1). 207
GE2 Sininen planeetta, 2 op (GE2). 208
GE3 Yhteinen maailma, 2 op (GE3). 209
GE4 Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4). 211
GE5 Maantieteen kertaus, 2 op (GE5). 212
9.7. Fysiikka (FY). 213
FY1-2 Fysiikka ympärillämme, 2 op (FY1-2). 215
FY3 Energia ja lämpö, 2 op (FY3). 217
FY4 Voima ja liike, 2 op (Fy4). 218
FY5 Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (Fy5). 219
FY6 Sähkö, 2 op (Fy6). 220
FY7 Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (Fy7). 221
FY8 Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (Fy8). 222
FY9 Fysiikan kertaus, 2 op (Fy9). 223
LU1 Luonnontieteiden projektikurssi, 2 op (Lu1). 224
9.8. Kemia (KE). 224
KE1-2 Kemia, minä ja kestävä tulevaisuus, 2 op (KE1-2). 227
KE3 Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3). 228
KE4 Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4). 229
KE5 Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5). 230
KE6 Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6). 231
KE7 Kemian kertaus, 2 op (KE7). 233
LU1 Luonnontieteiden projektikurssi, 2 op (Lu1). 234
9.9. Filosofia (FI). 234
FI1 Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1). 236
FI2 Etiikka, 2 op (FI2). 237
FI3 Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3). 239

FI4 Totuus, 2 op (FI4). 241
FI5 Projektiopintojakso, 2 op (FI5). 242
FI6 Filosofian kertauskurssi, 2 op (FI6). 243
9.10. Psykologia (PS). 244
PS1 Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1). 246
PS2 Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2). 247
PS3 Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3). 249
PS4 Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4). 250
PS5 Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5). 252
PS6 Projektiopintojakso, 2 op (PS6). 253
PS7 Kertauskurssi, 2 op (PS7). 255
9.11. Historia (HI). 255
HI1 Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1). 258
HI2 Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2). 260
HI3 Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3). 262
HI4 Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4). 264
HI5 Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5). 266
HI6 Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6). 267
HI7 Historian projekti, 2 op (HI7). 269
HI8 Ranskan historia, 2 op (HI8). 269
HI9 Historian kertauskurssi, 2 op (HI9). 270
9.12. Yhteiskuntaoppi (YH). 271
YH1 Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1). 273
MAB6_MAB7_YH2 Taloustaidot, 4 op (MAB6_MAB7_YH2). 275
MAA9_YH2 Taloustaidot, 3 op (MAA9_YH2). 275
YH3 Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3). 275
YH4 Lakitieto, 2 op (YH4). 276
YH5 Yhteiskuntaopin projekti, 2 op (YH5). 278
YH6 Yrityskurssi, 2 op (YH6). 278
YH7 Yhteiskuntaopin kertauskurssi, 2 op (YH7). 279
9.13. Uskonto (KT). 280
9.13.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1). 282
UE1 Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1). 282
UE2 Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2). 284
UE3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3). . 285
UE4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4). . . 287
UE5 Uskonto taiteessa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5). . . . 288

UE6 Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6). 289
UE7 Projektiopintojakso, 2 op (UE7). 291
UE8 Kertaus abiturienteille, 2 op (UE8). 292
9.13.2. Ortodoksinen uskonto (KT2). 293
UO1 Uskonto ilmiönä- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1). 293
UO2 Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2). 295
UO3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3). . 296
UO4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4). . . 298
UO5 Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5). . . . 299
UO6 Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6). 300
9.13.3. Katolinen uskonto (KT3). 302
UK1 Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UK1). 302
UK2 Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UK2). 303
UK3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UK3). . 304
UK4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UK4). . . 305
UK5 Uskonto taiteissa ja kulttuurissa, 2 op (UK5). 307
UK6 Uskonto, tiede ja media, 2 op (UK6). 308
9.13.4. Islamin uskonto (KT4). 309
UI1 Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden , kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UI1). 309
UI2 Maailmanlaajuinen islam, 2 op (UI2). 310
UI3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UI3). . . 311
UI4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UI4). . . . 313
UI5 Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UI5). 314
UI6 Uskonto, tiede ja media, 2 op (UI6). 315
9.14. Elämänkatsomustieto (ET). 316
ET1 Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1). 318
ET2 Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2). 320
ET3 Kulttuurit, 2 op (ET3). 321
ET4 Katsomukset, 2 op (ET4). 323
ET5 Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5). 324
ET6 Tulevaisuus, 2 op (ET6). 326
ET7 Projektiopintojakso, 2 op (ET7). 327
ET8 Elämänkatsomustiedon kertauskurssi, 2 op (ET8). 328
9.15. Terveystieto (TE). 329
LI1_LI2_TE1 Hyvinvointi, 6 op (LI1_LI2_TE1). 330
TE2 Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2). 331

TE3 Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3). 332
TE4 Terveystiedon kertaus, 2 op (TE4). 333
9.16. Liikunta (LI). 334
LI1_LI2_TE1 Hyvinvointi, 6 op (LI1_LI2_TE1). 336
LI3 Liikuntaa monipuolisesti, 2 op (LI3). 336
LI4 Yhdessä liikkuen, pallopelit, 4 op (LI4). 338
LI5 Virkisty ja rentoudu liikkuen, 2 op (LI5). 339
LI6 Vanhat tanssit, 2 op (LI6). 339
LI7 Liikuntaprojekti, 2 op (LI7). 340
9.17. Musiikki (MU). 341
MU1 Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1). 344
MU2 Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2). 345
MU3 Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3). 346
MU4 Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4). 347
MU5 Bändikurssi, 2 op (MU5). 349
MU6 Taideprojekti 1, 2 op (MU6). 350
MU7 Taideprojekti 2, 2 op (MU7). 351
MU8 Laulukurssi, 2 op (MU8). 352
MU9 Pianonsoittoa ryhmässä, 2 op (MU9). 353
MU10 Koulun äänentoisto, 2 op (MU10). 353
MU11 Musiikin teknologia, 2 op (MU11). 354
9.18. Kuvataide (KU). 355
KU1 Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1). 357
KU2 Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2). 359
KU3 Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3). 361
KU4 Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4). 362
KU5 Syventävä kuvataide, 2 op (KU5). 364
KU6 Taideprojekti, 2 op (KU6). 365
KU7 Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2). 366
9.19. Opinto-ohjaus (OP). 368
OP1 Minä opiskelijana, 2 op (OP1). 370
OP2 Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2). 371
OP3 Tutortoiminta, 2 op (OP3). 373
OP4 Projektiopintojakso, 2 op (OP4). 374
OP5 Jatko-opinnot, 2 op (OP5). 375
9.20. Temaattiset opinnot (TO). 376
TO1 Oma tietokone ja sähköinen opiskeluympäristö tutuksi, 2 op (TVT1). 376

TO2 TVT-projekti, 2 op (TVT2). 377
TO3 TVT-projekti 2, 2 op (TVT3). 377
TO4 TVT-tutor, 2 op (TVT4). 378
TO5 Opintomatka 1, 2 op (TO5). 378
TO6 Opintomatka 2, 2 op (TO6). 379
TO7 Kansainvälinen keittiö, 2 op (T07). 380
TO8 Retkeily, 2 op (TO8). 380
TO9 Musikaali, 2 op (TO9). 381
TO10 Biologian, kemian ja fysiikan integroiva opintojakso, 2 op (TO10). 382
TO11 Japanin kielen alkeet, 2 op (TO11). 383
TO12 Kiinan kielen alkeet, 2 op (TO12). 383
TO13 Global studies -tutkielma, 2 op (TO13). 384
9.21. Lukiodiplomit (LD). 385
MU12 Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6). 386
ÄI15 Median lukiodiplomi, 2 op (ÄI15). 387
ÄI16 Teatterin lukiodiplomi, 2 op (ÄI16). 387
LI8 Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LI8). 387
KU7 Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2). 387
9.22. Integraatio-opintojaksot. 389
LI1_LI2_TE1 Hyvinvointi, 6 op (LI1_LI2_TE1). 389
LU1 Luonnontieteiden projektikurssi, 2 op (Lu1). 391
MAA9_YH2 Taloustaidot, 3 op (MAA9_YH2). 392
MAB6_MAB7_YH2 Taloustaidot, 4 op (MAB6_MAB7_YH2). 394
S26_FR17 Kirjallisuus eri konteksteissa Littérature en plusieurs contextes, 4 op (S26_FRA17). 396
ÄI15 Median lukiodiplomi, 2 op (ÄI15). 398
ÄI16 Teatterin lukiodiplomi, 2 op (ÄI16). 399
ÄI6_FRA17 Kirjallisuus eri konteksteissa Littérature en plusieurs contextes, 4 op (ÄI6_FRA17). 400

1. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukion opetussuunnitelma perustuu lukiolakiin (714/2018), valtioneuvoston asetukseen lukiokoulutuksesta (810/2018) sekä Opetushallituksen määräykseen lukion opetussuunnitelman perusteista.

Opetussuunnitelma on hyväksytty johtokunnassa 2.6.2021 ja se otetaan käyttöön 1.8.2021 alkaen.

1.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukio on erityistehtävän saanut Suomen valtion ylläpitämä lukio. Lukion erityisenä tehtävänä on tarjota opiskelijoilleen erinomainen ranskan kielen osaaminen sekä ranskankielisten maiden kulttuurin tuntemus. Korkeatasoinen opetus, monipuolinen kieliohjelma ja kattava yhteistyöverkosto Suomessa ja ulkomailla antavat hyvät valmiudet jatko-opintoihin Suomessa ja ulkomailla.

Helsingin ranskalais-suomalainen koulu on mukana Euroopan parlamentin Ambassador School -hankkeessa ja sillä on Ranskan ulkoasiainministeriön myöntämä LabelFrancÉducation -tunnustus ranskan kielen ja ranskankielisen kulttuurin edistämisestä. Koulu kuuluu Unesco-verkostoon (UNESCO ASPnet – Associated Schools Network), jonka tavoitteena on edistää kulttuurienvälistä vuorovaikutusta, rauhaa, kestävää tulevaisuutta ja laadukasta koulutusta.

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukiossa on avoin, uteliaisuutta ja luovuutta tukeva ilmapiiri. Opiskelijat kohdataan yksilöinä ja heitä kannustetaan ja ohjataan itsensä kehittämiseen ja aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lukio korostaa oppimisen ja opiskelun arvostamista ja myönteistä suhtautumista akateemisuuteen. Opiskelijoita kannustetaan itsenäiseen ajatteluun, tiedon kriittiseen tarkasteluun ja opittujen taitojen luovaan soveltamiseen. Kansainvälinen ja yhteisöllinen ilmapiiri edistää uusien ajattelu- ja opiskelutapojen syntymistä, opiskelijoiden yhteistä tiedon rakentamista sekä sitoutumista opiskelijoiden oman ja koko lukion toiminnan suunnitteluun.

1.2. Arvoperusta

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun arvot pohjautuvat sivistyksen, tasa-arvon, demokratian ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja edistämiseen. Opiskelijaa ohjataan kestävään elämäntapaan. Opiskelussa ja koulun toiminnassa korostetaan oman toiminnan ja yhteisten valintojen merkitystä ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin turvaamisessa. Opiskelijoita kannustetaan yhteiseen toimintaan myönteisten muutosten ja hyvinvoinnin puolesta.

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun arvoissa korostuvat yhdessä tekeminen, vastuuntunto ja osallisuus. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta ja rehellisyyttä arvostetaan. Lukiossa tuetaan opiskelijoiden elämäniloa, aloitekykyä ja positiivista suhtautumista tulevaisuuteen. Tavoitteena on hyvän yleissivistyksen ja itsetunnon kehittyminen luovassa ja turvallisessa ilmapiirissä. Opintojen aikana opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan, syventävät yhteistyötaitojaan ja saavat valmiuksia käsitellä ristiriitoja avarakatseisesti ja empaattisesti, tietoon perustuvaa harkintaa hyödyntäen.

Hyvät tavat ja jokaisen ihmisen kunnioittaminen luovat turvallisen, hyvinvointia ja opiskelua tukevan ilmapiirin. Hyvät tavat ovat toisen kunnioittamista, huomioon ottamista ja välittämistä. Lisäksi ne näkyvät suomalaisen ja ranskalaisen kulttuurin ja jokaisen yhteisön jäsenen kulttuuritaustojen kunnioittamisena sekä kulttuuriperinnön arvostamisena. Lukion arvot näkyvät kaikkien oppiaineiden opetuksessa sekä koulun arjen käytännöissä. Lukiossa järjestetään runsaasti yhteisiä tapahtumia, jotka tukevat arvojen sekä koulun erityistehtävän toteutumista

ja näkymistä päivittäisessä toiminnassa. Lukioaikana voi osallistua oppiainerajat ylittäviin projekteihin ja opintomatkoihin sekä tutustua erilaisiin kansainvälisen yhteistyön muotoihin.

2. Opetuksen toteuttaminen

2.1. Opintojen rakenne

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukion opintojaksojen sisältö ja lukion oppimäärän laajuus ovat suomalaisen opetussuunnitelman mukaisia. Koulun opetuskieli on suomi. Eri oppiaineiden opintojaksoja tarjotaan myös ranskankielisinä. Lukiossa on laaja valikoima ranskan kieleen ja ranskankieliseen kulttuuriin perehdyttäviä opintojaksoja, ja erityistehtävä näkyy eri oppiaineissa. Ranskan ja toisen kotimaisen kielen lisäksi kieliohjelmaan kuuluu myös muita kieliä, joita tarjotaan opiskelijoiden kiinnostuksen mukaan. Lukio-opintoihin sisältyy eri oppiaineita yhdistäviä opintojaksoja, ja lisäksi on mahdollisuus valita eri aihepiireihin ja tieteen- ja tiedonaloihin kuuluvia temaattisia opintoja. Opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa kielitutkintoja, valtakunnallisia lukiodiplomeja sekä puheviestintätaitojen päättökoe PUHVI.

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukio-opintojen päätteeksi suoritetaan suomalainen ylioppilastutkinto. Lukiokoulutus antaa yleiset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Ranskan valtion hyväksymät viralliset kielikokeet DELF B2 ja C1 antavat mahdollisuuden pyrkiä ranskalaisiin yliopistoihin ilman kielikoetta.

2.1.1. Tuntijako

Oppiaine	Pakollinen	Valtakunnallinen valinnainen	Koulukohtainen valinnainen
	Opintopisteet	Opintopisteet	Opintopisteet
Äidinkieli ja kirjallisuus			
Suomen kieli ja kirjallisuus	12	6	
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus		6	
Ruotsi (B1-kieli)	10	4	
A-kielet			
Ranska, erityistehtävä	12		
Englanti		16	
B2-kielet			
Espanja, saksa		16	
B3-kielet			
Saksa, italia, venäjä		16	
Muut kielet			
Matematiikka			
Yhteinen opintojakso	2		
lyhyt	8	6	
pitkä	18	8	
Ympäristö- ja luonnontieteet			
Biologia	4	6	
Maantiede	2	6	
Fysiikka	2	12	
Kemia	2	8	
Humanistit-yhteiskunnalliset tieteet			
Filosofia	4	4	
Psykologia	2	8	
Historia	6	6	
Yhteiskuntaoppi	6	2	
Uskonto/ elämänkatsomustieto	4	8	
Terveystieto	2	4	

Taito- ja taideaineet			
Liikunta	4	6	
Musiikki	1-2	4	
Kuvataide	1-2	4	
Opinto-ohjaus	4		
Temaattiset opinnot			
Lukiodiplomit		2	
Muut oppiaineet			
Pakolliset	**94-102**		
Valtakunnalliset valinnaiset	**20**		
Yhteensä vähintään	**150**		

2.1.2. Kieliohjelma

Laajuus	Kieli
A-kieli	ranska, englanti
B1-kieli	ruotsi
B2-kieli	espanja, saksa
B3-kieli	saksa, italia
Muut kielet	japani, kiina

2.1.3. Lukion erityistehtävän mukaan suoritettavat opinnot

Opiskelijan opinto-ohjelmassa tulee lukion erityistehtävän mukaisesti olla vähintään 24 opintopistettä ranskan kielen tai ranskaksi opetettujen muiden oppiaineiden opintoja. Erityistehtävän mukaan opiskelevalla opiskelijalla on oikeus jättää opinto-ohjelmastaan pois korkeintaan 16 opintopisteen verran pakollisia opintoja. Hänen tulee kuitenkin suorittaa vähintään puolet lukion jokaisen pakollisen oppiaineen pakollisista opinnoista. Niissä oppiaineissa, joiden ylioppilaskokeeseen opiskelija osallistuu, täytyy opiskelijan opiskella kaikki pakolliset opinnot.

Jos opiskelija ei opiskele erityistehtävän mukaisesti, hän opiskelee valtakunnallisen tuntijaon mukaan.

2.2. Oppimiskäsitys

Oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Se tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä tietoa suhteessa kokemuksiinsa ja aiempiin tietoihinsa.

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukiossa oppimisprosessia tuetaan ohjauksella ja monipuolisilla työtavoilla. Osaamista ja oppimisen tapoja sekä eri tieteenalojen välisiä yhteyksiä tuodaan näkyväksi monenlaisten yhteistyömuotojen avulla. Opiskelijoita ohjataan asettamaan tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla niiden saavuttamiseksi. Opiskelijoille pyritään tarjoamaan mahdollisimman paljon

onnistumisen kokemuksia sekä tilaisuuksia soveltaa oppimaansa käytännössä. Opiskelijaa ohjataan tiedostumaan vahvuuksistaan ja kehityskohteistaan sekä suhtautumaan opiskeluunsa tavoitteellisesti. Jatkuvan oppimisen valmiuksia tuetaan yksilöllisellä ohjauksella, kannustamisella ja rohkaisevalla palautteella.

2.3. Opiskeluympäristöt ja - menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskeluympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskeluympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannustavat kestävän kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskeluympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä että itsenäistä opiskelua. Opiskeluympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskeluympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä. Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomion opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Opiskelumenetelmät

Lukiossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettyyn tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisuilla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan.

Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukio on nykyaikainen ja viihtyisä opiskeluympäristö, joka tukee oppimista. Koulun tiloja kehitetään yhdessä opiskelijoiden kanssa vastaamaan erilaisiin tarpeisiin, niin projektimaiseen työskentelyyn kuin itsenäiseen työhön. Kouluyhteisö on vuorovaikutteinen, yhdessä tekemiseen ja oppimiseen kannustava ympäristö.

Opiskeluympäristöä monipuolistavat lukion yhteiskumppanit sekä vakiintuneet yhteistyömuodot Ranskan instituutin, Euroopan parlamentin ja suomalaisten ja kansainvälisten korkeakoulujen kanssa. Opiskeluympäristöinä hyödynnetään myös lähiympäristöä, kulttuuri- ja liikuntakeskuksia, teattereita, yrityksiä ja erilaisia yhteisöjä.

Lukiossa hyödynnetään digitaalisia opiskeluympäristöjä ja materiaaleja ja ohjataan opiskelijoita tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Opiskelijan ohjauksen ja tuen tarpeet otetaan huomioon yksilöllisesti. Ohjausta ja tukea tarjotaan myös siinä tapauksessa, että opintojaksoja opiskellaan itsenäisesti.

Lukiossa käytetään oppiaineisiin ja käsiteltävään asiaan sopivia monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä. Menetelmät varmistavat oppiaineissa edellytettävää tiedonalan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetusta koskevilla ratkaisuilla tuetaan erityistehtävän mukaista ranskan kielen ja kulttuurin tuntemusta, kokonaisuuksien ymmärtämistä ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista, yhteistyötaitojen kehittymistä ja tukevat kriittistä ja luovaa ajattelua.

Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työtapoihin ja yhteistyöhön, jotka kytkevät opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmät ovat monipuolisia, jotta kaikille turvataan yhdenvertaiset opiskelumahdollisuudet. Sukupuolittuneita asenteita ja käytänteitä pyritään tunnistamaan ja niiden muuttamiseen kiinnitetään huomiota.

2.3.1. Kirjasto

Helsingin ranskalais-suomalaisessa koulussa on kirjasto, jota kaikki opiskelijat ja opettajat voivat käyttää. Kirjastossa on opiskelun tueksi kirjallisuutta ja muuta materiaalia eri kielillä. Kirjastossa opiskelijoita ohjataan kirjallisuuden valinnassa sekä tiedonhaussa ja -hallinnassa. Kirjaston ranskankielinen materiaali palvelee koulun erityistehtävää.

Tiedonhaku ja tiedon käsittely kuuluvat oleellisesti oppimiseen. Koulukirjaston erityistehtävänä on opettaa tiedonhallintataitoja sekä edistää lukuharrastusta ja monilukutaitoa yhdessä kaikkien oppiaineiden kanssa. Koulukirjaston tavoitteena on kasvattaa aktiivisia tiedon etsijöitä, jotka osaavat sekä hakea tietoa itsenäisesti eri lähteistä että arvioida sitä kriittisesti. Taitojen kehittyminen on koko opiskeluajan jatkuva prosessi.

2.4. Toimintakulttuuri

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukion toimintakulttuurissa korostuvat vuorovaikutus, opiskelijoiden osallisuus sekä yhdessä oppiminen. Koulun monikulttuurinen ja -kielinen toimintaympäristö mahdollistaa eri kielillä tapahtuvan vuorovaikutuksen, toisilta oppimisen ja luovuutta sekä tiedon hallinnan taitoja edistävät työtavat. Koulun toimintatavat tukevat opiskelijoiden aktiivisuutta, myönteistä suhtautumista opiskeluun sekä uskoa omalla toiminnalla vaikuttamiseen ja kestävään tulevaisuuteen. Toimintakulttuurin avulla edistetään koulun arvojen, erityistehtävän ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien sekä muiden sidosryhmien kanssa.

2.4.1. Opiskelijoiden osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustan opiskelijan kasvulle aktiiviseksi kansalaiseksi. Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukiossa edistetään opiskelijoiden osallisuutta tarjoamalla monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijat osallistuvat koulun tapahtumien ja toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen sekä lukiovuoteen kuuluvien perinteiden kehittämiseen. Opiskelijoilla on edustus koulun johtokunnassa.

Opiskelijoita rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Heitä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunta- ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti lukioyhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Osallisuuden kautta tuetaan hyvää oppimista, sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehittymistä ja rohkeutta vaikuttaa yhteisiin asioihin myös koulun ulkopuolella.

Opiskelijakunnan toiminta on tärkeä osa Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukion toimintakulttuuria. Opiskelijakuntatoiminta kehittää lukiolaisen valmiuksia toimia omien ryhmiensä edustajina ja harjaantua neuvotteluun perustuvaan yhteistoimintaan.

Opiskelijoita kuullaan lukion opetuksen ja arjen kehittämiseen liittyvissä asioissa ja heitä rohkaistaan oma-aloitteisuuteen ja aktiivisuuteen omien ehdotustensa esittämisessä. Opiskelijat osallistuvat opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä lukion järjestyssääntöjen valmisteluun. Heitä ohjataan oman opiskelun ja ryhmän toiminnan suunnitteluun esimerkiksi harjaannuttamalla tavoitteiden asettamiseen, työtapojen valintaan sekä opintojen suunnitteluun.

2.4.2. Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisö pitää osaltaan huolta siitä, että että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiirin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukio on oppiva yhteisö, joka kehittää toimintaansa edelleen niin koulun sisällä kuin suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan ja maailmaan. Lukio tekee yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja korkeakoulujen, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitaalisia opiskelu- ja

tietoympäristöjä hyödynnetään yhteisöllisessä oppimisessa ja tiedon luomisessa. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

2.4.3. Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Opiskelijoiden hyvinvointi otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä. Opiskelijoiden kokemusta hyvinvoinnistaan ja lukion vaikutuksesta siihen seurataan säännöllisesti. Opiskelijat ovat mukana hyvinvointia tukevien toimintatapojen kehittämisessä. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnan ja hyvinvoinnin merkitys otetaan huomioon lukion arjessa. Erilaisilla työtavoilla ja liikkumisen mahdollistamisella vähennetään paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistetään oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Samalla lisätään motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintaa lukiossa. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön näkyy lukion arjessa ja yhdessä sovittavissa toimintatavoissa. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus.

2.4.4. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäseniä kuullaan ja kohdellaan samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Lukiossa huolehditaan perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamisesta kaikille. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.

Helsingin ranskalais-suomalaisessa koulussa on tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, jonka tekemiseen oppilaat ja opiskelijat osallistuvat.

2.4.5. Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Helsingin ranskalais-suomalaisen lukion toiminnassa näkyvät Suomen ja Ranskan kulttuuriperintö sekä kielet ja lukion yhteisön kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus. Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Lukiossa korostetaan kielten keskeistä merkitystä oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Opiskelijoiden monikielistä osaamista ja kieli-identiteettiä arvostetaan osana kielitaidon kokonaisuutta, johon kuuluvat myös tieteenalojen kielet, äidinkielet, ranska sekä muut kielet. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

2.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Kodin ja koulun yhteistyöllä on Helsingin ranskalais-suomalaisessa koulussa pitkät perinteet. Huoltajille järjestetään keskustelutilaisuuksia ja heille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua lukion toimintaan. Opiskelun edellytyksiä sekä opiskelijan terveyttä ja hyvinvointia tuetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Vanhempainiltoja järjestetään kerran lukuvuodessa luokkatasoittain. Huoltajille annetaan tietoa lukion opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä, arvioinnista, opiskelijan tuen tarpeista ja tuen saannin mahdollisuuksista sekä opiskeluhuollosta. Lisäksi huoltajille kerrotaan lukion toiminta- ja tiedottamiskäytännöistä erilaisissa tilanteissa. Vanhempainilloissa käsitellään kunkin ryhmän ja tason ajankohtaisia asioita ja informoidaan vanhempia lukuvuoden tärkeistä tapahtumista. Lisäksi annetaan tietoa huoltajan mahdollisuuksista osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen. Vanhempainilloissa huoltajat tapaavat ryhmäohjaajat ja opinto-ohjaajan.

Koulu käyttää tiedottamisessa ensisijaisesti sähköistä viestintäjärjestelmää, joka mahdollistaa nopean vuorovaikutuksen ja huoltajien helpon yhteydenpidon eri opettajiin sekä opintojen etenemisen seuraamisen aina siihen asti, kun opiskelija täyttää 18 vuotta ja senkin jälkeen opiskelijan luvalla. Huoltajiin otetaan yhteyttä tarvittaessa esimerkiksi poissaolojen tai heikentyneen koulumenestyksen vuoksi. Sekä koulu että koti seuraavat opiskelijan poissaoloja.

Lähtökohtana kodin ja koulun yhteistyössä on aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyyden ja oman vastuullisuuden huomioon ottaminen sekä huolenpito tukea tarvitsevasta opiskelijasta. Ennen yhteydenottoa huoltajiin keskustellaan opiskelijan kanssa ja hänen toiveensa huomioidaan, kuitenkin niin, että mikäli tilanne sitä vaatii, huoltajiin otetaan yhteyttä, kun siitä on ilmoitettu opiskelijalle. Yhteydenpidosta vastaa pääsääntöisesti ryhmänohjaaja, mutta myös rehtori, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja, koulukuraattori tai koulupsykologi voivat olla yhteydessä huoltajiin.

Kodin ja koulun yhteistyön toteutumista seurataan palautekyselyiden avulla. Toimintaa kehitetään vastaamaan mahdollisimman hyvin opiskelijoiden ja huoltajien toiveita ja tarpeita.

2.5.1. Vanhempainyhdistys

Ranskalaisen koulun ystävät ry on vuonna 1949 perustettu koulun tuki-, kannatus- ja vanhempainyhdistys, joka on mukana koulun toiminnassa kaikilla luokka-asteilla. Yhdistys on tärkeä osa kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Koulu tekee tiivistä yhteistyötä Ranskalaisen koulun ystävät ry:n kanssa. Se tukee huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta esimerkiksi järjestämällä tapaamisia ja tarjoamalla tiloja huoltajien yhteisiä tapaamisia varten.

Yhdistys toimii koulun ja koulun oppilaiden ja opiskelijoiden hyväksi. Vanhempainyhdistys järjestää säännöllisesti tapahtumia, joiden avulla kerätään varoja koulun oppilaiden ja opiskelijoiden tukemiseksi sekä vahvistetaan huoltajien keskinäistä yhteistyötä. Yhdistys on perinteisesti osallistunut lukion toimintaan muun muassa myöntämällä tunnustuksia ja osallistumalla lukioajan tärkeisiin tapahtumiin.

Kodin ja koulun yhteistyötä tukevat osaltaan jokaisesta ryhmästä valittavat yhdysvanhemmat, jotka toimivat yhteyshenkilöinä koulun ja lukioryhmän huoltajien välillä. Myös huoltajien osaamista hyödynnetään esimerkiksi alumnitoiminnan kautta. Koulusta valmistuneet ylioppilaat pitävät yllä koulun perinteitä sekä osallistuvat koulun arkeen ja juhlaan alumnitoiminnassa sekä riemuylioppilastapaamisissa.

2.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan

(lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoja koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakouluyhteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytketään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakkoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opinto- ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja reflektoivat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus, kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiselle.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävän kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai

virtuaaliteknologian avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukion opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet tutustua kotimaisiin ja kansainvälisiin korkeakouluihin jo lukioaikana. Lukion opintojen aikana tutustutaan eri tieteenaloihin ja järjestetään tutustumiskäyntejä korkeakouluihin. Opiskelijoita kannustetaan tutustumaan ja hakeutumaan korkeakouluopintoihin rohkeasti ja ennakkoluulottomasti. Koulu vastaanottaa myös vieraita kansainvälisistä korkeakouluista ja tukee opiskelijoita näiden hakeutumisessa ulkomaisiin yliopistoihin.

Opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta lukioaikana eri oppiaineissa. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista.

Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

2.6.1. Työelämävalmiudet

Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia tutustua työelämään lukio-opintojen aikana tutustumisjaksoilla (TET) sekä erilaisilla vierailuilla. Eri oppiaineissa tutustutaan oppiaineen tieteenalaan liittyviin opiskelu- ja työllistymismahdollisuuksiin. Koulun keskeinen sijainti mahdollistaa erilaiset vierailukäynnit ja osallistumisen esimerkiksi korkeakoulujen tilaisuuksiin sekä avoimille luennoille.

Koululla on alumniverkosto, jonka kautta eri alojen asiantuntijat sekä erilaisia opiskelupolkuja valinneet koulun entiset opiskelijat vierailevat koululla. Opiskelijoiden huoltajille ja heidän verkostoilleen tarjotaan mahdollisuuksia käydä koululla kertomassa työskentelystä ja tulevaisuudennäkymistä omilla aloillaan.

Opiskelijoille tarjotaan monipuolista tietoa työelämästä ja heitä rohkaistaan ennakkoluulottomiin valintoihin sekä omiin kiinnostuksen kohteisiin sopivien vaihtoehtojen etsimiseen. Lukiossa kannustetaan ja tuetaan opiskelijaa tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin.

2.6.2. Kansainvälinen osaaminen

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukio on kansainvälinen ympäristö, jonka luovat opiskelijat ja henkilökunta yhdessä. Koulun arjessa ovat läsnä eri kulttuurit ja kielet. Osa opetuksesta järjestetään ranskaksi. Opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua matkoille ja kansainvälistä osaamista lisääviin projekteihin. Helsingin ranskalais-suomalainen koulu on mukana Euroopan parlamentin Ambassador School - ohjelmassa.

Koulusta on mahdollista lähteä vaihto-opiskelijaksi ja koulu myös vastaanottaa vaihto-opiskelijoita. Koulun vaihto-opiskelijat tulevat erityisesti ranskankielisistä maista.

Lukion päätteeksi opiskelijoilla on erinomaiset kansainväliset valmiudet ulkomailla opiskeluun ja työskentelyyn. Koulun kieliohjelma on monipuolinen, ja koulussa on mahdollista suorittaa Ranskan valtion hyväksymät viralliset kielikokeet DELF B2 ja C1, joilla voi osoittaa kielitaitonsa pyrkiessään ranskalaisiin yliopistoihin.

3. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

Opiskelija saa lukio-opintojensa aikana ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tueksi sekä opiskelunsa kannalta välttämätöntä tukea. Ohjauksen ja tuen muodot ja niihin liittyvä työnjako on kuvattu luvun 4 alaluvuissa.

3.1. Ohjaus

Opiskelija saa lukio-opintojensa aikana ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tueksi. Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel-ja siirtymävaiheissa. Lukiokoulutuksesta ja lukioon hakeutumisesta annetaan tietoa perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille, ja heille tarjotaan mahdollisuus tutustua opetukseen Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukiossa esimerkiksi vanhempainiltojen ja muiden tapahtumien yhteydessä. Lukio-opintonsa aloittavat opiskelijat perehdytetään koulun toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin.

Opiskelijoille järjestetään lukioaikana mahdollisuuksia tutustua sekä työelämään että opiskeluun jatko-opiskelupaikoissa. Jatko-opintoihin siirtymiseen kiinnitetään erityistä huomiota lukio-opintojen loppuvaiheessa.

3.1.1. Ohjaussuunnitelma

Ohjaustoiminnan tehtävä ja tavoitteet

Ohjaustoiminta muodostaa kokonaisuuden, joka tukee opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja tulevaisuutta koskevia valintoja ja ratkaisuja. Ohjaustoiminnan tavoitteena on tukea opiskelijoiden hyvinvointia, kasvua ja kehitystä sekä tarjota aineksia itsetuntemuksen ja -ohjautuvuuden lisääntymiseen.

Ohjauksen avulla kehitetään ja pidetään yllä opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja luottamusta omaan osaamiseen lukio-opintojen ajan. Opiskelijoiden opintojen sujumista seurataan ja heidän opintojensa etenemistä tuetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Ohjauksen avulla edistetään yhdenvertaisuutta ja eri sukupuolten tasa-arvoa. Opiskelija saa valmiuksia suunnitella opinto-ohjelmansa itseään kiinnostavien jatko-opintojen ja työelämän mahdollisuuksien mukaan. Häntä tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittymistarpeensa oppijana sekä käyttämään hänelle soveltuvia opiskelumenetelmiä. Opiskelijaa harjaannutetaan omien valintojen suunnitteluun ja tekemiseen sekä ottamaan vastuuta valinnoistaan.

Ohjauksessa käsitellään monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti erilaisia jatko-opintoihin ja urasuunnitteluun liittyviä vaihtoehtoja opiskelijan omien suunnitelmien ja valintojen tueksi sekä ohjataan opiskelijaa näihin liittyvässä tiedonhaussa.

Ohjauksen järjestäminen

Ohjausta järjestetään opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Ohjauksessa painottuvat henkilökohtainen ohjaus ja neuvonta.

Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen suunnitelman, joka pitää sisällään opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Opiskelija päivittää suunnitelmiaan tarpeen mukaan opintojen aikana koulun ohjaushenkilöstön tuella.

Ohjauksen työnjako

Rehtori

Rehtorin vastuulla on luoda ohjaukselle sellaiset toimintamahdollisuudet, että erilaisten ohjausmenetelmien ja työnjakojen toteuttaminen onnistuu. Rehtori vastaa ohjauksen riittävistä voimavaroista ja siitä, että opiskelija saa riittävästi henkilökohtaista ohjausta. Rehtori tai hänen valtuuttamansa henkilö tiedottaa opiskelijoille ja huoltajille säännöistä ja määräyksistä, jotka ohjaavat lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamista. Rehtori johtaa ohjaustoiminnan kehittämistä yhteistyössä apulaisrehtorin, opinto-ohjaajan ja ryhmänohjaajien kanssa sekä arvioi ohjauksen toteutumista ja kehittämiskohteita.

Opinto-ohjaaja

Opinto-ohjaajalla on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja koordinoinnista. Hän pitää opinto-ohjauksen luokka- ja pienryhmätunnit. Opinto-ohjaaja seuraa opiskelijoiden edistymistä, kurssien kertymistä ja ainevalintoja koko lukion ajan. Opinto-ohjaaja järjestää vierailuja oppilaitoksiin ja koulutusmessuille sekä kutsuu työelämään ja jatko-opintoihin liittyviä vierailijoita ja asiantuntijoita kouluun tehden yhteistyötä aineenopettajien kanssa. Opinto-ohjaaja toimii koulun sisällä yhteistyössä ryhmänohjaajien, apulaisrehtorin, rehtorin, opiskelijahuoltoryhmän jäsenten ja muiden kouluyhteisön jäsenten kanssa.

Ryhmänohjaaja

Ryhmänohjaaja perehdyttää opiskelijan lukio-opiskelun alkuun. Hän kertoo ryhmänsä opiskelijoille ajankohtaiset opiskeluun liittyvät asiat viikoittaisissa ryhmänohjaustuokioissa. Ryhmänohjauksen tavoitteissa painotetaan opiskelijoiden yhteisöllisyyden kehitystä ja sitä tuetaan koko lukio-opiskelun ajan. Ryhmänohjaaja ohjaa koulun perinteisiin ja tapoihin ja on mukana yhteisten tapahtumien suunnittelussa. Opiskelijakohtainen ohjaus ja neuvonta sekä yhteydenpito koteihin ja osallistuminen tarvittaessa oppilashuoltoryhmän toimintaan ovat tärkeä osa työtä. Ryhmänohjaaja seuraa jokaisen ryhmänsä opiskelijan opintojen etenemistä ja valintojen toteutumista. Ryhmänohjaaja ja opinto-ohjaaja tekevät yhteistyötä opiskelijoiden opintojen etenemisen seuraamisessa ja tukemisessa.

Aineenopettaja

Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa oppiaineen opiskelutekniikoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja valmiuksiaan. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa oman oppiaineensa tieteenaloihin liittyviin opintoihin sekä työllistymismahdollisuuksiin tutustumisessa.

Erityisopettaja

Erityisopettaja ja opinto-ohjaaja tekevät yhteistyötä erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea tarvitsevien opiskelijoiden opintojen suunnittelua ja valintoja koskevissa asioissa. Erityisopettaja arvioi kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi tukea tarvitsevien opiskelijoiden tuen tarpeen vaikutusta opintojen etenemiseen.

Koulupsykologi

Koulupsykologi tarjoaa tukitoimia ja tukee kasvua ja kehitystä sekä psyykkistä hyvinvointia. Koulupsykologi tarjoaa asiantuntemustaan myös esimerkiksi oppimisvaikeuksien ja tunne-elämän haasteissa.

Terveydenhoitaja

Terveydenhoitaja huolehtii opiskelijoiden fyysisestä ja psyykkisestä hyvinvoinnista sekä tarjoaa tarvittaessa terveysneuvontaa. Kouluterveydenhuollon tehtävänä on oppilaiden ja opiskelijoiden terveydenhoito, terveysneuvonta, lakisääteisiin ja tarpeellisiin erikoistutkimuksiin ohjaaminen sekä koulujen ja oppilaitosten terveydellisten olojen valvonta. Kouluterveydenhuolto edistää koko kouluyhteisön hyvinvointia ja terveyttä sekä toimii moniammatillisesti ja perhekeskeisesti varhaisen puuttumisen periaatteella. Terveystarkastuksissa selvitetään opiskelijan kasvuun ja kehitykseen liittyviä asioita ja keskustellaan terveystottumuksista. Kouluterveydenhuollossa terveydenhoitaja huolehtii nuoren yleisen rokotusohjelman mukaisista rokotuksista.

Kuraattori

Koulukuraattori on koulun sosiaalityöntekijä. Hän auttaa ja tukee opiskelijaa esimerkiksi koulunkäyntiin, perheeseen, asumiseen ja ihmissuhteisiin liittyvissä asioissa. Koulukuraattoriin voi ottaa yhteyttä myös opiskelijan ryhmänohjaaja tai huoltaja, jolloin tukimuotoja voidaan miettiä yhteistyössä. Kuraattori tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden keskustella kaikista elämänkysymyksistä ja niihin liittyvistä ongelmista sekä erilaisista elämänmuutoksista ja opiskeluun liittyvistä huolista.

Opintosihteeri

Opintosihteeri ohjaa ja neuvoo opiskelijoita opintoihin liittyvissä teknisissä asioissa ja vastaanottaa erilaisia hakemuksia ja kaavakkeita. Lisäksi hän tekee opiskelijatodistukset ja huolehtii ohjauksen tukena olevista hallintojärjestelmistä.

Ohjaus ja yhteistyö koulutuksen siirtymävaiheissa

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen siirtymävaiheissa. Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukiosta ja siellä opiskelusta annetaan tietoa perusopetuksen päättövaiheen oppilaille sekä heidän opettajilleen ja huoltajilleen. Opintojen aikana opiskelija saa ohjausta suunnitelmiensa tekemiseen. Koulu järjestää tilaisuuksia, joissa eri alojen asiantuntijat ja eri oppilaitokset esittäytyvät. Opiskelijoita kannustetaan tutustumaan jatko-opiskelumahdollisuuksiin esimerkiksi erilaisilla koulutusalan messuilla, avoimilla luennoilla ja esittelypäivissä. Opiskelija suunnittelee valintojaan tuetusti ja oppii ottamaan vastuuta valinnoistaan. Lukio-opintojen aikana käsitellään monipuolisesti erilaisia jatko-opinto-ja uravaihtoehtoja. Ohjauksesta koulutuksen siirtymävaiheissa annetaan tietoa huoltajille koulun käytössä olevien sähköisten viestimien kautta sekä henkilökohtaisissa tapaamisissa ja vanhempainilloissa.

Lukiossa annettava ohjaus syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempana yhteiskunnallisena osaamisena.

Opiskelija saa ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa myös silloin, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan. Helsingin ranskalais-suomalaisessa koulussa lukion oppimäärän suorittanut opiskelija, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, saa lukiosta ohjausta opintoihin hakeutumisessa ja urasuunnitelmien tekemisessä oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana.

Ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat

Opinto-ohjauksen keskeistä sisältöä ovat opiskelijan ohjaus henkilökohtaisen opinto- ja urasuunnitelman tekoon, itsetuntemuksen kehittäminen, arjen ja elämänhallintataitojen kehittäminen, opiskelu- ja tiedonhankintataitojen kehittäminen ja analysointi, työelämään ja jatko-opintopaikkoihin tutustuminen sekä opiskeluun liittyvä kansainvälisyystieto. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiinsa saavuttaa asettamansa tavoitteet ja luottamus muutostilanteista selviytymiseen.

Opiskelija saa opintojensa aikana henkilökohtaista ja omista tarpeistaan lähtevää ohjausta, joka voi olla henkilökohtaista ja pienryhmämuotoista ohjausta sekä vertaisohjausta . Opiskelijaa ohjataan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisessa. Se koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
- suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt

- opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/ tai tutustumisjaksot
- työelämän tutustumisjaksot
- arvioitu opiskeluaika

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Yhteistyö työelämän kanssa

Osana ohjausta opiskelijoille järjestetään koulussa tilaisuuksia tavata eri alojen edustajia ja asiantuntijoita. Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun alumnit tuovat monialaista asiantuntemusta ja esittelevät erilaisia koulutus- ja työllistymispolkuja myös ranskan kielen taidon tuoman lisäarvon kautta. Opiskelijat osallistuvat työelämään tutustumisjaksolle ainakin kerran lukio-opintojen aikana.

Ohjaustoiminnan arviointi

Rehtori vastaa ohjaustoiminnan kokonaisuuden toimintaedellytyksistä. Ohjaustoimintaa arvioidaan osana lukiokoulutuksen arviointia ja kehittämistä. Ylioppilastutkinnon suorittaneiden määrää suhteessa lukiokoulutuksen aloittaneisiin seurataan vuosittain. Ohjauksen kehittämisen apuna käytetään myös opiskelijoilta ja huoltajilta kerättävää palautetta, ohjauksen toimijoiden arvioita ja palaute- sekä kehityskeskusteluja.

3.2. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki

Lukiossa oppimisen pedagogisen tuen toteuttamisesta vastaavat pääasiassa opiskelijan opettajat. Oppilashuoltohenkilöstö voi kuitenkin olla mukana, joskus varsin tiiviistikin, oppimisen pedagogisen tuen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Oppilashuoltohenkilöstön tavatessa opiskelijaa puheeksi otetaan myös opiskelun sujuminen ja siihen liittyvät seikat, esimerkiksi mahdolliset todetut oppimisvaikeudet, opintojaksojen keskeytykset tai ajanhallintaan liittyvät haasteet. Erityisopettaja toimii opiskelijan oppimisen tukena tiiviissä yhteistyössä ryhmänohjaajan, opinto-ohjaajan, aineenopettajien ja tarvittaessa oppilashuoltohenkilöstön ja huoltajien kanssa.

Tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille

Opiskelijoiden oikeudesta tukeen ja ylioppilaskokeen mahdollisista erityisjärjestelyistä tiedotetaan lukuvuositiedotteessa, koulun kotisivuilla, ryhmänohjaajan tuokioissa, opinto-ohjauksen tunneilla ja yksilökohtaisessa ohjauksessa, vanhempainilloissa, opiskelijoille suunnatuissa yo-infoissa ja Wilmassa. Erityisopettaja kertoo opiskelijoille omasta roolistaan oppimisen tukemisessa lukio-opintojen alussa. Ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja, aineenopettaja tai oppilashuoltohenkilöstön edustaja voivat ohjata opiskelijan erityisopettajan tuen piiriin. Opiskelija voi kääntyä erityisopettajan puoleen myös omasta tai huoltajien aloitteesta.

Tukitoimien tarpeen arviointi

Tukitoimien tarpeen arviointi perustuu perusasteelta saataviin niveltietoihin, jotka on kirjattu tiedonsiirtolomakkeeseen. Tarvittaessa järjestetään nivelpalaveri. Erityisopettaja kartoittaa lukemisen ja kirjoittamisen taitoja teettämällä kaikille lukio-opinnot aloittaville lukiseulat ja kyselyn oppimisesta 1. vuoden aikana. Tarvittaessa opiskelija ohjataan yksilötestiin, jonka perusteella voidaan laatia lukilausunto ja hakea erityisjärjestelyjä ylioppilastutkinnon kokeita varten. Lisäksi tuen tarvetta arvioivat ryhmänohjaajat, aineenopettajat, erityisopettaja ja oppilashuoltohenkilöstö koko lukio-opintojen ajan. Opiskelija voidaan myös ohjata laajempia

oppimisvalmiuksia kartoittaviin tutkimuksiin, esimerkiksi keskittymisen ja tarkkaavaisuuden ongelmien selvittämistä varten.

Tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan

Erityisopettaja on sekä opiskelijan että opettajien tukena oppimisen tuen suunnittelussa. Ryhmänohjaaja kirjaa yhteistyössä erityisopettajan kanssa opiskelijan tuen tarpeet ja tukitoimet sähköiseen tukilomakkeeseen opiskelijan aloitteesta. Lomakkeen tiedot ovat opiskelijaa opettavien opettajien saatavilla opiskelijan luvalla. Lomakkeen täydentämiseen voivat osallistua kaikki opiskelijaa opettavat opettajat, jotka kirjaavat siihen yhdessä opiskelijan kanssa tai opiskelijan suostumuksella oppimista tukevia pedagogisia ratkaisuja. Kaikki lomakkeeseen kirjattu tieto ilmaistaan siten, että se on konkreettinen opiskelijan apu ja toteutettavissa lukion arjessa.

Tuen toteuttaminen

Ryhmänohjaaja ja erityisopettaja tiedottavat aineenopettajia opiskelijan tuen tarpeesta. Aineenopettajat ja erityisopettaja suunnittelevat ja toteuttavat tukitoimet yhteistyössä opiskelijan kanssa. Myös huoltaja ja muu oppilashuoltohenkilöstö voivat osallistua tukitoimien suunnitteluun. Opiskelijaa kannustetaan olemaan aktiivinen ja avoin oppimisen tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Opiskelijan omien vahvuuksien ja tuen tarpeen tunnistaminen tukee opiskelun tavoitteiden toteuttamista. Opiskelijan oppimisen tuki voidaan toteuttaa oppitunneilla, koetilanteissa ja henkilökohtaisena ohjauksena ja opetuksena. Oppimisen tuki edellyttää yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja. Pedagogisen tuen toteuttamisen muotoja voivat olla esimerkiksi yhteisopettajuus, pienryhmä- ja / tai yksilöohjaus. Erityisopettaja voi esimerkiksi ohjata opiskelijaa opiskelutaitojen kehittämisessä, omien vahvuuksien hyödyntämisessä, erilaisten oppimisstrategioiden harjoittelemisessa, esim. koulukohtaisella valinnaisella opiskelutaitokurssilla. Aineenopettaja voi tukea opiskelijaa mm. eriyttämällä ja käyttämällä monipuolisia arviointitapoja. Aineenopettaja myös ohjaa opiskelijaa harjoittelemaan oppiaineelle tyypillisiä työskentelytapoja.

Tuen toteutumisen seuranta ja arviointi

Tuen toteutumista seurataan ja arvioidaan jatkuvasti. Tässä arvioinnissa opiskelijan oma näkemys ja itsearviointitaidot ovat keskeisessä roolissa; tarvittaessa tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa. Tukitoimien toimivuutta seuraavat osaltaan ryhmänohjaaja, aineenopettajat, opinto-ohjaajat sekä erityisopettaja. Tukitoimien onnistunut seuraaminen edellyttää aktiivista yhteistyötä koulun henkilöstön välillä.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

Rehtori

- vastaa lukion tukijärjestelyjen edellyttämistä resursseista
- kehittää toimintakulttuuria niin, että kaikki toimijat tietävät vastuunsa ja roolinsa

Apulaisrehtori

- vastaa lukion tukijärjestelyjen kehittämisestä ja organisoinnista yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa
- huolehtii lausuntojen ja hakemusten lähettämisestä Ylioppilastutkintolautakuntaan sekä erityisjärjestelyjen toteutumisesta ylioppilastutkinnon kokeissa
- kutsuu koolle lukion yhteisöllisen opiskelijahuoltoryhmän 2-3 kertaa vuodessa
- valmistelee ja viimeistelee ylioppilaskokeen erityisjärjestelyhakemuksen yhdessä opiskelijan kanssa

Opinto-ohjaaja

- huomioi opiskelijan tuen tarpeen kurssivalintoja tehtäessä, ylioppilastutkintoa suunniteltaessa sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen ohjattaessa
- tiedottaa opiskelijan tuen palveluista lukio-opintojen aikana
- ohjaa opiskelijaa ylioppilaskokeen erityisjärjestelyhakemusprosessin käynnistämisessä

Ryhmänohjaaja

- seuraa säännöllisesti oman ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä, tuen tarvetta ja tukitoimien toteutumista
- välittää pyydettäessä tiedon tuen tarpeesta ja tukitoimista eteenpäin huoltajille, opettajille ja koulun muulle henkilöstölle
- muistuttaa ryhmänsä opiskelijoiden tukitoimista aineenopettajia säännöllisesti
- kokoaa tarvittaessa pedagogisen tuen tai monialaisen asiantuntijaryhmän tapaamiseen opiskelijan pedagogisen tuen suunnittelua ja toteutusta varten
- koordinoi tuen tarpeen kartoittamista lukion alkaessa, kirjaa tuen tarpeet ja tukitoimet oppimisen tuen suunnitelmaan yhteistyössä erityisopettajan kanssa

Aineenopettaja

- ohjaa opiskelijaa oman oppiaineensa oppimisstrategioiden käytössä ja tukee häntä niiden harjoittelussa sekä luo rakenteita ja toimintatapoja, jotka edesauttavat opintojen edistymistä
- välittää tiedon havaitsemastaan opiskelijan tuen tarpeesta ryhmänohjaajalle ja erityisopettajalle
- voi jakaa tietoa toimivista tukitoimista oman aineryhmänsä sisällä
- kirjaa tuen toteutuksen oman aineensa osalta opiskelijan oppimisen tuen suunnitelmaan ja vastaa sovittujen tukitoimien toteuttamisesta opetuksessaan
- ohjaa opiskelijaa ylioppilaskokeen erityisjärjestelyhakemusprosessin käynnistämisessä vieraskielisyyden huomioimiseksi
- laatii erikseen pyydetyt liitteet Ylioppilastutkintolautakuntaan erityisjärjestelyhakemusta varten

Erityisopettaja

- osallistuu tuen tarpeen kartoittamiseen lukion alkaessa, kirjaa tuen tarpeet ja erityisopetuksen tukitoimet oppimisen tuen suunnitelmaan
- välittää tarvittaessa tiedon tuen tarpeesta eteenpäin opettajille, huoltajille ja koulun muulle henkilöstölle
- osallistuu pedagogisen tuen suunnitteluun ja toteuttamiseen
- osallistuu tarvittaessa huoltajapalavereihin ja opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan
- teettää lukemisen ja kirjoittamisen arviointiin tarvittavat testit ja kirjoittaa luki-todistukset niitä tarvitseville
- ohjaa opiskelijaa ylioppilaskokeen erityisjärjestelyhakemusprosessin käynnistämisessä oppimisvaikeuksien perusteella
- laatii tarvittavat lausunnot Ylioppilastutkintolautakuntaan erityisjärjestelyhakemusta varten ja kertoo opiskelijalle lausuntojen muista hyödyntämismahdollisuuksista
- erityisopettajaa voidaan konsultoida jatko-opintoihin hakemiseen liittyvissä asioissa
- on yhteydessä tukea tarvitsevaan opiskelijaan säännöllisesti ja seuraa tuen tarvetta ja sen toteutumista lukio-opintojen aikana
- ohjaa tukea tarvitsevaa opiskelijaa opiskelutaidoissa ja antaa lausunto- ja erityisjärjestelyohjausta

3.3. Opiskeluhuolto

Lukion opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhuoltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhuoltona.

Lukion opiskeluhuollon kokonaisuuteen sisältyvät Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukion opetussuunnitelman mukainen opiskeluhuolto sekä opiskeluhuollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhuollon palveluiden järjestämisestä vastaa Helsingin kaupunki.

Helsingin ranskalais-suomalaisessa koulussa on myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, jonka laatimisessa oppilaat ja opiskelijat ovat olleet mukana.

3.3.1. Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet

Lukion opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä sekä edistää oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Opiskeluhuollon tehtävänä on turvata opiskelijoiden tarvitsema opiskelijahuoltopalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu. Opiskeluhuoltotyössä otetaan huomioon opiskelijan edun ensisijaisuus.

Lukion opiskeluhuollon kokonaisuuteen sisältyvät tämän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhuolto sekä opiskeluhuollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskeluhuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhuoltona. Tämän lisäksi opiskelijoilla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon.

Monialainen yhteistyö on opiskeluhuollossa keskeistä. Opiskeluhuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen opiskelijaan ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua opiskeluhuollon suunnitteluun ja kehittämiseen.

Opiskeluhuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa 1287/2013 ja sen muutoksista säätävässä laissa 1409/2014.

3.3.2. Monialainen opiskeluhuollon yhteistyö

Opiskeluhuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja erityisesti opiskeluhuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla. Opiskeluhuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuolto. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön.

Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen tiedotetaan käytettävissä olevista opiskeluhuollon palveluista. Opiskelijan ja huoltajan osallisuus opiskeluhuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja

opiskeluhuollosta tiedottaminen lisäävät opiskeluhuollon tuntemusta ja edesauttavat palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on opiskeluhuoltotyössä keskeinen työmenetelmä.

Opiskeluhuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on olennaista pohdittaessa opiskeluhuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Opiskeluhuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään kouluyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa.

3.3.3. Yhteisöllinen opiskeluhuolto

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun ja Suomalais-venäläisen koulun yhteinen opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista.

Koulukohtaiset yhteisölliset opiskeluhuoltoryhmät vastaavat koulun opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Niitä johtaa rehtorin nimeämä edustaja. Rehtori päättää ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä, toimintatavoista ja opiskeluhuollon rekisterin ylläpidosta. Yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Ryhmä laatii myös oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman ja vastaa sen päivittämisestä. Suunnitelma on opetussuunnitelman liitteenä. Opiskeluhuoltosuunnitelmaan kuuluu myös suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

3.3.4. Yksilökohtainen opiskeluhuolto

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan yksittäistä opiskelijaa tai opiskelijaryhmää koskevaa monialaista työskentelyä, jonka tavoitteena on seurata ja edistää opiskelijan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon kuuluvat myös opiskelijalle annettavat opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut. Yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan.

Opiskeluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista opiskeluhuoltoa. Yksilökohtaisesta opiskeluhuollosta saatavat yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseen.

Opiskeluhuolto turvaa opiskelijoiden tuen saamista ja pyrkii ehkäisemään ongelmia ennalta. Opiskeluhuollon tuen suunnittelussa ja koulutyössä otetaan huomioon opiskelijoiden yksilölliset edellytykset, ikä, voimavarat ja tarpeet. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa, luottamuksellista sekä kiireetöntä, jotta opiskelija voi kokea tulevansa kuulluksi. Palveluiden käyttäminen on opiskelijalle vapaaehtoista. Opiskeluhuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskelijahuollon palveluja.

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi

ja muiden yhteistyötahojen tai opiskelijoiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää opiskelijan tai huoltajan suostumusta. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa opiskelijan asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

3.3.5. Opiskeluhuollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

Helsingin ranskalais-suomalaisessa koulussa ja Suomalais-venäläisessä koulussa opiskeluhuoltoa ohjaavat kaksi suunnitelmaa, jotka on laadittu moniammatillisessa yhteistyössä:

- lukion opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhuollosta sekä
- koulukohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma, joka päivitetään vuosittain lukuvuoden alussa

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset on otettu huomioon opetussuunnitelman opiskeluhuoltoa koskevassa osuudessa sekä koulukohtaisessa opiskeluhuoltosuunnitelmassa.

Koulukohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma

Koulukohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma on opetussuunnitelman liitteenä. Koulukohtaiseen opiskeluhuoltosuunnitelmaan sisältyvät tarkemmat kuvaukset opiskeluhuollon kokonaisuudesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista, yhteisöllisestä ja yksilökohtaisesta opiskeluhuollosta sekä yhteistyön järjestämisestä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Helsingin kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kaupunginvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelman linjaukset otetaan huomioon Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukion opiskeluhuoltosuunnitelmassa, joka tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun Helsingin kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu.

3.4. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Lukion opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Opiskelijalla on myös velvollisuus osallistua opetukseen ja käyttäytyä asiallisesti. Yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun järjestyssäännöt ohjaavat käyttäytymistä ja toimimista yhteisössä sekä tukevat opiskeluympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssäännöt on laadittu yhteistyössä oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa Opetushallituksen ohjeistuksen mukaisesti.

Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja. Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukion kurinpitosuunnitelmassa kuvataan kurinpitokeinojen käyttäminen sekä niihin liittyvät menettelytavat. Kurinpitosuunnitelmassa kuvatut menettelyt perustuvat lukiolakiin ja Opetushallituksen määräyksiin ja ohjeisiin. Suunnitelma on opetussuunnitelman liitteenä.

3.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukio-opetuksessa opiskelijoita ohjataan arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja. Lukion opetus ja muu toiminta edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa opiskelijoiden kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskelun aikana

monikieliset opetustilanteet tulevat opiskelijoille tutuksi, sillä koulussa käytetään suomen lisäksi ranskaa ja muita oppilaiden osaamia kieliä.

Lukion opetuksessa huomioidaan opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten ranskan ja muiden kielten taito, äidinkieli ja eri maiden koulu- ja opiskelukulttuurin tuntemus. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielten hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelija, jonka äidinkieli ei ole suomi, opiskelee äidinkieltä ja kirjallisuutta suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän (S2) mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä vai olla opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella.

Helsingin ranskalais-suomalaisessa koulussa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää opetetaan osittain integroituna suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opintojaksoihin ja osittain omina opintojaksoina. Opiskelijat saavat ohjausta lukio-opintojen alussa suomen kielen opiskelumahdollisuuksista, mahdollisista tukijärjestelyistä ja heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

4. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

4.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi lukio-opinnoissa on sekä formatiivista että summatiivista. Formatiivisen arvioinnin tavoitteena on oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin, ja se on osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä opettajan tuella tehdyt itse- ja vertaisarvioinnit auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.

Summatiivisen arvioinnin tavoitteena on asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen eli osaamisen ja opitun arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineiden työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Opiskelijan arviointi on monipuolista ja toteutetaan oppiaineelle tarkoituksenmukaisin menetelmin. Opiskelijalla on opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan.

Kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet selvitetään opiskelijoille opintojakson alussa. Niistä keskustellaan yhdessä, jotta opiskelijan taidot suunnitella opiskeluaan vahvistuvat. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan.

4.2. Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana.

Jos opiskelija ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, järjestetään mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaa erillisessä kuulustelussa. Tämä toteutetaan yleensä tenttinä. Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, arvosanaa korotetaan.

Oppiaineen oppimäärän arvosanaa on mahdollista korottaa edellä mainitun erillisen kuulustelun lisäksi

- valtakunnallisten valinnaisten ja koulukohtaisten valinnaisten opintojaksojen pohjalta annetulla lisänäytöllä
- mikäli opiskelijan arvioinnista päättävät harkitsevat, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat oppiaineen päättövaiheessa opiskeltujen opintojaksojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Kunkin oppiaineen tai aineryhmän arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelemista oppiaineen opintojaksoista. Opiskelijan opiskelusuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana ja häntä ohjataan sen tekemisessä. Opiskelusuunnitelman laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tavoitteellisiin valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden opintojaksot kuvataan tarkemmin oppiaineiden kuvausten yhteydessä. Matematiikan yhteinen opintojakso luetaan mukaan opiskelijan suorittamaan matematiikan oppimäärään. Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintojaksoja ei voi jälkikäteen poistaa.

Koulukohtaisista valinnaisista opintojaksoista luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opintojaksot.

Oppiaineen oppimäärässä opiskelijalla saa olla hylättyjä arvosanoja enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja	joista voi olla hylättyjä opintoja enintään
2-5 opintopistettä	0 opintopistettä
6-11 opintopistettä	2 opintopistettä
12-17 opintopistettä	4 opintopistettä
18 opintopistettä tai enemmän	6 opintopistettä

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun erityistehtävän mukaiset, koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot luetaan mukaan ranskan kielen opintojaksoihin, joiden mukaan oppiaineen päättöarvosana määräytyy.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimääristä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

4.3. Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – – . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänkatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

1. *opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;*
2. *lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;*
3. *se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)*

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täytyttävä.

Lukion oppimäärä sisältää vähintään 150 opintopistettä. Opiskelija opiskelee oman opiskelusuunnitelmansa mukaan pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia ja koulukohtaisia valinnaisia opintojaksoja.

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelija, joka suorittaa vähintään 24 opintopistettä Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun erityistehtävän mukaisia opintojaksoja, voi vähentää 16 opintopistettä lukion muiden oppiaineiden pakollisista opintojaksoista. Näitä erityistehtävän mukaisia opintojaksoja ovat kaikki ranskan kielen opintojaksot. Lisäksi erityistehtävän mukaisia opintojaksoja voivat olla ranskaksi pidettävät muiden oppiaineiden opintojaksot.

Opiskelijan tulee kuitenkin suorittaa vähintään puolet jokaisen oppiaineen pakollisista opintojaksoista. Lisäksi niissä oppiaineissa, joissa opiskelija osallistuu ylioppilastutkinnon kokeeseen, täytyy hänen opiskella vähintään kaikki kyseisen oppiaineen pakolliset opintojaksot.

Jos opiskelija vapautetaan lukiolain 13 §:n mukaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänen tulee valita sen tilalle muita opintoja niin, että säädetty kurssien vähimmäismäärä täyttyy.

4.4. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja

oikaisumahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

1. *opiskelijaksi ottamista*
2. *23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisäajan myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä*
3. *suoritettujen opintojen hyväksi lukemista*
4. *opiskelun poikkeavaa järjestämistä*
5. *oikeutta saada uskonnon tai elämänkatsomustiedon opetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §.)*

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 § 2 mom.)

Jollei [lukio]laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (Lukiolaki 714/2018, 52 §.)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen aluehallintoviranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

”Lukiolain 17 §:ssä tarkoitettuun opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.” (Lukiolaki 629/1998, 34 d § 1 mom., muutettu lailla 958/2015)

”Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi.” (Lukiolaki 629/1998, 34 d 2 mom., muutettu lailla 958/2015)

Aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 34 d §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla (lukiolaki 629/1998, 34 e § 2 mom., muutettu lailla 958/2015).

Lukio tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta ohjauksen yhteydessä.

4.5. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistus sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritetut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääristä

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus #kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritetut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Helsingin ranskalais-suomalaisella koululla on oma tuntijako, mikä mainitaan todistuksessa.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritetut opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suoritusmerkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritetut opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaismäärään lasketaan hylättyjä opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja#kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso
- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

5. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

5.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolitietoiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestävän elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että koko kielivarantoaan käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

5.2. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittävissä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- *hyvinvointiosaaminen*
- *vuorovaikutusosaaminen*

- *monitieteinen ja luova osaaminen*
- *yhteiskunnallinen osaaminen*
- *eettisyys ja ympäristöosaaminen*
- *globaali- ja kulttuuriosaaminen.*

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- *havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä*
- *osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla*
- *saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.*

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulleen ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestävälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmiensa sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä

paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestävään käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestävään suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestävän toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävää elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestävän tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähdeaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja reflektoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukion opetuksessa laaja-alaiset tavoitteet näkyvät lukion yhteisessä toiminnassa, oppiaineiden tavoitteissa sekä temaattisissa opinnoissa. Lukion erityistehtävää toteuttavat kansainväliset projektit mahdollistavat osaltaan laaja-alaisen osaamisen kokonaisuuksien tuomisen osaksi opintoja.

Lukion ranskan kielen opintojaksoista voi koota kokonaisuuksia, jotka eheyttävät opintoja ja antavat mahdollisuuden syventyä esimerkiksi kansainvälisyyteen ja talouteen liittyviin sisältöihin.

Global studies on 10 opintopisteen kokonaisuus, jonka suorittava opiskelija kehittää globaali- ja kulttuuriosaamistaan eri oppiaineiden yhteydessä.

6. Toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi

Helsingin ranskalais-suomalainen koulu arvioi antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistuu toimintansa ulkopuoliseen arviointiin ja kehittämiseen Opetushallituksen ohjauksessa ja yhteistyössä valtion oppilaitosten kanssa. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää. Opetussuunnitelman eri osa-alueiden toteutumista arvioidaan säännöllisesti lukuvuoden aikana ja sen päätteeksi. Arviointiin osallistuvat koulun johdon lisäksi opettajat, opiskelijat, huoltajat, opiskeluhuollon toimijat sekä yhteistyökumppanit.

Koulun itsearvioinnissa hyödynnetään kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia. Koulun yhteistyö opiskelijoiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia. Arvioinnin kohteista päätetään vuotuisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

Lukion opetussuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa vastaamaan valtakunnallisiin opetussuunnitelman perusteisiin mahdollisesti tehtäviä muutoksia. Koulu tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta tarpeen tullen ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

7. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista LIITE1

Suunnitelman sisältö ja voimassaolo

Tässä suunnitelmassa määritellään lukion kurinpitokeinot, niiden soveltaminen sekä rangaistukset järjestyssääntöjen rikkomisesta. Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukion kurinpitotoimet perustuvat lukiolakiin (714/2018) sekä Opetushallituksen määräyksiin ja ohjeisiin. Suunnitelma turvaa omalta osaltaan opiskelijoiden yhdenvertaista kohtelua sekä antaa opiskelijoille tietoa omista oikeuksistaan. Suunnitelma tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista. Suunnitelmassa yksilöidyt opettajan ja rehtorin sekä opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös silloin, kun opiskelija osallistuu koulun järjestämille retkille, matkoille tai muuhun opetussuunnitelman mukaiseen toimintaan.

Suunnitelmasta ja järjestyssäännöistä tiedotetaan huoltajille ja muille yhteistyötahoille koulun tiedotuskanavien välityksellä. Suunnitelman toimeenpanossa tehdään tarpeen mukaan yhteistyötä sosiaalitoimen ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa koulun opiskelijahuollon välityksellä. Rikosepäilyt käsittelee poliisi.

Opiskelijat osallistuvat koulun järjestyssääntöjen laatimiseen ja heidän kanssaan käydään läpi myös laissa säädetyt kurinpitokeinot sekä opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet. Suunnitelma käsitellään johtokunnassa, jossa koulun tärkeimmät sidosryhmät ovat edustettuina. Suunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan ja aina silloin, jos kurinpitoa ohjaavaan lainsäädäntöön tai ohjeistuksiin tulee muutoksia. Suunnitelman hyväksyy johtokunta. Suunnitelman toimivuutta ja vaikuttavuutta arvioidaan lukuvuosittain lukion toiminnan arvioinnin yhteydessä.

Suunnitelma on liitteenä koulun henkilöstön oppaassa. Opettajia ohjataan tutustumaan suunnitelmaan opettajankokouksissa sekä tarvittaessa koulutuksissa lukuvuosittain.

Työrauhan turvaaminen ja kurinpitokeinot lukiossa

Työrauhaa ja järjestyssääntöjen noudattamisesta pyritään ensisijaisesti turvaamaan opiskelijoiden, opettajien sekä lukion henkilöstön yhteistyöllä. Satunnaisista rikkomuksista, työrauhan häirinnästä tai sopimattomasta käyttäytymisestä seurauksena on kasvatuskeskustelu opettajan, ryhmänohjaajan tai tarvittaessa apulaisrehtorin tai rehtorin kanssa. Jos opiskelija kasvatuskeskustelun jälkeen edelleen häiritsee työrauhaa tai muuten rikkoo järjestyssääntöjä, siirrytään rangaistusmenettelyyn.

Menettely kurinpitoasiassa ja rangaistuksen täytäntöönpano

Ennen rangaistuksen antamista opiskelijan teko ja siihen liittyvän seikat yksilöidään ja opiskelijaa kuullaan. Alaikäisen opiskelijan huoltajalle varataan tilaisuus tulla kuulluksi. Tarvittaessa opiskelija ohjataan opiskelijahuollon piiriin. Kirjallisesta varoituksesta sekä opiskeluoikeuden pidättämisestä annetaan päätös. Muut toimenpiteet kirjataan.

Kurinpitokeinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista määrätään samanlainen seuraamus tekijästä riippumatta. Tekojen toistuminen voidaan kuitenkin ottaa huomioon raskauttavana tekijänä.

Kurinpitorangaistukset ja niiden soveltaminen eri tilanteissa

Lukiolain tuntemia kurinpitorangaistuksia ovat kirjallinen varoitus sekä määräaikainen erottaminen. Päätöksen kirjallisesta varoituksesta tekee rehtori. Opiskelijan erottamisesta päättää johtokunta. Ennen kurinpitorangaistuksen antamista opiskelijan huoltajalle varataan tilaisuus tulla kuulluksi.

Opetuksen häiritseminen

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi tilasta, jossa opetusta annetaan. Tämän voi tehdä opettaja tai rehtori. Tapahtunut annetaan tiedoksi ryhmänohjaajalle opiskelijan tilanteen seuraamista varten sekä alaikäisen opiskelijan huoltajalle. Opettaja myös kirjaa tapahtuneen mahdollisia jatkotoimia varten.

Vilppi

Vilppiin, kuten lunttaukseen, lunttauksen avustamiseen tai plagiointiin kokeessa tai muussa työssä syyllistyneen opiskelijan suoritus kyseisestä kurssista hylätään. Opiskelija ohjataan kasvatuskeskusteluun apulaisrehtorin tai rehtorin kanssa. Vilpistä voi seurata myös kirjallinen varoitus.

Luvattomat poissaolot

Opiskelijan tulee lukiolain mukaan osallistua opetukseen, jollei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta. Kaikki poissaolot tulee selvittää luotettavasti. Alaikäisten poissaolot selvittää huoltaja.

Luvattomaksi merkitystä poissaolosta seuraa kasvatuskeskustelu ryhmänohjaajan ja tarvittaessa apulaisrehtorin kanssa. Luvattoman poissaolon toistuessa opiskelijalle annetaan kirjallinen varoitus.

Häiritsevä tai turvallisuutta vaarantava käyttäytyminen

Häiritsevästi käyttäytyvää opiskelijaa ohjataan huomautuksella. Jos hän jatkaa häiritsevää käyttäytymistä, opiskelijan kanssa pidetään kasvatuskeskustelu. Kasvatuskeskusteluun voivat osallistua ryhmänohjaaja, opettaja, apulaisrehtori ja rehtori. Kasvatuskeskustelussa kirjataan tapahtunut ja sovitaan jatkotoimista. Jos häiritsevä, uhkaava tai loukkaava käyttäytyminen on toistuvaa, opiskelijalle annetaan kirjallinen varoitus. Uhkaavasta tai väkivaltaisesta käyttäytymisestä seuraa aina kirjallinen varoitus tai määräaikainen erottaminen.

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa tilasta opiskelija, joka ei noudata poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa opiskelija oppilaitoksen alueelta. Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Rehtori ja opettaja voivat toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta.

Rehtori voi evätä opiskelijan osallistumisen opetukseen enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai jonkun muun koulussa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen takia tai opetus vaikeutuu kohtuuttomasti. Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua. Opiskeluoikeuden pidättämisestä päättää johtokunta.

Kielletyt esineet tai aineet

Koulun järjestyssäännöissä tarkennetaan koulussa ja koulun alueella kielletyt aineet. Rehtorilla ja opettajalla on lukiolain mukaan yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta esine tai aine, jonka hallussapito on laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta tai joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä. Rangaistus tällaisten aineiden tai esineiden hallussa pitämisestä on kirjallinen varoitus.

Opiskelijalta haltuun otetut esineet ja aineet luovutetaan opiskelijan huoltajalle, tai jos opiskelija on täysi-ikäinen, hänelle itselleen. jos opiskelijalle tai hänen huoltajallaan ei ole oikeutta pitää esineitä hallussaan, ne luovutetaan poliisille tai muulle viranomaiselle. Opiskelijalle itselleen luovutettavat esineet ja aineet luovutetaan työpäivän päätyttyä. Huoltajalle ilmoitetaan haltuunotosta mahdollisimman pian.

Koulussa, koulun alueella tai missään opetustilanteissa ei saa esiintyä päihtyneenä tai kiellettyjen aineiden vaikutuksen alaisena. Tästä seuraa kirjallinen varoitus.

Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain opiskelijan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita.

Velvollisuus korvata aiheutetut vahingot

Opiskelijalla, joka vahingoittaa koulun tai muiden omaisuutta, on vahingonkorvauslain mukainen velvollisuus korvata aiheuttamansa vahingot.

Oikeus tarkastaa opiskelijan tavarat

Opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat sekä päällisin puolin hänen vaatteensa sellaisen esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta. Tarkastus voidaan tehdä, jos on ilmeistä, että opiskelijan hallussa on tällaisia esineitä tai aineita ja opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole. Tarkastuksessa ja esineiden ja aineiden haltuunotossa toimitaan lukiolain määräämällä tavalla. Tarkastuksesta ja haltuunotosta ilmoitetaan alaikäisen opiskelijan huoltajalle mahdollisimman pian.

Rikoksen ja kurinpitoasian suhde

Rikosepäilyt käsittelee poliisi. Sinä aikana, jolloin opiskelijaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä aloiteta tai jatketa kurinpitomenettelyä koulussa.

Jos tuomioistuin on vapauttanut opiskelijan syytteestä, ei kurinpitomenettelyä aloiteta tai jatketa paitsi jos kyseessä on asia, jota ei ole katsottu rikokseksi, mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.

Jos tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle samasta syystä määrätä kurinpitorangaistusta. Opiskelija voidaan kuitenkin erottaa määräajaksi, jos se opiskelijan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

8. Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä LIITE 2

Tämän suunnitelman tarkoituksena on turvallisuuden ja viihtyvyyden lisääminen sekä kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäiseminen ja vähentäminen. Suunnitelma perustuu oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin 1287/2013 13 §.

1. Kiusaaminen

Kiusaaminen on opiskelijaan kohdistuvaa negatiivista, suoraa tai epäsuoraa toimintaa, jolle on tyypillistä toistuvuus. Suoralle kiusaamiselle on luonteenomaista fyysinen toiminta eli suorat hyökkäykset kuten potkiminen, töniminen, lyöminen, uhrin tavaroiden vieminen, uhkailu ja nimittely. Epäsuorassa kiusaamisessa on kyse henkisestä väkivallasta kuten esimerkiksi juorujen levittämisestä, valehtelusta, toisen selän takana puhumisesta ja toisen tietoisesta poissulkemisesta ryhmästä.

Kiusaamista voi tapahtua myös sosiaalisessa mediassa. Sellaista ovat esimerkiksi pilkkaavat ja uhkaavat viestit, juorujen, paikkansa pitämättömien tai henkilökohtaisten tietojen levittäminen, valokuvien manipulointi ja levittäminen, toisen nimellä esiintyminen, sulkeminen ryhmän tai keskustelun ulkopuolelle sekä salasanojen anastaminen.

Kiusaamista eivät ole riidat ja erimielisyydet, jotka eroavat kiusaamisesta siten, että ne ovat yleensä ohimeneviä ja hetkellisiä, eikä niiden kohteeksi joudu jatkuvasti yksi ja sama opiskelija. Kiusoittelu ja raju leikki eivät ole kiusaamista, jos niihin osallistuvat opiskelijat ovat samaa mieltä ja se on kaikkien mielestä hauskaa. Ristiriidat ja konfliktit ovat osa elämää, ja koulu pyrkii antamaan opiskelijoille valmiuksia selvitellä riitoja rakentavasti.

Koulun toiminnan ulkopuolella kuten vapaa-ajalla tapahtuvaan kiusaamiseen puuttuminen ei ole koulun toimivallassa, vaan vapaa-ajalla esiintyvät ristiriidat, väkivalta ja kiusaaminen ovat ensi sijassa opiskelijoiden huoltajien selvittämisvelvollisuuksien ja valvontavastuun piirissä. Koulun opettaja tai rehtori kuitenkin ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Kiusaamisen tunnistamiseksi kiinnitetään koulussa erityistä huomiota esimerkiksi seuraaviin asioihin:

- **mitä opiskelijoiden välillä tapahtuu eri tilanteissa, etenkin välitunneilla, luokassa ja ennen oppitunnin alkua**
- **jätetäänkö joku opiskelija toistuvasti ottamatta mukaan ryhmiin tai joukkueisiin**
- **nauretaanko jonkun opiskelijan ajatuksille tai vastauksille tai suhtaudutaanko niihin toistuvasti vähätellen tai pilkallisesti**
- **viettääkö joku opiskelija välituntinsa lähes aina yksin**

2. Seksuaalinen häirintä

.Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä. Häirinnällä loukataan henkilön fyysistä tai henkistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Häirintä saa toisen tuntemaan itsensä noloksi, pelokkaaksi, loukkaantuneeksi tai vihaiseksi. Häirintä voi tapahtua myös sosiaalisessa mediassa tai puhelimen välityksellä.

Sukupuoleen liittyvä huomio muuttuu häirinnäksi silloin, kun sitä jatketaan, vaikka huomion kohde ilmaisisi sen olevan epämiellyttävää. Huomion kohteena olevan henkilön oma tuntemus ja kokemus ovat mittari siihen, onko huomio seksuaalista häirintää vai ei.

Seksuaalista häirintää ovat:

- sukupuolisesti vihjailevat eleet tai ilmeet, nimittelyt sukupuoliseen suuntautumiseen liittyen
- kaksimieliset puheet tai vitsit
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat asiattomat huomautukset tai kysymykset
- näkyvillä olevat pornografiset tai yliseksuaaliset painotuotteet
- seksuaalisesti värittyneet kirjeet, viestit sosiaalisessa mediassa tai sähköpostit
- häiritsevä fyysinen koskettelu
- sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset
- raiskaus tai sen yritys
- halventavat puheet toisesta sukupuolesta tai toisen sukupuolen alentaminen yhteisön vuorovaikutustilanteissa, valinnoissa ja päätöksissä
- työpaikkakiusaaminen, jos se perustuu sukupuoleen

Sukupuoleen perustuva häirintä voi ilmetä seuraavin tavoin:

- alentava ja kielteinen puhe toisesta sukupuolesta
- toisen sukupuolen halventaminen

3. Väkivalta

Väkivalta on sellaista fyysistä toimintaa, joka voi vakavasti vahingoittaa toista henkilöä, kuten lyöminen, potkiminen, kuristaminen tai teräasein tai muiden kiellettyjen välineiden avulla tapahtuva vahingoittaminen. Tapaukset selvitetään samalla tavalla kuin kiusaamistapaukset. Niistä ilmoitetaan kuitenkin heti rehtorille, ja jokaisessa väkivaltatapauksessa otetaan yhteys sekä uhrin että väkivallantekijän huoltajiin. Vakavat tapaukset selvitetään yhteistyössä poliisin kanssa.

4. Yhteisöllinen työskentely kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisemiseksi

4.1 Ennaltaehkäisevä työ koulun tasolla ja ryhmissä

Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ennalta ehkäisemisessä kaikki Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun työntekijät ja opiskelijat ovat tietoisia kiusaamisen määritelmästä ja tuntevat kiusaamisen ryhmäilmiönä. Kiusaamista ei hyväksytä missään muodossa ja siihen tartutaan välittömästi.

Koulun toimintakulttuuri tähtää kaikille turvalliseen kouluun, jossa kaikilla on hyvä olla. Siihen liittyvät muun muassa selkeät toimintatavat ja säännöt, joihin sitoudutaan ja joiden toteutumista seurataan sekä tiivis yhteistyö kotien ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Koulussa vahvistetaan sellaista ilmapiiriä, joka lisää toinen toisensa kunnioittamista ja erilaisuuden hyväksymistä. Nuoria suojaa kiusaamiselta parhaiten hyvä itsetunto, hyvät sosiaaliset taidot ja toimivat ihmissuhteet. Kun koulussa käsitellään kiusaamista, häirintää tai väkivaltaa, keskustelu on koko ajan toisia kunnioittavaa, jotta kaikki voivat turvallisesti osallistua keskusteluun. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi kehitetään koulun yleistä hyvää ilmapiiriä ja vahvistetaan yhteisöllisyyttä.

Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisemistä käsitellään lukuvuosittain koulussa eri oppiaineiden oppitunneilla, ryhmänohjauksessa ja mahdollisesti muissa yhteyksissä. Teemaa

käsitellään ainakin terveystiedon, psykologian, uskonnon ja elämänkatsomustiedon kurssien oppitunneilla.

Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemistä käsitellään lukuvuosittain ryhmänohjauksessa laaditun vuosisuunnitelman mukaisesti. Huoltajille tiedotetaan ohjelmasta lukiotulokkaiden vanhempien oppaassa ja ainakin lukuvuoden ensimmäisessä tiedotteessa.

Kouluterveyskyselyn tuloksia seurataan, ja niiden pohjalta laaditaan tarvittavat toimenpideohjelmat yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä yhdessä opiskelijakunnan edustajien kanssa. Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan esiintyvyyttä oppilaitoksessa seurataan kyselyillä.

Lukiossa kysely toteutetaan ryhmänohjaustuokiossa ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijoille. Sen ajankohta kirjataan yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän (YOR) vuosisuunnitelmaan. Kyselyn toteuttamisesta vastaa yhteisöllinen hyvinvointiryhmä, joka laatii ohjeen kyselyn tulosten käsittelystä. Ohje päivitetään lukuvuosittain.

Ryhmänohjaajat laativat yhteenvedon kyselyn tuloksista yhteisölliselle opiskeluhuoltoryhmälle ja ottavat ryhmänsä opiskelijoiden kanssa puheeksi vastauksissa ilmenneet huolenaiheet. YOR:n jäsenet käyvät läpi ryhmänohjaajien laatimat yhteenvedot ja ottavat käsittelyyn vaativimmat asiat.

4.2 Koulutus

Yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän jäsenet osallistuvat kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisemistä käsittelevään koulutukseen. Koulutuksen sisällöistä keskustellaan ryhmässä ja jaetaan osaamista. Yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä osallistuu yhdessä rehtorin kanssa opettajille ja muulle henkilökunnalle järjestettävän koulutuksen suunnitteluun.

Koulun henkilökunnalle tai osalle siitä järjestetään koulutusta kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisemisestä. Suunnitelma käsitellään lukuvuosittain opettajienkokouksessa. Kokoukseen kutsutaan tarpeen mukaan asiantuntijoita.

4.3 Tiedottaminen ja viestintä

Suunnitelmasta opiskelijan suojaamiseksi kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta tiedotetaan lukuvuosittain opiskelijoille, huoltajille ja vanhemmille ja kaikille koulun työntekijöille.

Suunnitelmasta tiedotetaan lukiotulokkaiden oppaassa huoltajille. Lisäksi suunnitelma on luettavissa koulun kotisivuilla, ja sen sisältö käsitellään kerran lukuvuodessa opiskelijoiden kanssa ryhmänohjauksessa. Suunnitelmasta tiedotetaan opettajille kerran lukuvuodessa opettajienkokouksessa, jonka teemana on opiskeluhuolto.

5. Menettelytavat, jos kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa esiintyy

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukiossa puututaan kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan, kun se tapahtuu koulun alueella ja työpäivän aikana tai koulun järjestämässä tilaisuudessa. Jokainen kiusaamista, väkivaltaa tai häirintää havainnut on velvollinen ottamaan asian puheeksi, jotta asiaa voidaan selvittää. Tässä kiusaamisen käsitteen alle on sisällytetty kiusaamisen eri muodot ja seksuaalinen häirintä.

Jos opiskelija tulee kertomaan jollekulle koulun aikuiselle työntekijälle kiusaamisesta, tämä on velvollinen viemään asiaa eteenpäin kiusaamisen loppumiseksi. Opiskelijoiden, joita asia koskee, tulee olla tietoisia asian käsittelystä. Jokainen puheeksi otettu kiusaamistapaus tutkitaan ja selvitetään mahdollisimman nopeasti. Kaikkia osapuolia kuullaan. Prosessilla tavoitellaan positiivista muutosta ja väärinymmärrysten oikaisemista.

Kiusaamisen selvittelyssä on olennaista molempien osapuolten kuuleminen, ensin erikseen ja sitten yhdessä. Selvittely antaa kummallekin osapuolelle mahdollisuuden käydä tapahtunutta läpi, rauhoittua ja kehittää omaa tapaa selvitä asiasta eteenpäin oman arvokkuutensa säilyttäen. Aikuinen työntekijä tarjoaa neutraalin asiantuntemuksensa ja aikuisen minänsä osapuolten käyttöön. Aikuisen tuki on välttämätön turvallisuuden tunteen takia. Vain turvassa nuori voi oppia tapahtuneesta, kenties sopia ja pyytää, saada ja antaa anteeksi ja päästä eteenpäin. Tarvittaessa otetaan yhteys huoltajaan.

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukiossa toteutettava toimintamalli kiusaamis- tai häirintätapauksissa:

1. Jokainen kiusaamista tai seksuaalista häirintää havainnut tai siitä tiedon saanut huolehtii siitä, että asiaa lähdetään selvittämään nopeasti ja tosissaan. Kiusaamistapausta lähtee selvittelemään kiusatun ryhmänohjaaja ja/tai kiusaajan ryhmänohjaaja tai muu sovittu henkilö.

2. Ryhmänohjaaja (tai muu sovittu henkilö) keskustelee asianosaisten kanssa ensin erikseen ja sitten yhdessä ja selvittää tilanteen kulun. Tapahtumat kirjataan ylös ja sovitaan seurannasta ja sovittelusta. Tapahtuneen tarkka kirjaaminen on tärkeää: kysymykset, vastaukset, tuntemukset, reaktiot, faktat. Jos kyseessä on vakavampi ja pitkään jatkunut toistuva kiusaaminen otetaan opiskeluhuollon työntekijöitä mukaan asian käsittelyyn. Tarvittaessa opiskelijan tuen tarpeen selvittämiseksi kootaan monialainen asiantuntijaryhmä.

3. Selvittelyssä voidaan käyttää apuna myös vertaissovittelua, joka perustuu vapaaehtoisuuteen.

4. Tapauksesta kerätään tietoa haastattelemalla muita asiasta tietäviä opettajia ja muita asianosaisia, jotka ovat koulun henkilökuntaa tai opiskelijoita.

5. Tapauksen käsittelijät tapaavat kunkin osapuolen yksilökeskusteluissa. Tavoitteena on, että jokaisen näkökulma tulee esiin. Tässä yhteydessä sovitaan alaikäisten kanssa yhteydenotosta huoltajiin ja aikataulusta.

6. Järjestetään eri osapuolten yhteinen asian käsittely, jonka tavoitteena on sopiminen (anteeksipyyntö ja anteeksiantaminen). Tarvittaessa tehdään kirjallinen sopimus, jonka osapuolet allekirjoittavat.

7. Sovitaan seurantatapaamisten ajankohdat, joissa tarkistetaan, onko kiusaaminen loppunut.

8. Jos kiusaaminen ei lopu, otetaan käyttöön lukion kurinpitokeinot ja pyydetään apua muilta viranomaisilta kuten lastensuojeluviranomaiselta. Jos kiusaaminen täyttää rikoksen tunnusmerkit, kiusaamisesta tehdään rikosilmoitus.

9. Kaikki käydyt keskustelut ja tapaamiset kirjataan muistioksi ja säilytetään samoin kuin opiskeluhuoltokertomukset (opiskeluaika + 10 vuotta).

10. Kaikille osapuolille tarjotaan tarvittaessa opiskeluhuollollista yksilötukea (opiskeluterveydenhuollon palveluja, psykologi- ja kuraattoripalveluja, sekä monialaista yksilökohtaista opiskeluhuoltoa).

Kun opiskelija käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti, toimitaan lukion muiden suunnitelmien mukaan (Suunnitelma toiminnasta äkillisissä kriiseissä ja Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista).

6. Toimintaohjeita opiskelijoille

6.1 Opiskelija kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan kohteena

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukiossa kenenkään ei tarvitse sietää loukkaavaa tai epämiellyttävää käyttäytymistä. Jokaisella on oikeus omiin fyysisiin ja henkisiin rajoihin. Muilla on velvollisuus kunnioittaa toisen asettamia rajoja.

1. Ensimmäisenä toimenpiteenä on kertoa kiusaajalle/häiritsijälle selvästi, miltä hänen käyttäytymisensä tuntuu ja pyytää tätä lopettamaan. Pyri sanomaan EI vakuuttavasti.

2. Usein turvallisinta on poistuminen paikalta. Tilanteesta on aina oikeus poistua. Poistumiseen ei tarvita kenenkään lupaa eikä silloin tarvitse sanoa mitään.

3. Jos kiusaaminen, väkivalta ja häirintä kiellosta huolimatta jatkuvat, ilmoita siitä aina jollekin oppilaitoksen aikuiselle ja/tai huoltajalle.

4. Asian käsittelyä varten kirjaa tapahtuma esimerkiksi puhelimeesi; tapahtuma-ajat ja -paikat, mitä tapahtui ja keitä oli läsnä.

5. Muista, että kiusaaminen, väkivalta tai häirintä ei ole koskaan häirinnän kohteen syytä.

6.2 Opiskelija kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan sivusta seuraajana

Koulun kaikkia opiskelijoita rohkaistaan ja kannustetaan puuttumaan näkemäänsä kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

1. Sanomalla häiritsijälle, että hänen käyttäytymisensä on loukkaavaa ja että hänen on lopetettava.
2. Tukemalla, puolustamalla ja uskomalla häirintää kokenutta kaveria.
3. Tapahtunutta ei saa vähätellä eikä syyttää ahdisteltua kaveria.
4. Kertomalla tapahtuneesta jollekin koulun aikuiselle ja/tai huoltajalle.
5. Jos ei uskalla mitenkään puuttua kiusaamiseen, on tärkeää ainakin kertoa tapahtuneesta (vaikka nimettömällä viestillä) jollekulle koulun aikuiselle.

7. Aikuisen opiskelijaan kohdistama kiusaaminen, häirintä tai väkivalta

Mikäli Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun henkilöstön jäsenen epäillään kiusaavan, häiritsevän tai käyttäytyvän väkivaltaisesti opiskelijaa kohtaan, henkilön esimies selvittää asian. Tässä selvittelyssä kuullaan opiskelijan huoltajaa ja asianomaista työntekijää sekä suullisesti että kirjallisesti, ja opiskelijaa kuullaan ainakin suullisesti. Mikäli asiassa epäillään rikosta, tehdään ilmoitus poliisille.

8. Suunnitelman seuranta, arviointi ja päivittäminen

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lukion suunnitelmaa kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisemiseksi päivitetään ja arvioidaan säännöllisesti. Suunnitelma käydään läpi vuosittain henkilökunnan kanssa. Uudet kouluun tulevat työntekijät tutustuvat suunnitelmaan perehdyttämisen yhteydessä.

Lukuvuoden aikana seurataan tilannetta koulussa, ja kirjallista palautetta kerätään vuosittain erilaisten tilannekartoitusten ja kyselyiden avulla henkilöstöltä ja opiskelijoilta.

9. Oppiaineet

9.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa ***monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen*** *sekä* ***yhteiskunnallinen osaaminen****. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.*

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa ***eettisyyttä****,* ***ympäristöosaamista*** *sekä* ***globaali- ja kulttuuriosaamista****, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.*

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan ***hyvinvointiosaamisen*** *kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.*

9.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1)

Oppiaineen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissa*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*
- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- *syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.*

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden

opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- *vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa*
- *vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen*

Tekstien tulkitseminen

- *monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen*
- *kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen*
- *tiedon ja tekstien arvioinnin taidot*

Tekstien tuottaminen

- *tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen*
- *tekstien tuottamisen prosessien hallinta*
- *yleiskielen hallinta*
- *tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- *kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen*
- *oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen*
- *kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta*

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

ÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Paikallinen lisäys

- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsemisen ja lukemisen taitojaan

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa luetaan kaksi kokonaisteosta, joista toinen on tietokirja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija kehittää monitieteistä ja luovaa osaamistaan harjoittelemalla erilaisten tekstien erittelyä, tulkintaa ja hyödyntämistä oman ajattelun ja kirjoittamisen pohjana.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijana oppii omien vahvuuksiensa tunnistamista erityisesti kirjoittajana ja rohkaistuu tekstien tulkitsijana ja tuottajana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan itsearvioinnista, hänen muilta opiskelijoilta saamastaan vertaispalautteesta sekä opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta ja kirjallisesta palautteesta. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden mukaisiin taitoihin sekä niitä mittaaviin suullisiin ja kirjallisiin töihin.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana sekä tehdyt suulliset ja kirjalliset työt. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

Oppiaineen ensimmäistä opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

ÄI2 Vuorovaikutustaidot, 2 op (ÄI2)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7), Pakollinen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

Vuorovaikutus 2

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

Paikallinen lisäys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija kehittää vuorovaikutustaitojaan harjoittelemalla toimimaan rakentavalla tavalla yleisimmissä ryhmissä tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Opintojaksossa

tutustutaan myös omaan viestijäkuvaan ja opitaan kehittämään omia vahvuuksia sekä antamaan ja ottamaan vastaan palautetta.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija vahvistaa omaa identiteettiään erityisesti viestijänä. Opintojaksossa harjoitellut ryhmätyötaidot vahvistavat elämänhallintataitoja ja taitoa toimia erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan itsearvioinnista, hänen muilta opiskelijoilta saamastaan vertaispalautteesta sekä opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta ja kirjallisesta palautteesta. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden mukaisiin taitoihin sekä niitä mittaaviin suullisiin ja kirjallisiin töihin.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana sekä tehdyt suulliset ja kirjalliset työt. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

ÄI3 Kirjallisuus – elämys, analyysi, tulkinta, 2 op (ÄI3)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.*

Paikallinen lisäys

- Tulkitaan kertomuksen ja kertomuksellisuuden keinoja teatteriesityksessä.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana luetaan kaksi eri lajeihin kuuluvaa kokonaisteosta
- Opintojakson aikana katsotaan teatteriesitys.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson sisällöt tukevat luovuutta ja opiskelijan kykyä nähdä asioiden yhteyksiä uudella tavalla.

Hyvinvointiosaaminen

Kirjallisuuteen ja kulttuuriin eläytyminen tukee opiskelijan kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kirjallisuuden opiskelu tukee eurooppalaisen kulttuuriperinnön tuntemusta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan itsearvioinnista, hänen muilta opiskelijoilta saamastaan vertaispalautteesta sekä opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta ja kirjallisesta palautteesta. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden mukaisiin taitoihin sekä niitä mittaaviin suullisiin ja kirjallisiin töihin.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana sekä tehdyt suulliset ja kirjalliset työt. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

ÄI4 Kieli ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI4)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI2), Pakollinen
- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*
- *ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.*

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*

- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin*
- *syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana opiskelija syventää kielitietouttaan ja oppii näkemään ja arvostamaan monikielisyyden mahdollisuuksia.
- Opintojakson aikana on mahdollisuus täydentää omaa kieliprofiilia suomen kielen taitojen näkökulmasta

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- *erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä*
- *monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsitys, tekstilajin käsite*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*

Kirjoittaminen 1

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

Paikallinen lisäys

- Monikielisyys koulussa ja omissa yhteisöissä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa opitaan kielen, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja, joiden avulla opiskelija rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tehdään muun muassa kieli-identiteettiin ja kielitietoisuuteen liittyviä harjoituksia, jotka vahvistavat kulttuurisen ja kielellisen taustan merkityksen ymmärtämistä ja kulttuurista identiteettiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan itsearvioinnista, hänen muilta opiskelijoilta saamastaan vertaispalautteesta sekä opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta ja kirjallisesta palautteesta. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden mukaisiin taitoihin sekä niitä mittaaviin suullisiin ja kirjallisiin töihin.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana sekä tehdyt suulliset ja kirjalliset työt. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

ÄI5 Kantaa ottavat ja vaikuttavat tekstit, 2 op (ÄI5)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta*
- *perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.*

Paikallinen lisäys

- syventää kirjallisuuden tulkitsemisen taitojaan

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa luetaan kaksi vaikuttavaa, yhteiskunnallisesti merkittävää tai ajankohtaista kokonaisteosta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan valmiuksia ymmärtää mediaympäristön vaikuttamisen tapoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan demokratiataitoja ja moniluku- ja informaatiolukutaitoa, jotka vahvistavat opiskelijan valmiuksia toimia yhteiskunnan jäsenenä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan itsearvioinnista, hänen muilta opiskelijoilta saamastaan vertaispalautteesta sekä opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta ja kirjallisesta

palautteesta. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden mukaisiin taitoihin sekä niitä mittaaviin suullisiin ja kirjallisiin töihin.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana sekä tehdyt suulliset ja kirjalliset työt. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

ÄI6_FRA17 Kirjallisuus eri konteksteissa Littérature en plusieurs contextes, 4 op (ÄI6_FRA17)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

ÄI7 Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (ÄI7)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Paikallinen lisäys

- rohkaistuu osallistumaan eri tavoin vuorovaikutustilanteisiin
- hallitsee valtakunnallisessa PUHVI-kokeessa tarvittavat taidot.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot*
- *oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka*
- *mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen*

Paikallinen lisäys

- monipuolisten ja tarkoituksenmukaisten osallistumisen tapojen käyttäminen ryhmäviestinnässä
- Valmistellun puhe-esityksen pitäminen yleisölle
- Valtakunnalliseen PUHVI-kokeeseen valmistautuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija syventää vuorovaikutuksen keinojen tuntemista ja oppii rakentamaan merkityksiä asioiden välille eri teemoja yhdistävien keskustelujen, väittelyiden, neuvotteluiden ja puheesitysten avulla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan uteliaisuus eri näkemyksiä ja aihepiirejä kohtaan kehittyy vuorovaikutusharjoitusten avulla. Hän motivoituu taitojensa kehittämiseen ja eri näkökulmiin perehtymiseen monipuolisten ryhmässä tehtävien harjoitusten kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan numeroarvosana 4–10.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

ÄI8 Kirjoitustaidon syventäminen, 2 op (ÄI8)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.*

Paikallinen lisäys

- hallitsee äidinkielen ja kirjallisuuden kirjoitustaidon ylioppilaskokeessa tarvittavat taidot.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen*
- *tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet*
- *kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu*
- *aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä*
- *tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa luetaan yksi kokonaisteos, joka tukee omaa ajattelua ja kirjoittamista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson tehtäväkokonaisuudet kehittävät opiskelijan taitoa säädellä oppimistaan ja kehittää opiskelutaitojaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan työelämässä ja jatko-opinnoissa tarvittavia taitoja, kuten tekstien pohjalta kirjoittamisen ja omaäänisen tekstin tekemisen sekä ajattelemisen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin 4 - 10.

ÄI9 Lukutaidon syventäminen, 2 op (ÄI9)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa*
- *osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.*

Paikallinen lisäys

- hallitsee äidinkielen ja kirjallisuuden lukutaidon ylioppilaskokeessa tarvittavat taidot.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *erilaisia tapoja tulkita tekstejä*
- *tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa*
- *monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson harjoitukset kehittävät kielitietoisuutta sekä kriittisen ja kulttuurisen lukemisen taitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tekstien kriittinen tarkastelu kontekstissaan edistää opiskelijan lähdekritiikin ja tekstien arvioinnin taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin 4 - 10.

ÄI10 Kielenhuolto ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vahvistetaan kirjoitetun yleiskielen käytänteiden hallintaa ja sovelletaan opittua omien tekstien tuottamiseen.
- Tuetaan opiskelijan kirjoitustaitoa hänen tarpeidensa mukaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kielenhuollon keskeisiä sisältöjä opiskelijan tarpeiden mukaan: alkukirjaimet, yhdyssanat, välimerkit, lause- ja virkerakenteet, toisiin teksteihin viittaaminen, rekisteriin sopivat sanavalinnat.
- Toiseen tekstiin viittaaminen, sanavalinnat, kielen rekisteri

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kurssi kehittää opiskelijan kielellisiä valmiuksia yksilöllisistä lähtökohdista ja tukee kielitietoisuutta ja viestintätaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

ÄI11 Ilmaisutaito I, 2 op (ÄI11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija rohkaistuu esiintyjänä ja itseilmaisijana.
- Opiskelija kehittää kuuntelemisen taitojaan ryhmässä.
- Opiskelija vahvistaa kontaktin ottamisen taitojaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ääni-, liike-, miimi-, tunto-, kontakti- ja keskittymisharjoitukset

- Tehdään isoja tai pieniä valmisteltuja esityksiä
- Improvisaatioharjoitukset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso rohkaisee elämykselliseen ja kokemukselliseen teatteritaiteen tutkimiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan kuuntelemisen ja itseilmaisun taidot kehittyvät yhdessä tehtävien harjoitusten avulla. Harjoitukset vahvistavat opiskelijan kokemusta yhteisöön kuulumisesta ja kehittävät yhdessä oppimisen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta saa suoritusmerkinnän S. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

ÄI12 Ilmaisutaito II, 2 op (ÄI12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija vahvistaa ilmaisuaan.
- Opiskelija harjaantuu luottamuksen rakentamisessa.
- Opiskelija kehittää näyttelijäilmaisuaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutkitaan omia vahvuuuksia ja kehittämisen kohteita ilmaisijana.
- Tehdään näyttelijätyön ja äänenkäytön perusharjoituksia.
- Harjoitellaan teksti-, rooli- ja kohtausanalyysia.
- Edetään harjoituksista kohti tekstin analyysia ja tulkintaa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso parantaa omien vahvuuksien tunnistamista ja monipuolistaa opiskelijan itseilmaisun keinoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso vahvistaa uteliaisuutta erilaisia taidemuotoja ja esittämisen tapoja kohtaan sekä tukee opiskelijan valmiuksia eritellä ja yhdistellä merkityksiä uudella tavalla. Opintojakso kehittää teatteritaiteen tuntemusta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson hyväksytystä suorituksesta saa S-merkinnän.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ilmaisutaito II -opintojaksoon voivat osallistua ne, jotka ovat suorittaneet ilmaistaidon perusteet joko perusopetuksessa tai lukiossa (Ilmaisutaito II -opintojakso).

ÄI13 Moninainen media, 2 op (ÄI13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- median eri kanavien ja roolien tunnistaminen ja tavoitteiden ymmärtäminen
- mediasisältöjen suunnittelu- ja tuottamistaitojen syventäminen
- median sisältöjen ja toimintatapojen kriittiseen lukemiseen harjaantuminen
- tiedon arviointitaitojen kehittäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tulkinta- ja analyysiharjoituksia
- sisältöjen suunnittelua ja tuottamista opiskelijan omien valintojen mukaan
- vierailuja ja tutkimusprojekteja
- faktantarkastuksen käytäntöihin tutustuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan ymmärrys vaikuttamisesta ja tiedon arvioinnin merkityksestä syvenee. Sisällöt tukevat myös demokratiataitojen kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytty opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso sopii osaksi lukion mediadiplomia.

ÄI14 Median maailma, 2 op (ÄI14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- omien mediataitojen ja median käytön havainnointi
- kehittyä median sisältöjen kriittisessä arvioinnissa eri näkökulmista
- parantaa valmiuksia toimia muuttuvassa mediaympäristössä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- median toimintatavat ja -ympäristöt
- median historia ja median tuottajat
- oman mediasuhteen arviointi ja omien mediasisältöjen tutkiminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Median toimintatapoihin tutustuminen ja oman mediasuhteen arviointi tukee opiskelijan yhteiskunnallisia taitoja muun muassa vaikuttamisen keinojen ja kanavien tunnistamisen avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakso on mahdollista suorittaa osin tai kokonaan itsenäisesti verkko-opiskeluna.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kurssi sopii osaksi lukion mediadiplomia.

ÄI15 Median lukiodiplomi, 2 op (ÄI15)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

ÄI16 Teatterin lukiodiplomi, 2 op (ÄI16)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

9.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6)

Oppiaineen tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito aiemmin oppimiensa kielten rinnalle. Oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan monikielisyyden kehittymistä, suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden sekä omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille.

Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta.

Kaikissa moduuleissa kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa, monilukutaitoa sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä opitaan analysoimaan ja arvioimaan tekstejä ja vuorovaikutustilanteita kriittisesti osin jo aiemmin hankitun käsitteellisen osaamisen ja analysointitaitojen avulla. Näitä taitoja syvennetään ja laajennetaan kullakin opintojaksolla lukemalla erityisesti pitkiä kaunokirjallisia ja tietotekstejä sekä analysoimalla niitä itsenäisesti ja yhdessä. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään neljä kokonaisteosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa*
- *osaa arvioida, eritellä ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita*
- *on tietoinen vuorovaikutustilanteiden kulttuurisidonnaisuudesta ja osaa tarkastella ja tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niiden etiikkaa*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että ymmärtää monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, ja hyödyntää sopivia strategioita niiden lukemisessa ja tulkitsemisessa*
- *kehittää lukemalla sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä käsitystään kirjoitetun kielen rakenteista ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisia kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan, valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon sekä käyttää aiheeseen sopivia kielen rakenteita, sanastoa, fraaseja ja käsitteitä*
- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia*

Kielitietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille sekä oppii kehittämään kielitaitoaan erilaisissa kielenkäyttöympäristöissä ja -tilanteissa ja käyttämään oppimisessaan koko kielivarantoaan*
- *syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä sekä niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista*
- *ymmärtää kielen oppimisen prosessia sekä oppii tuntemaan ja hyödyntämään itselleen sopivimpia keinoja ja välineitä kielitaitonsa kehittämiseksi*

Osaamisen arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritetut moduulit luetaan hyväksi täysimääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet

kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- *kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen*
- *vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa*
- *vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen*

Tekstien tulkitseminen

- *monimuotoisten tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen*
- *kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen*
- *tiedon ja tekstien arvioinnin taidot*

Tekstien tuottaminen

- *tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen*
- *tekstien tuottamisen prosessien hallinta*
- *lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen*
- *kielen abstraktiotason kehittyminen ja yleiskielen hallinta*

Kielitietoisuuden kehittyminen

- *tiedonalojen kielten ja kielellisen moninaisuuden ymmärtäminen*
- *kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta sekä kielen havainnointi ja käyttö tilanteen, tarkoituksen ja tekstilajin mukaisesti*

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

S21 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*

- *oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan*
- *oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.*

Paikallinen lisäys

- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden lukemisen taitojaan

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen*
- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija kehittää monitieteistä ja luovaa osaamistaan harjoittelemalla erilaisten tekstien hyödyntämistä oman ajattelun ja kirjoittamisen pohjana.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija vahvistaa kieli- ja lukutaitoaan, mikä tukee hänen elämänhallintaansa. Opiskelija oppii omien vahvuuksiensa tunnistamista kirjoittajana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan itsearvioinnista, hänen muilta opiskelijoilta saamastaan vertaispalautteesta sekä opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta ja kirjallisesta palautteesta. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden mukaisiin taitoihin.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana sekä tehdyt suulliset ja kirjalliset työt. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

Oppiaineen ensimmäistä opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

S22 Vuorovaikutustaidot, 2 op (S22)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 1, 1 op (S23), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (S27), Pakollinen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana*
- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekulttuurien näkökulmasta*
- *oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja*
- *lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa*
- *hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta*
- *oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.*

Paikallinen lisäys

- oppii arvioimaan omaa vuorovaikutusosaamistaan
- oppii havainnoimaan nonverbaalista viestintää osana vuorovaikutusta
- kehittää kykyään käyttää vuorovaikutuksessa kielellisiä keinoja ja retoriikkaa

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelevaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen*
- *kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot*
- *tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä*
- *verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä*
- *ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio*

Vuorovaikutus 2

- *kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen*
- *yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa*
- *esiintymistaidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen*

Paikallinen lisäys

- viestinnällisten tekstien lukeminen
- kieliprofiili identiteetin rakentajana

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija kehittää vuorovaikutustaitojaan harjoittelemalla toimimaan rakentavalla tavalla yleisimmissä ryhmissä tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Opintojaksossa tutustutaan myös omaan viestijäkuvaan ja opitaan kehittämään omia vahvuuksia sekä antamaan ja ottamaan vastaan palautetta.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija vahvistaa omaa identiteettiään erityisesti viestijänä. Opintojaksossa harjoitellut kuullun ymmärtämisen taidot vahvistavat elämänhallintataitoja. Ryhmäviestinnän ymmärtämisen kehittyminen auttaa opiskelijaa toimimaan rakentavalla tavalla erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan itsearvioinnista, hänen muilta opiskelijoilta saamastaan vertaispalautteesta sekä opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta ja kirjallisesta palautteesta. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden mukaisiin taitoihin.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana sekä tehdyt suulliset ja kirjalliset työt. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

S23 Kirjallisuus – elämys, analyysi, tulkinta, 2 op (S23)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (S24), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä*
- *kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista*
- *kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta*
- *oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti*
- *kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielistä kaunokirjallisuutta.*

Paikallinen lisäys

- oppii ymmärtämään ja tulkitsemaan draamaa
- kehittää kykyään ymmärtää kielen monitulkintaisuutta ja tekstien kulttuurisidonnaisuutta
- oppii ymmärtämään kertomuksellisuutta teksteissä

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *eläytyvää ja analyyttista kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta*
- *kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikittely*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna*

Paikallinen lisäys

- opintojakson aikana katsotaan elokuva tai teatteriesitys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson sisällöt tukevat luovuutta ja opiskelijan kykyä nähdä asioiden yhteyksiä uudella tavalla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kirjallisuuteen perehtyminen tukee suomalaisen kulttuuriperinnön ymmärtämistä.

Hyvinvointiosaaminen

Kirjallisuuteen ja kulttuuriin eläytyminen tukevat opiskelijan kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan itsearvioinnista, hänen muilta opiskelijoilta saamastaan vertaispalautteesta sekä opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta ja kirjallisesta palautteesta. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden mukaisiin taitoihin.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana sekä tehdyt suulliset ja kirjalliset työt. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

S24 Kieli ja kirjoittaminen, 2 op (S24)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22), Pakollinen
- Kirjoittaminen 1, 1 op (S26), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan*
- *ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle*

- *oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä sekä käyttämään koko kielivarantoaan oppimisessa*
- *oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.*

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä*
- *oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.*

Paikallinen lisäys

- oppii näkemään monikielisyyden mahdollisuuksia ja arvostamaan niitä
- täydentää omaa kieliprofiiliaan suomen kielen taitojen ja niiden kehittymisen näkökulmasta

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- *suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys, kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet*
- *eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot*
- *opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat*

Kirjoittaminen 1

- *kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot*
- *sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys*
- *asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet*

Paikallinen lisäys

- monikielisyys koulussa ja omissa yhteisöissä
- oman kielitaidon arvioiminen ja kieliprofiilin täydentäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa opitaan kielen, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille.

Hyvinvointiosaaminen

Kielellisten taitojen vahvistuminen ja kirjoittamisen taitojen kehittyminen antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan itsearvioinnista, hänen muilta opiskelijoilta saamastaan vertaispalautteesta sekä opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta ja kirjallisesta palautteesta. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden mukaisiin taitoihin.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana sekä tehdyt suulliset ja kirjalliset työt. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

S25 Kantaa ottavat ja vaikuttavat tekstit, 2 op (S25)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja*
- *osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana*
- *oppii perustelemaan omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.*

Paikallinen lisäys

- kehittää tiedonhankintataitojaan, erityisesti kykyään arvioida lähteiden luotettavuutta
- oppii valitsemaan viestintätilanteeseen sopivan tekstilajin ja tyylin

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot*
- *perustelemisen harjoitteleminen suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: geneeriset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot*
- *kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli*
- *yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos*

Paikallinen lisäys

- median toimintatavat, media osana nykyihmisen arkea ja median rooli yhteiskunnallisena vaikuttajana
- yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen teatteriesitys tai elokuva

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vaikuttamisen ja argumentoinnin taitojen ja ymmärtämisen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan itsearvioinnista, hänen muilta opiskelijoilta saamastaan vertaispalautteesta sekä opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta ja kirjallisesta palautteesta. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden mukaisiin taitoihin.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana sekä tehdyt suulliset ja kirjalliset työt. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

S26_FR17 Kirjallisuus eri konteksteissa Littérature en plusieurs contextes, 4 op (S26_FRA17)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

S27 Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (S27)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (S29), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista*
- *syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.*

Paikallinen lisäys

- hallitsee PUHVI-kokeessa tarvittavat taidot
- rohkaistuu osallistumaan eri tavoin vuorovaikutustilanteisiin

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

Keskeiset sisällöt

- *kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö*
- *vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen*
- *dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi*
- *mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija syventää vuorovaikutuksen keinojen tuntemista ja oppii rakentamaan merkityksiä asioiden välille eri teemoja yhdistävien keskustelujen, väittelyiden, neuvotteluiden ja puhe-esitysten avulla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan uteliaisuus eri näkemyksiä ja aihepiirejä kohtaan kehittyy vuorovaikutusharjoitusten avulla. Hän motivoituu taitojensa kehittämiseen ja eri näkökulmiin perehtymiseen monipuolisten ryhmässä tehtävien harjoitusten kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan numeroarvosana 4–10.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

S28 Kirjoitustaitojen syventäminen, 2 op (S28)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (S210), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä*
- *kehittää omaäänistä kirjoittamista*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä*
- *syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta*
- *osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.*

Paikallinen lisäys

- Hallitsee suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeessa tarvittavat taidot.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi*
- *omaäänisten tekstien tuottaminen*
- *tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa*
- *luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen*
- *ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja*

Paikallinen lisäys

- Ylioppilaskokeen eri tehtävätyypit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan työelämässä ja jatko-opinnoissa tarvittavia taitoja, kuten tekstien pohjalta kirjoittamisen ja oman tekstin tekemisen sekä ajattelemisen taitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson tehtäväkokonaisuudet kehittävät opiskelijan taitoa säädellä oppimistaan ja kehittää opiskelutaitojaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

S29 Lukutaidon syventäminen, 2 op (S29)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa.*

Paikallinen lisäys

- Hallitsee suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeessa tarvittavat taidot.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta*
- *analyysin ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *runokokoelma tai näytelmäteksti*

Paikallinen lisäys

- Teatterikäynti tai elokuva

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson harjoitukset kehittävät kielitietoisuutta sekä kriittisen ja kulttuurisen lukemisen taitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tekstien kriittinen tarkastelu kontekstissaan edistää opiskelijan lähdekritiikin ja tekstien arvioinnin taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

S210 Kielenhuolto ja kirjoittaminen, 2 op (S210)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija vahvistaa kirjoitetun yleiskielen käytänteiden hallintaa.
- Opiskelija soveltaa opittua omien tekstien tuottamiseen.
- Opiskelija vahvistaa suomen kielelle ominaisten ilmiöiden hallintaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kielenhuollon keskeisiä sisältöjä opiskelijan tarpeiden mukaan: alkukirjaimet, yhdyssanat, välimerkit, lause- ja virkerakenteet, sanavalinnat.
- Toiseen tekstiin viittaaminen, sanavalinnat, kielen rekisteri
- Rektio, kongruenssi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan kielellisiä valmiuksia yksilöllisistä lähtökohdista ja tukee kielitietoisuutta ja viestintätaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan S-merkinnällä.

S211 Ilmaisutaito I, 2 op (S211)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija rohkaistuu esiintyjänä ja itseilmaisijana.
- Opiskelija kehittää kuuntelemisen taitojaan ryhmässä.
- Opiskelija vahvistaa kontaktin ottamisen taitojaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ääni-, liike-, miimi-, tunto-, kontakti- ja keskittymisharjoitukset
- Tehdään isoja tai pieniä valmisteltuja esityksiä.
- Improvisaatioharjoitukset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso rohkaisee elämykselliseen ja kokemukselliseen teatteritaiteen tutkimiseen.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan kuuntelemisen ja itseilmaisun taidot kehittyvät yhdessä tehtävien harjoitusten avulla. Harjoitukset vahvistavat opiskelijan kokemusta yhteisöön kuulumisesta ja kehittävät yhdessä oppimisen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta saa suoritusmerkinnän S. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

S212 Ilmaisutaito II, 2 op (S212)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija vahvistaa ilmaisuaan.
- Opiskelija harjaantuu luottamuksen rakentamisessa.
- Opiskelija kehittää näyttelijäilmaisuaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutkitaan omia vahvuuuksia ja kehittämisen kohteita ilmaisijana.
- Tehdään näyttelijätyön ja äänenkäytön perusharjoituksia.
- Harjoitellaan teksti-, rooli- ja kohtausanalyysia.
- Edetään harjoituksista kohti tekstin analyysia ja tulkintaa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso vahvistaa omien vahvuuksien tunnistamista ja monipuolistaa itseilmaisun keinoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso vahvistaa uteliaisuutta erilaisia esittämisen tapoja kohtaan, valmiuksia eritellä ja yhdistellä merkityksiä uudella tavalla. Opintojakso kehittää teatteritaiteen tuntemusta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson hyväksytystä suorituksesta saa S-merkinnän. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

S213 Moninainen media, 2 op (S213)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- median eri kanavien ja roolien tunnistaminen ja tavoitteiden ymmärtäminen
- mediasisältöjen suunnittelu- ja tuottamistaitojen syventäminen
- median sisältöjen ja toimintatapojen kriittiseen lukemiseen harjaantuminen
- tiedon arviointitaitojen kehittäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tulkinta- ja analyysiharjoituksia
- sisältöjen suunnittelua ja tuottamista opiskelijan omien valintojen mukaan
- vierailuja ja tutkimusprojekteja
- faktantarkastuksen käytäntöihin tutustuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan ymmärrys vaikuttamisesta ja tiedon arvioinnin merkityksestä syvenee. Sisällöt tukevat myös demokratiataitojen kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytty opintojakso arvioidaan S-merkinnällä.

S214 Median maailma, 2 op (S214)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- omien mediataitojen ja median käytön havainnointi
- kehittyminen median sisältöjen kriittisessä arvioinnissa eri näkökulmista
- opiskelija parantaa valmiuksiaan toimia muuttuvassa mediaympäristössä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- median toimintatavat ja -ympäristöt
- median historia ja median tuottajat
- oman mediasuhteen arviointi ja omien mediasisältöjen tutkiminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Median toimintatapoihin tutustuminen ja oman mediasuhteen arviointi tukee opiskelijan yhteiskunnallisia taitoja muun muassa vaikuttamisen keinojen ja kanavien tunnistamisen avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan S-merkinnällä.

ÄI15 Median lukiodiplomi, 2 op (ÄI15)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

ÄI16 Teatterin lukiodiplomi, 2 op (ÄI16)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

9.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan

kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisten asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan ***hyvinvointi-*** *ja* ***vuorovaikutusosaamisen*** *sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.*

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä ***monitieteiseen ja luovaan osaamiseen****. Temaattiset opinnot*

ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan ***yhteiskunnallista osaamista****. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.*

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat ***eettisyyttä ja ympäristöosaamista*** *mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestämättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.*

Globaali- ja kulttuuriosaamisen *osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.*

Tavoitteet

Kieli ja oppimäärä	***Taito toimia vuorovaikutuksessa*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	***Taito tulkita tekstejä*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	***Taito tuottaa tekstejä*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*
A-oppimäärä	*B2.1 (A2.2)*	*B2.1 (A2.2)*	*B1.2 (A2.1)*
B1-oppimäärä	*B1.1 (A1.3)*	*B1.1 (A1.3)*	*B1.1 (A1.3)*
B3-oppimäärä	*A2.2*	*A2.2*	*A2.1*
Äidinkielenomainen oppimäärä	*B2.2 (B1.2)*	*B2.2 (B1.2)*	*B2.2 (B1.2)*

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen*
- *ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä*
- *osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä*
- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.*

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia*
- *tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana*
- *osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä*
- *muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.*

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti*
- *saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.*

Osaamisen arviointi

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

9.2.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1)

Opintojaksot

RUB11-2 Opiskelutaitoni, kieli-identiteettini ja kehittyvä ruotsini, 4 op (RUB11-2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11), Pakollinen
- Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan*
- *rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää*
- *kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja*
- *syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista*
- *pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.*

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen*
- *kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi*
- *kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen*
- *kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet*
- *omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen*

Ruotsin kieli arjessani

- *ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö*
- *yksilön ja yhteisön hyvinvointi*
- *ääntämisen harjaannuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija kehittää ruotsin kielen taitoaan harjoittelemalla erilaisia menetelmiä oppia ja käyttää suullisesti ja kirjallisesti toista kotimaista kieltä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tulee tietoiseksi omista kielellistä kyvyistään, kehittää empatiataitojaan sekä pohtii hyvän ja terveellisen elämän perusteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi kohdistuu opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaitoihin sekä kulttuuriseen osaamiseen. Tässä opintojaksossa arviointi kohdistuu erityisesti myös opiskelijan opiskelutaitoihin, kuten opiskelustrategioiden kehittämiseen sekä oppimista edistäviin työskentelytaitoihin.

Arviointi perustuu jakson aikaiseen työskentelyyn sekä kurssikokeessa osoitettuihin tietoihin ja taitoihin. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10.

RUB13 Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13)

Opintojakson moduulit

- Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13), Pakollinen

Tavoitteet

Kulttuuri ja mediat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä*
- *tuntee ruotsinkielisiä medioita*
- *osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa*
- *pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuuri ja mediat

- *suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- *ruotsinkieliset mediat*
- *opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi*

Paikallinen lisäys

- Suomenruotsalaiseen kulttuuriin voidaan tutustua käymällä esimerkiksi ruotsinkielisessä teatterissa tai vierailemalla jossakin muussa taidetilaisuudessa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija vahvistaa suomenruotsalaisten ja ruotsalaisten kulttuuri-ilmiöiden sekä alueellisten erityispiirteiden tuntemustaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi kohdistuu opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaitoihin sekä kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen. Arviointi kohdistuu myös opiskelijan opiskelutaitoihin, kuten opiskelustrategioiden kehittämiseen sekä oppimista edistäviin työskentelytaitoihin.

Arviointi perustuu jakson aikaiseen työskentelyyn sekä kurssikokeessa osoitettuihin tietoihin ja taitoihin. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10.

RUB14 Ympäristömme, 2 op (RUB14)

Opintojakson moduulit

- Ympäristömme, 2 op (RUB14), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia*
- *harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu*
- *pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristömme

- *kulttuurinen moninaisuus*
- *erilaiset elinympäristöt*
- *ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija pohtii ruotsiksi muun muassa enemmistö- ja vähemmistökysymyksiä, kielipolitiikka sekä tasa-arvonäkökulmia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tulkitsee tekstejä, jotka käsittelevät muun muassa erilaisia elinympäristöjä. Opiskelija pohtii myös ympäristöasioihin liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi kohdistuu opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaitoihin sekä kulttuurisen monimuotoisuuden osaamiseen. Arviointi kohdistuu myös opiskelijan opiskelutaitoihin, kuten opiskelustrategioiden kehittämiseen sekä oppimista edistäviin työskentelytaitoihin.

Arviointi perustuu jakson aikaiseen työskentelyyn sekä kurssikokeessa osoitettuihin tietoihin ja taitoihin. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10.

RUB15 Opiskelu ja työelämä, 2 op (RUB15)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelu- ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen*
- *pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelu- ja työelämä

- *opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta*
- *tulevaisuuden suunnitelmat*
- *vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään*
- *itsenäistyvän nuoren elämänhallinta*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *erilaisten hakemusten laatiminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija harjoittelee muun muassa opiskeluun ja työelämään liittyvistä asioista kertomista sekä suullisesti että kirjallisesti. Kieliprofiilin laatiminen tukee ja selventää opiskelijan jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavaa kielitaitoa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija syventää ruotsin kielen taitoaan opiskelemalla ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia aiheita ymmärtäen toisen kotimaisen kielen merkityksen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi kohdistuu opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaitoihin sekä kulttuurisen monimuotoisuuden osaamiseen. Tämän opintojakson arviointi kohdistuu erityisesti myös taitoon tuottaa suullisesti ja kirjallisesti ruotsiksi opiskelu- ja työelämään liittyviä tilanteita ja tekstejä.

Arviointi perustuu jakson aikaiseen työskentelyyn sekä kurssikokeessa osoitettuihin tietoihin ja taitoihin. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10.

RUB16 Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vankentaa puhumisen sujuvuutta*
- *tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen*
- *tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen*
- *puhumisen eri piirteet*
- *aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä*

Paikallinen lisäys

- puhumista eri vuorovaikutustilanteissa voidaan harjoitella omassa ryhmässä tai yhdessä muiden kielten kanssa muun muassa opastustilanteita järjestämällä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija vankentaa puhumisen sujuvuutta eri aihepiireistä vuorovaikutustilanteissa opiskelijaryhmänsä kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi kohdistuu opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaitoihin sekä kielialueen kulttuuriseen osaamiseen. Tässä opintojaksossa arviointi kohdistuu erityisesti suullisen kielitaidon osaamiseen.

Arviointi perustuu jakson aikaiseen työskentelyyn sekä suullisessa kokeessa osoitettuihin taitoihin. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10. Opiskelijan tulee suorittaa hyväksytysti sekä opintojakso että Opetushallituksen tuottama suullisen kielitaidon koe. Kummastakin suorituksesta tulee erillinen arvosana. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

RUB17 Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17), Valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille*
- *laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä*
- *tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- *kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta*
- *eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä aiheina erityisesti kestävä kehitys sekä eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija pohtii yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta maailmanlaajuisesti sekä tulevaisuuden tietoyhteiskunnan haasteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi kohdistuu opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaitoihin sekä kielialueen kulttuuriseen osaamiseen. Tässä opintojaksossa arviointi kohdistuu erityisesti opiskelijan taitoihin tulkita kestävään elämän tapaan liittyviä vaativampia tekstejä sekä taitoon tuottaa eri tyyppisiä kirjallisia tekstejä.

Arviointi perustuu jakson aikaiseen työskentelyyn sekä kurssikokeessa osoitettuihin tietoihin ja taitoihin. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10.

RUB18 Pohjoismainen kulttuuri, 2 op (RUB18)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- syventää taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kulttuurielämän vuorovaikutustilanteissa
- laajentaa eri medioiden tuntemustaan ruotsia käyttäen
- tutustua monipuolisesti pohjoismaiseen kulttuuritarjontaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- pohjoismainen kulttuuri ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta
- eri medioiden käyttö kulttuuriaiheisiin tutustumisessa
- eri kulttuurimuotojen vaikutus yksilön ja yhteiskunnan hyvinvointiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija käyttää kielitaitoaan monipuolisesti tutustumalla eri tieteenalojen aihepiireihin sekä tuottamalla kieltä omien näkemystensä ilmaisemiseksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija vahvistaa ja syventää pohjoismaisten kulttuuri-ilmiöiden tuntemustaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi kohdistuu opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaitoihin sekä kielialueen kulttuuriseen osaamiseen. Tässä opintojaksossa arviointi kohdistuu erityisesti opiskelijan taitoihin tulkita pohjoismaiseen kulttuuriin liittyviä tekstejä, kirjallisuutta ja televisio-ohjelmia.

Arviointi perustuu opintojakson aikaiseen työskentelyyn sekä kirjallisiin ja suullisiin töihin. Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan merkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on syventää pohjoismaisen kulttuurin ja elämäntavan teemoja esimerkiksi kirjallisuuden, teatterin, elokuvan, musiikin, kuvataiteiden ja arkkitehtuurin näkökulmasta opiskelijoiden kiinnostuksen kohteet huomioon ottaen.

RUB19 Ylioppilastutkintoon valmentautuminen, 2 op (RUB19)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- laajentaa ja tarkentaa ruotsin rakenteiden tuntemusta
- valmentautua ylioppilastutkintoon

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- aikaisemmin opiskeltujen opintojaksojen teemat
- ylioppilaskokeen eri tehtävätyypit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija käyttää kielitaitoaan monipuolisesti eri moduulien aihepiirejä kertaamalla. Opiskelija tulkitsee tekstejä ja kirjoittaa erilaisia ja eripituisia tuotoksia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S. Hyväksytty suoritus edellyttää aktiivista osallistumista ja työskentelyä koko opintojakson ajan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on syventää aikaisemmin opiskeltujen pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen teemoja erityisesti kirjallisen tuottamisen ja rakenteiden tuntemuksen näkökulmasta opiskelijoiden tarpeet ja kiinnostuksen kohteet huomioon ottaen.

RUB110 Lukio-opintoihin valmentautuminen, 2 op (RUB110)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- rohkaistua kertomaan ruotsiksi omasta elämästä ja lähipiiristä
- kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitoja
- vahvistaa ruotsin perusrakenteiden hallintaa
- kehittää opiskelutaitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ruotsin kielen käyttö arkipäivän tilanteisiin liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- oma elämä ja lähiympäristö
- ääntämisen harjaannuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija kertaa ja vahvistaa aiemmin oppimiaan vuorovaikutustaitojaan toisessa kotimaisessa kielessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi kohdistuu opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen sekä tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaitoihin. Arviointi kohdistuu erityisesti myös opiskelijan opiskelutaitoihin, kuten opiskelustrategioiden kehittämiseen sekä oppimista edistäviin työskentelytaitoihin.

Arviointi perustuu jakson aikaiseen työskentelyyn sekä kurssikokeessa osoitettuihin tietoihin ja taitoihin. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on kehittää opiskelutaitoja sekä vahvistaa peruskoulun oppimäärän sisältöjä ja rakenteita eri viestintäkanavia käyttäen opiskelijoiden tarpeet huomioon ottaen.

RUB111 Projekti, 2 op (RUB111)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa kokemuksia kielitaidostaan käytännössä kohdekielisessä ympäristössä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tiettyyn teemaan ja toteutustapaan rakentuva johonkin Pohjoismaahan liittyvä opintokonaisuus.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Projektista annettavan palautteen tarkoituksena on tukea opiskelijan kehittymistä kielen käyttäjänä ja vahvistaa hänen käsitystään itsestään kielenkäyttäjänä eri käytännön tilanteissa.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

9.3. Vieraat kielet (VK)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja

asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

AR = arabian kieli

KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määriteltyjä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vieraissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisten asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan ***hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen*** *sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit*

ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä ***monitieteiseen ja luovaan osaamiseen****. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.*

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan ***yhteiskunnallista osaamista****. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kieliopintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.*

Kieliopinnot vahvistavat ***eettisyyttä ja ympäristöosaamista*** *mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestämättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.*

Globaali- ja kulttuuriosaamisen *osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.*

Tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kieli ja oppimäärä	***Taito toimia vuorovaikutuksessa*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	***Taito tulkita tekstejä*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	***Taito tuottaa tekstejä*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*
Englanti, *A-oppimäärä*	*B2.1 (B1.1)*	*B2.1 (B1.1)*	*B2.1 (B1.1)*
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	*A2.2–B1.1 (A2.1)*	*A2.2–B1.1 (A2.1)*	*A2.2–B1.1 (A2.1)*
Muut kielet, *A-oppimäärä*	*B1.2 (A2.2)*	*B1.2 (A2.2)*	*B1.2 (A2.2)*
Englanti, *B1-oppimäärä*	*B1.2*	*B1.2*	*B1.2*
Muut kielet, *B1-oppimäärä*	*B1.1 (A1.3)*	*B1.1(A1.3)*	*B1.1 (A1.3)*
Englanti, *B2-oppimäärä*	*B1.1*	*B1.1*	*B1.1*
Muut kielet, *B2-oppimäärä*	*A2.2 (A1.3)*	*A2.2 (A1.3)*	*A2.2 (A1.2)*
Englanti, *B3-oppimäärä*	*B1.1*	*B1.1*	*A2.2*
Aasian ja Afrikan kielet, *B3-oppimäärä*	*A2.1*	*A2.1 (puhuttu teksti)* *A1.3 (kirjoitettu teksti)*	*A2.1 (puhuttu teksti)* *A1.3 (kirjoitettu teksti)*
Muut kielet, *B3-oppimäärä*	*A2.1*	*A2.1*	*A2.1*

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkillisen äidinkielisen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen*
- *osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa*
- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.*

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia*

- *tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana*
- *osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä*
- *muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.*

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti*
- *saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.*

Osaamisen arviointi

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasoasteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen

todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

9.3.1. Ranska A1-oppimäärä (FRA)

Opintojaksot

FRA11 Initiation au français au LFF, 2 op (FRA11)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (VKA1), Pakollinen

Lisälaajuus

1 op

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan kohdekielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon (ks. taulukko).*

Paikallinen lisäys

- aborder les questions de méthodologie de l’apprentissage, d’habitude de travail, les réflexes à tenir tout au long des études de français au lycée
- consolider les compétences en autonomie et en régularité dans le travail

- consolider les bases en grammaire

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *kohdekieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen*
- *tavoitteiden asettelu kohdekielen opiskelulle*
- *oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen kohdekielen näkökulmasta*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen*

Paikallinen lisäys

- toute activité propice à déclencher la parole, l’envie de s’exprimer en français
- activités d’oral, jeux de rôle

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Huolenpito itsestä ja muista
- Omien vahvuuksien tunnistaminen ja käyttäminen sekä identiteetin rakentaminen
- Sinnikkyys muutosten ja yllätysten maailmassa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Kansainvälisyysvalmiudet ja maailmankansalaisen asenne
- Suomalaisen, eurooppalaisen ja globaalin kulttuuriperinnön tuntemus sekä kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Le module évalue la compréhension du contenu du module par l'éléve c'est à dire la capacité de l'éléve à utiliser la méthodologie enseignée, à réfléchir et améliorer ses compétences d'apprentissage et à consolider ses bases grammaticales.

La note finale consistera en une note de 4 à 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ce module a pour but de mettre en place les habitudes de travail d’un lycéen au Lycée franco-finlandais, et de réviser les bases en grammaire du français.

Ce module ne peut pas être pris en autonomie.

FRA111 Image et communication, 2 op (FRA111)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- L'objectif du module est d'étudier le rôle de l'image fixe dans différentes perspectives : convaincre (marketing, publicité non-filmée), faire réfléchir, témoigner… Les différentes approches dans la production de l'image seront étudiées sur la base d'exemple visuels précis.
- Ce module permettra de traiter différents thèmes : une partie plus commerciale (publicité, marketing (greenwashing)), une partie politique (affiches de campagnes, symboliques et significations) et une partie journalistique (photographie, dessin de presse, Fake News…), avec un travail sur les photographies ayant marqué le dernier siècle et une réflexion sur leurs enjeux et sur les raisons formelles de leur impact sur l'opinion publique.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Initiation aux techniques de marketing et de publicité
- comprendre les outils de la désinformation par l'image et la raison de cet emploi
- apprentissage du lexique relatif à la description d'image
- Savoir souligner les procédés utilisés par une image selon l'objectif visé par celle-ci
- Présenter une image et en décomposer l'analyse
- Connaissance des différents bords politiques (droite/gauche), leurs symboliques, et un historique par l'image de campagne des différentes campagnes d'élections française et finlandaise

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

L'élève se familiarise avec des référents culturels propres à la France ou d'autres pays européens via les images construites sur des clichés culturels

Compréhension et appréhension de symboliques différentes selon les contextes culturels

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Compréhension du phénomène de greenwashing et de son application, de la manière dont une entreprise peut se construire une *image*.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Apprendre à l'élève à trier les informations, à savoir rechercher la source de celle-ci et apprendre à reconnaître des informations dont l'objectifs est de désinformer ou mésinformer volontairement.

L'élève apprend à reconnaître très rapidement une image visant à susciter une réaction démesurée et donc potentiellement trompeuse.

Yhteiskunnallinen osaaminen

L'élève apprend à être un citoyen raisonné et attentif, en se forgeant une capacité critique relativement à ce des images qui peuvent modifier de façon volontaire sa perception.

Il s'attache à comprendre la diversité des opinions et combien celles-ci, bien que s'exprimant comme dans toute démocratie, peut-être source de nuisance, car elles se forgent sur un prosélytisme trompeur.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Il s'agit d'évaluer les acquis langagiers (vocabulaire spécifique) du module mais aussi les compétences acquises lors de celui-ci. Ainsi, la production écrite porte sur l'analyse construite d'une ou plusieurs images offrant des différents types exposés dans le préambule au module. L'évaluation finale prend également la forme d'un projet plus global comme la réalisation d'une publicité en image ou la production d'un petit dossier sur un corpus d'image de même thème mais aux traitements différents (étude comparative).

La note finale consistera en une note de 4 à 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ce module se combine avec les modules *Médias et communication* qui s'attachera aux mêmes principes mais avec l'image animée, les productions vidéos. Toutefois, si ces deux modules se complètent, ils peuvent aussi être pris à l'unité, sans nécessité de faire les deux modules.

FRA112 Médias et communication, 2 op (FRA112)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- L'objectif du module est d'étudier le rôle de l'image animée dans différentes perspectives : convaincre (marketing, publicité filmée, nouveaux médias et réseaux sociaux), faire réfléchir, témoigner… Les différentes approches dans la production de l'image et de la vidéo seront étudiées sur la base d'exemple visuels précis et de ressources authentiques.
- Ce module est donc transversal et permettra de traiter différents thèmes : une partie plus commerciale (publicité), une partie politique (spots de campagnes politiques, manipulation de l'information par la vidéo, satires et parodies, cinéma engagé) et une partie journalistique (travail sur les reportages vidéos et le traitement journalistique de vidéos amateurs) ayant marqué le dernier siècle et sur une réflexion sur leurs enjeux et sur les raisons formelles de leur force sur l'opinion publique.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Initiation aux techniques de marketing et de publicité
- comprendre les outils de la désinformation par les images et les vidéos et la raison de cet emploi
- apprentissage du lexique relatif à la description d'images et de vidéos
- Savoir analyser les procédés qu'une vidéo utilise pour atteindre son objectif
- Présenter une vidéo et en décomposer l'analyse

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

L'élève, par l'étude et l'analyse d'éléments langagiers et de vidéos, développe des techniques pour donner son opinion et exprimer ses impressions et sentiments.

L'élève par l'étude et l'analyse des ressources du module, développe ses compétences multilingues. Il apprend à utiliser les subtilités de la langue de pour analyser et décrypter les divers supports vidéo.

Par le contenu du module, l'élève développe sa compétence interdisciplinaire et entretient une réflexion sur les valeurs éthiques et politiques véhiculées dans les sujets traités.

L'élève développe sa capacité á développer une variété de textes, de complexité, de contextes et de perspectives variables dans les tâches données lors du module.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Par l'étude de divers médias, l'élève questionne sa position, son rôle et sa responsabilité dans la société à laquelle il appartient. Il est motivé à prendre position sur des questions sociétales, artistiques et citoyennes

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

L'élève approfondit sa connaissance et la compréhension de sa propre identité dans une société où différentes identités, langues et religions coexistent.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Il s'agit d'évaluer les acquis langagiers (vocabulaire spécifique) du module mais aussi les compétences acquises lors de celui-ci. Ainsi, la production écrite porte sur l'analyse construite d'une vidéo. L'évaluation finale prend également la forme d'un projet plus global comme la réalisation d'un spot vidéo à portée satirique/politique/journalistique...

La note finale consistera en une note de 4 à 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ce module se combine avec le module *Image et communication* qui s'attachera aux mêmes principes mais avec l'image fixe sous divers supports. Toutefois, si ces deux modules se complètent, ils peuvent aussi être pris à l'unité, sans nécessité de faire les deux modules.

FRA13 Développement durable et science, 2 op (FRA13)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, esimerkkejä tieteellisistä teksteistä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Les élèves construisent leur identité en identifiant leurs forces et leurs domaines de développement et en approfondissant leurs compétences sur la base d'une meilleure connaissance de soi. Les études secondaires développent la résilience de l'élève face à l'insécurité, forgent la persévérance et la confiance en l'avenir. Les élèves ont la possibilité de travailler et d'apprendre ensemble et de trouver des moyens de faire face à l'incertitude d'un monde en mutation

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

L'élève évalue et planifie ses activités d'un point de vue éthique et responsable. Il apprend les bases des dimensions écologiques, économiques, sociales et culturelles du mode de vie durable et leurs interdépendances. L'élève comprend pourquoi les activités humaines doivent être adaptées à la capacité des milieux naturels et aux ressources naturelles limitées et à leur utilisation durable.

L'élève comprend les bases de la mondialisation et comment elle affecte la capacité des gens à vivre de manière durable. L'élève réfléchit et renforce sa propre contribution et les partenariats nécessaires pour un avenir durable.

Yhteiskunnallinen osaaminen

L'élève acquiert les compétences de citoyenneté active. Il est motivé à prendre position sur les questions sociales et à prendre des initiatives et à les faire avancer dans la coopération locale et internationale. L'importance du travail de l'élève dans la construction d'un bon avenir est rendue visible. Les études approfondissent la compréhension de son propre rôle, de ses responsabilités et de ses opportunités en tant qu'élève pour soutenir la réalisation diversifiée de la démocratie dans la société environnante et en coopération avec les autres.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Les modalités d'évaluation peuvent se faire sur tout type de supports, et être effectuées par une évaluation écrite et/ou orale. Une évaluation des apprentissages lexicaux sera effectué. Un projet final - construction de flyer - pourra mis en place et sera support à évaluation.

La note finale consistera en une note de 4 à 10.

FRA14 La langue écrite comme outil de communication, 2 op (FRA14)

Opintojakson moduulit

- Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKA4), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Paikallinen lisäys

- développer les capacités de réflexion et d'étude en pratiquant les compétences de lecture critique et d'acquisition d'informations et les compétences d'application et de production qui en résultent.

Keskeiset sisällöt

Kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

L'élève renforce ses compétences internationales et ses compétences multilingues en utilisant des réseaux, des médias et des matériaux de base culturellement et linguistiquement divers. L'élève renforce sa connaissance des droits de l'homme et sa capacité à promouvoir les droits de l'homme, l'égalité, la justice et des modes de vie durables et éthiquement responsables.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Les compétences multilingues de l'élève sont approfondies de manière ciblée. Le multitâche est basé sur une large compréhension du texte. Les études secondaires renforcent la diligence et la capacité des élèves à trouver, interpréter et produire une grande variété de textes avec des degrés de complexité, de perspectives et de contextes variables. De plus, elles examinent comment la technologie et la numérisation soutiennent les capacités des individus et des communautés.

Yhteiskunnallinen osaaminen

L'élève apprend à comprendre et à apprécier les principes de fonctionnement et les structures d'une société démocratique et juste fondée sur l'égalité et la non-discrimination. Il comprend comment le capital social commun se forme et comment il peut être accumulé.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Il s'agit d'évaluer les acquis langagiers (vocabulaire spécifique) du module mais aussi les compétences acquises lors de celui-ci. L'évaluation finale prendra donc la forme d'un projet tel que la réalisation d'une vidéo, d'un document audio ou d'un article de type journalistique démontrant les compétences d'analyse et de raisonnement acquises par l'élève durant ce module.

La note finale consistera en une note de 4 à 10.

FRA115 Initiation à l'économie en français, 2 op (FRA115)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- L'objectif du module est d'apporter aux élèves une base conceptuelle et historique de l'économie, leur faire découvrir comment fonctionne l'économie au niveau des états, des entreprises ou des ménages.
- l'élève pourra découvrir les évolutions des politiques économiques élémentaires, les philosophies-clés qui déterminent grossièrement les politiques au niveaux international. A partir de ces bases, expliquées simplement, nous pourrons voir le fonctionnement d'une entreprise : sur quelles bases économiques sont-elles fondées, quelles peuvent en être les difficultés… ?

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Définition de ce qu'est réellement l'économie
- découvertes des principaux modèles économiques sous-tendant le monde actuel et permettant de déchiffrer des actualités politico-économiques
- Découverte de notions économiques basiques dont l'offre et la demande, les biens et services, le marché…
- Simulation de création d'une entreprise en vue de mettre un nouveau produit sur le marché
- apprentissage d'un lexique sur l'économie et l'entreprise et ses notions
- initiation aux réalités économique des Etats

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Permettre à l'élève d'avoir une idée, de se projeter dans de possibles études supérieures tournées vers l'économie.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Compréhension des enjeux économico-sociaux à l'œuvre dans le monde d'aujourd'hui, qui a un impact sur l'ensemble de la sphère sociale.

Connaître différents types d'économie, dont celles qui s'inscrivent dans le durable ou dans un processus écoresponsable

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Comprendre que l'économie est aussi une donnée culturelle et qu'elle se pratique différemment selon les aires géographiques

Saisir la notion de mondialisation et comprendre l'interconnexion internationale des systèmes économiques et des échanges

Comprendre l'impact de l'économie sur le politique et sur les droits sociaux et humains

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

L'élève sera évalué sur sa compréhension des évolutions historiques des politiques et philosophies économiques, sur sa compréhension et sa connaissance d'un lexique spécifique. Une ou deux compréhensions écrites relativement brève sur le fonctionnement d'un marché de différents secteurs et sur les évolutions qui poussent les entreprises à nécessairement innover.

L'élève aura aussi pour projet, seul ou en binôme, de faire une présentation par powerpoint et soutenue à l'oral de la création d'un produit innovant finlandais que cette entreprise fictive souhaiterait exporter sur le marché français.

La note finale consistera en une note de 4 à 10.

FRA116 Prépa bac, 2 op (FRA116)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- se familiariser avec les différents types d'exercices
- apprendre les techniques pour les différentes épreuves du baccalauréat
- approfondir les connaissances grammaticales et lexicales

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- exercices du bac
- manuels de préparation

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- tunne- ja empatiataidot
- sosiaaliset taidot, yhteistyökyky ja yhdessä oppimisen taidot
- kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito

Hyvinvointiosaaminen

- huolenpito itsestä ja muista
- omien vahvuuksien tunnistaminen ja käyttäminen sekä identiteetin rakentaminen
- sinnikkyys muutosten ja yllätysten maailmassa

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Bac blanc, preliminäärikoe
- Travail effectué pendant le module
- Petits tests éventuels pendant le module

La note finale consistera en une note de 4 à 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ce module est une préparation intensive à l'épreuve de baccalauréat incluant une révision grammaticale préparant aux différents exercices de l'épreuve.

FRA18 Le langage oral comme outil d'influence et de transmission, 2 op (FRA18)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Paikallinen lisäys

- consolider le niveau d'expression orale
- améliorer la confiance en soi et l'envie de s'exprimer à l'oral en français
- donner les outils de la méthodologie de l'oral
- préparer l'examen national oral

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

- toute activité propice à déclencher la parole, l'envie de s'exprimer en français
- activités d'oral, jeux de rôle

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- kansainvälisyysvalmiudet ja maailmankansalaisen asenne
- suomalaisen, eurooppalaisen ja globaalin kulttuuriperinnön tuntemus sekä kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- eettinen toimijuus globaalissa media- ja teknologiamaailmassa

Vuorovaikutusosaaminen

- tunne- ja empatiataidot
- sosiaaliset taidot, yhteistyökyky ja yhdessä oppimisen taidot
- kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- différents types d'exercices oraux, par exemple discours, exposés et activités interactives
- éventuels exercices et tests à l'écrit
- la note finale consistera en une note de 4 à 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ce module ne peut pas être pris en autonomie.

FRA19 Préparation au DELF B2, 2 op (FRA19)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- L'objectif du module est de préparer à la passation de l'examen du DELF B2 scolaire, se tenant au sein de notre établissement une fois par an pour les classes 12. L'obtention de cet examen reconnu internationalement permet aux élèves d'obtenir un diplôme certifiant en langue française au terme de leur scolarité au LFF. LE DELF B2 est le diplôme minimal nécessaire pour pouvoir intégrer la plupart des universités françaises.
- Si l'objectif premier du module est la formation, la passation et l'obtention de ce diplôme, il s'inscrit dans l'apprentissage du français en vue de la passation du baccalauréat de français qui évalue les mêmes compétences sous d'autres formes. Il est donc complémentaire aux modules de préparation aux examens nationaux. Il se propose d'évaluer quatre compétences : la compréhension orale et écrite et la production orale et écrite.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- se familiariser avec les attentes de l'examen en termes de maîtrise linguistique globale
- apprendre les techniques permettant une plus grande réussite à l'examen
- rappels et approfondissements lexicaux pour atteindre le bagage lexical attendu au niveau B2
- approfondissement de la construction et des techniques d'argumentation orale et écrite
- apprentissage de la gestion du temps et de sa concentration

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Permet de densifier les dossiers universitaires et professionnels de l'élève via l'obtention d'un diplôme reconnu internationalement dans les deux champs susmentionnés

Permet d'éveiller chez l'élève la possibilité d'étudier en France

Permet à l'élève d'intégrer les besoins et les nécessités pour pouvoir étudier en France

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Confrontation à des documents authentiques reflétant des différences culturelles et/ou linguistique par rapport à leur vécu et par rapport aussi à ce qui peut être vu dans d'autres modules de français.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ce module va permettre aux élèves de mieux visualiser leur niveau de maîtrise linguistique et mieux se situer dans leur parcours d'apprentissage de la langue.

Il va développer leur capacité à traiter et interpréter des textes informatifs et argumentatifs, élargissant leur palette de connaissance de formes textuelles.

Rencontre avec différentes thématiques transversales relatives à leur environnement sociétal, familial et scolaire

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

L'examen du DELF a pour objectif d'évaluer les compétences linguistiques de compréhension et de production tels qu'établies dans le Cadre Européen Commune de Référence pour les langues. Outre une évaluation continue – que ce soit en terme d'apprentissage de lexiques sur des thèmes spécifiques, de révisions grammaticales et de méthodes de complexification des structures de phrase –, les compétences évaluées sont la compréhension écrite, la compréhension orale, la production écrite et la production orale.

Cette évaluation s'effectue sur un total de 100 points, divisés en 4x25, avec une note minimale de 5 à obtenir sur chacune des compétences.

L'examen final consiste donc en la passation du diplôme du DELF. A cette évaluation finale s'ajoute des évaluations intermédiaires portant principalement en un examen blanc, subdivisés sur plusieurs cours. Un test sur les acquis lexicaux sur les thèmes principaux développés dans l'examen du DELF sera également effectué.

La note finale consistera en une note de 4 à 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Pas d'autonomie possible pour ce module.

ÄI6_FRA17 Kirjallisuus eri konteksteissa Littérature en plusieurs contextes, 4 op (ÄI6_FRA17)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

FRA16 Langue des études supérieures et du monde du travail, 2 op (FRA16)

Opintojakson moduulit

- Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKA6), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu kohdekielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.*

Paikallinen lisäys

- approfondir la compréhension de l'étudiant des compétences linguistiques en tant que compétences professionnelles et capital social dans un monde en mutation
- discuter des plans d'orientation universitaires et professionnels, ainsi que de la possibilité de travailler dans un contexte international
- développer ses connaissances du système universitaire français et envisager de possibles études dans un pays francophone

Keskeiset sisällöt

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Le module va permettre de développer chez l'élève une réflexion et une prise en main de son avenir étudiant et lui permettre de réfléchir à une orientation qui puisse mettre en valeur et être en adéquation avec son apprentissage.

Permettre de faire de la langue française apprise, et la langue étrangère de manière générale, un outil au service d'un élargissement du futur spectre professionnel de l'élève, une compétence supplémentaire que l'élève doit mettre en avant et faire fructifier.

Etendre le champ des possibles de l'élève en le confrontant aux possibilités d'études dans un environnement francophone, lui permettre de réfléchir autrement à son futur projet étudiant.

Rendre clair à leurs yeux le lien existant entre le monde des études et le monde du travail, les attitudes communes à adopter dans l'un ou l'autre des univers.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Permettre à l'élève d'intégrer une appréciation culturelle différente des nécessités estudiantines et professionnelles entre la Finlande et les pays de culture francophone.

Comprendre les différences sociales, politiques et culturelles dans la construction des parcours universitaires entre la France et la Finlande, leurs richesses et leurs différences.

Intégrer, construire, préparer et accompagner les élèves aux nécessités inhérentes à la candidature éventuelle dans une université française.

Vuorovaikutusosaaminen

Permettre à l'élève de connaître et mettre en pratique les règles de base concernant les interactions en milieu professionnel.

Expérimenter les attitudes à adopter lors d'entretiens d'embauche, contexte multiculturel

Savoir adopter une attitude proactive dans sa démarche de projection universitaire (contacter, écrire lettres…)

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

L'évaluation se donne pour objectif de valider les acquis de l'élève concernant sa compréhension des enjeux propre à l'univers universitaire et professionnel. L'évaluation sera de contrôle continu, avec la création d'un dossier d'orientation et un dossier universitaire construit à partir des tâches réalisées durant le module. Ces tâches consisteront notamment en la création de CV et lettre de motivations en français. A ce dossier qui rendra compte de l'ensemble du travail personnel fourni durant le module s'ajouter un entretien d'embauche filmé, par binôme. Enfin, il sera nécessaire d'évaluer les acquis lexicaux liés à l'univers du travail et des études, ainsi que des points grammaticaux-clés dans la réalisation du module (tournures impersonnelles, subjonctif...)

La note finale consistera en une note de 1 à 4.

FRA110 Grammaire intensive, 2 op (FRA110)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- faire une révision systématique de la grammaire française dans la perspective du baccalauréat
- revoir et consolider les réflexes de base à tenir en grammaire française

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- manuel de grammaire
- exercices de bac

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- kansainvälisyysvalmiudet ja maailmankansalaisen asenne
- suomalaisen, eurooppalaisen ja globaalin kulttuuriperinnön tuntemus sekä kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- eettinen toimijuus globaalissa media- ja teknologiamaailmassa

Vuorovaikutusosaaminen

- tunne- ja empatiataidot
- sosiaaliset taidot, yhteistyökyky ja yhdessä oppimisen taidot
- kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- travail effectué pendant le module
- éventuels tests et productions écrites

Opintojakson vapaa kuvaus

Ce module a pour but de réviser la grammaire de la langue française pour préparer les lycéens aux différentes épreuves du baccalauréat.

La note finale consistera en une note de 4 à 10.

FRA117 Préparation au DALF C1, 2 op (FRA117)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- L'objectif du module est de préparer à la passation de l'examen du DALF C1, se tenant au sein de notre établissement une fois par an pour les classes 12 et 13. L'obtention de cet examen reconnu internationalement permet aux élèves d'obtenir un diplôme certifiant en langue française au terme de leur scolarité au LFF. LE DALF C1 est le diplôme supérieur nécessaire pour pouvoir intégrer la plupart des universités françaises.
- Si l'objectif premier du module est la formation, la passation et l'obtention de ce diplôme, il s'inscrit dans l'apprentissage du français en vue de la passation du baccalauréat de français qui évalue les mêmes compétences sous d'autres formes. Il est donc complémentaire aux modules de préparation aux examens nationaux. Il se propose d'évaluer quatre compétences : la compréhension orale et écrite et la production orale et écrite.
- Ce module demande un niveau de maîtrise de français élevé, c'est pourquoi la sélection de ce module devra être validée par le proviseur-adjoint pour le français, sauf si l'élève a déjà passé le DELF B2. Dans ce cas, il est libre de passer ce diplôme.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- se familiariser avec les attentes de l'examen en termes de maîtrise linguistique globale
- apprendre les techniques permettant une plus grande réussite à l'examen
- rappels et approfondissements lexicaux pour atteindre le bagage lexical attendu au niveau C1
- apprentissage de la technique de la synthèse de document à partir d'un corpus sur une problématique commune
- approfondissement de la construction et des techniques d'argumentation orale et écrite
- apprentissage de la gestion du temps et de sa concentration

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Confrontation à des documents authentiques reflétant des différences culturelles et/ou linguistique par rapport à leur vécu et par rapport aussi à ce qui peut être vu dans d'autres modules de français.

Rencontre avec différentes thématiques transversales relatives à leur environnement sociétal, familial et scolaire

Vuorovaikutusosaaminen

Ce module va permettre aux élèves de mieux visualiser leur niveau de maîtrise linguistique et mieux se situer dans leur parcours d'apprentissage de la langue.

Il va développer leur capacité à traiter et interpréter des textes informatifs et argumentatifs, élargissant leur palette de connaissance de formes textuelles.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Permet de densifier les dossiers universitaires et professionnels de l'élève via l'obtention d'un diplôme reconnu internationalement dans les deux champs susmentionnés

Permet d'éveiller chez l'élève la possibilité d'étudier en France

Permet à l'élève d'intégrer les besoins et les nécessités pour pouvoir étudier en France

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

L'examen du DELF a pour objectif d'évaluer les compétences linguistiques de compréhension et de production tels qu'établies dans le Cadre Européen Commune de Référence pour les langues. Outre une évaluation continue – que ce soit en termes d'apprentissage de lexiques sur des thèmes spécifiques, de révisions grammaticales et de méthodes de complexification des structures de phrase –, les compétences évaluées sont la compréhension écrite, la compréhension orale, la production écrite et la production orale.

Cette évaluation s'effectue sur un total de 100 points, divisés en 4x25, avec une note minimale de 5 à obtenir sur chacune des compétences.

L'examen final consiste donc en la passation du diplôme du DELF. A cette évaluation finale s'ajoute des évaluations intermédiaires portant principalement en un examen blanc, subdivisés sur plusieurs cours. Un test sur les acquis lexicaux sur les thèmes principaux développés dans l'examen du DELF sera également effectué.

La note finale consistera en une note de 4 à 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ce module n'est pas accessible en autonomie

FRA114 Initiation aux relations internationales, 2 op (FRA114)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- L'objectif du module est de développer des compétences linguistiques polyvalentes de l'élève, pouvant être requises et employées dans un cadre officiel et multiculturel, et de fournir à l'étudiant des outils d'apprentissage continus pour développer ses compétences linguistiques orales et écrites
- La tâche consiste également à renforcer les compétences de négociation ainsi que l'appréciation et la considération de l'autre.
- L'objectif du module est de préparer l'étudiant à devenir un citoyen du monde avec les connaissances, les compétences et la volonté de contribuer aux discussions sur les questions environnementales et politiques mondiales.
- Le module explore les façons dont les organisations internationales traitent les questions liées à la vie politique et environnementale et permettra à l'élève de fournir une perspective globale et internationale aux problématiques locales, nationales et internationales.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Activités autour de thèmes géopolitiques et sociaux actuels, incluant aussi la question des droits de l'homme, des inégalités ou autres thématiques afférentes.

- Une partie du cours sera dédié à mettre en place une simulation globale de conférence internationale sur un enjeux international réel ou fictif afin de mettre en pratique les apprentissages.
- Formation à la synthèse de documents sur des sujets sociétaux et politiques
- Développement de compétences de négociation (de tous les jours à institutionnelles)
- Interaction constructive, c'est-à-dire négociation et linguistique en tant que constructeurs de bien-être et d'estime de soi
- Apprentissage de techniques visant à développer en profondeur des arguments sur des problématiques sociales complexes

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

L'élève apprend à identifier et à réfléchir sur le patrimoine culturel, les valeurs, les différents environnements opérationnels des personnes et d'autres aspects sur lesquels les identités culturelles et les modes de vie sont construits dans sa propre vie quotidienne et dans la société finlandaise, en Europe et dans le monde. En même temps, il pratique la valorisation du droit des personnes et des communautés à l'identité culturelle et à travailler pour la diversité culturelle. L'élève renforce sa connaissance des droits de l'homme et sa capacité à promouvoir les droits de l'homme, l'égalité, la justice et des modes de vie éthiquement responsables.

Yhteiskunnallinen osaaminen

L'élève acquiert les compétences de citoyenneté active . Les études approfondissent sa compréhension de son propre rôle, de ses responsabilités et de ses opportunités en tant qu'élève pour soutenir la réalisation diversifiée de la démocratie dans la société environnante et en coopération avec les autres.

L'élève apprend à comprendre et à apprécier les principes de fonctionnement et les structures d'une société démocratique et juste fondée sur l'égalité et la non-discrimination. Il comprend comment le capital social commun se forme et comment il peut être accumulé.. Il est motivé à prendre position sur les questions sociales et à prendre des initiatives et à les faire avancer dans la coopération locale et internationale.

Hyvinvointiosaaminen

Les études secondaires développent la résilience de l'élève face à l'insécurité, forgent la persévérance et la confiance en l'avenir. Les élèves ont la possibilité de travailler et d'apprendre ensemble et de trouver des moyens de faire face à l'incertitude d'un monde en mutation.

Monitieteinen ja luova osaaminen

L'élève explore les possibilités de résoudre des problèmes complexes. L'élève envisage des solutions d'avenir qui prennent en compte les liens entre l'environnement, l'économie, la technologie et la politique, et apprend à faire et à évaluer des scénarios futurs alternatifs du point de vue de l'individu, des communautés et des écosystèmes.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

L'évaluation sera basée en partie sur le contrôle continu (implication dans la mise en place de la simulation globale, travaux à rendre, notamment de synthèse, compréhension écrite sur des textes complexes), la réalisation de la tâche finale qui est la tenue de la simulation globale et

dépendante du travail fait au préalable, une synthèse de documents et un test de connaissance générale sur les concepts et personnages publics traités durant le module.

La note finale consistera en une note de 4 à 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ce module s'adresse aux élèves ayant des acquis solides en langue française et ayant un intérêt pour les questions politiques mondiales. Il n'est pas accessible en autonomie.

FRA12 La langue et la culture comme outil d'expression créative, 2 op (FRA12)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä kuvaillen itselleen tärkeitä kulttuuriaiheita tai -ilmiöitä*
- *vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Le lien entre la culture personnelle, l'éthique et le bien-être est travaillé à travers l'expression créative.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Par l'étude de divers médias artistiques, l'élève questionne sa position, son rôle et sa responsabilité dans la société à laquelle il appartient. Il est motivé à prendre position sur des questions sociétales, artistiques et citoyennes

Vuorovaikutusosaaminen

L'élève, par l'étude et l'analyse d'éléments langagiers et d'œuvres culturelles, développe des techniques pour donner son opinion et exprimer ses impressions et sentiments.

L’élève par l’étude et l’analyse d’œuvres culturelles et artistiques développe ses compétences multilingues.

Il apprend à utiliser les subtilités de la langue pour exprimer ses émotions et opinions de façon extensive, précise et artistique. Par le contenu du module, l’élève développe sa compétence interdisciplinaire et entretient une réflexion sur les valeurs éthiques et esthétiques véhiculées dans les sujets traités.

L’élève développe sa capacité á développer une variété de textes de complexité, de contextes et de perspectives variables dans les tâches données lors du module

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

L’élève approfondit sa connaissance et la compréhension de sa propre identité dans une société où différentes identités, langues et religions coexistent.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

L'évaluation sous forme écrite doit rendre compte de la réflexion, de la compréhension et l’interprétation de l’élève de divers textes thématiques et autres supports artistiques. Elle doit également comporter une partie de production écrite qui mobilisera les compétences acquises lors du module.

L’évaluation, sous toutes ses formes, doit rendre compte des acquis langagiers de l’élève lors du module dans une perspective d’expression de soi.

La note finale consistera en une note de 4 à 10.

FRA15 Futur et technologie, 2 op (FRA15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- approfondir les compétences d'acquisition de connaissances de l'étudiant, notamment du point de vue de la fiabilité de la source, et de renforcer ses compétences en lecture, en interprétation et en production.
- renforcer les compétences en recherche d'informations et sachent émettre des hypothèses à partir de celles trouvées.
- développer leurs capacités de réflexion en utilisant les compétences linguistiques pour analyser les différentes relations causales d’un corpus de documents
- apprendre à utiliser des stratégies de lecture adaptées au contexte et soient capables d’interpréter et de synthétiser des informations sur un sujet donné.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- expressions de la condition et de l'hypothèse
- exploration de différentes visions pour l'avenir
- textes généraux, articles de presse, reportages, exemples de textes scientifiques
- Graphiques, infographies et interprétations

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

La compétence interdisciplinaire soutient la réflexion sur les valeurs éthiques, esthétiques et écologiques de la pensée, des opinions et des actions de l'élève. Il se familiarise avec différentes manières d'acquérir et de présenter des informations et des pratiques pour les utiliser. En même temps, il renforce sa capacité à évaluer la fiabilité des informations.

Le multitâche est basé sur une large compréhension du texte. Les études secondaires renforcent la diligence et la capacité des élèves à trouver, interpréter et produire une grande variété de textes avec des degrés de complexité, de perspectives et de contextes variables. Les études secondaires examinent comment la technologie et la numérisation soutiennent les capacités des individus et des communautés. L'élève explore les possibilités de résoudre des problèmes complexes.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

L'évaluation, sous la forme d'une synthèse, doit rendre compte de la réflexion, de la compréhension et de l'interprétation de l'élève d'un corpus de documents constitués de divers supports. Celle-ci démontrera les compétences acquises lors du module.

L'élève pourra également être amené à mi-parcours à faire une synthèse orale d'un document unique (graphique, court reportage, article de presse...) afin de démontrer sa capacité à sélectionner les informations essentielles, à les interpréter et à émettre des hypothèses.

L'évaluation finale consistera en une note de 4 à 10.

FRA113 Traduction, 2 op (FRA113)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- offrir des outils et des méthodes pour améliorer l'expression et la compréhension écrites en participant à un projet professionnalisant.
- initiation aux théories et aux techniques de la traduction
- cours inscrit dans le parcours "Relations Internationales" car il propose aussi un aperçu de la réalité du métier de traducteurs et d'interprète au sein d'institutions internationales.
- approche contrastive des systèmes linguistiques
- correction et précision de l'expression en français et en finnois
- augmenter la connaissance de la culture d'un pays
- approfondir la connaissance des structures et du lexique de la langue de départ et de la langue cible
- se familiariser avec le métier de traducteur et d'interprète (éventuelles visites sur les lieux de travail de ces professionnels)

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- différents types de textes et de documents (prose, poésie, BD, articles, sous-titrage, vidéo-clips, dessins animés, extraits de film, discours officiels, fichier audio etc.)
- lexique spécialisé
- approche multilingue qui contribue à s'orienter vers la professionnalisation et les études supérieures

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

L'élève renforce ses compétences internationales et ses compétences multilingues en utilisant des réseaux, des médias et des matériaux de base culturellement et linguistiquement divers et en générant des textes de deux langues différentes.

Monitieteinen ja luova osaaminen

La traduction et la gestion de documents dans deux langues mène à une large compréhension du texte. Les compétences multilingues de l'étudiant sont approfondies de manière ciblée.

Yhteiskunnallinen osaaminen

En travaillant avec les textes et les documents variés, authentiques et issus des contextes professionnels, l'étudiant s'oriente vers la vie professionnelle et les activités civiques.

La compétence sociale renforcée soutient l'élève dans son orientation vers les études de troisième cycle, et avec la compétence sociale, l'élève intériorise son attitude entrepreneuriale et innovante dans différents domaines de la vie.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

L'étudiant sera évalué sur sa capacité de comprendre des textes variés et à les traduire dans une autre langue d'une façon apte et correcte en tenant compte du genre, du style et d'autres caractéristiques du texte de départ. Il sera évalué, également, sur sa connaissance d'un lexique spécifique.

Le travail concret à rendre consiste en un nombre défini de tâches de traduction à effectuer, du travail sur le lexique, une auto-évaluation sous forme d'un journal d'apprentissage et une présentation orale d'un secteur de traduction (traduction littéraire, traduction audio-visuelle, traduction de textes techniques, interprétations, traduction assermentée etc.).

La note finale consistera en une note de 4 à 10

FRA118 Histoire en français, 2 op (FRA118)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- approfondir la compréhension linguistique de l'étudiant et l'initier à la méthode de la construction d'une synthèse de documents historiques
- permettre une plus grande connaissance de l'histoire de France et des enjeux européens
- Renforcer les capacité rédactionnelle (pensée structurée, appropriation et reformulationdes idées...)
- Renforcer la compréhension et la maîtrise du français à partir de types de textes historiques variés (articles, discours, caricatures...).
- Renforcer les connaissances historiques

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Les différentes étapes de la construction européenne (CECA, CEE, UE // Échecs et réussites)
- La méthode de la synthèse de documents historiques (analyse, problématisation, construction d'un plan...)

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Permettre de faire de la langue française apprise, et la langue étrangère de manière générale, un outil au service d'un élargissement de la culture générale et de la réflexion historique (accès à des sources françaises non traduites en d'autres langues par exemple)

Yhteiskunnallinen osaaminen

L'élève apprend à comprendre et à apprécier les principes de fonctionnement et lesstructures de l'Union européenne. Il comprend comment ce capital social commun s'est formé. En saisissant les enjeux économiques et sociaux liés à la mise en place du projet européen,l'élève se prépare à devenir un citoyen européen actif.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Apprécier les différences politiques, sociales, culturelles et identitaires des différents États engagés dans la construction européenne.

Vuorovaikutusosaaminen

Permettre à l'élève d'approfondir et de mettre en pratique les règles d'organisation du travail de groupe. Échanger son point de vue et ses analyses avec ses pairs sur des textes historiques complexes afin d'en extraire les idées principales.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

L'évaluation se donne pour objectif de valider les acquis de l'élève concernant sacompréhension de ce que doit être une synthèse de documents. Une partie de l'évaluationsera du contrôle continu (implication dans les travaux de groupe, participation à l'oral,remise des devoirs). D'autre part, il sera nécessaire d'évaluer au moins à deux reprisesl'élève sur sa capacité à construire une synthèse à partir d'un corpus de documents en lienavec un des thèmes traités tout au long du module afin de vérifier que la méthode a bien été assimilée.

La note finale consistera en une note de 4 à 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Le cours peut être inclus dans le cadre d'une unité d'enseignement GLOBAL STUDIES de 10 crédits, pour lequel un certificat séparé peut être obtenu.

FRA119 Histoire des sciences, 2 op (FRA119)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- fournir aux élèves une connaissance approfondie de l'histoire des sciences de l'Antiquité à nos jours
- rencontre avec les philosophes, savants et inventeurs de différentes périodes et dans des domaines tels que l'astronomie, la physique, la chimie, la biologie et les mathématiques.
- connaître les grands noms et les grandes étapes de l'histoires des sciences.
- présenter un personnage célèbre de manière claire et précise.
- renforcer leurs compétences en sciences en réfléchissant à la construction des connaissances scientifiques.
- se questionner sur les grands paradigmes scientifiques actuels.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Les sciences de l'Antiquité et les philosophes grecs.
- Evolution de l'astrologie à l'astronomie moderne.
- La naissance de la science expérimentale.
- Les révolutions scientifiques modernes.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

L'élève développe son esprit critique et de synthèse à travers des débats et des discussions portant sur des connaissances scientifiques et leur remise en cause à travers les âges.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

L'élève comprend que la construction des sciences a une composante culturelle importante.

L'élève apprend à lier la mondialisation aux évolutions scientifiques les plus récentes.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

L'élève découvre la position des scientifiques sur le changement climatique et l'évolution de la biodiversité.

Yhteiskunnallinen osaaminen

L'élève explore les enjeux scientifiques à l'œuvre dans le monde d'aujourd'hui, qui ont un impact sur l'ensemble de la sphère sociale et économique.

Monitieteinen ja luova osaaminen

L'élève évalue la fiabilité des informations reçues et diversifie ses sources.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

L'élève sera évalué sur sa compréhension des évolutions historiques dans des domaines tels que l'astronomie, la physique, la chimie, la biologie et les mathématiques.

L'élève aura aussi pour projet, seul ou en binôme, de faire une présentation par powerpoint et soutenue à l'oral d'un savant illustre du XIXème ou du XXème siècle.

La note finale consistera en une note de 4 à 10.

FRA120 Découverte et visite d'une institution européenne, 2 op (FRA120)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Le cours vise à préparer en amont le voyage. Préparer l'aspect pratique et programmatique sous la supervision du professeur en charge du cours, mais aussi faire des recherches et s'informer sur la ville dans laquelle le voyage sera fait et son rôle dans le cadre de la construction européenne.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Organiser et anticiper un programme d'activités et de visites
- Mettre en relation ses objectifs de visite avec le travail de recherche
- Augmenter sa connaissance des différentes institutions et activités européennes
- Se confronter à la réalité du travail politique et législatif européens.
- Comprendre le fonctionnement d'une institution européenne

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

L'élève développe sa connaissance du fonctionnement européen, s'ouvre sur les autres cultures francophones et européennes et découvre concrètement les processus européens

Yhteiskunnallinen osaaminen

L'élève développe ses compétences sociales en comprenant le mode de fonctionnement démocratique au sein de l'UE, en s'y confrontant concrètement. Il est confronté aux rouages de la coopération européenne et peux explorer un avenir professionnel éventuel dans une carrière européenne., à travers la rencontre de différents acteurs, de préfèrence francophone, travaillant pour l'institution européenne, et nécessité d'interagir dans des espaces authentiques au cours des voyages.

Vuorovaikutusosaaminen

L'élève développe ses capacités interactionnelles, à travers la rencontre de différents acteurs, de préfèrence francophone, travaillant pour l'institution européenne, et nécessité d'interagir dans des espaces authentiques au cours des voyages. Il adopte une posture formelle et adaptée lors de ses entretiens.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

L'évaluation se fait en grande partie sur projet, le projet étant le voyage final. Seront évalués le travail en groupe et la coopération entre les membres du groupe, les capacités à trouver filtrer l'information dans un travail de recherche, l'implication dans la construction du voyage, et la capacité à restituer les informations et les présentations. La capacité à travailler et à favoriser l'esprit de groupe est essentielle.

La note finale consistera en une note de 4 à 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ce cours a pour fonction de prolonger le cours *Initiation aux relations internationales* et même si ce cours peut être pris sans l'avoir fait, il est préfèrable de l'avoir fait.

Le cours comprend le voyage, d'une durée maximale de 7 jours, celui-ci se faisant à charge des élèves, et aurait pour principale destination Bruxelles, Strasbourg ou Luxembourg. Les destinations choisies pourraient évoluer selon les différentes opportunités disponibles.

S26_FR17 Kirjallisuus eri konteksteissa Littérature en plusieurs contextes, 4 op (S26_FRA17)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

9.3.2. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1)

Opintojaksot

ENA1-2 Opiskelutaidot, kieli-identiteetti ja englanti globaalina kielenä, 4 op (ENA1-2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen
- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *analysoi ja kehittää taitoaan käyttää itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä*
- *monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.*

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen*
- *tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen*

Englanti globaalina kielenä

- *englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä*
- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *kansainväliset suhteet*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyyli erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä.

Ryhmässä toimiminen ja rakentava vuorovaikutus ovat keskeisiä elementtejä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa omaa identiteettiään kielenoppijana. Hän vahvistaa luottamustaan kykyihinsä kielenkäyttäjänä ja osaajana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi kohdistuu tässä jaksossa erityisesti opiskelijan vuorovaikutustaitoihin sekä hänen työskentelyynsä tunneilla niin itsenäisesti kuin ryhmässäkin.

Jakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10 ja arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan työskentely, tiedot, taidot sekä koe.

ENA3 Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoaan käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*

- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustutaan erilaisiin kulttuurisiin ilmiöihin sekä englanninkieliseen mediaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi kohdistuu tässä jaksossa erityisesti opiskelijan työskentelytaitoihin, vuorovaikutusosaamiseen sekä opiskelustrategioiden kehittämisen taitoihin.

Jakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10 ja arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan työskentely, tiedot, taidot sekä koe.

ENA4 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Hankitaan kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Käsitellään yhteiskunnallista vastuuta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä nyky-yhteiskunnan haasteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi kohdistuu tässä jaksossa erityisesti opiskelijan kykyyn ilmaista mielipiteitään kirjallisesti ja suullisesti sekä hänen kykyynsä ymmärtää vaativahkoja tekstejä.

Jakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10 ja arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan työskentely, tiedot, taidot sekä koe.

ENA5 Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmäss*

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys*
- *englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään englanninkielen asemaa kansainvälisenä tieteen ja teknologian kielenä. Opiskellaan vaativaa sanastoa ja rakenteita, jotka valmistavat opiskelijaa ymmärtämään englanninkielisiä tieteellisiä tekstejä. Harjaannutaan ilmaisemaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi kohdistuu tässä jaksossa erityisesti opiskelijan kykyyn ymmärtää ja tuottaa vaativaakin muodollista tekstiä.

Jakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10 ja arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan työskentely, tiedot, taidot sekä koe.

ENA6 Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon tärkeyden ja käyttökelpoisuuden kansainvälisessä yhteistyössä sekä opiskelussa ja työelämässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi kohdistuu tässä jaksossa erityisesti opiskelijan kykyyn ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.

Jakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10 ja arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan työskentely, tiedot, taidot sekä koe.

ENA7 Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Käsitellään kestävään elämäntapaan liittyviä teemoja ekologiselta, taloudelliselta ja sosiaaliselta kannalta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi kohdistuu tässä jaksossa erityisesti opiskelijan kykyyn käsitellä kestävään elämäntapaan liittyviä kysymyksiä.

Jakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10 ja arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan työskentely, tiedot, taidot sekä koe.

ENA8 Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*

- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan vuorovaikutustaitoja suullisten suullisten harjoitusten avulla. Lisäksi harjoitellaan erilaisia kielenkäyttötilanteita ryhmissä sekä suullista ilmaisua itsenäisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi kohdistuu tässä jaksossa erityisesti opiskelijan tuntityöskentelyyn ja kykyyn ilmaista itseään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Jakso arvioidaan numeroarvosanoin 4-10 ja arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan työskentely, tiedot ja taidot. Opiskelijan tulee suorittaa hyväksytysti sekä opintojakson työt että suullinen koe.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

ENA9 Englannin intensiivikurssi, 2 op (ENA9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on laajentaa opiskelijan sanavarastoa, vahvistaa kieliopin hallintaa ja sujuvoittaa kirjallista ilmaisua.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aiheita ovat yhteiskunnalliset ja yleismaailmalliset teemat. Harjoitellaan sanastoa, rakenteita sekä vaativien tekstien tulkitsemista ja tuottamista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tavoitteena on kielitaidon kehittäminen edelleen haastavia harjoituksia ja opiskelijakeskeistä työskentelyä hyödyntämällä. Kerrattavia aihepiirejä ovat mm. tiede ja ympäristöasiat.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija kehittää kielitaitoaan pystyäkseen vaikuttamaan yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa myös englannin kielellä. Kerrattavia aihepiirejä ovat mm. työelämä ja politiikka.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija harjoittaa kielitaitoaan pystyäkseen toimimaan kulttuurisesti ja kielellisesti kansainvälisessä ympäristössä ja globaalien kysymysten parissa. Kerrattavia aihepiirejä ovat mm. monikulttuurisuus ja maailmanlaajuiset ilmiöt.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu opiskelijan työskentelyyn, tietoihin, taitoihin sekä kokeeseen.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

ENA10 Ylioppilaskokeeseen valmistava opintojakso, 2 op (ENA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on harjaannuttaa opiskelijaa tekemään englannin ylioppilaskokeen erilaisia tehtävätyyppejä sekä kerrata lukion aikana opiskeltua keskeistä sanastoa ja vaativia rakenteita.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla harjoitellaan ylioppilaskokeen tehtävätyyppejä, vahvistetaan sanaston ja rakenteiden hallintaa sekä kirjallista ilmaisua.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä työskentelytapoja ja tarjoamalla haastavia tehtäviä mm. yhteiskunnallisista, ympäristöön ja kulttuuriin liittyvistä aihepiireistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija pystyy hyödyntämään monenlaisia diskursseja ja tietolähteitä sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta saa suoritusmerkinnän (S).

ENA11 Maassa maan tavalla, 2 op (ENA11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on opiskelijan omaehtoinen kieleen ja kulttuuriin tutustuminen englanninkielisessä maassa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija perehtyy kohdemaansa elämäntapaan, kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä vahvistaa englannin kielen taitoaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija harjoittaa kielitaitoaan kansainvälisessä ympäristössä ja syventää ymmärrystään kohdemaan kulttuurista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija käyttää kielitaitoaan erilaisissa arkipäivän tilanteissa ja osallistuu englannin kielen opetukseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

9.3.3. Espanja (EAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

EAB21 Adelante - eteenpäin!, 2 op (EAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tutustutaan uuteen kieleen. Vertaillaan uutta opittavaa kieltä jo tuttuun romaaniseen kieleen, ranskaan, ja mahdollisiin muihin opittuihin romaanisiin kieliin.

Harjoitellaan vuorovaikutusta kielen yksinkertaisella tasolla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan espanjan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä sekä kielessä että opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

EAB22 Espanja ja Suomi - maailma ja minä, 2 op (EAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöa ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijana oppii omien vahvuuksiensa tunnistamista kielen oppijana ja rohkaistuu tuottamaan tähän asti oppimaansa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

EAB23 Arki ja hyvinvointi, eri elämänvaiheet, 2 op (EAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijana oppii omien vahvuuksiensa tunnistamista kielen oppijana ja rohkaistuu tuottamaan tähän asti oppimaansa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöä ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

EAB24 Kulttuuria ja luovuutta, 2 op (EAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöa ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla laajennetaan opitun kielen käyttömahdollisuuksia soveltamalla kieltä erilaisten lähteiden hyödyntämisessä, eri alojen tietoihin ja taidemuotoihin tutustumisessa sekä yhdistelemällä saatuja tietoja usean tieteenalan tai oppiaineen näkökulmat yhteen sovittaen. Tätä kautta opiskelijan ymmärrys laajenee monimuotoisella tavalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

EAB25 Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (EAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijana oppii omien vahvuuksiensa tunnistamista kielen oppijana ja rohkaistuu käyttämään tähän asti oppimaansa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

EAB26 Ajankohtaiset aiheet, mediat, lähdekritiikki, 2 op (EAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöa ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla laajennetaan opitun kielen käyttömahdollisuuksia soveltamalla kieltä erilaisten lähteiden hyödyntämisessä, eri alojen tietoihin ja taidemuotoihin tutustumisessa sekä yhdistelemällä saatuja tietoja usean tieteenalan tai oppiaineen näkökulmat yhteen sovittaen. Tätä kautta opiskelijan ymmärrys laajenee monimuotoisella tavalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

EAB27 Ekologisuus, ympäristö, kestävä elämäntapa, 2 op (EAB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Paikallinen lisäys

- luonnon monimuotoisuus, käytännön valinnat arjessa luonnon suojelemiseksi, kierrätys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojen aikana vahvistetaan kielellisiä taitoja ja tietoja ympäristöasioissa ja haetaan vertailukohtia muualta maailmasta yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi eettisissä ja ympäristöasioissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöa ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla laajennetaan opitun kielen käyttömahdollisuuksia soveltamalla kieltä erilaisten lähteiden hyödyntämisessä, eri alojen tietoihin ja taidemuotoihin tutustumisessa sekä yhdistelemällä saatuja tietoja usean tieteenalan tai oppiaineen näkökulmat yhteen sovittaen. Tätä kautta opiskelijan ymmärrys laajenee monimuotoisella tavalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

EAB28 Kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö, 2 op (EAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

- tutustuminen kansainvälisten organisaatioiden toimintaan kielinäkökulmasta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla laajennetaan opitun kielen käyttömahdollisuuksia soveltamalla kieltä erilaisten lähteiden hyödyntämisessä, eri alojen tietoihin ja taidemuotoihin tutustumisessa sekä yhdistelemällä saatuja tietoja usean tieteenalan tai oppiaineen näkökulmat yhteen sovittaen. Tätä kautta opiskelijan ymmärrys laajenee monimuotoisella tavalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

EAB29 Kertausta ylioppilaskokeeseen, 2 op (EAB29)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.
- Opiskelija hallitsee lukion opetussuunnitelman keskeiset osa-alueet erityisesti niiltä osin, miten taitoja mitataan ylioppilaskokeessa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sisällön tarkoitus on tukea opiskelijan kehittymistä kokonaisvaltaisella tavalla ja auttaa muodostamaan käsitys omista taidoista lukio-opintojen loppuvaiheessa. Opintojaksolla otetaan systemaattisesti huomioon kaikki osa-alueet opiskeltavan kielen oppimisessa huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen, ymmärtäminen, viestinnällisyys ja oikeakielisyys.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöa ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä kokonaisvaltaisella tavalla ja auttaa muodostamaan käsitys omista taidoista lukio-opintojen loppuvaiheessa. Opintojaksolla otetaan systemaattisesti huomioon kaikki osa-alueet opiskeltavan kielen oppimisessa huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen, ymmärtäminen, viestinnällisyys ja oikeakielisyys.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

EAB210 Opintomatka espanjankieliseen maahan, 2 op (EAB210)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Käytännön kielitaidon vahvistaminen
- Kulttuurin ja maan tuntemuksen syventäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintomatka espanjankieliseen maahan: oman käytännön kielitaidon vahvistaminen käytännön oppimistilanteissa.
- Kohteen kulttuuriin ja alueeseen tutustuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia

vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöa ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla laajennetaan opitun kielen käyttömahdollisuuksia soveltamalla kieltä erilaisten lähteiden hyödyntämisessä, eri alojen tietoihin ja taidemuotoihin tutustumisessa sekä yhdistelemällä saatuja tietoja usean tieteenalan tai oppiaineen näkökulmat yhteen sovittaen. Tätä kautta opiskelijan ymmärrys laajenee monimuotoisella tavalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintomatkasta annettavan palautteen tarkoituksena on monipuolisen näytön kautta käytännön tilanteissa tukea opiskelijan kehittymistä opiskeltavassa kielessä ja vahvistaa hänen käsitystään itsestään kielen käyttäjänä.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

EAB211 Kieliharjoittelu, 2 op (EAB211)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kieliharjoittelu espanjankielisessä maassa, oman käytännön kielitaidon vahvistaminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- dokumentoitu oleskelu espanjankielisessä maassa (esim. osallistuminen kielikurssille, työharjoittelu tms.)

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöa ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kieliharjoittelusta annettavan palautteen tarkoituksena on monipuolisen näytön kautta käytännön tilanteissa tukea opiskelijan kehittymistä opiskeltavassa kielessä ja vahvistaa hänen käsitystään itsestään kielen käyttäjänä.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

EAB212 Projektit, 2 op (EAB212)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija saa kokemuksia kielitaidostaan käytännössä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tietyn teeman ja toteutustavan ympärille rakentuva tavoitekieleen liittyvä opintokokonaisuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöa ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Projektista annettavan palautteen tarkoituksena on monipuolisen näytön kautta käytännön tilanteissa tukea opiskelijan kehittymistä kielen käyttäjänä ja vahvistaa hänen käsitystään itsestään kielen käyttäjänä.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

9.3.4. Saksa (SAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

SAB21 Pidemmälle, 2 op (SAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoituste

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa. Arvosanan (4–10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

SAB22 Saksa ja Suomi - maailma ja minä, 2 op (SAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöä ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijana oppii omien vahvuuksiensa tunnistamista kielen oppijana ja rohkaistuu tuottamaan tähän asti oppimaansa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

SAB23 Arki ja hyvinvointi, eri elämänvaiheet, 2 op (SAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijana oppii omien vahvuuksiensa tunnistamista kielen oppijana ja rohkaistuu tuottamaan tähän asti oppimaansa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöä ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

SAB24 Kulttuuria ja luovuutta, 2 op (SAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöa ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla laajennetaan opitun kielen käyttömahdollisuuksia soveltamalla kieltä erilaisten lähteiden hyödyntämisessä, eri alojen tietoihin ja taidemuotoihin tutustumisessa sekä yhdistelemällä saatuja tietoja usean tieteenalan tai oppiaineen näkökulmat yhteen sovittaen. Tätä kautta opiskelijan ymmärrys laajenee monimuotoisella tavalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

SAB25 Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (SAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijana oppii omien vahvuuksiensa tunnistamista kielen oppijana ja rohkaistuu käyttämään tähän asti oppimaansa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

SAB26 Ajankohtaiset aiheet, mediat, lähdekritiikki, 2 op (SAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöa ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla laajennetaan opitun kielen käyttömahdollisuuksia soveltamalla kieltä erilaisten lähteiden hyödyntämisessä, eri alojen tietoihin ja taidemuotoihin tutustumisessa sekä yhdistelemällä saatuja tietoja usean tieteenalan tai oppiaineen näkökulmat yhteen sovittaen. Tätä kautta opiskelijan ymmärrys laajenee monimuotoisella tavalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

SAB27 Ekologisuus, ympäristö, kestävä elämäntapa, 2 op (SAB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojen aikana vahvistetaan kielellisiä taitoja ja tietoja ympäristöasioissa ja haetaan vertailukohtia muualta maailmasta yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi eettisissä ja ympäristöasioissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöa ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla laajennetaan opitun kielen käyttömahdollisuuksia soveltamalla kieltä erilaisten lähteiden hyödyntämisessä, eri alojen tietoihin ja taidemuotoihin tutustumisessa sekä yhdistelemällä saatuja tietoja usean tieteenalan tai oppiaineen näkökulmat yhteen sovittaen. Tätä kautta opiskelijan ymmärrys laajenee monimuotoisella tavalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

SAB28 Kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö, 2 op (SAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla laajennetaan opitun kielen käyttömahdollisuuksia soveltamalla kieltä erilaisten lähteiden hyödyntämisessä, eri alojen tietoihin ja taidemuotoihin tutustumisessa sekä yhdistelemällä saatuja tietoja usean tieteenalan tai oppiaineen näkökulmat yhteen sovittaen. Tätä kautta opiskelijan ymmärrys laajenee monimuotoisella tavalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

SAB29 Kertausta ylioppilaskokeeseen, 2 op (SAB29)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan käsitys kielitaidostaan ja sen eri osa-alueista vahvistuu.
- Vahvistetaan viestinnällisyyttä sekä kielen tuottamisen, ymmärtämisen ja oikeakielisyyden taitoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tukea opiskelijan kielitaidon kehittymistä kokonaisvaltaisesti ja auttaa opiskelijaa muodostamaan kokonaiskuvan omista taidoistaan.
- Harjoitellaan kaikkia kielitaidon osa-alueita huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen, ymmärtäminen, viestinnällisyys että oikeakielisyys.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöa ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä kokonaisvaltaisella tavalla ja auttaa muodostamaan käsitys omista taidoista lukio-opintojen loppuvaiheessa. Opintojaksolla otetaan systemaattisesti huomioon kaikki osa-alueet opiskeltavan kielen oppimisessa huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen, ymmärtäminen, viestinnällisyys ja oikeakielisyys.

Opintojakso arvoidaan suoritusmerkinnällä S.

SAB210 Opintomatka saksankieliseen maahan, 2 op (SAB210)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kielitaidon vahvistaminen. Kulttuuriosaamisen ja maantuntemuksen syventäminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintomatka saksankieliseen maahan ja kielitaidon vahvistaminen eri oppimistilanteissa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöa ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla laajennetaan opitun kielen käyttömahdollisuuksia soveltamalla kieltä erilaisten lähteiden hyödyntämisessä, eri alojen tietoihin ja taidemuotoihin tutustumisessa sekä yhdistelemällä saatuja tietoja usean tieteenalan tai oppiaineen näkökulmat yhteen sovittaen. Tätä kautta opiskelijan ymmärrys laajenee monimuotoisella tavalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintomatkasta annettavan palautteen tarkoituksena on monipuolisen näytön kautta käytännön tilanteissa tukea opiskelijan kehittymistä kielen käyttäjänä ja vahvistaa hänen käsitystään itsestään kielen käyttäjänä.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

SAB211 Kieliharjoittelu, 2 op (SAB211)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kieliharjoittelu saksankielisessä maassa, oman käytännön kielitaidon vahvistaminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia

vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöa ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kieliharjoittelusta annettavan palautteen tarkoituksena on monipuolisen näytön kautta käytännön tilanteissa tukea opiskelijan kehittymistä kielen käyttäjänä ja vahvistaa käsitystä itsestään kielen käyttäjänä.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

SAB212 Projektit, 2 op (SAB212)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija saa kokemuksia kielitaidostaan käytännössä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tietyn teeman ja toteutustavan ympärille rakentuva tavoitekieleen liittyvä opintokokonaisuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöa ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla laajennetaan opitun kielen käyttömahdollisuuksia soveltamalla kieltä erilaisten lähteiden hyödyntämisessä, eri alojen tietoihin ja taidemuotoihin tutustumisessa sekä yhdistelemällä saatuja tietoja usean tieteenalan tai oppiaineen näkökulmat yhteen sovittaen. Tätä kautta opiskelijan ymmärrys laajenee monimuotoisella tavalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Projektista annettavan palautteen tarkoituksena on monipuolisen näytön kautta käytännön tilanteissa tukea opiskelijan kehittymistä kielen käyttäjänä ja vahvistaa käsitystä itsestään kielen käyttäjänä.

Opintojakso arvoidaan suoritusmerkinnällä S.

9.3.5. Saksa B3 (SAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

SAB31 Saksan kieli haltuun, 2 op (SAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*

- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten har

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa. Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

SAB33 Eteenpäin, 2 op (SAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoituste

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

SAB34 Minä ja maailma, 2 op (SAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmas

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa osana (A-10) muodostamisessa ja systemaattisesti huomioida kaikki opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

SAB36 Kulttuuria ja luovuutta, 2 op (SAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla laajennetaan opitun kielen käyttömahdollisuuksia soveltamalla kieltä erilaisten lähteiden hyödyntämisessä, eri alojen tietoihin ja taidemuotoihin tutustumisessa sekä yhdistelemällä saatuja tietoja usean tieteenalan tai oppiaineen näkökulmat yhteen sovittaen. Tätä kautta opiskelijan ymmärrys laajenee monimuotoisella tavalla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa osana (A-10) muodostamisessa ja systemaattisesti huomioida kaikki opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

SAB37 Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (SAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoituste

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa. Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

SAB38 Ajankohtaisia asioita, 2 op (SAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojen aikana vahvistetaan kielellisiä taitoja ja tietoja ympäristöasioissa ja haetaan vertailukohtia muualta maailmasta yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi eettisissä ja ympäristöasioissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa. Arvosanan (4-10) muodostamisessa saetaan systemaattisesti huomioida kaikki opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

SAB39 Kertausta ylioppilaskokeeseen, 2 op (SAB37)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vahvistaa ja syventää taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa saksan kielellä.
- Vahvistaa saksan rakenteiden tuntemusta
- Valmentaa ylioppilaskokeeseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tukee opiskelijaa kokonaisvaltaisesti ja auttaa opiskelijaa muodostamaan kokonaiskuvaa omista taidoista opintojen loppuvaiheessa. Harjoitellaan kaikkia kielitaidon osa-alueita huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen, ymmärtäminen, viestinnällisyys ja oikeakielisyys.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoituste

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmas

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä kokonaisvaltaisella tavalla ja auttaa muodostamaan käsitys omista taidoista lukio-opintojen loppuvaiheessa. Opintojaksolla otetaan systemaattisesti huomioon kaikki osa-alueet opiskeltavan kielen oppimisessa huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen, ymmärtäminen, viestinnällisyys ja oikeakielisyys.

Opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä S.

SAB310 Opintomatka, 2 op (SAB38)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kielitaidon vahvistaminen. Kulttuuriosaamisen ja maantuntemuksen syventäminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintomatka saksankieliseen maahan ja kielitaidon vahvistaminen eri oppimistilanteissa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmas

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoituste

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintomatkasta annettava palautteen tarkoituksena on monipuolisen näytön kautta käytännön tilanteissa tukea opiskelijan kehittymistä kielen käyttäjänä ja vahvistaa käsitystä itsestään kielen käyttäjänä.

Opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä S.

SAB311 Kieliharjoittelu, 2 op (SAB39)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kieliharjoittelu saksankielisessä maassa tai vastaava suoritus. Oman kielitaidon vahvistaminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Dokumentoitu oleskelu saksankielisessä maassa (esim. osallistuminen kielikurssille, työharjoittelu).

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoituste

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kieliharjoittelusta
annettavan palautteen tarkoituksena on monipuolisen näytön kautta käytännön tilanteissa tukea opiskelijan kehittym

Opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä S.

SAB312 Projektit, 2 op (SAB310)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa kokemuksia kielitaidostaan käytännössä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tietyn teeman ja toteutustavan ympärille rakentuva tavoitekieleen liittyvä opintokokonaisuus.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla laajennetaan opitun kielen käyttömahdollisuuksia soveltamalla kieltä erilaisten lähteiden hyödyntämisessä, eri alojen tietoihin ja taidemuotoihin tutustumisessa

sekä yhdistelemällä saatuja tietoja usean tieteenalan tai oppiaineen näkökulmat yhteen sovittaen. Tätä kautta opiskelijan ymmärrys laajenee monimuotoisella tavalla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöa ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Projektista annettavan palautteen tarkoituksena on monipuolisen näytön kautta käytännön tilanteissa tukea opiskelijan kehittymistä kielen käyttäjänä ja vahvistaa käsitystä itsestään kielen käyttäjänä.

Opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä S.

SAB32 Arkielämän tilanteita, 2 op (SAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoituste

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa. Arvosanan (4–10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

SAB35 Oma elämänpiiri, 2 op (SAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa. Arvosanan (4–10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

9.3.6. Italia B3 (ITAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

ITAB31 Italian kieli haltuun, 2 op (ITAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoituste

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmas

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

ITAB33 Eteenpäin, 2 op (ITAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoituste

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

ITAB34 Minä ja maailma, 2 op (ITAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmas

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

ITAB36 Kulttuuria ja luovuutta, 2 op (ITAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*

- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla laajennetaan opitun kielen käyttömahdollisuuksia soveltamalla kieltä erilaisten lähteiden hyödyntämisessä, eri alojen tietoihin ja taidemuotoihin tutustumisessa sekä yhdistelemällä saatuja tietoja usean tieteenalan tai oppiaineen näkökulmat yhteen sovittaen. Tätä kautta opiskelijan ymmärrys laajenee monimuotoisella tavalla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

ITAB37 Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (ITAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

ITAB38 Ajankohtaisia asioita, 2 op (ITAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista

osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojen aikana vahvistetaan kielellisiä taitoja ja tietoja ympäristöasioissa ja haetaan vertailukohtia muualta maailmasta yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi eettisissä ja ympäristöasioissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

ITAB39 Kertausta ylioppilaskokeeseen, 2 op (ITAB37)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vahvistaa ja syventää taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa italian kielellä.
- Vahvistaa italian rakenteiden tuntemusta.
- Valmentaa ylioppilaskokeeseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tukee opiskelijaa kokonaisvaltaisesti ja auttaa opiskelijaa muodostamaan kokonaiskuvaa omista taidoista opintojen loppuvaiheessa. Harjoitellaan kaikkia kielitaidon osa-alueita huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen, ymmärtäminen, viestinnällisyys ja oikeakielisyys.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoituste

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä kokonaisvaltaisella tavalla ja auttaa muodostamaan käsitys omista taidoista lukio-opintojen loppuvaiheessa. Opintojaksolla otetaan systemaattisesti huomioon kaikki osa-alueet opiskeltavan kielen oppimisessa huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen, ymmärtäminen, viestinnällisyys ja oikeakielisyys.

Opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä S.

ITAB310 Opintomatka, 2 op (ITAB38)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kielitaidon vahvistaminen. Kulttuuriosaamisen ja maantuntemuksen syventäminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintomatka italiankieliseen maahan ja kielitaidon vahvistaminen eri oppimistilanteissa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmas

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoituste

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla laajennetaan opitun kielen käyttömahdollisuuksia soveltamalla kieltä erilaisten lähteiden hyödyntämisessä, eri alojen tietoihin ja taidemuotoihin tutustumisessa sekä yhdistelemällä saatuja tietoja usean tieteenalan tai oppiaineen näkökulmat yhteen sovittaen. Tätä kautta opiskelijan ymmärrys laajenee monimuotoisella tavalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintomatkasta annettavan palautteen tarkoituksena on monipuolisen näytön kautta käytännön tilanteissa tukea opiskelijan kehittymistä kielen käyttäjänä ja vahvistaa hänen käsitystään itsestään kielen käyttäjänä.

Opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä S.

ITAB311 Kieliharjoittelu, 2 op (ITAB39)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kieliharjoittelu italiankielisessä maassa, oman käytännön kielitaidon vahvistaminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- dokumentoitu oleskelu italiankielisessä maassa (esim. osallistuminen kielikurssille, työharjoittelu tms.)

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöa ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmas

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kieliharjoittelusta annettavan palautteen tarkoituksena on monipuolisen näytön kautta käytännön tilanteissa tukea opiskelijan kehittymistä kielen käyttäjänä ja vahvistaa hänen käsitystään itsestään kielen käyttäjänä.

Opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä S.

ITAB312 Projektit, 2 op (ITAB310)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa kokemuksia kielitaidostaan käytännössä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tietyn teeman ja toteutustavan ympärille rakentuva tavoitekieleen liittyvä opintokokonaisuus.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla laajennetaan opitun kielen käyttömahdollisuuksia soveltamalla kieltä erilaisten lähteiden hyödyntämisessä, eri alojen tietoihin ja taidemuotoihin tutustumisessa sekä yhdistelemällä saatuja tietoja usean tieteenalan tai oppiaineen näkökulmat yhteen sovittaen. Tätä kautta opiskelijan ymmärrys laajenee monimuotoisella tavalla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä maailmassa ja kulttuurissa. Hänen taitonsa harjoittaa kohdekieltä tässä maantieteellisessä ja kulttuurisessa ympäristössä kasvavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten harjoitusten kautta. Vieraan kielen ja kulttuurin tuntemus kehittää rakentavia vuorovaikutustaitoja, opettaa erilaisten kielistrategioiden käyttöa ja vahvistaa oppijan minäpystyvyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Projektista annettavan palautteen tarkoituksena on monipuolisen näytön kautta käytännön tilanteissa tukea opiskelijan kehittymistä kielen käyttäjänä ja vahvistaa hänen käsitystään itsestään kielen käyttäjänä.

Opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä S.

ITAB32 Arkielämän tilanteita, 2 op (ITAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan vuorovaikutustaitoja kielen oppimisen myötä erilaisten suullisten ja kirjallisten har

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan motivaatiota ja käsitystä itsestään kielen oppijana kohdekielisessä ma

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

ITAB35 Oma elämänpiiri, 2 op (ITAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijana oppii omien vahvuuksiensa tunnistamista kielen oppijana ja rohkaistuu tuottamaan tähän asti oppimaansa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja osoittamaan yhteiskunnallista osaamistaan käytännössä. Kielitaidon karttumisen myötä opiskelija aktivoituu ja saa paremmat valmiudet toimia ympäröivässä yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan kehittymistä koko jakson ajan vieraan kielen käyttäjänä ja antaa jatkuvaa palautetta edistymisestä kielessä ja opiskelutaidoissa.

Arvosanan (4-10) muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet opiskeltavan kielen käyttämisessä huomioiden kokoavalla tavalla sekä kielen tuottaminen että ymmärtäminen.

9.4. Matematiikka (MA)

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen aikamme kulttuurissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaja-alainen osaaminen

Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävään kehitykseen ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan ***yhteiskunnallista osaamista****,* ***eettistä ja ympäristöosaamista*** *sekä* ***hyvinvointiosaamista.***

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan mm. ***vuorovaikutusosaamista****. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä.*

Matematiikan opiskelu tukee ***globaali- ja kulttuuriosaamisen*** *sekä* ***monitieteisen ja luovan osaamisen*** *laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessa.*

Tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- *saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa*
- *ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä*
- *rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen*
- *harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä*
- *kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelemaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota*
- *harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita*
- *rohkaistuu myös kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen*
- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelemaan väitettä.*

Osaamisen arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

Pitkän oppimäärän moduuli	***Lyhyen oppimäärän moduuli***
MAA2	*MAB2*
MAA3	*MAB3*
MAA6	*MAB8*
MAA8	*MAB5*
MAA9	*MAB7*

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritetut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritetut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

9.4.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

Opintojaksot

MAY1 Matematiikan yhteinen opintojakso, 2 op (MAY1)

Opintojakson moduulit

- Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1), Pakollinen

Tavoitteet

Luvut ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kertaa prosenttilaskennan periaatteet*
- *osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa*
- *syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan*
- *kertaa potenssin laskusäännöt*
- *vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä*
- *ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet*
- *oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Luvut ja yhtälöt

- *lukujoukot ja peruslaskutoimitukset*
- *luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo*
- *prosenttilaskenta*
- *potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)*
- *suoraan ja kääntäen verrannollisuus*
- *funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta*
- *ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen*
- *yhtälöpari*
- *neliö- ja kuutiojuuri*
- *potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa tuetaan ja autetaan opiskelijaa omien tavoitteiden saavuttamisessa. Positiivisen palautteen kautta pyritään kannustamaan opiskelijaa opinnoissaan sekä kehittämään työskentelytapojaan. Opintojakson aikana luodaan ne opiskelutottumukset, joihin myöhempien opintojaksojen opiskelu perustuu. Erityisesti matematiikan ensimmäisissä opintojaksoissa painotetaan oikeanlaisen matemaattisen ilmaisun oppimista ja tuodaan esille yhdessä tekemisen hyödyt oppimisen kannalta. Näin opetustilanteisiin muodostuu kaikille positiivinen ja kannustava ilmapiiri, jossa jokainen voi iloita saavutuksistaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Matematiikan opintojen alusta alkaen opiskelijaa autetaan arvostamaan matematiikkaa globaalina kielenä, jota voidaan hyödyntää kansainvälisessä kehityksessä ja päätöksenteossa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointia tuetaan opintojakson aikana käyttämällä vaihtelevia työtapoja. Erityisesti ensimmäisissä opintojaksoissa korostetaan pitkäjänteisen työskentelyn ja ajankäytön hallitsemisen merkitystä matematiikan opiskelussa. Opiskelijaa ohjataan ottamaan vastuu omasta oppimisestaan luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista sekä sallii erityisosaamista ja epäonnistumisia. Rohkaistaan opiskelijaa heittäytymään matematiikan maailmaan, jotta hän onnistumisten ja epäonnistumisten kautta tunnistaisi omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa. Mahdollisen epäonnistumisen jälkeen opiskelijaa kannustetaan yrittämään rohkeasti uudestaan sekä oppimaan virheiden kautta entistä parempia oppimista tukevia käytänteitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan jatkuvasta näytöstä, itsearvioinnista ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana, palautetut tehtävät sekä koesuoritukset. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

Oppiaineen ensimmäistä opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

9.4.2. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Opintojaksot

MAA2 Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomin tekijöiden välisen yhteyden*
- *osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 1

- *polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö*
- *2. asteen yhtälön ratkaisukaava*
- *polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)*
- *polynomien tekijät*
- *potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)*
- *rationaalifunktiot ja -yhtälöt*
- *juurifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana tuetaan opiskelijaa omien tavoitteiden saavuttamisessa. Positiivisen palautteen kautta kannustetaan opiskelijaa opinnoissaan sekä autetaan häntä kehittämään työskentelytapojaan. Erityisesti matematiikan ensimmäisissä opintojaksoissa painotetaan oikeanlaisen matemaattisen ilmaisun oppimista ja tuodaan esille yhdessä tekemisen hyödyt oppimisen kannalta. Näin opetustilanteisiin muodostuu kaikille positiivinen ja kannustava ilmapiiri, jossa jokainen voi iloita saavutuksistaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Erityisesti matematiikan opintojen alkuvaiheessa pyritään kehittämään opiskelijan yritteliäisyyttä ja opettamaan työn loppuunsaattamisen merkitys. Opintojakson aikana opiskelijaa kannustetaan vastuun ottamiseen omasta opiskelustaan ja oppimisestaan.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointia tuetaan opintojakson aikana käyttämällä vaihtelevia työtapoja. Erityisesti ensimmäisissä opintojaksoissa korostetaan pitkäjänteisen työskentelyn ja ajankäytön hallitsemisen merkitystä matematiikan opiskelussa. Opetuksessa opiskelijaa ohjataan ottamaan vastuu omasta oppimisestaan luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista sekä sallii erityisosaamista ja epäonnistumisia. Opiskelijaa rohkaistaan heittäytymään matematiikan maailmaan, jotta hän onnistumisten ja epäonnistumisten kautta tunnistaisi omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa. Mahdollisen epäonnistumisen jälkeen opiskelijaa kannustetaan yrittämään rohkeasti uudestaan sekä oppimaan virheiden kautta entistä parempia oppimista tukevia käytänteitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan jatkuvasta näytöstä, itsearvioinnista ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana, palautetut tehtävät sekä koesuoritukset. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

MAA3 Geometria, 2 op (MAA3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa*
- *osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa*
- *harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita*
- *osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

- *kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus*
- *sini- ja kosinilause*
- *monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen*
- *ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa*
- *suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana kehitetään erityisesti opiskelijan kuvallisen monilukutaidon hallintaa. Geometrista hahmotuskykyä harjoitellaan ja matemaattisia ongelmia konkretisoidaan tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden avulla. Mallikuvia hyödyntämällä opitaan arvioimaan laskemalla saatujen ratkaisujen järkevyyttä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana pyritään tukemaan opiskelijaa omien tavoitteiden saavuttamisessa. Positiivisen palautteen kautta kannustetaan opiskelijaa opinnoissaan sekä autetaan häntä kehittämään työskentelytapojaan. Erityisesti matematiikan ensimmäisissä opintojaksoissa painotetaan oikeanlaisen matemaattisen ilmaisun oppimista ja tuodaan esille yhdessä tekemisen hyödyt oppimisen kannalta. Näin opetustilanteisiin muodostuu kaikille positiivinen ja kannustava ilmapiiri, jossa jokainen voi iloita saavutuksistaan.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointia tuetaan opintojakson aikana käyttämällä vaihtelevia työtapoja. Erityisesti ensimmäisissä opintojaksoissa korostetaan pitkäjänteisen työskentelyn ja ajankäytön hallitsemisen merkitystä matematiikan opiskelussa. Opetuksessa opiskelijaa ohjataan ottamaan vastuu omasta oppimisestaan luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista sekä sallii erityisosaamista ja epäonnistumisia. Rohkaistaan opiskelijaa heittäytymään matematiikan maailmaan, jotta hän onnistumisten ja epäonnistumisten kautta tunnistaisi omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa. Mahdollisen epäonnistumisen jälkeen opiskelijaa kannustetaan yrittämään rohkeasti uudestaan sekä oppimaan virheiden kautta entistä parempia oppimista tukevia käytänteitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan jatkuvasta näytöstä, itsearvioinnista ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana, palautetut tehtävät sekä koesuoritukset. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

MAA4 Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4)

Opintojakson moduulit

- Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen

Tavoitteet

Analyyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, kuinka analyyttinen geometria luo yhteyksiä geometristen ja algebrallisten käsitteiden välille*
- *ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen*
- *osaa ratkaista muotoa | f(x) | = a tai | f(x) | = | g(x) | olevia itseisarvoyhtälöitä*
- *ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin*
- *osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla*
- *osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla*
- *osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.*

Keskeiset sisällöt

Analyyttinen geometria ja vektorit

- *käyrän yhtälö*
- *suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö*
- *yhtälöryhmä*
- *suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus*
- *itseisarvoyhtälö*
- *pisteen etäisyys suorasta*
- *vektoreiden perusominaisuudet*
- *tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla*
- *tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tunnistaa matematiikan käyttökelpoisuuden eri tieteenaloilla ratkaisemalla eri aloja rikkovia soveltavia tehtäviä, esimerkiksi fysiikan puolelta. Monitieteellisellä lähestymistavalla pyritään motivoimaan uuden oppimiseen ja innostamaan uteliaisuuteen sekä yhteyksien etsimiseen. Opintojakson aikana kehitetään erityisesti opiskelijan kuvallisen monilukutaidon hallintaa. Vektorilaskenta monipuolistaa geometrian menetelmiä ja tuo erilaista näkökulmaa geometristen ongelmien ratkaisemiseen. Opiskelijaa ohjataan huomaamaan, että ongelman ratkaisuun on useita erilaisia päteviä päättelyketjuja.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana pyritään edelleen tukemaan opiskelijaa omien tavoitteiden saavuttamisessa. Positiivisen palautteen kautta kannustetaan opiskelijaa opinnoissaan sekä autetaan häntä kehittämään työskentelytapojaan. Erityisesti matematiikan ensimmäisissä opintojaksoissa painotetaan oikeanlaisen matemaattisen ilmaisun oppimista ja tuodaan esille yhdessä tekemisen hyödyt oppimisen kannalta. Näin opetustilanteisiin muodostuu kaikille positiivinen ja kannustava ilmapiiri, jossa jokainen voi iloita saavutuksistaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan jatkuvasta näytöstä, itsearvioinnista ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana, palautetut tehtävät sekä koesuoritukset. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

MAA5 Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla*
- *tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla*
- *osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä sin f(x) = a tai sin f(x) = sin g(x)*
- *osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä sin2 x + cos2 x = 1*
- *tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 2

- *suunnattu kulma ja radiaani*
- *yksikköympyrä*
- *sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen*
- *sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen*
- *murtopotenssi ja sen yhteys juureen*
- *eksponenttifunktiot ja -yhtälöt*
- *logaritmi ja logaritmin laskusäännöt*
- *logaritmifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Matemaattisten mallien avulla voidaan tutkia monenlaisia ympäristöön, yhteiskuntaan ja luonnontieteisiin liittyviä ongelmia. Tässä opintojaksossa niitä ovat esimerkiksi luonnonvarojen riittävyys, väestön kasvu ja virusten leviäminen. Globaaleja ilmiöitä mallintamalla opiskelija hahmottaa matematiikan merkityksen erilaisten päätösten tekemisessä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa käsiteltävien ilmiöiden mallintamisen kautta pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävään kehitykseen ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Matemaattisten mallien soveltuvuutta eri tilanteisiin ja niiden rajoitteita opitaan arvioimaan kriittisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan jatkuvasta näytöstä, itsearvioinnista ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana, palautetut tehtävät sekä koesuoritukset. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

MAA6 Derivaatta, 3 op (MAA6)

Opintojakson moduulit

- Derivaatta, 3 op (MAA6), Pakollinen

Tavoitteet

Derivaatta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla*
- *omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat*
- *osaa derivoida yhdistettyjä funktioita*

- *hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Derivaatta

- *funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta*
- *polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat*
- *sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat • funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta*
- *funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta*
- *yhdistetty funktio ja sen derivointi*
- *funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tunnistaa matematiikan käyttökelpoisuuden eri tieteenaloilla ratkaisemalla eri aloihin liittyviä soveltavia tehtäviä derivaatan avulla. Monitieteellisellä lähestymistavalla pyritään motivoimaan uuden oppimiseen ja innostamaan uteliaisuuteen sekä yhteyksien etsimiseen. Opintojakson aikana tutustutaan ja harjoitellaan monipuolisesti erilaisia tiedon esitystapoja (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen).

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Matemaattisten mallien avulla voidaan tutkia monenlaisia ympäristöön, yhteiskuntaan ja luonnontieteisiin liittyviä ongelmia. Tässä opintojaksossa näiden mallien käyttäytymistä tutkitaan derivaatan avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan jatkuvasta näytöstä, itsearvioinnista ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana, palautetut tehtävät sekä koesuoritukset. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

MAA7 Integraalilaskenta, 2 op (MAA7)

Opintojakson moduulit

- Integraalilaskenta, 2 op (MAA7), Pakollinen

Tavoitteet

Integraalilaskenta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita*
- *ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä*
- *osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla*
- *perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.*

Keskeiset sisällöt

Integraalilaskenta

- *integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi*
- *määrätty integraali*
- *suorakaidesääntö*
- *pinta-alan ja tilavuuden laskeminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan ja harjoitellaan monipuolisesti erilaisia tiedon esitystapoja (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen). Integraalilaskenta tuo erilaisia näkökulmia geometristen ongelmien ratkaisemiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan jatkuvasta näytöstä, itsearvioinnista ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana, palautetut tehtävät sekä koesuoritukset. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

MAA8 Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja*
- *osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän*
- *perehtyy kombinatorisiin menetelmiin*
- *perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin*

- *ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- *keskiluvut ja keskihajonta*
- *korrelaatio ja lineaarinen regressio*
- *klassinen ja tilastollinen todennäköisyys*
- *permutaatiot ja kombinaatiot*
- *todennäköisyyden laskusäännöt*
- *binomijakauma*
- *diskreetti todennäköisyysjakauma*
- *diskreetin jakauman odotusarvo*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin. Opiskelijaa kannustetaan soveltamaan tilastollisia menetelmiä myös muissa oppiaineissa. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan tilastojen avulla esitetyn tiedon luotettavuutta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa autetaan huomaamaan kuinka tilastojen avulla voidaan jäsentää globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan jatkuvasta näytöstä, itsearvioinnista ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana, palautetut tehtävät sekä koesuoritukset. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

MAA9_YH2 Taloustaidot, 3 op (MAA9_YH2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

MAA10 3D-geometria, 2 op (MAA10)

Opintojakson moduulit

- 3D-geometria, 2 op (MAA10), Valinnainen

Tavoitteet

3D-geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa*
- *oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla*
- *vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä*
- *tutustuu kahden muuttujan funktioon*
- *osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

3D-geometria

- *vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa*
- *piste- ja ristitulo*
- *piste, suora ja taso avaruudessa*
- *kulma avaruudessa*
- *yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa*
- *kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa syvennetään avaruusgeometrian ja vektorilaskennan käsitteitä ja sisältöjä. Tämä auttaa kolmiulotteiseen avaruuteen liittyvien tilanteiden mallintamisessa ja ratkaisemisessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan jatkuvasta näytöstä, itsearvioinnista ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana, palautetut tehtävät sekä koesuoritukset. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

MAA11 Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11)

Opintojakson moduulit

- Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11), Valinnainen

Tavoitteet

Algoritmit ja lukuteoria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat*
- *laatii yksinkertaisiin matemaattisiin ongelmiin liittyviä algoritmeja*
- *oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja*

- *perehtyy logiikan käsitteisiin*
- *hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin*
- *osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta*
- *käyttää ohjelmistoja ohjelmoinnissa ja lukujen tutkimisessa.*

Keskeiset sisällöt

Algoritmit ja lukuteoria

- *Algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto*
- *vuokaavio*
- *yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi*
- *konnektiivit ja totuusarvot*
- *kokonaislukujenjaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi*
- *Eukleideen algoritmi*
- *aritmetiikan peruslause*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii tunnistamaan, kuinka ohjelmointi liittyy laajempiin kokonaisuuksiin ja ympärillämme olevaan tietoyhteiskuntaan.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii algoritmista ajattelua, josta on hyötyä kaikilla elämän osa-alueilla. Se on perustaito, joka auttaa ratkaisemaan myös opiskelijan arkeen liittyviä ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan jatkuvasta näytöstä, itsearvioinnista ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana, palautetut tehtävät sekä koesuoritukset. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

MAA12 Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12)

Opintojakson moduulit

- Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12), Valinnainen

Tavoitteet

Analyysi ja jatkuva jakauma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä*
- *osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita*
- *täydentää integraalilaskennan taitojaan*

- *perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Analyysi ja jatkuva jakauma

Keskeiset sisällöt

- *paloittain määritelty funktio*
- *funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen*
- *jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia*
- *käänteisfunktio*
- *funktioiden raja-arvot äärettömyydessä*
- *epäoleelliset integraalit*
- *jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii huomaamaan, kuinka normaalijakaumaa voi soveltaa eri oppiaineiden sisältöihin. Moni asia esimerkiksi luonnossa noudattaa normaalijakaumaa. Jakson aikana syvennetään opiskelijan tiedon esittämisen digitaalisia taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan jatkuvasta näytöstä, itsearvioinnista ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana, palautetut tehtävät sekä koesuoritukset. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

MAA13 Pitkän matematiikan kertausta, 2 op (MAA13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää omaa kuvaansa matematiikan kokonaisuuksista ja niiden yhteyksistä toisiinsa
- Opiskelija kertaa ja syventää muissa matematiikan opintojaksoissa opittuja tietoja ja taitoja
- Opiskelija aloittaa valmistautumisen matematiikan pitkän oppimäärän ylioppilaskokeeseen ja jatko-opintoihin
- Opiskelija vahvistaa ja syventää taitojaan sähköisen ylioppilaskokeen ratkaisujen laadinnassa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- lukion matematiikan pitkän oppimäärän keskeisten sisältöjen kertaaminen opintojakson alussa sovittavalla tavalla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa autetaan kehittämään pitkäjänteistä työskentelyään ja sinnikkyyttään. Opintojakson aikana tuetaan opiskelijan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan opiskelijan luottamusta, jolloin hän oppii arvioimaan omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöään.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoita kannustetaan oman työskentelyn ohella keskustelemaan keskenään esimerkiksi erilaisista ratkaisuvaihtoehdoista ja kuhunkin tilanteeseen soveltuvista ohjelmistoista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointiperusteet sovitaan jakson alussa. Hyväksytty opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

MAA14 Syventävää matematiikkaa, 2 op (MAA14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- määritellään opintojakson alussa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- määritellään opintojakson alussa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointiperusteet sovitaan opintojakson alussa.

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tähän opintojaksoon voidaan sijoittaa esimerkiksi muualla suoritettuja matematiikan opintoja vaihtelevan laajuisina kokonaisuuksina.

9.4.3. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

Opintojaksot

MAB2 Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2)

Opintojakson moduulit

- Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2), Pakollinen

Tavoitteet

Lausekkeet ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä*
- *oppii muodostaan lausekkeita ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua*
- *osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa*
- *osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomiyhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Lausekkeet ja yhtälöt

Keskeiset sisällöt

- *ongelmien muotoileminen yhtälöiksi*
- *yhtälöiden ratkaiseminen*
- *ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen*
- *toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen*
- *aritmeettinen lukujono ja summa*
- *geometrinen lukujono ja summa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana pyritään tukemaan opiskelijaa omien tavoitteiden saavuttamisessa. Positiivisen palautteen kautta kannustetaan opiskelijaa opinnoissaan sekä autetaan häntä kehittämään työskentelytapojaan. Erityisesti matematiikan ensimmäisissä opintojaksoissa painotetaan oikeanlaisen matemaattisen ilmaisun oppimista ja tuodaan esille yhdessä tekemisen hyödyt oppimisen kannalta. Näin opetustilanteisiin muodostuu kaikille positiivinen ja kannustava ilmapiiri, jossa jokainen voi iloita saavutuksistaan.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointia tuetaan opintojakson aikana käyttämällä mahdollisuuksien mukaan vaihtelevia työtapoja. Erityisesti ensimmäisissä opintojaksoissa korostetaan pitkäjänteisen työskentelyn ja ajankäytön hallitsemisen merkitystä matematiikan opiskelussa. Opetuksessa opiskelijaa ohjataan ottamaan vastuu omasta oppimisestaan luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista sekä sallii erityisosaamista ja epäonnistumisia. Rohkaistaan opiskelijaa heittäytymään matematiikan maailmaan, jotta hän onnistumisten ja epäonnistumisten kautta tunnistaisi omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa. Mahdollisen epäonnistumisen jälkeen opiskelijaa kannustetaan yrittämään rohkeasti uudestaan sekä oppimaan virheiden kautta entistä parempia oppimista tukevia käytänteitä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Erityisesti matematiikan opintojen alkuvaiheessa pyritään kehittämään opiskelijan yritteliäisyyttä ja opettamaan työn loppuunsaattamisen merkitys. Opintojakson aikana opiskelijaa kannustetaan vastuun ottamiseen omasta opiskelustaan ja oppimisestaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan jatkuvasta näytöstä, itsearvioinnista ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana, palautetut tehtävät sekä koesuoritukset. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

MAB3 Geometria, 2 op (MAB3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAB3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista*
- *vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan*
- *osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen*
- *osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

Keskeiset sisällöt

- *kuvioiden yhdenmuotoisuus*
- *suorakulmaisen kolmion trigonometria*
- *Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause*
- *kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen*
- *geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana kehitetään erityisesti opiskelijan kuvallisen monilukutaidon hallintaa. Geometrista hahmotuskykyä harjoitellaan ja matemaattisia ongelmia konkretisoidaan tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden avulla. Mallikuvia hyödyntämällä opitaan arvioimaan laskemalla saatujen ratkaisujen järkevyyttä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana pyritään tukemaan opiskelijaa omien tavoitteiden saavuttamisessa. Positiivisen palautteen kautta kannustetaan opiskelijaa opinnoissaan sekä autetaan häntä kehittämään työskentelytapojaan. Erityisesti matematiikan ensimmäisissä opintojaksoissa painotetaan oikeanlaisen matemaattisen ilmaisun oppimista ja tuodaan esille yhdessä tekemisen hyödyt oppimisen kannalta. Näin opetustilanteisiin muodostuu kaikille positiivinen ja kannustava ilmapiiri, jossa jokainen voi iloita saavutuksistaan.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointia tuetaan opintojakson aikana käyttämällä mahdollisuuksien mukaan vaihtelevia työtapoja. Erityisesti ensimmäisissä opintojaksoissa korostetaan pitkäjänteisen työskentelyn ja ajankäytön hallitsemisen merkitystä matematiikan opiskelussa. Opetuksessa opiskelijaa ohjataan ottamaan vastuu omasta oppimisestaan luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista sekä sallii erityisosaamista ja epäonnistumisia. Rohkaistaan opiskelijaa heittäytymään matematiikan maailmaan, jotta hän onnistumisten ja epäonnistumisten kautta tunnistaisi omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa. Mahdollisen epäonnistumisen jälkeen opiskelijaa kannustetaan yrittämään rohkeasti uudestaan sekä oppimaan virheiden kautta entistä parempia oppimista tukevia käytänteitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan jatkuvasta näytöstä, itsearvioinnista ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana, palautetut tehtävät sekä koesuoritukset. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

MAB4 Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4)

Opintojakson moduulit

- Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4), Pakollinen

Tavoitteet

Matemaattisia malleja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *näkee reaalimaailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla*
- *arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla*

- *tottuu arvioimaan mallien hyvyyttä ja käyttökelpoisuutta*
- *osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattisia malleja

Keskeiset sisällöt

- *lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen*
- *eksponenttiyhtälön ratkaiseminen*
- *ennusteet ja mallin hyvyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Matemaattisten mallien avulla voidaan tutkia monenlaisia ympäristöön, yhteiskuntaan ja luonnontieteisiin liittyviä tilanteita. Tässä opintojaksossa näiden mallien käyttäytymistä tutkitaan soveltamalla lineaarisia ja eksponentiaalisia malleja sekä ennusteita esimerkiksi taulukkolaskentaohjelmien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan itsearvioinnista ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana, palautetut tehtävät sekä koesuoritukset. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

MAB5 Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja*
- *perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

Keskeiset sisällöt

- *tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen*
- *regression ja korrelaation käsitteet*
- *havainto ja poikkeava havainto*
- *ennusteiden tekeminen*
- *todennäköisyyden käsite*
- *yhteen- ja kertolaskusääntö*
- *kombinaatiot ja tuloperiaate*
- *todennäköisyyslaskennan malleja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa kannustetaan opiskelijaa tavoitteelliseen, vapaaseen ja itsenäisempään työskentelyyn. Häntä ohjataan selkeään suulliseen ja kirjalliseen ilmaisuun sekä korostetaan työn vaiheiden ja loppuunsaattamisen merkitystä. Opiskelijan on tärkeä ymmärtää matematiikan yhteys jokapäiväiseen elämään. Valmistetaan opiskelijaa tulevaisuutta varten ohjaamalla häntä asettamaan omia tavoitteita ja omaksumaan taitoja, joita tarvitaan myöhemmin esimerkiksi omassa taloudenhoidossa tai uramaailmassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja kehitetään mm. kuvallisen ja tilastollisen monilukutaidon hallintaa. Opiskelijaa kannustetaan soveltamaan tilastollisia menetelmiä myös muissa oppiaineissa. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan tilastojen avulla esitetyn tiedon luotettavuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan itsearvioinnista ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana, palautetut tehtävät sekä koesuoritukset. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

MAB6_MAB7_YH2 Taloustaidot, 4 op (MAB6_MAB7_YH2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

MAB8 Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8)

Opintojakson moduulit

- Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8), Valinnainen

Tavoitteet

Matemaattinen analyysi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla*
- *osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattinen analyysi

Keskeiset sisällöt

- *graafisia ja numeerisia menetelmiä*
- *polynomifunktion derivaatta*
- *polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen*
- *polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä*
- *funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu derivaatan monipuoliseen käyttöön ratkaisemalla eri tieteenaloihin liittyviä derivointitehtäviä. Monitieteellisellä lähestymistavalla pyritään motivoimaan uuden oppimiseen ja innostamaan uteliaisuuteen sekä yhteyksien etsimiseen. Opintojakson aikana tutustutaan ja harjoitellaan monipuolisesti erilaisia tiedon esitystapoja (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen).

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Matemaattisten mallien avulla voidaan tutkia monenlaisia ympäristöön, yhteiskuntaan ja luonnontieteisiin liittyviä tilanteita. Tässä opintojaksossa näiden mallien käyttäytymistä tutkitaan derivaatan avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan itsearvioinnista ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana, palautetut tehtävät sekä koesuoritukset. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

MAB9 Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9)

Opintojakson moduulit

- Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9), Valinnainen

Tavoitteet

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina*
- *tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina*
- *vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla*
- *tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla*
- *ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.*

Keskeiset sisällöt

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Keskeiset sisällöt

- *normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)*
- *toistokoe*
- *binomijakauma*
- *luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija vahvistaa ohjelmistotaitojaan tilastojen käsittelyssä ja kuvaamisessa sekä oppii huomaamaan, kuinka normaalijakaumaa voi soveltaa eri tilanteisiin. Moni asia esimerkiksi luonnossa noudattaa normaalijakaumaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan itsearvioinnista ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana, palautetut tehtävät sekä koesuoritukset. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

MAB10 Lyhyen matematiikan kertausta, 2 op (MAB10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- syventää omaa kuvaansa matematiikan kokonaisuuksista ja niiden yhteyksistä toisiinsa
- kertaa ja syventää muissa opintojaksoissa opittuja tietoja ja taitoja
- aloittaa valmistautumisen matematiikan lyhyen oppimäärän ylioppilaskokeeseen ja jatko-opintoihin
- vahvistaa ja syventää taitojaan sähköisen ylioppilaskokeen ratkaisujen laadinnassa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- lukion matematiikan lyhyen oppimäärän keskeisten sisältöjen kertaaminen opintojakson alussa sovittavalla tavalla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa autetaan kehittämään pitkäjänteistä työskentelyään ja sinnikkyyttään. Opintojakson aikana tuetaan opiskelijan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan opiskelijan luottamusta, jolloin hän oppii arvioimaan omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöään.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoita kannustetaan oman työskentelyn ohella keskustelemaan keskenään esimerkiksi erilaisista ratkaisuvaihtoehdoista ja kuhunkin tilanteeseen soveltuvista ohjelmistoista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointiperusteet sovitaan jakson alussa.

Hyväksytty opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

MAB11 Syventävää matematiikkaa, 2 op (MAB11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- määräytyvät pitkästä matematiikasta siirtyneiden opintojaksojen tai yli jääneiden opintopisteiden perusteella

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- määräytyvät pitkästä matematiikasta siirtyneiden opintojaksojen tai yli jääneiden opintopisteiden perusteella

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laaja-alainen osaaminen määräytyy opintojakson tavoitteiden ja sisältöjen perusteella.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Pitkästä matematiikasta siirtyneet hyväksytysti suoritetut opintojaksot tai yli jääneet opintopisteet merkitään suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tähän opintojaksoon siirretään pitkän matematiikan yli jäävät opintopisteet opiskelijan vaihtaessa pitkän matematiikan lyhyeen.

9.5. Biologia (BI)

Oppiaineen tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittymisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syventyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaja-alainen osaaminen

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävän tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan ***hyvinvointiosaamista.*** *Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.*

Vuorovaikutusosaamisen *osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.*

Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin ***monitieteistä ja luovaa osaamista****. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.*

Yhteiskunnallisen osaamisen *osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.*

Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan ***globaali- ja kulttuuriosaamista****.*

Biologian opetus kehittää opiskelijan ***ympäristöosaamista*** *ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa* ***eettisyyttä*** *vaativissa pohdinnoissa.*

Tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä*
- *osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla*
- *ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta*
- *ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuissa*
- *saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.*

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja*
- *ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyylitasolta biosfääriin*
- *ymmärtää evoluution merkityksen*
- *tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.*

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä*
- *saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla*
- *käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla*
- *ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestävän kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.*

Osaamisen arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratoriossa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

BI1 Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1)

Opintojakson moduulit

- Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1), Pakollinen

Tavoitteet

Elämä ja evoluutio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä*
- *osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen*
- *osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle*
- *osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen*
- *ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.*

Keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio

Biologia tieteenä

- *elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot*
- *biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät*
- *biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen*

Evoluutio

- *solujen synty ja kehittyminen*
- *suvullinen ja suvuton lisääntyminen*
- *muuntelu ja sen perinnölliset perusteet*
- *luonnonvalinta*
- *lajiutuminen*
- *kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat*

- *ihmisen evoluutio*
- *evoluution tutkiminen*

Eliökunta

- *luokittelun periaatteet*
- *eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Biologian opiskeluun kuuluu kokeellista ja soveltavaa työskentelyä yhdessä muiden kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla perehdytään luonnontieteelliseen tutkimukseen, tiedonhankintaan ja tiedon kriittiseen tarkasteluun sekä harjoitellaan muodostamaan itse hypoteeseja ja kysymyksiä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson keskeinen teema on eliökunnan monimuotoisuuden kehittyminen ja opiskelijaa ohjataan samalla arvostamaan ja suojelemaan monimuotoisuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi koostuu opiskelun aikana tapahtuvasta formatiivisesta arvioinnista (oppimisprosessin aikana annettava palaute) sekä summatiivisesta arvioinnista (loppuarviointi). Osaamista voi osoittaa sekä arvioitavissa töissä (kokeet/muut työt) että oppituntien aikana. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

BI2-3 Ekologian perusteet ja ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 2 op (BI2-3)

Opintojakson moduulit

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen
- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen*
- *osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla*
- *osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.*

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia*
- *osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä*
- *osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia*
- *osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyyden kannalta*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- *ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus*
- *hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemissä*
- *populaatioiden ominaisuudet*
- *sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys*
- *lajien väliset suhteet*

Luonnon monimuotoisuus

- *lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus*
- *monimuotoisuuden merkitys*

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin*
- *happamoituminen*
- *rehevöityminen*
- *vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa*
- *ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen*

Kestävää tulevaisuutta kohti

- *ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys*
- *toiminta kestävän elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla työskennellään yhdessä muiden kanssa pienten soveltavien tehtävien tai esitysten parissa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson keskeisin teema on luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön suojelu ja omien valintojen vaikutus ympäristöön.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ympäristöongelmien ratkaiseminen vaatii monitieteistä ja avointa tarkastelua.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan ympäristöongelmien ja luonnon monimuotoisuuden vähenemisen syitä ja seurauksia. Tavoitteena on myös pohtia keinoja näiden ratkaisemiseen yhteiskunnallisen toiminnan kautta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla ohjataan opiskelijoita kohti kestävää elämäntapaa ja globaalin vastuun ottamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi koostuu opiskelun aikana tapahtuvasta formatiivisesta arvioinnista (oppimisprosessin aikana annettava palaute) sekä summatiivisesta arvioinnista (loppuarviointi). Osaamista voi osoittaa sekä arvioitavissa töissä (kokeet/muut työt) että oppituntien aikana. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

BI4 Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4)

Opintojakson moduulit

- Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4), Valinnainen

Tavoitteet

Solu ja perinnöllisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa nimetä solun perusrakenteet*
- *osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja*
- *hallitsee periytymisen perusmekanismit ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla*
- *osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita*
- *osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.*

Keskeiset sisällöt

Solu ja perinnöllisyys

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- *solu tutkimuskohteena*
- *biomolekyylit*
- *eläin-, kasvi- ja sienisolu*
- *geenien ilmeneminen ja sen säätely*
- *fotosynteesi*
- *soluhengitys, käymisreaktiot*

Solujen lisääntyminen

- *mitoosi ja solun jakautuminen*
- *meioosi ja sukusolujen synty*

Periytymisen perusteet

- *geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit*
- *mendelistinen periytyminen*

- *kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päätteleminen sukupuusta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla työskennellään yhdessä muiden kanssa pienten tutkimus- tai soveltavien tehtävien parissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aiheet kytkeytyvät erityisesti kemiaan (solubiologia ja solun kemiallinen toiminta). Opintojakso kehittää opiskelijan kykyä etsiä, analysoida ja soveltaa tietoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi koostuu opiskelun aikana tapahtuvasta formatiivisesta arvioinnista (oppimisprosessin aikana annettava palaute) sekä summatiivisesta arvioinnista (loppuarviointi). Osaamista voi osoittaa sekä arvioitavissa töissä (kokeet/muut työt) että oppituntien aikana. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

BI5 Ihmisen biologia, 2 op (Bi5)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen biologia, 2 op (BI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ihmisen biologia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita*
- *ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä*
- *osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään*
- *osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin*
- *osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan*
- *osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään*
- *osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.*

Keskeiset sisällöt

Ihmisen biologia

Solu, kudos, elin

- *solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut*
- *elinten muodostuminen eri kudostyypeistä*

Elimistön säätely

- *hermoston rakenne ja toiminta*
- *umpirauhaset ja hormonit*

Aineenvaihdunta

- *ruoansulatuselimistö*
- *verenkiertoelimistö*
- *hengityselimistö*
- *kuona-aineiden eritys*

Liikkuminen

- *tuki- ja liikuntaelimistö*

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- *iho ja lämmönsäätely*
- *aistit*
- *puolustusjärjestelmä*

Lisääntyminen

- *sukuelimet ja sukupuolen kehitys*
- *hedelmöitys, raskaus ja synnytys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla käsitellään ihmisen elimistön normaalia toimintaa, mikä lisää opiskelijan ymmärrystä omasta hyvinvoinnistaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla työskennellään yhdessä muiden kanssa pienten soveltavien tai kokeellisten töiden parissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aiheet kytkeytyvät erityisesti kemiaan ja terveystietoon. Opintojakso kehittää opiskelijan kykyä etsiä, analysoida ja soveltaa tietoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi koostuu opiskelun aikana tapahtuvasta formatiivisesta arvioinnista (oppimisprosessin aikana annettava palaute) sekä summatiivisesta arvioinnista (loppuarviointi). Osaamista voi osoittaa sekä arvioitavissa töissä (kokeet/muut työt) että oppituntien aikana. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

BI6 Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (Bi6)

Opintojakson moduulit

- Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6), Valinnainen

Tavoitteet

Biotekniikka ja sen sovellukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot*
- *osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biotekniikassa*
- *syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geenitekniikassa*
- *osaa selittää esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa*
- *osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.*

Keskeiset sisällöt

Biotekniikka ja sen sovellukset

Mikrobit

- *mikrobien luokittelu*
- *bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi*
- *virusten rakenne ja lisääntyminen*
- *mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa*

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geenitekniikalla

- *tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot*
- *DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu*
- *DNA:n sisältämän informaation selvittäminen*
- *geenien siirto- ja muokkausmenetelmät*

Biotekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- *perinteinen ja geenitekniikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus*
- *lääketieteet*
- *genomitieto ja sen hyödyntäminen*
- *DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus*
- *ympäristönsuojelu*
- *teollisuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla työskennellään yhdessä muiden kanssa pienten tutkimus- tai soveltavien tehtävien parissa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso antaa valmiuksia arvioida biotekniikkaan liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aiheet kytkeytyvät erityisesti kemiaan (solubiologia ja solun kemiallinen toiminta). Opintojakso kehittää opiskelijan kykyä etsiä, analysoida ja soveltaa tietoa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Biotekniikan sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa yhä laajemmin. Opintojakso antaa valmiuksia seurata aihetta koskevaa yhteiskunnallista keskustelua ja ottaa siihen itse kantaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi koostuu opiskelun aikana tapahtuvasta formatiivisesta arvioinnista (oppimisprosessin aikana annettava palaute) sekä summatiivisesta arvioinnista (loppuarviointi). Osaamista voi osoittaa sekä arvioitavissa töissä (kokeet/muut työt) että oppituntien aikana. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

BI7 Biologian kertaus, 2 op (BI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerrata ja jäsentää keskeiset sisällöt
- oppia tulkitsemaan erilaisia aineistoja, esimerkiksi kuvia ja diagrammeja, ja käyttämään niitä apuna biologian vastauksissa
- valmistautua biologian ylioppilaskokeeseen ja tutustua sen tehtävätyyppeihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lukion biologian oppimäärä (pakolliset ja vapaavalintaiset opintojaksot), josta poimitaan opintojaksolle keskeisimmät sisällöt.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana tarjotaan työkaluja perusteltuun eettiseen pohdintaan koskien esimerkiksi ympäristön hyvinvointia, luonnon monimuotoisuutta ja biotekniikan sovelluksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan monitieteellisen näkökulman esiin tuomista ylioppilaskoetehtävissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Opintojakson aikana annetut näytöt voidaan ottaa huomioon biologian lukion päättöarvosanaa annettaessa.

BI8 Luonnontieteen projekti, 2 op (BI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii soveltamaan luonnontieteellistä tietoa ja kykenee suunnittelemaan ja toteuttamaan pienen tutkimuksen tai projektin
- Opiskelija oppii käyttämään luonnontieteiden tutkimusmenetelmiä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisältö vaihtelee vuosittain, keskeisimpänä sisältönä on kuitenkin oman tutkimuksen tai projektin toteuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla työskennellään yhdessä muiden kanssa projektityön ja muiden tehtävien parissa.

Opintojaksolla voidaan harjoitella myös muita laaja-alaisen osaamisen osa-alueita projektin sisällöstä riippuen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Projektityön onnistumista tuetaan palautteella opintojakson aikana.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

9.6. Maantiede (GE)

Oppiaineen tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämismaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi karttoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnassa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan ***hyvinvointi-*** *ja* ***vuorovaikutusosaamisen*** *kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.*

Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä ***monitieteelliseen ja luovaan*** *työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.*

Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestävän kehityksen merkityksestä aluesuunnittelun lähtökohtana ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa ***yhteiskunnallista osaamista****.*

Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan ***eettisyyttä ja ympäristöosaamista*** *monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävän elämäntavan välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävissä kulutusvalinnoissa.*

Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan ***globaali- ja kulttuuriosaamisen*** *kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.*

Tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- *saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa*
- *ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä*
- *osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä*
- *syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa*
- *osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista*
- *ymmärtää kestävän elämäntavan välttämättömyyden ja luonnonvaroja säästävän kiertotalouden merkityksen.*

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja*
- *ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja*
- *ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.*

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa*
- *osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla*
- *osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti*
- *osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutoksiin ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin*
- *ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomediaa tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä*
- *seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia*
- *tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja*
- *saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävää tulevaisuutta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.*

Osaamisen arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisin menetelmin. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä

arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

GE1 Maailma muutoksessa, 2 op (GE1)

Opintojakson moduulit

- Maailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen

Tavoitteet

Maailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä*
- *osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla*
- *tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla*
- *tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla*
- *tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana*
- *osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomediaa hyödyntäen*
- *osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.*

Keskeiset sisällöt

Maailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- *miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa*
- *miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa*
- *alueelliset ajankohtaiset uutiset*

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutosten mekanismit*
- *nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia*
- *kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat*
- *ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä*

Ihmiskunnan muutoksia

- *väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset*
- *puhtaan veden puute, nälkä*
- *hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys*
- *pakolaisuus*
- *kestävän kehityksen sitoumukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso antaa valmiuksia seurata yhteiskunnallista keskustelua ympäristöongelmista, hyvinvoinnin jakautumisesta ja muista ajankohtaisista kysymyksistä sekä osallistua keskusteluun.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana tarkastellaan asioita niin paikallisella, alueellisella kuin globaalilla tasolla. Opintojakso tukee opiskelijan kasvamista avarakatseiseksi, globaalia vastuuta ottavaksi yksilöksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso lisää ymmärrystä kestävän elämäntavan välttämättömyydestä ja omien valintojen vaikutuksesta ympäristöön, elävään luontoon ja muihin ihmisiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla perehdytään maantieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analysointiin. Monipuolinen geomedian käyttö kehittää opiskelijan monilukutaitoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi koostuu opiskelun aikana tapahtuvasta formatiivisesta arvioinnista (oppimisprosessin aikana annettava palaute) sekä summatiivisesta arvioinnista (loppuarviointi). Osaamista voi osoittaa sekä arvioitavissa töissä (kokeet/muut työt) että oppituntien aikana. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

GE2 Sininen planeetta, 2 op (GE2)

Opintojakson moduulit

- Sininen planeetta, 2 op (GE2), Valinnainen

Tavoitteet

Sininen planeetta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla*
- *osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin*
- *osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla*
- *osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat*
- *osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla*
- *osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.*

Keskeiset sisällöt

Sininen planeetta

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- *luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen*
- *luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät*

Ilmakehä ja vesikehä

- *ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa*
- *veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO*
- *sää ja sen ennustaminen*
- *ilmastoalueet*

Kivikehä

- *maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto*
- *endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina*
- *endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskeinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla perehdytään maantieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analysointiin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso syventää ymmärrystä luonnonmaantieteellisten prosessien vaikutuksesta ihmisyhteisöihin ja tarjoaa valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi koostuu opiskelun aikana tapahtuvasta formatiivisesta arvioinnista (oppimisprosessin aikana annettava palaute) sekä summatiivisesta arvioinnista (loppuarviointi). Osaamista voi osoittaa sekä arvioitavissa töissä (kokeet/muut työt) että oppituntien aikana. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

GE3 Yhteinen maailma, 2 op (GE3)

Opintojakson moduulit

- Yhteinen maailma, 2 op (GE3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteinen maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä*

- *tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet*
- *osaa hankkia, analysoida, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla*
- *osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla*
- *osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita*
- *osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.*

Keskeiset sisällöt

Yhteinen maailma

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- *ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen*
- *ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät*
- *paikkojen kokeminen ja miellekartat*

Väestö, asutus ja kulttuurit

- *väestörakenne ja väestönmuutokset*
- *asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet*
- *kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema*

Kaupungit ja kaupungistuminen

- *maankäyttö ja rakennettu ympäristö*
- *kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit*

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- *maa-, metsä- ja kalatalous*
- *kaivannaiset, energialähteet*
- *teollisuus*
- *kiertotalous*

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- *saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu*
- *globalisaatio*
- *innovaatioiden alueellinen leviäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso antaa valmiuksia seurata yhteiskunnallista keskustelua ihmisten ja yhteisöjen toiminnasta eri alueilla, luonnonvarojen hyödyntämisestä ja muista ajankohtaisista kysymyksistä sekä osallistua keskusteluun.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla työskennellään yhdessä muiden kanssa keskustellen, harjoitellaan omien mielipiteiden perustelua ja erilaisten näkemysten yhteensovittamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla painottuu ihmismaantieteellinen näkökulma ihmisten ja yhteisöjen hyvinvointiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso antaa valmiuksia ymmärtää kulttuurien moninaisuutta ja globaaleja ilmiöitä kuten muuttoliikettä ja innovaatioiden leviämistä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan luonnonvarojen hyödyntämistä ja sen vaikutuksia ihmisiin ja ympäristöön. Opintojakson aikana käsitellään myös kestävän kehityksen eri ulottuvuuksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso nivoo yhteen luonnontieteellistä ja humanistis-yhteiskuntatieteellistä ajattelua. Globaalien ilmiöiden tarkastelussa painottuvat syy-seuraussuhteet ja saman ilmiön tarkastelu eri aluetasoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi koostuu opiskelun aikana tapahtuvasta formatiivisesta arvioinnista (oppimisprosessin aikana annettava palaute) sekä summatiivisesta arvioinnista (loppuarviointi). Osaamista voi osoittaa sekä arvioitavissa töissä (kokeet/muut työt) että oppituntien aikana. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi sisällyttää osaksi 10 opintopisteen laajuista Global studies -kokonaisuutta, josta saa erillisen todistuksen.

GE4 Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4)

Opintojakson moduulit

- Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4), Valinnainen

Tavoitteet

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus*
- *ymmärtää ja osaa selittää, miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla*
- *osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita*

- *osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita*
- *tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.*

Keskeiset sisällöt

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Maantieteellinen tutkimus

- *geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet*
- *ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen*
- *luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla*
- *geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän tulevaisuuden edistämisessä*

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- *kaavoitus eri aluetasoilla*
- *osallistumisen keinot*

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- *näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen, keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta*
- *tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla käsitellään aluesuunnittelun ja osallistuvan suunnittelun merkitystä yhteiskunnassa sekä paikkatiedon ja muun geomedian hyödyntämistä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja viestinnässä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan maantieteellistä viestintää eri geomedioiden avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi koostuu opiskelun aikana tapahtuvasta formatiivisesta arvioinnista (oppimisprosessin aikana annettava palaute) sekä summatiivisesta arvioinnista (loppuarviointi). Osaamista voi osoittaa sekä arvioitavissa töissä (kokeet/muut työt) että oppituntien aikana. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

GE5 Maantieteen kertaus, 2 op (GE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerrata ja jäsentää keskeiset sisällöt

- oppia tulkitsemaan erilaisia aineistoja, esimerkiksi kuvia ja diagrammeja, ja käyttämään niitä apuna maantieteen vastauksissa
- valmistautua maantieteen ylioppilaskokeeseen ja tutustua sen tehtävätyyppeihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lukion maantieteen oppimäärä (pakolliset ja vapaavalintaiset opintojaksot), josta poimitaan opintojaksolle keskeisimmät sisällöt.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso syventää ymmärrystä erilaisista yhteiskunnista, kulttuureista ja globaaleista ilmiöistä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso syventää ymmärrystä kestävän elämäntavan välttämättömyydestä. Opiskelijaa kannustetaan ottamaan vastuuta kestävän kehityksen toteutumisesta paikallisesti ja globaalisti.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan monitieteellisen näkökulman tuomista yo-koevastaukseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Opintojakson aikana annetut näytöt voidaan ottaa huomioon maantieteen lukion päättöarvosanaa annettaessa.

9.7. Fysiikka (FY)

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät

sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaja-alainen osaaminen

Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää ***yhteiskunnallista osaamista*** *antamalla opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.*

Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää ***vuorovaikutusosaamistaan*** *ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.*

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin ***eettisyyttä ja ympäristöosaamista****,* ***globaali- ja kulttuuriosaamista*** *sekä* ***hyvinvointiosaamista****.*

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja. ***Monitieteinen ja luova osaaminen*** *saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.*

Tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle*
- *tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita*
- *perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä*
- *saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla*
- *saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille*
- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.*

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa*
- *osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa*
- *tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin*
- *osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.*

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä*
- *jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla*
- *osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla*
- *ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla*
- *osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen*
- *osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä*
- *osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.*

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

FY1-2 Fysiikka ympärillämme, 2 op (FY1-2)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen
- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä*
- *tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin*
- *tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita*

- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.*

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja*
- *osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia*
- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

Keskeiset sisällöt

- *suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä*
- *mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi*
- *graafinen malli ja lineaarinen malli*
- *yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus*

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Keskeiset sisällöt

- *energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen*
- *energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen*
- *energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Mittaaminen sekä tulosten kerääminen ja esittäminen graafisesti tutustuttavat opiskelijan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin. Samalla opiskelija vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Oman luonnontieteellisen kokeen suunnittelu harjoittaa luovuutta ja luo useita mahdollisuuksia monitieteiselle tutkimukselle. Tämä vahvistaa opiskelijan oppimaan oppimisen taitoja ja luo valmiuksia jatko-opintoihin. Moduulin keskeiset sisällöt muodostavat yhtenäisen polun yksittäisten mittausten keräämisen harjoittelemisesta kokonaisen luonnontieteellisen kokeen tuottamiseen. Moduulin aikana tulee näin ollen perehdyttyä luontevasti fysiikan kokeelliseen rakenteeseen kaikilla eri tasoilla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Fysiikalla on keskeinen merkitys tieteelliseen maailmankuvaan nojautuvan kulttuurin kehittymisessä. Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijan taitoa hahmottaa, miten luonnontieteellinen maailmankuva rakentuu kokeellisuuden pohjalta ja millaisia kulttuurisia rakenteita tämä edellyttää. Yhtenä esimerkkinä tällaisesta rakenteesta on SI-järjestelmä eli kansainvälinen yksikköjärjestelmä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin 4 – 10. Oppimisprosessin aikana arvioidaan opiskelijan kokeellisen työskentelyn suunnittelun ja toteuttamisen sekä tutkimustulosten esittämisen ja johtopäätösten tekemisen taitoja. Opintojaksoon kuuluu myös koe.

Opintojakson vapaa kuvaus

FY3 Energia ja lämpö, 2 op (FY3)

Opintojakson moduulit

- Energia ja lämpö, 2 op (FY3), Valinnainen

Tavoitteet

Energia ja lämpö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä*
- *osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa*
- *tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.*

Keskeiset sisällöt

Energia ja lämpö

Keskeiset sisällöt

- *voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana*
- *mekaaninen työ*
- *termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttujat*
- *lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine*
- *energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä*
- *aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset*
- *lämpölaajeneminen*
- *kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Moduuliin liittyviä tutkimusaiheita ovat esimerkiksi veden lämpökapasiteetin määrittäminen sekä Boylen lain todentaminen. Keskeisten sisältöjen omaksumisen myötä opiskelija kehittää kvantitatiivisia taitoja arvioida ja vertailla eri energiantuotantotapoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa sekä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Opiskelija tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa. Eettisyys ja

ympäristöosaaminen vahvistuu, kun opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen (esimerkiksi energiantuotanto ja energiankäyttö kodeissa). Perehtymällä kasvihuoneilmiöön liittyviin fysiikan ilmiöihin ja periaatteisiin opiskelija saa valmiuksia ymmärtää, miten ihmisen toiminta vaikuttaa ilmakehän lämpenemiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin 4 – 10. Oppimisprosessin aikana arvioidaan opiskelijan kokeellisen työskentelyn suunnittelun ja toteuttamisen sekä tutkimustulosten esittämisen ja johtopäätösten tekemisen taitoja. Opintojaksoon kuuluu myös koe.

FY4 Voima ja liike, 2 op (Fy4)

Opintojakson moduulit

- Voima ja liike, 2 op (FY4), Valinnainen

Tavoitteet

Voima ja liike

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä*
- *osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittausaineistosta*
- *ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa*
- *tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.*

Keskeiset sisällöt

Voima ja liike

Keskeiset sisällöt

- *tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike*
- *kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait*
- *voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö*
- *paino ja kitka*
- *liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia*
- *mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate*
- *liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia. Turvallisuusnäkökohtia voidaan tarkastella esimerkiksi liikenteessä yhteiskunnan ja yksilön näkökulmista. Liikenneturvallisuuden kannalta keskeistä on ymmärtää renkaiden ja tien välisen kitkan sekä ajonopeuden vaikutus pysähtymismatkaan. Newtonin lakien avulla on mahdollista ymmärtää turvavöiden ja -tyynyn merkitys törmäystilanteissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tasaista ja tasaisesti kiihtyvää suoraviivaista liikettä voidaan tutkia liikeanturin avulla, jolloin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään kokeellisten havaintojen keräämiseen sekä mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin 4 – 10. Oppimisprosessin aikana arvioidaan opiskelijan kokeellisen työskentelyn suunnittelun ja toteuttamisen sekä tutkimustulosten esittämisen ja johtopäätösten tekemisen taitoja. Opintojaksoon kuuluu myös koe.

FY5 Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (Fy5)

Opintojakson moduulit

- Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5), Valinnainen

Tavoitteet

Jaksollinen liike ja aallot

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä*
- *perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä*
- *osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä*
- *osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.*

Keskeiset sisällöt

Jaksollinen liike ja aallot

Keskeiset sisällöt

- *momentti ja kappaleen kiertyminen*
- *tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa*
- *tasainen ympyräliike ja normaalikiihtyvyys*
- *gravitaatiolaki ja planetaarinen liike*
- *jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi*
- *harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia*
- *mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen*
- *mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot*
- *ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä.Opiskelija perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä. Opiskelija osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä. Opiskelija osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä. Opiskelija voi tutustua tiedonhankintaan ja tiedon esittämiseen tieto- ja viestintäteknologian avulla esimerkiksi mittaamalla, analysoimalla ja vertailemalla äänten taajuusspektrejä. Mekaaniseen värähtelyyn ja ääneen liittyvissä

tutkimuksissa opiskelija harjaantuu käyttämään jaksollisen liikkeen fysikaalisia ja matemaattisia käsitteitä sekä mallintamaan värähtelyilmiöitä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu äänen ominaisuuksiin ja siihen, miten mekaaninen aaltoliike synnyttää kuuloaistimuksen. Moduulissa voidaan tarkastella äänen fysikaalisten ominaisuuksien yhteyttä kuulovaurioihin. Tämän myötä opiskelijan on mahdollista esimerkiksi omaksua kestävästi hyvinvointiaan tukevia tapoja kuunnella musiikkia. Äänen intensiteettitason tarkastelu tuo samaan teemaan myös kvantitatiivista sisältöä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin 4 – 10. Oppimisprosessin aikana arvioidaan opiskelijan kokeellisen työskentelyn suunnittelun ja toteuttamisen sekä tutkimustulosten esittämisen ja johtopäätösten tekemisen taitoja. Opintojaksoon kuuluu myös koe.

FY6 Sähkö, 2 op (Fy6)

Opintojakson moduulit

- Sähkö, 2 op (FY6), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia*
- *osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa*
- *tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.*

Keskeiset sisällöt

Sähkö

Keskeiset sisällöt

- *jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä*
- *resistanssi ja Ohmin laki*
- *sähköteho ja Joulen laki*
- *vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait*
- *akut ja akun latauspiiri*
- *Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä*
- *potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessa sähkökentässä*
- *kondensaattori ja kondensaattorin energia*
- *puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä*
- *sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia. Tasavirtapiirien menestyksekäs opiskeleminen edellyttää kokeellisten töiden tekemistä usean oppitunnin aikana. Nämä työt tehdään tyypillisesti ryhmissä. Fysiikalle ominaisten merkintöjen ja esittämistapojen harjoittelu kehittää monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Moduulin aihepiiri on siten luonteva kohta yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen harjaannuttamiseen.

Hyvinvointiosaaminen

Tutkiessaan kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdessään sähköopin perusmittauksia opiskelija oppii huomioimaan sähköturvallisuutta. Opiskelija oppii ymmärtämään, mitkä sähkötyöt voi tehdä itse ja mihin tarvitaan ammattilaisen osaamista. Tällä turvataan sekä opiskelijan omaa että toisten hyvinvointia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin 4 – 10. Oppimisprosessin aikana arvioidaan opiskelijan kokeellisen työskentelyn suunnittelun ja toteuttamisen sekä tutkimustulosten esittämisen ja johtopäätösten tekemisen taitoja. Opintojaksoon kuuluu myös koe.

FY7 Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (Fy7)

Opintojakson moduulit

- Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkömagnetismi ja valo

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissa*
- *ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta*
- *tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia*
- *ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.*

Keskeiset sisällöt

Sähkömagnetismi ja valo

Keskeiset sisällöt

- *ferromagnetismi ja magneettinen dipoli*
- *magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä*
- *varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä*
- *virtajohtimen magneettikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima*
- *sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat*
- *generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla*
- *sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri*
- *valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen*
- *valon interferenssi ja diffraktio*
- *valon polarisaatio kvalitatiivisesti*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Säteilyn vaikutuksista on keskeistä ymmärtää, että ne riippuvat säteilyn taajuudesta ja intensiteetistä ja ettei kaikki sähkömagneettinen säteily ole vaarallista. Tuntiessaan sähkömagneettisen säteilyn lähteet ja niiden vaikutukset opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Keskeisten sisältöjen (generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla) hallitseminen mahdollistaa sähköenergian tuotantoon liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisen. Kannan ottamista yhteiskunnallisiin kysymyksiin voidaan harjoitella esimerkiksi analysoimalla ja vertailemalla sähköenergian tuotantoon ja siirtoon liittyviä ajankohtaisia artikkeleita. Opintojakson sisällä voidaan kehittää monilukutaitoa esimerkiksi selvittämällä pienryhmissä turvallisuusrajoja erilaisille sähkömagneettisille säteilyille. Näitä voidaan verrata laskennallisesti eri tilanteissa erilaisiin sähkömagneettista säteilyä tuottaviin lähteisiin. Näin opiskelija voi vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin 4 – 10. Oppimisprosessin aikana arvioidaan opiskelijan kokeellisen työskentelyn suunnittelun ja toteuttamisen sekä tutkimustulosten esittämisen ja johtopäätösten tekemisen taitoja. Opintojaksoon kuuluu myös koe.

FY8 Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (Fy8)

Opintojakson moduulit

- Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8), Valinnainen

Tavoitteet

Aine, säteily ja kvantittuminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön*
- *tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan*
- *ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.*

Keskeiset sisällöt

Aine, säteily ja kvantittuminen

Keskeiset sisällöt

- *energian kvantittuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa*
- *fotoni sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina*
- *atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate*
- *kvantittumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet*
- *atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen*
- *ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia*

- *ydinvoima, fissio ja fuusio*
- *hajoamislaki*
- *ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa*
- *hiukkasfysiikan standardimalli*
- *maailmankaikkeuden kehitys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson myötä opiskelijalle syntyy käsitys nykyisestä fysiikan tutkimukseen perustuvasta tieteellisestä maailmankuvasta globaalina kokonaisuutena. Opiskelija tunnistaa, mitkä merkittävät fysiikan kokeet ja teoriat ovat perusteena nyky-yhteiskunnan toiminnalle, kulttuuriperinnölle ja ihmisen paikalle maailmankaikkeudessa. Samalla vahvistuu opiskelijan käsitys siitä, mihin maailmankuvaa koskeviin kysymyksiin fysiikka tieteenä ei vielä vastaa ja mihin se ei koskaan vastaa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Säteilyn kvantittumisen avulla on mahdollista selittää termisen säteilyn absorptio kasvihuonekaasuihin ja siten syventää opiskelijan ymmärrystä kasvihuoneilmiöön liittyvistä fysikaalisista mekanismeista. Keskeisten sisältöjen omaksumisen myötä opiskelijan on mahdollista osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ydinvoimasta ja radioaktiivisten lähteiden säteilystä sekä tulkita käytyä keskustelua fysiikan näkökulmasta ja faktoihin pohjautuen.

Hyvinvointiosaaminen

Oman ja toisten hyvinvoinnin kannalta opiskelijan on tärkeä ymmärtää, miksi ionisoivalla säteilyllä on haitallisia vaikutuksia. Opintojaksossa voidaan tutustua esimerkiksi siihen, miten ionisoivaa säteilyä käytetään lääketieteessä sekä diagnostisissa että hoitotarkoituksissa. Samalla voidaan selvittää, miten näissä toimenpiteissä pidetään huolta potilaan ja henkilökunnan turvallisuudesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin 4 – 10. Oppimisprosessin aikana arvioidaan opiskelijan kokeellisen työskentelyn suunnittelun ja toteuttamisen sekä tutkimustulosten esittämisen ja johtopäätösten tekemisen taitoja. Opintojaksoon kuuluu myös koe.

FY9 Fysiikan kertaus, 2 op (Fy9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kerrata fysiikan opintojaksojen keskeiset sisällöt sekä varmistaa ylioppilaskokeessa tarvittavien ohjelmistojen käyttö.
- Koota kokonaiskuva fysiikan opintojaksojen sisällöistä ja harjoitella sisältöjä integroivia tehtäviä sekä aineistopohjaisten tehtävien suoritusta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisältö on fysiikan opintojaksojen 1-8 mukainen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eri oppiaineiden ja opintojaksojen integroiva tarkastelutapa laajentaa opiskelijan kokonaiskuvaa monitieteellisestä ympäristöstään. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S. Opintojakson arviointi perustuu jakson aikana tehtyihin tehtäviin sekä preliminäärikokeeseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa suositellaan fysiikan ainereaaliin valmistautuville opiskelijoille.

LU1 Luonnontieteiden projektikurssi, 2 op (Lu1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

9.8. Kemia (KE)

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen

tekeminen. Mittaaminen, luokitteleminen ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaja-alainen osaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee ***hyvinvointiosaamisen*** *tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.*

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää ***vuorovaikutusosaamistaan*** *ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.*

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemisessa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja ***monitieteistä osaamista*** *tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.*

Luonnontieteellisessä työskentelyssä ***luova osaaminen*** *näkyy kykynä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.*

Kemian opetus tukee opiskelijan ***yhteiskunnallista osaamista*** *sekä* ***globaali- ja kulttuuriosaamista****. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.*

Kemian opetus vahvistaa ***eettisyyttä ja ympäristöosaamista*** *syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen riittävyyteen.*

Tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- *saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa*
- *osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta*
- *saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla*
- *saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.*

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti*
- *tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti*
- *osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi*
- *osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä*
- *osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.*

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä*
- *osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä*
- *osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä*
- *osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.*

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan

osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

KE1-2 Kemia, minä ja kestävä tulevaisuus, 2 op (KE1-2)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin*
- *saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta*
- *oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna*
- *osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa*
- *osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.*
- *Oppilas tutkii ja kokeilee arjen teknologisia sovelluksia, niiden käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita.*

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävän elämäntavan edistämisessä*
- *tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa*
- *osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti*
- *osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa*
- *ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.*

Keskeiset sisällöt

Kemia ja minä

Keskeiset sisällöt

- *arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä*
- *kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa*
- *jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla*
- *puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät*
- *ainemäärä ja konsentraatio*

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Keskeiset sisällöt

- *tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävän elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä*
- *aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen*
- *alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus*
- *aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin 4 – 10. Arvioinnissa huomioidaan jakson aikana arvioitu kokeellinen työskentely, tehtävien tekeminen ja koe.

KE3 Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3)

Opintojakson moduulit

- Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3), Valinnainen

Tavoitteet

Molekyylit ja mallit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä*
- *osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä*
- *osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä*
- *ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta*
- *osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Molekyylit ja mallit

Keskeiset sisällöt

- *liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi*
- *hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet*
- *hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä*
- *hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla*
- *suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria*
- *kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä*
- *tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kemian opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin 4 – 10. Arvioinnissa huomioidaan jakson aikana arvioitu kokeellinen työskentely, tehtävien tekeminen ja koe.

KE4 Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen reaktio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme*

- *osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykyteknologian sovelluksissa*
- *osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen*
- *ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen reaktio

Keskeiset sisällöt

- *reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen*
- *kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet*
- *saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa*
- *ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä*
- *saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio*
- *protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä*
- *additio, eliminaatio, substituutio, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen*
- *polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua. Opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin 4 – 10. Arvioinnissa huomioidaan jakson aikana arvioitu kokeellinen työskentely, tehtävien tekeminen ja koe.

KE5 Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista*
- *ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa*
- *tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen*
- *osaa tutkia sähkökemiaan liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen*
- *tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Keskeiset sisällöt

- *reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla*
- *reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet*
- *hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot*
- *metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys*
- *sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi*
- *luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua. Opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kemian opetus syventää opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen riittävyyteen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin 4 – 10. Arvioinnissa huomioidaan jakson aikana arvioitu kokeellinen työskentely, tehtävien tekeminen ja koe.

KE6 Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen tasapaino

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa*
- *osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä*
- *osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä*
- *osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia*
- *tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen tasapaino

Keskeiset sisällöt

- *kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät*
- *homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen*
- *hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä*
- *happo-emästasapainon laskennallinen käsittely*
- *puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla*
- *reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella*
- *tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kemian opetus syventää opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen riittävyyteen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroin 4 – 10. Arvioinnissa huomioidaan jakson aikana arvioitu kokeellinen työskentely, tehtävien tekeminen ja koe.

KE7 Kemian kertaus, 2 op (KE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kerrataan ja syvennetään lukion kemian opintojaksojen keskeisiä oppisisältöjä sekä vahvistetaan kokeessa tarvittavien sovellusten käyttöä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana harjoitellaan kemian ainereaaliin vastaamista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteistä osaamista käytetään muun muassa mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja kiertotalouden kannalta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S. Arvioinnissa otetaan huomioon kemiallisen tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot. Arvioinnin menetelmiä ovat esimerkiksi preliminäärikoe, palautteen antaminen, vertais-ja itsearviointi sekä opettajan antama arviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa suositellaan kemian ainereaaliin valmistautuville opiskelijoille.

LU1 Luonnontieteiden projektikurssi, 2 op (Lu1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

9.9. Filosofia (FI)

Oppiaineen tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkiperäiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasiaväitteet mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa lukiolaisen siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkiperäiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen

Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan ***vuorovaikutusosaamista sekä*** *kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, analyyttista ajattelua ja loogista päättelykykyä.*

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisua, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

*Filosofiaan kuuluu perinteisesti **monitieteistä ja luovaa osaamista** vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.*

***Yhteiskunnallisen osaamisen** osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkiperäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestävän tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.*

*Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. **Eettinen** pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestävään toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä kokonaisjäsennystä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.*

***Gloabaali- ja kulttuuriosaamisen** näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.*

Tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina*
- *osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja*
- *hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä*
- *kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin*

- *oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista*
- *kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkiperäisesti perustellen.*

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja täsmentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitettyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Opintojaksot

FI1 Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1)

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin*
- *oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä*
- *tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä*
- *perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin*
- *osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.*

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- *mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa*
- *johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoitteleminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna*

- *keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen*
- *tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero*
- *tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Filosofia on monitieteisyyttä ja luovaa osaamista vahvistava, eri tiedonaloja integroiva oppiaine. Filosofian opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa opiskelijoita omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia myös rohkaisee opiskelijoita luovaan ja itsenäiseen ajatteluun. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia mihin tahansa jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Samalla filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Vuorovaikutusosaaminen

Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Dialoginen filosofian opiskelu kehittää opiskelijan yhteistyökykyä sekä yhdessä oppimisen taitoja. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoa arvioidaan monipuolisesti erilaisilla arviointimenetelmillä. Arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia kokeita, keskusteluita, itsearviointia ja muita opintojaksolla valittuja menetelmiä. Arvioinnin periaatteet ja tavoitteet kuvataan selkeästi opiskelijalle jo opintojakson alussa. Arviointi ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan suhteessa opintojakson keskeisiin tavoitteisin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10.

FI2 Etiikka, 2 op (FI2)

Opintojakson moduulit

- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen

Tavoitteet

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin*
- *osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron*
- *osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalin velvoittavuutta*
- *oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla*
- *osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioitaan filosofisen etiikan välinein*
- *osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.*

Keskeiset sisällöt

Etiikka

- *moraalin luonne normijärjestelmänä; moraalin, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi*
- *moraalia tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet*
- *filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta*
- *etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat*
- *ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet*
- *etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Filosofinen etiikka opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. Eettinen pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Opintojaksossa filosofian kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestävään toimintaan. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee opiskelijaa toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa ympäristöosaamisen tavoitteita.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta opintojaksossa sitoudutaan järkiperäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestävän tulevaisuuden kunnioittamiseen. Samalla kannustamme opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin.

Hyvinvointiosaaminen

Etiikan opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyvinvointiin. Monimutkaisien eettisten kysymyksien pohtiminen kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Samalla filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia eettisesti myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Vuorovaikutusosaaminen

Filosofisen etiikan keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Dialoginen filosofian opiskelu kehittää opiskelijan yhteistyökykyä sekä yhdessä oppimisen taitoja. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoa arvioidaan monipuolisesti erilaisilla arviointimenetelmillä. Arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia kokeita, keskusteluita, itsearviointia ja muita opintojaksolla valittuja menetelmiä. Arvioinnin periaatteet ja tavoitteet kuvataan selkeästi opiskelijalle jo opintojakson alussa. Arviointi ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan suhteessa opintojakson keskeisiin tavoitteisin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10.

FI3 Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3)

Opintojakson moduulit

- Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteiskuntafilosofia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin*
- *oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa*
- *pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta*
- *osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin*
- *ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.*

Keskeiset sisällöt

Yhteiskuntafilosofia

- *yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoriat*
- *vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot*
- *ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina*
- *poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat*
- *hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio*
- *ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta opintojaksossa sitoudutaan järkiperäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestävän tulevaisuuden kunnioittamiseen. Kannustamme opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Tarkastelemme opintojakson aikana oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteita, jotka ovat myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää opiskelijan luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana pohdimme eettisiä kysymyksiä, jotka liittyvät yksilöön, yhteiskuntaan ja globaaliin todellisuuteen. Filosofian kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan yhteiskunnallisesti moraalisesti kestävään toimintaan. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee myös toimimaan niiden korjaamiseksi. Opintojaksossa opiskelija oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan eettisesti yhteiskunnallisissa asioissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskuntafilosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa yhteiskunnallista todellisuutta. Yhteiskuntafilosofiassa tarkastellaan ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustetaan suhtautumaan ennakkoluulottomasti erilaisiin ajattelutapoihin ja elämänilmiöihin. Erilaiset yhteiskuntafilosofiset ajatuskokeet, utopiat ja dystopiat johdattavat opiskelijaa ymmärtämään yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.

Hyvinvointiosaaminen

Yhteiskuntafilosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Kun pohdimme ryhmässä monimutkaisia yhteiskunnallisia kysymyksiä, opiskelijan luottamus omiin ajattelutaitoihinsa vahvistuu. Samalla kehittyvät myös opiskelijan epävarmuuden sietokyky sekä valmius toimia eettisesti myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskuntafilosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Dialoginen filosofian opiskelu kehittää opiskelijan yhteistyökykyä sekä yhdessä oppimisen taitoja. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä yhteiskunnallisissa kysymyksissä ja kasvattaa heitä demokratiaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoa arvioidaan monipuolisesti erilaisilla arviointimenetelmillä. Arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia kokeita, keskusteluita, itsearviointia ja muita opintojaksolla valittuja menetelmiä. Arvioinnin periaatteet ja tavoitteet kuvataan selkeästi opiskelijalle jo opintojakson alussa. Arviointi

ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan suhteessa opintojakson keskeisiin tavoitteisin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10.

FI4 Totuus, 2 op (FI4)

Opintojakson moduulit

- Totuus, 2 op (FI4), Valinnainen

Tavoitteet

Totuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa erottaa mielipiteet tosiasiaväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasiaväittämät*
- *ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa*
- *osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä*
- *osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta*
- *osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen*
- *oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.*

Keskeiset sisällöt

Totuus

- *kieli, merkitys ja totuus*
- *totuuden luonne ja totuusteoriat; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus*
- *todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealismi*
- *tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen*
- *tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka*
- *tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen*
- *selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Teoreettiseen filosofiaan kuuluu perinteisesti monitieteistä ja luovaa osaamista vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa ja sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Teoreettinen filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena se rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun. Opintojakso kehittää opiskelijan luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia eritoten akateemisiin jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Teoreettisen filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään ja ajattelustaan. Kun pohdiskelemme ryhmässä monimutkaisia kysymyksiä, opiskelijan

luottamus omiin ajattelutaitoihinsa vahvistuu. Samalla teoreettisen filosofian opiskelu kehittää opiskelijan epävarmuuden sietokykyä.

Vuorovaikutusosaaminen

Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Dialoginen filosofian opiskelu kehittää opiskelijan yhteistyökykyä sekä yhdessä oppimisen taitoja. Koska teoreettisen filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoa arvioidaan monipuolisesti erilaisilla arviointimenetelmillä. Arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia kokeita, keskusteluita, itsearviointia ja muita opintojaksolla valittuja menetelmiä. Arvioinnin periaatteet ja tavoitteet kuvataan selkeästi opiskelijalle jo opintojakson alussa. Arviointi ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan suhteessa opintojakson keskeisiin tavoitteisin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4–10.

FI5 Projektiopintojakso, 2 op (FI5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on syventää filosofian tietoja ja taitoja. Tavoitteena on filosofian tietojen ja ymmärryksen soveltaminen projektiopintojen kautta. Osana projektiopintoja on opiskelijalähtöinen työskentelyn suunnittelu ja tavoitteiden asettaminen oppimiselle.
- Monitieteinen ja luova osaaminen. Filosofian projektin suunnittelun ja toteuttamisen tavoitteena on lisätä opiskelijan motivaatiota ja kykyä ohjata oppimistaan sekä kykyä hankkia ja soveltaa tietoa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisältö ja toteutus voivat vaihdella lukuvuosittain. Opintojakso voidaan toteuttaa myös ilmiön tarkasteluna tai yhteistyössä muiden oppiaineiden tai lukion ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Filosofian projektin suunnittelu ja toteutus lisää oman oppimisen ohjaamisen taitoja sekä kykyä hankkia ja soveltaa tietoa. Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Samalla kehittyvät myös opiskelijan epävarmuuden sietokyky sekä valmius toimia eettisesti myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Vuorovaikutusosaaminen

Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Dialoginen filosofian opiskelu kehittää opiskelijan yhteistyökykyä sekä yhdessä oppimisen taitoja. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointiperusteet sovitaan opintojakson alussa. Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa. Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta saa suoritusmerkinnän (S).

FI6 Filosofian kertauskurssi, 2 op (FI6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on aiempien opintojaksojen sisältöjen kertaaminen ja syventäminen.
- Opintojakson tavoitteena on harjoitella hyvän filosofisen esseen kirjoittamista sekä valmistautua filosofian ylioppilaskokeeseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa kerrataan opintojaksojen FI1, FI2, FI3 ja FI4 keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla painotetaan filosofian monitieteisyyttä ja luovaa osaamista vahvistavaa luonnetta. Samoin pohditaan sitä, miten filosofian opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä. Tämä vahvistaa valmiuksia kaikenlaisiin jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson sisällöt tukevat hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu on olennainen osa ihmisen kasvusta kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Samalla filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoa arvioidaan monipuolisesti erilaisilla arviointimenetelmillä. Arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia kokeita, keskusteluita, itsearviointia ja muita opintojaksolla valittuja menetelmiä. Arvioinnin periaatteet ja tavoitteet kuvataan selkeästi opiskelijalle jo opintojakson alussa. Arviointi ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan suhteessa opintojakson keskeisiin tavoitteisin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa. Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta saa suoritusmerkinnän (S).

9.10. Psykologia (PS)

Oppiaineen tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnossa ja elämänkatsomustiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

***Hyvinvointiosaamisen** näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.*

*Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentavaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.*

*Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen*

ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.

Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta ***yhteiskunnallista osaamista****. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyysuskomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.*

Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja ***eettisissä*** *kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien* ***ympäristöosaamisen*** *kehittymistä.*

Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten ***globaali- ja kulttuuriosaamista****.*

Tavoitteet

.

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- *hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen*
- *hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta*
- *osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä*
- *pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja*
- *ymmärtää psykologista tietoa siten, että ppystyy soveltamaan tietojaan oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen*
- *osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisten ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.*

Osaamisen arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Opintojaksot

PS1 Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1)

Opintojakson moduulit

- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen

Tavoitteet

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin*
- *osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta*
- *osaa selittää tietoisen ja ei-tietoisen toiminnan luonnetta ja eroja*
- *osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä*
- *tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta*
- *osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.*

Keskeiset sisällöt

Toimiva ja oppiva ihminen

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- *psyykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista*
- *biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta*
- *sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisaatiosta ja tilannetekijöistä*
- *kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä*
- *tietoinen ja ei-tietoinen toiminta*

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- *psyykkinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset*
- *biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen*
- *sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista*

Psykologinen tutkimus

- *tieteellinen tieto ja arkitieto*
- *tieteellisen tutkimuksen prosessi*
- *otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa*
- *psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet*
- *esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Opintojaksossa käsitellään erilaisten ryhmien toiminnan lainalaisuuksia, asenteiden ja stereotypioiden syntymekanismeja sekä niiden tunnistamista itsessä ja muissa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa tietoa siitä, miten psykologiset tekijät vaikuttavat sekä fyysiseen että henkiseen hyvinvointiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii ajattelun vääristymistä ja tieteellisen tiedon yleisistä periaatteista verrattuna arkitietoon. Opintojaksossa perehdytään opiskelutaitoihin..

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi koostuu opiskelun aikana tapahtuvasta formatiivisesta arvioinnista (oppimisprosessin aikana annettava palaute) sekä summatiivisesta arvioinnista (loppuarviointi). Osaamista voi osoittaa sekä arvioitavissa töissä (kokeet/muut työt) että oppituntien aikana. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

PS2 Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2)

Opintojakson moduulit

- Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2), Valinnainen

Tavoitteet

Kehittyvä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta*
- *osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun*
- *osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa*
- *osaa antaa esimerkkejä sosialisaation ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen*
- *ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta*
- *perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä*
- *osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen*
- *osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.*

Keskeiset sisällöt

Kehittyvä ihminen

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- *perimän merkitys*
- *kypsyminen ja oppiminen*
- *herkkyyskaudet*
- *plastisuuden merkitys kehityksessä*

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet*
- *temperamentti*
- *minuus ja minäkäsitys*
- *tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely*
- *vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot*

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *kieli ja ajattelu*
- *toiminnanohjaus*

Identiteetin muuttuvuus elämänkulun aikana

- *henkilökohtainen identiteetti*
- *sosiaalinen identiteetti*
- *kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti*
- *sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus*

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- *erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen*
- *vanhemmuuden ja kasvuympäristön merkitys*

Psykologinen tutkimus

- *kaksos- ja adoptiotutkimus*
- *pitkittäis- ja poikittaistutkimus*
- *esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kehityspsykologian näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Kehityspsykologinen tieto tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Opintojakson tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kehityspsykologia avaa näkökulmia oman tulevaisuuden suunnitteluun ja yhteiskunnallisten tekijöiden vaikutukseen yksilöiden erilaisiin kehityspolkuihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi koostuu opiskelun aikana tapahtuvasta formatiivisesta arvioinnista (oppimisprosessin aikana annettava palaute) sekä summatiivisesta arvioinnista (loppuarviointi). Osaamista voi osoittaa sekä arvioitavissa töissä (kokeet/muut työt) että oppituntien aikana. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Kurssin voi suorittaa itsenäisesti.

PS3 Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3)

Opintojakson moduulit

- Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3), Valinnainen

Tavoitteet

Tietoa käsittelevä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen*
- *osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn*
- *ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle*
- *ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa*
- *tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä*
- *ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana*
- *osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotoimintaa*
- *osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.*

Keskeiset sisällöt

Tietoa käsittelevä ihminen

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- *ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely*
- *tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely*

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- *sisäiset mallit ja havaintokehä*
- *havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta*
- *tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus*
- *perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta*
- *esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä*

Muisti

- *työmuistin ja säilömuistin toiminta*
- *muistin rekonstruktiivisuus ja unohtaminen*
- *perustietoa muistin hermostollisesta perustasta*
- *esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä*

Kieli

- *kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä*
- *perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta*

- *esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä*

Päätöksenteko

- *nopea ja hidas ajattelu*
- *esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista*

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- *hermoston ja aivojen päärakenteet*
- *hermosolun ja synapsin toiminta*
- *tiedon kulku hermoverkoissa*
- *plastisuus*
- *esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta*

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- *kokeellisen tutkimuksen periaatteet*
- *esimerkkejä tapaustutkimuksista*
- *esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *kokeellisen tutkimuksen suunnittelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Luovuuden psykologiset tekijät kuuluvat tämän opintojakson sisältöön.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Aiheina ovat asiantuntijuuden kehittyminen, metakognitiivisten taitojen tiedostaminen ja kehittäminen sekä niiden vaikutukset yhteiskunnassa. Opintojakso antaa tietoa erilaisten neurologisten ongelmien vaikutuksesta yksilölle ja yhteiskunnalle.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi koostuu opiskelun aikana tapahtuvasta formatiivisesta arvioinnista (oppimisprosessin aikana annettava palaute) sekä summatiivisesta arvioinnista (loppuarviointi). Osaamista voi osoittaa sekä arvioitavissa töissä (kokeet/muut työt) että oppituntien aikana. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Kurssin voi suorittaa itsenäisesti.

PS4 Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4)

Opintojakson moduulit

- Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4), Valinnainen

Tavoitteet

Tunteet ja mielenterveys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta*
- *ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä*
- *osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen*
- *tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä*
- *osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia*
- *osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa*
- *syventyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.*

Keskeiset sisällöt

Tunteet ja mielenterveys

Tunteiden psykologia

- *tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus*
- *perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta*
- *tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus*
- *tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä*
- *tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä*

Psyykkinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen

- *hallintakeinojen ja defenssien merkitys*
- *resilienssin merkitys hyvinvoinnille*
- *nukkumisen ja vuorokausirytmin merkitys psyykkiselle toiminnalle*
- *keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät*
- *stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja*
- *kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen*

Mielenterveys

- *mielenterveys käsitteenä*
- *yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävistä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista*
- *esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta*

Psykologinen tutkimus

- *ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus*
- *esimerkkejä fysiologisia mittausmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

PS4:n antamat tiedot mielenterveyteen ja tunteisiin liittyvistä aiheista tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Valmiudet tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja kehittyvät. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden

säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso auttaa ymmärtämään ihmisen toimintaa ja antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja eettisissä kysymyksissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi koostuu opiskelun aikana tapahtuvasta formatiivisesta arvioinnista (oppimisprosessin aikana annettava palaute) sekä summatiivisesta arvioinnista (loppuarviointi). Osaamista voi osoittaa sekä arvioitavissa töissä (kokeet/muut työt) että oppituntien aikana. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Kurssin voi suorittaa itsenäisesti.

PS5 Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5)

Opintojakson moduulit

- Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5), Valinnainen

Tavoitteet

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa*
- *osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa*
- *osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa*
- *osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan*
- *ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta*
- *osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen*
- *osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.*

Keskeiset sisällöt

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- *persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus*
- *perustietoa käyttäytymisgenetiikasta*

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- *temperamentti*
- *piirreteoreettinen näkökulma*
- *motivaatio*
- *yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit*
- *identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu*

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- *älykkyyden määritelmiä*
- *älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet*
- *perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä*
- *luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä*

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- *tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotypioiden, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen*
- *esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta*
- *ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet*
- *tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään*
- *kulttuurien eri ulottuvuuksia*
- *esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen*
- *esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestävän tulevaisuuden rakentamisessa*

Psykologinen tutkimus

- *yksilöllisten erojen tutkiminen*
- *persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät*
- *reliabiliteetti ja validiteetti*
- *esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso auttaa ymmärtämään vuorovaikutukseen liittyviä lainalaisuuksia ja ongelmia sekä antaa keinoja ratkaista niitä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Ps5 antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Opintojakso kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta sekä kehittää globaali- ja kulttuuriosaamista monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi koostuu opiskelun aikana tapahtuvasta formatiivisesta arvioinnista (oppimisprosessin aikana annettava palaute) sekä summatiivisesta arvioinnista (loppuarviointi). Osaamista voi osoittaa sekä arvioitavissa töissä (kokeet/muut työt) että oppituntien aikana. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Kurssin voi suorittaa itsenäisesti.

PS6 Projektiopintojakso, 2 op (PS6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää psykologian tietojaan ja taitojaan. Opiskelija oppii soveltamaan psykologista tietämystään ja ymmärrystään projektissa. Opiskelija suunnittelee työskentelyään ja asettaa oppimiselleen tavoitteita.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisältö ja toteutus voivat vaihdella lukuvuosittain. Opintojakso voidaan toteuttaa myös ilmiön tarkasteluna tai yhteistyössä muiden oppiaineiden tai lukion ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Psykologian sisällöt tukevat opiskelijan itsetuntemusta ja kehittävät valmiuksia urasuunnitteluun ja työelämässä toimimiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Psykologialle tyypilliset dialogiset ja vuorovaikutukselliset menetelmät tukevat opiskelijan vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Projektiopintojaksossa opiskelija voi keskittyä tarkastelemaan sosiaalista vuorovaikutusta psykologian näkökulmasta.

Hyvinvointiosaaminen

Projektiopintojakso tarjoaa mahdollisuuden keskittyä psyykkisen hyvinvoinnin, sosiaalisten suhteiden rakentumisen tai tunteiden säätelytaitojen näkökulmiin oman kiinnostuksen mukaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Psykologian projektityöskentelyssä on mahdollista keskittyä yksilöiden ja kulttuurien välisten universaalien asioiden ja erojen tutkimiseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Psykologian menetelmien tunteminen ja niiden soveltaminen projektityöskentelyssä kehittää opiskelijan ymmärrystä arvoista, asenteista ja eroista eettisissä näkemyksissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Psykologian projektin suunnittelu ja toteutus lisää opiskelijan motivaatiota ohjata oppimistaan sekä kykyä hankkia ja soveltaa tietoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Opiskelija saa palautetta oppimisprosessin aikana, mikä tukee ja ohjaa hänen oppimistaan. Palautteella vahvistamme opiskelijan laaja-alaisen osaamisen kehittymistä ja käsitystä itsestään tiedon käsittelijänä.

Osaamisen arvioinnilla teemme opiskelijalle näkyväksi opintojakson tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnissa kiinnitämme huomiota psykologisen tiedon soveltamiseen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

PS7 Kertauskurssi, 2 op (PS7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija hahmottaa psykologian valtakunnallisten opintojaksojen ydinsisällöt. Opiskelija syventää ymmärrystään psykologisen tiedon mahdollisuuksista ja rajoituksista. Opiskelija oppii käyttämään psykologista tietoa oppiainerajat ylittävien ilmiöiden käsittelyyn. Opiskelija harjaantuu vastaamaan erityyppisiin ylioppilaskoetehtäviin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Psykologian keskeiset tutkimukset ja niiden arviointi, psyykkistä toimintaa selittävät teoriat, psykologisen tiedon soveltaminen, psykologian ylioppilaskokeen tehtävätyypit kuten perustehtävät, aineistotehtävät, tutkimustehtävät, soveltavat tehtävät ja kehittelevät tehtävät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden kertauksen kautta palauttaa mieleensä kaikki psykologiatieteen keskeiset tiedot ihmisen hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Kurssi tukee opiskelijan pystyvyyden tunnetta ja valmiutta menestyä ylioppilaskirjoituksissa. Stressiä helpottavia keinoja kerrataan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Esseeharjoituksissa opiskelija saa käyttöönsä työkaluja, joiden avulla hän voi hyödyntää oppimaansa luovalla tavalla. Psykologian tieteellisten menetelmien kertauksen kautta opiskelija tulee tietoiseksi yleisistä tieteen kriteereistä, rajoituksista ja sovellutusalueista sekä niihin liittyvistä psykologisista tekijöistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

9.11. Historia (HI)

Oppiaineen tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoitusperiä. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

*Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.*

***Vuorovaikutusosaaminen** näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.*

*Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.*

*Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja*

arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiselle.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävää tulevaisuutta ***eettisyyden ja ympäristöosaamisen*** *tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.*

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen ***globaali- ja kulttuuriosaamista****. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa.*

Tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta*
- *saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestävää elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena*
- *saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.*

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta*
- *ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet*
- *ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana*
- *osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista*
- *kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.*

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä*
- *pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen*

- *osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä*
- *osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.*

Osaamisen arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Opintojaksot

HI1 Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1)

Opintojakson moduulit

- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen

Tavoitteet

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon*
- *ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit*
- *ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä*
- *osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä*
- *osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.*

Keskeiset sisällöt

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- *historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan*
- *historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö*

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- *ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina*
- *maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty*
- *väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen*
- *rahatalouden ja kaupan kehitys*

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- *eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa*
- *kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön*

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- *teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön*
- *väestökehitys ja muuttoliikkeet*
- *jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Historian opetus ohjaa opiskelijaa asiaperusteiseen argumentaatioon ja nostaa esille monipuolisia tapoja tuottaa tietoa ja julkaista sitä. Historiallinen empatia nousee esille opetuksen kautta ja vahvistaa opiskelijan keinoja eläytyä toisen ihmisen asemaan ja ymmärtää hänen ratkaisujaan oman aikakautensa kontekstissa. Opiskelija tutustuu lähdekritiikin perusteisiin, historian tutkimusmenetelmiin ja lähteiden käyttöön omassa tuotoksessaan. Harjoittelemme historian esseevastauksen rakentamista ja sen kirjoittamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Historian oppiaineen keskeisintä osaamista on tiedon luotettavuuden arviointi. Tätä harjoittelemme, kun tutustumme historian tutkimukseen ja sen menetelmiin. Oppiaineessa muodostetaan tutkimuksella tuotetun tiedon pohjalta perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä. Opiskelija harjaantuu erottamaan mielipiteet faktoista, kun korostetaan lähteiden merkitystä tiedon tuottamisessa. Opintojaksossa opetellaan historialle ominaista kieltä ja harjoitellaan aineen käsitteiden käyttöä. Opintojaksolla opetellaan suhtautumaan lähteisiin tulkinnan kohteina ja vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa. Tämä saavutetaan käyttämällä opetuksen tukena kattavasti toisistaan eroavia tekstejä, kuvia ja muuta lähdemateriaalia.

Hyvinvointiosaaminen

Muuttuvassa maailmassa historian opiskelu auttaa opiskelijaa suhtautumaan maailman epävarmuuteen ja näkemään tämän päivän tapahtumat ja ilmiöt laajemmassa perspektiivissä. Opiskelija ymmärtää, että historian kulussa muutos on aina ollut läsnä. Opintojakson aikana etsimme ratkaisuja ongelmiin, nostamme esille kriisejä, joiden jälkeen on tapahtunut uusi nousu, väestön- ja ilmastonmuutokset, taudit historian muokkaajina sekä ihmisen sopeutumiskeinot eri aikoina.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opiskelija harjaantuu hahmottamaan yhteiskunnallisen muutoksen olevan seurausta ihmisen toiminnasta läpi historian. Hän saa keinoja ymmärtää, miten muutos ja jatkuvuus näkyvät historian kulussa ja kuinka tulevaisuus rakentuu nykyisyyden pohjalta. Opetuksessa nostetaan esille yhteiskuntarakenteiden muutoksen syyt ja seuraukset sekä historian suuret linjat, linjojen ymmärtäminen, syy- ja seuraussuhteet.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa tarkastelemme ympäristön muuttumista ja muutoksia ilmastossa. Näin opiskelija saa valmiuksia pohtia tämän päivän yhteisöjen toiminnan perusteita ja ratkaisujen seurauksia. Historiallinen empatia nostaa esiin eettisyyden merkityksen historian kulussa. Opintojakson tavoitteena on nostaa esille ympäristöhistoriaa ja ratkaisukeskeistä ajattelua**.**

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan historiataitojen kehittymiseen ja osaamiseen.

Arvioinnin välineinä hyödynnetään monipuolisesti erilaisia arviointimenetelmiä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, itsearviointia, aineistotehtäviä, esitysten tuottamista, projektitehtäviä ja muita opintojaksolla valittuja menetelmiä.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

Opintojakso on mahdollista suorittaa itsenäisesti.

HI2 Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2)

Opintojakson moduulit

- Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2), Pakollinen

Tavoitteet

Kansainväliset suhteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat*
- *osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina*
- *osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen*
- *osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia*
- *seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä*
- *osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kansainväliset suhteet

Kansainvälisen politiikan perusteet

- *kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet*
- *poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntiin ja kansainvälisiin suhteisiin*

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- *imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä*
- *maailmansotien syyt ja seuraukset*
- *demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu*
- *ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat*

Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

- *kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päättyminen*
- *dekolonisaation merkitys ja vaikutukset*
- *maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kansainvälisten suhteiden opiskelu auttaa opiskelijaa suhteuttamaan muuttuvan maailman epävarmuutta ja asettamaan tämän päivän tapahtumia ja ilmiöitä laajempaan perspektiiviin. Opiskelija ymmärtää, että historian kulussa muutos on aina ollut läsnä, eikä se ole itsessään hyvä tai paha asia. Kansainvälisten suhteiden seuraamista ja ymmärtämistä tukevat esimerkiksi maailmansotien syihin ja seurauksiin sekä Yhdistyneiden Kansakuntien merkitykseen perehtyminen.

Vuorovaikutusosaaminen

Kansainvälisten suhteiden opetuksessa painotamme monipuolisten tiedontuottamis- ja julkaisemistapojen historiallista kehittymistä sekä harjoittelemme asiaperusteista argumentointia. Sananvapauden merkitys korostuu erilaisia yhteiskuntia vertailemalla. Ihmisoikeuksiin, holokaustiin ja muihin kansanmurhiin perehtyminen vahvistaa opiskelijan kykyä eläytyä toisen ihmisen asemaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kansainvälisten suhteiden opetuksen lähtökohtana on tutkitun tiedon arvostaminen ja ymmärtäminen, ja tämän pohjalta opiskelija pystyy muodostamaan perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä. Tulkinnan tulee perustua käytettävissä oleviin lähteisiin ja tieteenalan tiedonrakentamistapoihin. Kielitietoisuus tarkoittaa sitä, että opiskelija perehtyy opettajan ohjauksessa kansainvälisen politiikan käsitteisiin ja harjoittelee niiden käyttöä. Kansainvälisten suhteiden opetuksessa perehdymme informaatiovaikuttamiseen ja tiedon luotettavuuden arviointiin. Monipuoliseen lähdeaineistoon suhtaudutaan tulkinnan kohteena, mikä vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa ja kykyä toimia muuttuvassa informaatioympäristössä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kansainvälisten suhteiden opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskuntien muutoksen ihmisten toiminnan seurauksena sekä hahmottamaan omat mahdollisuudet vaikuttaa tämän päivän ja tulevaisuuden yhteiskuntiin. Kansainvälisten suhteiden opintokokonaisuudessa perehdytään demokratian ja totalitarismin vastakkainasetteluun, kansainväliseen yhteistyöhön ja konflikteihin sekä poliittisiin ideologioihin ja niiden vaikutuksiin. Yhteiskunnallisen osaamisen kehittyminen vahvistaa opiskelijan taitoja toimia aktiivisena kansalaisena.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Asettuminen menneisyyden ihmisen asemaan vahvistaa opiskelijan empatiakykyä ja auttaa opiskelijaa ymmärtämään menneisyyden ratkaisuja niiden historiallisesta kontekstista käsin. Opiskelijan historiallinen empatiakyky vahvistuu perehtymällä opintojakson ihmisoikeuskysymyksiin, holokaustiin ja muihin kansanmurhiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kansainvälisten suhteiden opetuksessa tarkastellaan, kuinka asenteet ja suhtautuminen muihin kulttuureihin ovat muuttuneet ja kuinka niitä on eri aikoina perusteltu. Historiallinen perspektiivi globalisaatioon, globaalin kansalaisuuden muotoutumiseen, maailman verkottumiseen ja keskinäisiin riippuvuuksiin auttaa ymmärtämään tätä päivää ja suuntaamaan tulevaisuuteen. Imperialismiin ja dekolonisaatioon sekä keskinäisriippuvuuden maailmaan perehtyminen kehittävät opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamisen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan historiataitojen kehittymiseen ja osaamiseen.

Arvioinnin välineinä hyödynnetään monipuolisesti erilaisia arviointimenetelmiä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, itsearviointia, aineistotehtäviä, esitysten tuottamista, projektitehtäviä ja muita opintojaksolla valittuja menetelmiä.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

HI3 Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3)

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä*
- *tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia*
- *ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään*
- *pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan*
- *osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.*

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- *Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa*
- *demografiset muutokset ja väestön moninaisuus*
- *suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen*

Itsenäistyvä Suomi osana Eurooppaa

- *itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti*
- *eheyttämisen aika ja demokratian kriisi*

- *Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana*

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- *Suomi toisessa maailmansodassa*
- *kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan*

Kohti nykyistä Suomea

- *yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio*
- *kulttuuri, tiede ja osaaminen*
- *kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Itsenäisen Suomen historia tukee oman identiteetin rakentumista. Opintojakso tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden ja muutoksen eri aikoina ja eri paikoissa, esimerkkeinä suomalaisuuden synty ja kansallisen identiteetin rakentuminen. Suomen historian opiskelu auttaa asettamaan tämän päivän tapahtumia ja ilmiöitä laajempaan perspektiiviin sekä suhteuttamaan ympärillä vallitsevaa epävarmuutta, kun nykypäivää peilataan historian dramaattisiin murroksiin. Opintojaksossa tarkastelemme muutoksen jatkuvuutta esimerkiksi elämäntavan muutoksen tai hyvinvointivaltion rakentumisen kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetuksessa painotamme monipuolisia tiedontuottamisen ja julkaisemisen tapoja sekä harjoittelemme asiaperustaista argumentaatiota, esimerkiksi perustelemalla väitteitä ja luomalla pohdiskelevia esseevastauksia. Opintojakson aikana opiskelija vahvistaa ja harjoittelee historiallista empatiaa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tutustumme historian ja historiatieteen tulkinnallisuuteen sekä pohdimme historiallisen tiedon luotettavuutta. Opiskelija ymmärtää, kuinka historiallista tietoa tuotetaan ja kuinka kuva menneestä tarkentuu uuden tutkimuksen myötä. Historian ja historiatieteen käsitteiden käyttö ja harjoittelu tukevat kielitietoisuutta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija perehtyy suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen ja muutokseen itsenäisyyden ajalla sekä tunnistaa historian käytön poliittisena välineenä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tarkastelemme tässä opintojaksossa Suomen historian tapahtumia osana kansainvälistä kontekstia. Kansallisen identiteetin ja suomalaisen kulttuurin rakentumisen ja rakentamisen tarkastelu vahvistaa opiskelijan kulttuurista osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan historiataitojen kehittymiseen ja osaamiseen.

Arvioinnin välineinä hyödynnetään monipuolisesti erilaisia arviointimenetelmiä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, itsearviointia, aineistotehtäviä, esitysten tuottamista, projektitehtäviä ja muita opintojaksolla valittuja menetelmiä.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

HI4 Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4)

Opintojakson moduulit

- Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4), Valinnainen

Tavoitteet

Eurooppalainen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa*
- *ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen*
- *ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa*
- *osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia*
- *osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan*
- *pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen*
- *osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.*

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen ihminen

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- *tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä*

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- *• antiikin kulttuurien yleispiirteet*
- *• demokratian ja tieteellisen ajattelun synty*
- *• keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus*

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- *tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa*
- *reformaatio ja tiedon vallankumous*
- *valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen*
- *1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset*

Kohti nykyaikaa

- *taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen*
- *tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat*
- *demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat*
- *tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen*
- *sukupuoliroolien murros*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Eurooppalainen ihminen -opintojaksossa käsittelemme kehitystä sekä identiteettien rakentamista ja moninaisuutta eri aikoina. Kulttuuriperinnön tuntemus tukee opiskelijan oman identiteetin muodostamista ja tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden eri konteksteissa ja eri aikakausina.

Vuorovaikutusosaaminen

Historian opiskelulle ovat tyypillisiä monipuoliset tiedontuottamis-, argumentointi- ja julkaisutavat. Länsimaisen kulttuurihistorian opintojaksossa syvennymme sananvapauden ja poliittisten vapauksien merkitykseen vertailemalla nykypäivän ja historiallisten yhteiskuntien tilanteita. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä eläytyä toisen asemaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tiedon luotettavuuden arviointi on historianopetuksen ytimessä. Historian opiskelussa korostuu suhtautuminen teksteihin tulkinnan kohteena, ei neutraalina informaationa, vahvistaa opiskelijoiden kykyä toimia muuttuvassa informaatioympäristössä. Historian tekstitaitojen vahvistaminen ja laaja tekstien käyttö vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa. Opetuksessa korostuu tutkitun tiedon arvostaminen ja ymmärtäminen. Kielitietoisessa opetuksessa opettaja on myös oman oppiaineensa kielen ja käsitteiden avaaja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallisten aatteiden, tieteellisen maailmankuvan ja ihmiskäsityksen historian opiskelu auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskuntien muuttumista ihmisten toiminnan seurauksena. Tämä tukee myös opiskelijan omien vaikutusmahdollisuuksien oivaltamista ja aktiivisen elämänasenteen rakentumista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettinen osaaminen vahvistuu kulttuurihistorian opiskelussa kehittyvän historiallisen empatian avulla. Opintojakson aikana käyttämämme monipuoliset materiaalit ja lähteet auttavat opiskelijaa ymmärtämään ihmisen toimintaa eri aikakausina.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan eurooppalaisen kulttuuriperinnön ja identiteetin historiaa sekä eurooppalaisten asennoitumista muihin kulttuureihin eri aikakausina.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan historiataitojen kehittymiseen ja osaamiseen.

Arvioinnin välineinä hyödynnetään monipuolisesti erilaisia arviointimenetelmiä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, itsearviointia, aineistotehtäviä, esitysten tuottamista, projektitehtäviä ja muita opintojaksolla valittuja menetelmiä.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

HI5 Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa*
- *hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen*
- *kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta*
- *osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen*
- *osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin*
- *osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- *tutkimusmenetelmät ja lähteet*
- *käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä*

Keskiaika

- *Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen*
- *kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen*
- *yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri*

Uusi aika

- *reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta*
- *Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen*
- *elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa*
- *Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla*

Suomi osana Venäjää

- *Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty*
- *suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa opiskelija tutustuu historian monipuolisiin tiedontuottamis- ja julkaisemistapoihin sekä asiaperusteiseen argumentointiin. Opiskelijan empatiakykyä vahvistetaan tutustumalla erilaisiin historiallisiin näkökulmiin ja paikallishistoriallisesti merkittäviin kohteisiin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso yhdistelee monia historian osa-alueita. Paikallisen historiantutkimuksen kautta ymmärrys omasta paikallisidentiteetistä vahvistuu. Opintojakso yhdistää globaalit historialliset muutokset paikalliseen kontekstiin. Historiaa voidaan konkretisoida paikallisilla näkökulmilla ja erilaisten muinaisjäänteiden ja arkeologisten lähteiden avulla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Historiallisen empatialla on tarkoitus vahvistaa opiskelijan kykyä eläytyä toisen ihmisen asemaan myös erilaisessa ajallisessa ja kulttuurillisessa ympäristössä ja ymmärtää historiallisen henkilön ratkaisuja aikansa lähtökohdista. Opiskelija tutustuu suomalaisen ympäristön muutokseen varhaishistoriasta nykypäivään.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso vahvistaa opiskelijan ymmärrystä suomalaisten sekä vähemmistöjen kulttuuriperinnöstä ja korostaa niiden tärkeyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan historiataitojen kehittymiseen ja osaamiseen.

Arvioinnin välineinä hyödynnetään monipuolisesti erilaisia arviointimenetelmiä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, itsearviointia, aineistotehtäviä, esitysten tuottamista, projektitehtäviä ja muita opintojaksolla valittuja menetelmiä.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

HI6 Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6)

Opintojakson moduulit

- Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman kulttuurit kohtaavat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä*
- *tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa*
- *osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa*
- *analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä*
- *erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä*
- *osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotypioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön*
- *tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiatekstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Maailman kulttuurit kohtaavat

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- *kulttuurit ja niiden vuorovaikutus*

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- *Aasian kulttuurit*
- *Afrikan kulttuurit*
- *arktiset kulttuurit*
- *Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit*
- *Latinalaisen Amerikan kulttuurit*
- *Lähi-idän kulttuurit*
- *Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oman identiteetin rakentamista ja tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden ja muutoksen erilaisissa konteksteissa. Opiskelija ymmärtää historian käytön sekä sen, milloin hän on itse vaikutusyrityksen kohteena.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tukee opiskelijan ymmärrystä kulttuurien tutkimuksen tieteistä sekä tiedon rakentumisesta lähdemateriaalin tutkimisen ja perusteltujen päätelmien pohjalta. Opintojakson opetuksessa käytämme historiatieteen ja kulttuurien tutkimuksen keskeisiä käsitteitä. Tekstitaitojen harjoittelu lisää opiskelijan monilukutaitoa ja kykyä tulkita erilaisia tekstejä ja arvioida niiden luotettavuutta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa opiskelija tarkastelee, miten asenteet ja suhtautuminen muihin kulttuureihin ovat muuttuneet eri aikoina. Samalla opetus kannustaa kunnioittamaan erilaisia kulttuuriperintöjä ja tarkastelemaan niitä eri näkökulmista. Opiskelija oppii ymmärtämään menneisyyden ihmisen ja muiden kulttuureiden edustajien asemaa sekä ymmärtää oman roolinsa maailmankansalaisena.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso luo historiallisen näkökulman globalisaatioon ja sen vaikutuksiin aina nykypäivään asti. Samalla opintojakso liittyy vahvasti kansainväliseen osaamiseen. Opiskelija oppii ymmärtämään globalisoituvaa kulttuuria ja maailmaa ja ymmärtää eurosentrisyyden vaikutuksen suhtautumisessa Euroopan ulkopuolisiin kulttuureihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan historiataitojen kehittymiseen ja osaamiseen.

Arvioinnin välineinä hyödynnetään monipuolisesti erilaisia arviointimenetelmiä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, itsearviointia, aineistotehtäviä, esitysten tuottamista, projektitehtäviä ja muita opintojaksolla valittuja menetelmiä.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi sisällyttää osaksi 10 opintopisteen laajuista Global studies -kokonaisuutta, josta saa erillisen todistuksen.

HI7 Historian projekti, 2 op (HI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Projektin tavoitteena on syventää historian aineen ja metodien tuntemusta
- Projekti laajentaa näkökulmien kirjoa
- Projektin puitteissa on mahdollista tuottaa ja dokumentoida historiallista ajatusprosessia

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso voi koostua erilaisista henkilökohtaisista, koulun sisäisistä tai muualla tehtävistä projekteista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija pääsee itse vaikuttamaan opiskelun päämääriin ja tuottaa itselleen merkityksillistä historiatietoa. Projektin tekeminen tukee oman identiteetin ja minäkuvan kehitystä ja auttaa omien vahvuuksien tunnistamisessa ja kehittämisessä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia lähdemateriaaleja ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Samalla on on myös mahdollista laajentaa historiallisen ajattelun näkökulmia. Opintojaksolla hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

HI8 Ranskan historia, 2 op (HI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoite on tutustua Ranskan historiaan ja yhteiskuntaan, sekä ranskankieliseen kulttuurialueeseen ja sen merkitykseen maailman historiassa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa perehdytään Ranskan historian käännekohtiin: kansallisvaltion synty, uskonsodat, itsevaltiuden aika, valistus, Ranskan vallankumous, Napoleon, teollistuminen, kansallisuusaate, liberalismi ja sosialismi 1800-luvulla, siirtomaatalous, maailmansodat ja modernin yhteiskunnan synty.
- Tutustutaan merkittävimpiin valtiomiehiin ja kulttuurielämän merkkihenkilöihin. Materiaalina käytetään monipuolisesti alkuperäisdokumentteja ja muita lähteitä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla käytetään mahdollisuuksien mukaan laajasti ranskankielistä opintomateriaalia ja opiskelija pääsee käyttämään kielitaitoa monipuolisesti. Opintosuorituksissa tavoitteena on opiskelijan omien tulkintojen ja tuotosten tekeminen lähdemateriaalin pohjalta opiskelijalähtöisin keinoin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallisten aatteiden, tieteellisen maailmankuvan ja ihmiskäsityksen historian opiskelu on olennainen osa Ranskan historiaa ja auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskuntien muuttumista ihmisten toiminnan seurauksena. Tämä tukee myös opiskelijan omien vaikutusmahdollisuuksien oivaltamista ja aktiivisen elämänasenteen rakentumista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi sisällyttää osaksi 10 opintopisteen laajuista Global studies -kokonaisuutta, josta saa erillisen todistuksen.

HI9 Historian kertauskurssi, 2 op (HI9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija muodostaa kokonaiskuvan lukion historian opintojen oppisisällöistä ja saa valmiuksia historian ainereaalia varten.
- Opintojaksolla kerrataan lukion historian opintojaksojen sisältöjä ylioppilaskoetta varten. Opintojaksolla harjoitellaan essee-, dokumentti- ja aineistotehtäviin vastaamista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kertauskurssi ohjaa valmistautumaan ylioppilaskirjoituksiin. Opintojakso kertaa historian pakolliset ja syventävät opintojakson. Materiaalissa käydään läpi, millaisia tehtäviä

ylioppilaskokeessa on ja miten niihin kannattaa harjoitella. Jokaisella opintojaksolla on omat vaatimuksensa ja näkökulmansa, jotka on hyvä tuntea ja jotka oppii hallitsemaan kertauskurssin avulla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opitaan yhteistyön merkitys hyvien oppimistulosten saavuttamiseksi. Yhdessä työskentelemällä voidaan hyödyntää ryhmän kykyjä, hioa argumentaatiotaitoja ja oppia ymmärtämään erilaisia näkökulmia ja niiden taustoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia lähdemateriaaleja ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Samalla on on myös mahdollista laajentaa historiallisen ajattelun näkökulmia. Opintojaksolla hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

9.12. Yhteiskuntaoppi (YH)

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

*Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.*

*Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudenlaisella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakouluyhteistyötä.*

***Yhteiskunnallisen osaamisen** ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.*

*Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.*

*Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.*

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen*
- *ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä*
- *motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.*

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön*

- *tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin*
- *ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestävän kehityksen mukaisesti.*

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota*
- *osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä*
- *osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.*

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsentyneitä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Opintojaksot

YH1 Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1)

Opintojakson moduulit

- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä*
- *ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet*

- *tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta*
- *tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa*
- *osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista*
- *pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyyttisesti erilaisista näkökulmista*
- *osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta*
- *osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- *Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne*
- *väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät*

Demokratia ja oikeusvaltio

- *ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet*
- *oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta*

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- *yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus*
- *pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet*

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- *yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta*
- *kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys*
- *Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä*
- *median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yhteiskunnan toiminnan ymmärtäminen lisää opiskelijan hyvinvointia. Suomalaisen yhteiskunnan toimintaan tutustutaan opintojaksossa monelta suunnalta: poliittiseen päätöksentekoon, julkisiin palveluihin, sosiaalipolitiikkaan ja kestävään kulutukseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa kehitetään kykyä nähdä suomalaisen yhteiskunnan muutos ihmisen toiminnan seurauksena. Opiskelija pystyy myös hahmottamaan paremmin vaikutusmahdollisuutensa nykyiseen ja tulevaisuuden yhteiskuntaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin välineinä hyödynnetään monipuolisesti erilaisia arviointimenetelmiä. Arvioinnin periaatteet ja tavoitteet selvitetään opiskelijalle opintojakson alussa. Tällöin myös formatiivinen arviointi ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan suhteessa jakson keskeisiin tavoitteisin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti.

MAB6_MAB7_YH2 Taloustaidot, 4 op (MAB6_MAB7_YH2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

MAA9_YH2 Taloustaidot, 3 op (MAA9_YH2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

YH3 Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3)

Opintojakson moduulit

- Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3), Pakollinen

Tavoitteet

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä*
- *ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista*
- *tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa*
- *ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena*
- *osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta*
- *osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- *ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus*
- *kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet*
- *Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja*
- *kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti*

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen

- *eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus*
- *Suomi osana EU:n päätöksentekoa*
- *EU:n talous- ja aluepolitiikka*

- *EU globaalina toimijana*

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- *paikallinen ja kansallinen turvallisuus*
- *Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka*
- *muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla painotetaan monipuolista tiedon tuottamista ja julkaisemista, sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia. Tutustutaan myös erilaisiin teksteihin ja sananvapauden ajankohtaiseen tilaan. Opintojaksolla käytetään työmuotoja, jotka harjoittavat opiskelijan sosiaalisia taitoja ja yhteistyökykyä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan verkottunutta maailmaa ihmisoikeuksien, demokratian, politiikan, turvallisuuden ja talouden näkökulmista. Globalisaation hyötyjä ja haittoja tutkitaan yksilöllisellä, yhteiskunnallisella ja globaalilla tasolla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin välineinä hyödynnetään monipuolisesti erilaisia arviointimenetelmiä. Arvioinnin periaatteet ja tavoitteet selvitetään opiskelijalle opintojakson alussa. Tällöin myös formatiivinen arviointi ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan suhteessa jakson keskeisiin tavoitteisin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi sisällyttää osaksi 10 opintopisteen laajuista Global studies -kokonaisuutta, josta saa erillisen todistuksen.

YH4 Lakitieto, 2 op (YH4)

Opintojakson moduulit

- Lakitieto, 2 op (YH4), Valinnainen

Tavoitteet

Lakitieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet*
- *osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa*
- *tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin*

- *osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.*

Keskeiset sisällöt

Lakitieto

Oikeusjärjestyksen perusteet

- *juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet*
- *oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö*
- *oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä*
- *oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos*

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- *sopimus- ja vahingonkorvausoikeus*
- *perhe- ja jäämistöoikeus*
- *varallisuusoikeus*
- *tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus*
- *työoikeus*
- *asumiseen liittyvä sopimusoikeus*
- *hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa*
- *prosessi- ja rikosoikeus*
- *ympäristöoikeus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tarjoaa opiskelijalle mahdollisuudet pohtia omaa rooliaan yhteiskunnassa ja yhteiskunnallista sekä yksilötason vastuuta yhteiskunnan jäsenenä. Opiskelijoille tulevat tutuksi yhteiskunnan pelisäännöt ja kansalaisen perusoikeudet. Toisaalta myös omaan hyvinvointiin vaikuttavat taidot, kuten työsopimuksen laadinta tai kuluttajasuojan tunteminen kuuluvat opintojakson sisältöihin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Lakitieto nostaa esille eettisiä ongelmia, joihin pohdimme ratkaisuja. Tutustutaan ympäristölainsäädäntöön ja keskustellaan ympäristöstä huolehtimisesta perusoikeuksien käsittelyn yhteydessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin välineinä hyödynnetään monipuolisesti erilaisia arviointimenetelmiä. Arvioinnin periaatteet ja tavoitteet selvitetään opiskelijalle opintojakson alussa. Tällöin myös formatiivinen arviointi ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan suhteessa jakson keskeisiin tavoitteisin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa.

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10.

YH5 Yhteiskuntaopin projekti, 2 op (YH5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää oppiaineen sisällön hallintaa. Opintojakson tavoitteet määritellään opintojakson alussa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso voi koostua erilaisista henkilökohtaisista, koulun sisäisistä tai muualla tehtävistä projekteista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso tarjoaa opiskelijalle mahdollisuudet pohtia omaa rooliaan yhteiskunnassa ja yhteiskunnallista sekä yksilötason vastuuta yhteiskunnan jäsenenä. Projektin tekeminen edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia lähdemateriaaleja ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Samalla on on myös mahdollista laajentaa yhteiskunnallisen ajattelun näkökulmia. Opintojaksolla hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointiperusteet sovitaan opintojakson alussa. Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Opintojaksosta voidaan antaa arvosana tai suoritusmerkintä.

YH6 Yrityskurssi, 2 op (YH6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso on suunnattu yrittämisestä kiinnostuneelle lukiolaiselle. Työelämätaitojen, yrittäjämäisen asenteen ja toimintatavan oppiminen. Omien ideoiden kehittäminen ja ideasta tuotteeksi prosessin oppiminen käytännössä. Omien vahvuuksien löytäminen tekemisen kautta. Vuorovaikutus-, ryhmätyö- ja johtajuustaitojen kehittäminen. Taloudellisen ajattelun kehittäminen. Yrityksen toimintamallin oppiminen käytännössä. Ongelmien ratkaisu ja haasteellisista tilanteista selviäminen. Liiketoimintaosaamisen kuten markkinoinnin, taloushallinnon ja johtamisen tärkeyden huomaaminen ja perusasioiden oppiminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Yritysidean luominen, yrityksen käytännön toiminta, yrityksen kirjanpito.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso edistää myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja yrittäjyyttä kohtaan, sekä lisää yhteiskunnan ja yrittämisen rakenteiden ja käytännön tuntemusta ja ymmärrystä. Opiskelija ymmärtää omien valintojensa merkityksen niin oman elämän, lähiympäristön kuin yhteiskunnan kannalta.

Opintojaksolla haastetaan osallistujia tarttumaan tehtäviin itsenäisesti ja oma-aloitteisesti, ja ennakoimaan mahdollisia vaikeuksia ja riskejä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija pääsee kehittämään käytännössä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojaan, sekä harjoittelemaan eri tilanteisiin sopivaa käytöstä. Myös käytännön kielitaitoharjoittelu ja monikulttuuriset kohtaamiset ovat mahdollisia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

YH7 Yhteiskuntaopin kertauskurssi, 2 op (YH7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija muodostaa kokonaiskuvan yhteiskuntaopin eri opintojaksojen aihepiireistä ja saa valmiuksia yhteiskuntaopin ainereaalia varten.
- Opintojaksolla kerrataan lukion yhteiskuntaopin sisältöjä ylioppilaskirjoituksia varten. Opintojaksolla harjoitellaan essee-, dokumentti- ja aineistotehtäviin vastaamista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan yhteiskuntaopin valtakunnalliset pakolliset ja valinnaiset lukio-opinnot, eli opintojaksojen 1-4 keskeiset sisällöt.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia lähdemateriaaleja ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Samalla on on myös mahdollista laajentaa yhteiskunnallisen ajattelun näkökulmia. Opintojaksolla hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

9.13. Uskonto (KT)

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

*Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.*

*Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen*

opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen *vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.*

Uskonnon opetus tukee opiskelijan ***yhteiskunnallista osaamista*** *vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.*

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä ***eettisyyden*** *tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan* ***ympäristöosaamista*** *lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.*

Globaali- ja kulttuuriosaamisen *kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.*

Tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa*
- *kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan*
- *hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja*
- *tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä*
- *perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa*
- *perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa*
- *tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta*
- *ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä*
- *kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään*
- *kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

- *ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta*
- *kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.*

Osaamisen arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

9.13.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1)

Opintojaksot

UE1 Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiöinä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.*

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- *uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde*
- *maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena*
- *uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä*
- *juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet*
- *pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- *juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa*

- *juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutustumme maailman uskontotilanteeseen sekä syvennymme uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteisiin ja uskonnonvapauteen ihmisoikeutena. Opiskelijoiden moninaisuuden ansiosta meidän on mahdollista käydä dialogia eri uskontokuntien välillä. Opintojakso tukee opiskelijoiden kykyä tulevaisuudessa toimia osana monikulttuurista yhteisöä.

Hyvinvointiosaaminen

Uskontoilmiön jäsentyessä ymmärrys uskonnon ja hyvinvoinnin suhteesta kirkastuu. Opiskelijalla on ymmärryksen lisääntyessä paremmat valmiudet halutessaan vahvistaa ja tunnistaa elementtejä, jotka tukevat yksilön ja yhteisön hyvinvointia eri uskonnoissa. Moninaisuuden hyväksyminen ja arvostaminen lisää opiskelijoiden hyvinvointia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana harjoittelemme katsomusdialogia ja tutustumme uskontoon monimuotoisena ilmiönä. Uskonnon tutkimus on itsessään monitieteellistä. Lisäksi perehdytään abrahamilaisille uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa opiskelijat saavat työvälineitä uskontojen merkityksen hahmottamiseen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Samalla tutustutaan myös muihin ajankohtaisiin uskontoihin ja katsomuksiin liittyviin eettisiin kysymyksiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Uskonnon oppiaineen arviointiin pyritään lisäämään formatiivista arviointia siten, että se tukee ja ohjaa oppimista. Lisäksi opiskelijan itsearvioinnilla kehitetään opiskelijan kykyä arvioida omaa oppimista sekä asettaa itselle tavoitteita. Vertaispalautteet sekä annettu palaute kurssin aikana toimivat osana opettajan antamaa tukea ja ohjausta. Arviointi tehdään opiskelijalle näkyväksi läpi kurssin, jotta opiskelija on tietoinen etenemisestään.

Arviointimenetelmistä sovitaan aina opintojakson alussa yhdessä ryhmän kanssa. Arvioinnin periaatteiden ja tavoitteiden tulee olla selkeät opiskelijalle opintojakson alusta alkaen, jolloin arviointi ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan suhteessa opintojakson keskeisiin tavoitteisiin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

Opintojakson vapaa kuvaus

UE2 Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2)

Opintojakson moduulit

- Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä*
- *perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailmanlaajuinen kristinusko

- *kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa*
- *uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa*
- *katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *karismaattinen kristillisyys ilmiönä*
- *kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet*
- *ekumenia ja uskontodialogi*
- *kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla voidaan toteuttaa kirkkovierailuja kristillisperäisten uskontojen kirkkorakennuksissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaalin kristinuskon hahmottaminen ja siihen vaikuttavien tekijöiden selkeytyminen antavat opiskelijalle paremmat valmiudet laadukkaan ja merkityksellisen uskontodialogin ja katsomusdialogin harjoittelulle.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa perehdytään maailmanlaajuiseen kristinuskoon. Opintojakson aikana on mahdollisuus seurata ja analysoida ajankohtaisia uskontoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja tuottamalla esimerkiksi arvioitava mediapäiväkirja. Tutustutaan uskonnon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kristinuskon keskeisten suuntausten tunteminen ja monimuotoisuuden hahmottaminen antavat opiskelijalle valmiuksia toimia sivistyneenä maailmankansalaisena. Helsingin ja muun Suomen korkeakoulut tarjoavat lisäksi mahdollisuuksia seurata paikallista ja globaalista teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta ja keskustelua.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Uskonnon oppiaineen arviointiin pyritään lisäämään formatiivista arviointia siten, että se tukee ja ohjaa oppimista. Lisäksi opiskelijan itsearvioinnilla kehitetään opiskelijan kykyä arvioida omaa oppimista sekä asettaa itselle tavoitteita. Vertaispalautteet sekä annettu palaute kurssin aikana toimivat osana opettajan antamaa tukea ja ohjausta. Arviointi tehdään opiskelijalle näkyväksi läpi kurssin, jotta opiskelija on tietoinen etenemisestään.

Arviointimenetelmistä sovitaan aina opintojakson alussa yhdessä ryhmän kanssa. Arvioinnin periaatteiden ja tavoitteiden tulee olla selkeät opiskelijalle opintojakson alusta alkaen, jolloin arviointi ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan suhteessa opintojakson keskeisiin tavoitteisiin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

UE3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*

- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Paikallinen lisäys

- Mahdollisuus vierailla eri uskontojen sekä uskonnollisten liikkeiden pyhissä paikoissa. Mahdollisuus vierailijaluentoihin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana tarkastellaan Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneiden uskontojen sekä uusien uskonnollisten liikkeiden yhteiskunnallisia vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Opintojakso lisää opiskelijan valmiuksia toimia työelämässä kansainvälisissä toimintaympäristöissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Uskonnon tutkimus on itsessään jo monititeteellistä. Kurssilla perehdytään tähän monitieteelliseen tutkimukseen, tutustumalla muun muassa uskontojen monimuotoisuuteen, symboliikkaan ja käsitteisiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa kerrytetään kulttuurista lukutaitoa. Helsingissä on mahdollista tutustua Suomessa vaikuttaviin ja esiintyviin erilaisiin uskonnollisiin yhteisöihin ja liikkeisiin sekä vierailla niiden pyhissä tiloissa. Tämä lisää opiskelijoiden kulttuurista ymmärrystä ja lukutaitoa sekä kykyä toimia erilaisten ihmisten kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Uskonnon oppiaineen arviointiin pyritään lisäämään formatiivista arviointia siten, että se tukee ja ohjaa oppimista. Lisäksi opiskelijan itsearvioinnilla kehitetään opiskelijan kykyä arvioida omaa oppimista sekä asettaa itselle tavoitteita. Vertaispalautteet sekä annettu palaute kurssin aikana toimivat osana opettajan antamaa tukea ja ohjausta. Arviointi tehdään opiskelijalle näkyväksi läpi kurssin, jotta opiskelija on tietoinen etenemisestään.

Arviointimenetelmistä sovitaan aina opintojakson alussa yhdessä ryhmän kanssa. Arvioinnin periaatteiden ja tavoitteiden tulee olla selkeät opiskelijalle opintojakson alusta alkaen, jolloin arviointi ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan suhteessa opintojakson keskeisiin tavoitteisiin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi sisällyttää osaksi 10 opintopisteen laajuista Global studies -kokonaisuutta, josta saa erillisen todistuksen.

UE4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio*
- *uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa*
- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinusko yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijalla on uskontojen ja yhteiskunnan välisen suhteen selkiytyessä hyvät valmiudet halutessaan vahvistaa omaa ja muiden uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää hyvinvointia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Perehdytään uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla.

Vuorovaikutusosaaminen

Kehitämme opiskelijoiden valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana perehdytään monipuolisesti uskontoihin ja katsomuksiin kytkeytyviin yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyviin kysymyksiin. Kurssilla tutustutaan myös vuosien varrella Suomen uskontotilanteeseen vaikkutaneisiin tekijöihin, jotka ovat olleet esillä mediassa. Iso osa vaikuttavista tekijöistä on liitoksissa kysymyksiin ihmisten yhdenvertaisuudesta sekä syrjinnästä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Uskonnon oppiaineen arviointiin pyritään lisäämään formatiivista arviointia siten, että se tukee ja ohjaa oppimista. Lisäksi opiskelijan itsearvioinnilla kehitetään opiskelijan kykyä arvioida omaa oppimista sekä asettaa itselle tavoitteita. Vertaispalautteet sekä annettu palaute kurssin aikana toimivat osana opettajan antamaa tukea ja ohjausta. Arviointi tehdään opiskelijalle näkyväksi läpi kurssin, jotta opiskelija on tietoinen etenemisestään.

Arviointimenetelmistä sovitaan aina opintojakson alussa yhdessä ryhmän kanssa. Arvioinnin periaatteiden ja tavoitteiden tulee olla selkeät opiskelijalle opintojakson alusta alkaen, jolloin arviointi ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan suhteessa opintojakson keskeisiin tavoitteisiin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

Opintojakson vapaa kuvaus

UE5 Uskonto taiteessa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia*
- *tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*

- *uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*

Paikallinen lisäys

- Mahdollinen oppiainerajat ylittävä yhteistyö kuvaamataidon kanssa liitettynä esimerkiksi taidehistoriaan
- Mahdollisuus vierailla kirkoissa ja tutustua kirkkotaiteeseen
- Mahdollisuus vierailla erilaisissa näyttelyissä ja tulkita taideteosten liitosta uskontoon

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Perehdytään taiteen ja uskontojen väliseen suhteeseen. Taide kytkeytyy hyvinvoinnin teemoihin monin tavoin niin itseilmaisun ja empatiakyvyn harjoittelun kautta kuin tulkinnallisen horisontin laajentuessa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana perehdytään siihen, miten uskonnollisen taiteen keinoin voidaan ilmaista uskonnon keskeisiä oppeja ja kertomuksia. Symbolienlukutaidon kehittyminen vahvistaa valmiuksia ymmärtää erilaisia tapoja kommunikoida.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Uskonnon oppiaineen arviointiin pyritään lisäämään formatiivista arviointia siten, että se tukee ja ohjaa oppimista. Lisäksi opiskelijan itsearvioinnilla kehitetään opiskelijan kykyä arvioida omaa oppimista sekä asettaa itselle tavoitteita. Vertaispalautteet sekä annettu palaute kurssin aikana toimivat osana opettajan antamaa tukea ja ohjausta. Arviointi tehdään opiskelijalle näkyväksi läpi kurssin, jotta opiskelija on tietoinen etenemisestään.

Arviointimenetelmistä sovitaan aina opintojakson alussa yhdessä ryhmän kanssa. Arvioinnin periaatteiden ja tavoitteiden tulee olla selkeät opiskelijalle opintojakson alusta alkaen, jolloin arviointi ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan suhteessa opintojakson keskeisiin tavoitteisiin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

UE6 Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta*
- *tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa*
- *osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, tiede ja media

- *uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet*
- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus*
- *uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*

Paikallinen lisäys

- mahdollisuus mediapäiväkirjan tuottamiseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Uskontoon kytkeytyvän medialukutaidon vahvistuessa myös opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu. Kriittinen arviointi ja uskonnollisen yleissivistyksen soveltaminen vahvistavat opiskelijan kykyä huolehtia entistä paremmin sekä omasta että muiden hyvinvoinnista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso antaa valmiuksia opiskelijalle tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa. Vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun perehdymme uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttöön eri medioissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana tutustumme uskonnon tutkimuksen moninaisiin näkökulmiin ja menetelmiin eri tieteenaloilla sekä ajankohtaiseen tieteelliseen tutkimukseen. Kerrytämme uskontojen lukutaitoa, ja opiskelijat saavat työvälineitä tieteen ja uskontojen vuorovaikutussuhteiden hahmottamiseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa analysoidaan uskonnon ja median välisiä suhteita sekä harjoitellaan uskontoon liittyvän informaation ja lähteiden kriittistä arviointia. Opintojaksolla opitaan myös tunnistamaan misinformaatioksi luokiteltavaa tietoa ja perehdytään esimerkiksi UNESCO:n kampanjaan #thinkbeforesharing.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana tarkastelemme uskontoilmiön käsittelyä mediassa. Uskontoon liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset ovat kaikki teemoja, jotka liittyvät eettisiin kysymyksiin. Mahdollinen mediapäiväkirjan tuottaminen kehittää erityisesti medialukutaitoa, joka on myös osa eettisyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Uskonnon oppiaineen arviointiin pyritään lisäämään formatiivista arviointia siten, että se tukee ja ohjaa oppimista. Lisäksi opiskelijan itsearvioinnilla kehitetään opiskelijan kykyä arvioida omaa oppimista sekä asettaa itselle tavoitteita. Vertaispalautteet sekä annettu palaute kurssin aikana toimivat osana opettajan antamaa tukea ja ohjausta. Arviointi tehdään opiskelijalle näkyväksi läpi kurssin, jotta opiskelija on tietoinen etenemisestään.

Arviointimenetelmistä sovitaan aina opintojakson alussa yhdessä ryhmän kanssa. Arvioinnin periaatteiden ja tavoitteiden tulee olla selkeät opiskelijalle opintojakson alusta alkaen, jolloin arviointi ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan suhteessa opintojakson keskeisiin tavoitteisiin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

UE7 Projektiopintojakso, 2 op (UE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Osaamistavoitteet määräytyvät opintojakson sisällön mukaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso toteutetaan erilaisina projekteina.
- Opintojakson aihepiiri ja tavoitteet sovitaan tapauskohtaisesti, ja ne voivat vaihtua opiskelijoiden kiinnostuksen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Kokonaisuuden tuotos muotoutuu opintojakson painopisteen, opiskelijoiden valinnan, mahdollisen ajankohtaisen teeman ja kiinnostuksen mukaan. Projektina voi olla esim. videon, elokuvan, tutkielman, pelin, performanssin, nettisivuston, käännöksen tai vaikkapa teemapäivän suunnittelu ja toteuttaminen joko yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Oppimisen välineenä voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, joten opintojakson mahdollisuudet ovat hyvin laajat, jopa rajattomat. Projektissa voidaan integroida mitä tahansa oppiaineita kuten vaikkapa reaaliaineita, äidinkieltä, muita kieliä sekä taito- ja taideaineita.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettuja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettuja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettuja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettuja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettuja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettuja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Oppiminen osoitetaan projektin tuotoksella ja tarvittaessa esim. oppimispäiväkirjalla. Arviointi voi perustua myös itse- ja vertaisarviointiin sekä mahdolliseen opettajan tai opettajien arviointiin.

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

UE8 Kertaus abiturienteille, 2 op (UE8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää oppiaineen keskeisiä tavoitteita
- Keskeiset tavoitteet määrittyvät tarkemmin opintojakson alussa ottaen huomioon muun muassa opiskelijoiden henkilökohtaiset tarpeet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Uskonnon oppiaineen opintojaksojen kertausta ja valmennusta ylioppilaskokeeseen
- Opintojaksoon sisältyy myös "Opi oppimaan" kokonaisuus, jonka tarkoituksena on harjoittaa muun muassa opiskelijan aikataulutusta, hyvän vastauksen rakenteita, itsenäistä opiskelua

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettuja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettuja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettuja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettuja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettuja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettuja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointitavoista sovitaan opintojakson alussa opiskelijoiden kanssa.

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

9.13.2. Ortodoksinen uskonto (KT2)

Opintojaksot

UO1 Uskonto ilmiönä- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä*
- *tuntee ortodoksisen kirkon opin synnyn sekä Raamatun ja tradition merkityksen ortodoksisessa kirkossa ja sen ihmiskuvassa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida kristikunnan moninaisuuteen johtaneita syitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kohtaamisia historiassa sekä vaikutuksia kulttuuriperintöön ja yhteiskuntiin sekä kehittää näihin pohjautuvaa kulttuurista lukutaitoa*
- *kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä ja työelämässä sekä valmiuksia keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- *uskonnollisuus ja uskonnot yleisinhimillisenä ilmiönä*
- *maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena*
- *uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä*
- *kristinuskon synty ja leviäminen, kirkolliskokoukset ortodoksisen kirkon opin, etiikan ja ihmiskuvan muotoutumisen perustana*
- *kristikunnan jakaantuminen ja sen vaikutukset*
- *juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa*
- *juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*
- *pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- *ortodoksisen kirkon, juutalaisuuden ja islamin kohtaamiset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija saa valmiuksia kehittää sosiaalisia taitojaan ja kykyään keskustella uskontoihin liittyvistä kysymyksistä. Tämä vahvistaa opiskelijan yhteistyökykyä ja yhdessä oppimisen taitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa välineitä rakentaa identiteettiään moniuskontoisessa ja monimuotoisessa ympäristössä tutustuessaan oman uskonnollisen perinteensä ihmiskuvaan ja eettiseen opetukseen ja juutalaisuuden, islamin ja kristinuskon yhteisiin juuriin ja kulttuuriperintöön.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää valmiuksiaan toimia monimuotoisessa ja monikulttuurisessa maailmassa tutustuessaan maailman uskontotilanteeseen, uskonnonvapauteen sekä kristinsukon, juutalaisuuden ja islamin yhteiskunnallisiin vaikutuksiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija saa välineitä ymmärtää omien eettisten ratkaisujen sekä uskonnon merkitystä kestävän tulenvaisuuden rakentamisessa ja kehittää valmiuksiaan soveltaa kestävän kehityksen periaatteiden mukaista toimintaa moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa yhteisöissä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii tuntemaan globaalia uskonnollista kulttuuriperintöä, ymmärtämään uskonnollista ja kulttuurista monimuotoisuutta ja sitä kautta kehittää kulttuurilukutaitoaan ja valmiuksiaan ymmärtää ja arvostaa erilaisia uskonnollisia ja kulttuurisia näkemyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi 4–10. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan tietojen ja taitojen havainnointiin. Myös käsitteiden hallintaan, tiedon soveltamiseen, tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn kiinnitetään huomiota.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan uskontoon yleisinhimillisenä ilmiönä sekä juutalaisuuteen, islamiin ja kristinuskon syntyyn, leviämiseen ja jakaantumiseen ja näiden kolmen uskonnon yhteisiin juuriin ja kohtaamisiin historiassa ja nykyajassa.

UO2 Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2), Pakollinen

Tavoitteet

Ortodoksisuus maailmassa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ortodoksisuuden apostolisen kirkon ja kirkkoisien perinteen jatkumona sekä luostarilaitoksen merkityksen ortodoksisen kirkon hengelliselle elämälle*
- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon historiallista kehitystä ortodoksisen kirkon, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tutustuu ortodoksisiin paikalliskirkkoihin maailmassa ja tuntee niiden historiallista kehitystä ja sisäistä moninaisuutta*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset, niiden syntytaustan ja keskeiset piirteet sekä pystyy vertailemaan niitä*
- *tutustuu kirkkojen väliseen maailmanlaajuiseen yhteistyöhön*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus maailmassa

- *ortodoksisen kirkon opillisten perusteiden sekä hengellisen elämän vaikutus kulttuuriin ja ihmisten arkeen*
- *ortodoksisen paikalliskirkkokäsitteen muodostuminen*
- *Bysantin kirkko ja luostarilaitos itäisen kristillisyyden lähteenä ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *ortodoksiset kirkot Euroopassa ja muilla mantereilla sekä niiden paikalliset erityispiirteet*
- *orientaaliset ortodoksiset kirkot*
- *läntinen kristillisyys, katolinen kirkko, protestanttiset kirkot ja karismaattinen kristillisyys sekä niiden erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vaikutus*
- *ajankohtaisia ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*
- *ortodoksiset kirkot ja ekumeeninen liike sekä uskontodialogi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa välineitä oman identiteetin ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin, ja se auttaa hänen kasvuaan vastuulliseksi toimijaksi monikulttuurisessa maailmassa.

Vuorovaikutusosaaminen

Perehtymällä ortodoksisen perinteen monimuotoisuuteen, muihin kristillisiin perinteisiin sekä ekumeniaan ja uskontodialogiin opiskelija saa valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija vahvistaa valmiuksiaan analysoida ja arvioida ortodoksiseen kirkkoon ja muuhun kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ortodoksisuuden ja muiden kristillisten perinteiden eettiseen ajatteluun tutustuminen vahvistaa opiskelijan ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu ortodoksiseen ja muiden kristillisten kirkkojen kulttuuriperintöön ja ymmärtää niiden kulttuurista moninaisuutta ja vaikutusta eri yhteiskuntiin ja kulttuureihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan tietojen ja taitojen havainnointiin. Myös käsitteiden hallintaan, tiedon soveltamiseen, tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn kiinnitetään huomiota.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään ortodoksisen perinteen historialliseen kehitykseen ja monimuotoisuuteen maailmassa sekä ortodoksisen kirkon ja muiden kristillisten perinteiden eettiseen ajatteluun ja yhteiskunnalliseen vaikutukseen. Tutustutaan kristittyjen yhteistyöhön ja uskontojen väliseen vuoropuheluun ja pohditaan ajankohtaisia ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyviä kysymyksiä.

UO3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee maailman uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden paikallisia vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä niiden suhdetta ortodoksiseen kirkkoon*
- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*

- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan, Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan, Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuus sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tutustuttaessa eri uskontoihin ja niiden merkityksiin yksilöiden ja yhteisöjen elämässä opiskelija saa valmiuksia toimia empaattisesti ja kunnioittavasti kansainvälisissä ja katsomuksellisesti moninaisissa opiskelu- ja työympäristöissä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutustuessaan uskontojen vaikutuksiin eri Aasian maiden kulttuureihin ja yhteiskuntaan opiskelija kehittää kulttuurista lukutaitoaan ja kerryttää valmiuksiaan toimia katsomuksellisesti moninaisissa opiskelu- ja työympäristöissä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustuttaessa eri uskontojen rooliin osana yksilöiden ja yhteisöjen elämäntapaa opiskelija saa valmiuksia toimia kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden puolesta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Perehtyessään eri Aasian uskontojen keskeisiin piirteisiin, eettiseen ajatteluun ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin, opiskelija saa välineitä pohtia, miten uskonnot ja katsomukset voivat joko edistää tai estää toimintaa ekologisesti kestävän tulevaisuuden puolesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan tietojen ja taitojen havainnointiin. Myös käsitteiden hallintaan, tiedon soveltamiseen, tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn kiinnitetään huomiota.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään hindulaisuuden, buddhalaisuuden, Kiinan ja Japanin uskontojen sekä joidenkin luonnonuskontojen ja uusien uskonnollisten liikkeiden keskeisiin piirteisiin.

UO4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee muinaissuomalaista uskonnollista perinnettä sekä tunnistaa sen ilmenemisen suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *tuntee ortodoksisen kirkon historialliset vaiheet Suomessa kristinuskon saapumisesta nykypäivään saakka*
- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen osana Suomen valtiollista ja kansallista kehitystä*
- *• tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää taitojaan toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä*
- *kehittää valmiuksiaan osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden ilmeneminen suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *kristinuskon tulo Suomeen ja luostarien vaikutus ortodoksisuuteen Karjalassa*
- *ortodoksit lännen ja idän välissä, autonominen Suomen ortodoksinen kirkko ja suuntautuminen suomalaiseen yhteiskuntaan*
- *kielelliset ja kansalliset ortodoksiset vähemmistöt Suomessa*
- *luterilainen ja katolinen kirkko sekä muita uskonnollisia yhteisöjä Suomessa*
- *kristinusko suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa*
- *uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Käsiteltäessä suomalaista uskonnollisuutta ja uskonnottomuutta, uskonnonvapautta ja yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyviä kysymyksiä, opiskelija saa välineitä oman identiteettinsä rakentamiseen ja valmiuksia toimia oman ja toisten turvallisuuden ja hyvinvoinnin hyväksi.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystään ja dialogitaitojaan, mikä antaa hänelle valmiuksia tukea ihmisoikeuksien toteutumista ja rakentaa kestävää tulevaisuutta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija syventää ymmärrystään siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä ja merkitys ja rooli ekologisesti kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään ja kulttuurisesta ja katsomuksellisesta monimuotoisuudesta ja saa valmiuksia toimia kulttuurisen moninaisuuden ja ihmisoikeuksien totoetumisen puolesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan tietojen ja taitojen havainnointiin. Myös käsitteiden hallintaan, tiedon soveltamiseen, tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn kiinnitetään huomiota.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana perehdytään suomalaiseen uskonnollisuuteen ennen kristinuskoa ja sen jälkeen, ja sen merkitykseen yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana. Tutustutaan ortodoksisen kirkon menneisyyteen ja nykyisyyteen Suomessa.

UO5 Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida yleisesti uskontojen ja taiteen suhdetta*
- *kehittää taitojaan tulkita uskonnollisen taiteen eri muotoja*
- *perehtyy taiteen eri muotojen ilmaisutapoihin ja siihen, miten niissä tuodaan esille uskontojen, erityisesti kristinuskon ja ortodoksisen kirkon, keskeistä opetusta*
- *tunnistaa ja tietää ortodoksisen ja muun kristillisen taiteen eri ilmaisumuotoja*

- *ymmärtää sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron*
- *tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja tunnistaa uskonnon vaikutuksen nykypäivän taiteessa ja kulttuurissa*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus ja uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa*
- *ortodoksisen taiteen muodot: kirkkomusiikki, ikonitaide, arkkitehtuuri, hymnografia*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*
- *uskontojen ja erityisesti ortodoksisuuden ilmeneminen tämän päivän taiteessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään uskonnon, taiteen ja kulttuurin keskinäistä vuorovaikutusta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tuntemustaan ortodoksisesta ja muihin uskontoihin kytkeytyvästä kulttuuriperinnöstä ja saa valmiuksia ymmärtää kulttuurin ja uskonnon välistä vuorovaikutusta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu ortodoksisen taiteen tapoihin ilmaista ortodoksista näkemystä eettisestä elämästä ja suhteesta ympäristöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan tietojen ja taitojen havainnointiin. Myös käsitteiden hallintaan, tiedon soveltamiseen, tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn kiinnitetään huomiota. Numeroarviointi 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan uskontojen ja taiteen vuorovaikutukseen ja ortodoksisen taiteen eri muotoihin: kirkkomusiikkiin, ikonitaiteeseen, arkkitehtuuriin ja hymnografiaan.

UO6 Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuus, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita*
- *osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *perehtyy ortodoksisuuden ja eri uskontojen kansalliseen ja kansainväliseen mediakuvaan*
- *perehtyy tieteen ja median esille tuomiin eettisiin kysymyksiin ortodoksisen kirkon perinteen ja etiikan näkökulmasta*
- *perehtyy tieteen ja ortodoksisen kirkon ihmiskuvaan*
- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ortodoksiseen kirkkoon liittyvää ajankohtaista tutkimusta*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus, tiede ja media

- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja symbolien käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus ja ortodoksisen kirkon mediamaailma*
- *uskonnon käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*
- *tiede, media ja ortodoksisen kirkon eettinen opetus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija saa mahdollisuuden kehittää omia viestintä- ja digitaitojaan sekä valmiuksia osallistua ajankohtaiseen keskusteluun uskonnon, tieteen ja median suhteista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittää valmiuksiaan tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa ja oppii analysoimaan tieteen, median ja ortodoksisuuden välistä suhdetta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan tietojen ja taitojen havainnointiin. Myös käsitteiden hallintaan, tiedon soveltamiseen, tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn kiinnitetään huomiota. Numeroarviointi 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana tutustutaan siihen miten uskonnot käyttävät mediaa ja miten uskontoja käsitellään mediassa sekä uskonnon tutkimukseen ja menetelmiin.

9.13.3. Katolinen uskonto (KT3)

Opintojaksot

UK1 Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UK1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UK1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen ja erityisesti katolisen kirkon sisäistä monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, kohtaamisia historiassa sekä vaikutuksia kulttuuriperintöön ja yhteiskuntiin*
- *kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa toimintaympäristössä ja työelämässä sekä valmiuksia keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.*

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- *uskonnot yleisinhimillisenä ilmiönä, katolisen kulttuurin määrittely*
- *maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa, uskonnonvapaus ihmisoikeutena sekä uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa*
- *uskonnon ja tieteen suhde, erityisesti katolisesta näkökulmasta*
- *kristinuskon synty, keskeiset opit, etiikka, uskonnon harjoittaminen ja sisäinen monimuotoisuus katolisen tutkimuksen valossa*
- *juutalaisuuden ja islamin oppi ja elämäntapa sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*
- *katolisen kirkon suhteet juutalaisuuteen ja islamiin*
- *pyhien kirjoitusten synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa, katolinen Raamattu*
- *historiallisia ja ajankohtaisia katsomusten kohtaamiseen liittyviä kysymyksiä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa välineitä rakentaa identiteettiään moniuskontoisessa ja monimuotoisessa ympäristössä tutustuessaan oman uskonnollisen perinteensä ihmiskuvaan ja eettiseen opetukseen ja juutalaisuuden, islamin ja kristinuskon yhteisiin juuriin ja kulttuuriperintöön.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija kehittää valmiuksiaan toimia monimuotoisessa ja monikulttuurisessa maailmassa tutustuessaan maailman uskontotilanteeseen, uskonnonvapauteen sekä kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin yhteiskunnallisiin vaikutuksiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija saa välineitä ymmärtää omien eettisten ratkaisujen sekä uskonnon merkitystä kestävän tulenvaisuuden rakentamisessa ja kehittää valmiuksiaan soveltaa kestävän kehityksen periaatteiden mukaista toimintaa moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa yhteisöissä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii tuntemaan globaalia uskonnollista kulttuuriperintöä, ymmärtämään uskonnollista ja kulttuurista monimuotoisuutta ja sitä kautta kehittää kulttuurilukutaitoaan ja valmiuksiaan ymmärtää ja arvostaa erilaisia uskonnollisia ja kulttuurisia näkemyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan tietojen ja taitojen havainnointiin. Myös käsitteiden hallintaan, tiedon soveltamiseen, tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn kiinnitetään huomiota.

UK2 Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UK2)

Opintojakson moduulit

- Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UK2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kristinuskon merkitystä katolisen kirkon, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä*
- *perehtyy katolilaisuuden erilaisiin ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa ja osaa hahmottaa niiden suhteen katolisen kirkon viralliseen oppiin*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaista kristinuskoon liittyvää mediasisältöä ja keskustelua.*

Keskeiset sisällöt

Maailmanlaajuinen kristinusko

- *katolisen kristillisyyden synty ja kehitys, kirkon erityispiirteet, suhde Raamattuun, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset historiassa*
- *ortodoksisen ja protestanttisen kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *katolisten sääntökuntien merkitys kirkossa ja yhteiskunnassa*
- *uskonnon asema ja sen taustat eri puolilla Eurooppaa*
- *kirkon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa globaalisti*
- *ekumenia ja uskontojen välinen dialogi*
- *kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon ja katolisuuteen liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaalin kristinuskon hahmottaminen ja siihen vaikuttavien tekijöiden selkeytyminen antavat opiskelijalle paremmat valmiudet laadukkaan ja merkityksellisen uskontodialogin ja katsomusdialogin harjoittelulle.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa perehdytään maailmanlaajuiseen kristinuskoon. Opintojakson aikana on mahdollisuus seurata ja analysoida ajankohtaisia uskontoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja tuottamalla esimerkiksi arvioitava mediapäiväkirja. Tutustutaan uskonnon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kristinuskon keskeisten suuntausten tunteminen ja monimuotoisuuden hahmottaminen antavat opiskelijalle valmiuksia toimia sivistyneenä maailmankansalaisena. Helsingin ja muun Suomen korkeakoulut tarjoavat lisäksi mahdollisuuksia seurata paikallista ja globaalista teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta ja keskustelua.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Uskonnon oppiaineen arviointiin pyritään lisäämään formatiivista arviointia siten, että se tukee ja ohjaa oppimista. Lisäksi opiskelijan itsearvioinnilla kehitetään opiskelijan kykyä arvioida omaa oppimista sekä asettaa itselle tavoitteita. Vertaispalautteet sekä annettu palaute kurssin aikana toimivat osana opettajan antamaa tukea ja ohjausta. Arviointi tehdään opiskelijalle näkyväksi läpi kurssin, jotta opiskelija on tietoinen etenemisestään.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

UK3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UK3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UK3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee maailman uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää, niiden paikallisia vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä suhdetta katoliseen kirkkoon*
- *tuntee Aasiassa esiintyvien uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen keskeisiä piirteitä ja levinneisyyttä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä.*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *katolisen kirkon suhtautuminen muihin uskontoihin*
- *Intian uskonnot ja niiden vaikutus kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *Kiinan uskontojen ja katsomusten vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan*
- *shintolaisuus ja muut Japanin uskonnot*
- *Intian, Kiinan ja Japanin uskontojen vaikutus länsimaissa sekä uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*
- *luonnonuskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *katolinen kirkko ja uskontojen välinen dialogi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tutustuttaessa eri uskontoihin ja niiden merkityksiin yksilöiden ja yhteisöjen elämässä opiskelija saa valmiuksia toimia empaattisesti ja kunnioittavasti kansainvälisissä ja katsomuksellisesti moninaisissa opiskelu- ja työympäristöissä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutustuessaan uskontojen vaikutuksiin eri Aasian maiden kulttuureihin ja yhteiskuntaan opiskelija kehittää kulttuurista lukutaitoaan ja kerryttää valmiuksiaan toimia katsomuksellisesti moninaisissa opiskelu- ja työympäristöissä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustuttaessa eri uskontojen rooliin osana yksilöiden ja yhteisöjen elämäntapaa opiskelija saa valmiuksia toimia kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden puolesta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Perehtyessään eri Aasian uskontojen keskeisiin piirteisiin, eettiseen ajatteluun ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin, opiskelija saa välineitä pohtia, miten uskonnot ja katsomukset voivat joko edistää tai estää toimintaa ekologisesti kestävän tulevaisuuden puolesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan tietojen ja taitojen havainnointiin. Myös käsitteiden hallintaan, tiedon soveltamiseen, tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn kiinnitetään huomiota.

UK4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UK4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UK4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee muinaissuomalaista uskonnollisuutta ja tunnistaa sen vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *tutustuu kristilliseen historiaan katolisesta Ruotsin vallan ajasta nykypäivään ja perehtyy katolisen kirkon vaiheisiin suhteessa muihin uskonnollisiin suuntauksiin Suomessa*
- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa*
- *perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *osaa analysoida uskonnonvapauteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *osaa toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä*
- *kehittää valmiuksia osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin.*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *muinaissuomalaiset ja skandinaaviset uskonnot suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *katolisuus suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *kristilliset suuntaukset Suomessa*
- *katolisia yhteisöjä Suomessa ja niiden suhde yhteiskuntaan*
- *muita uskonnollisia yhteisöjä Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa katolisen kirkon näkökulmasta*
- *uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa Suomessa, katolinen perhekäsitys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Käsiteltäessä suomalaista uskonnollisuutta ja uskonnottomuutta, uskonnonvapautta ja yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyviä kysymyksiä, opiskelija saa välineitä oman identiteettinsä rakentamiseen ja valmiuksia toimia oman ja toisten turvallisuuden ja hyvinvoinnin hyväksi.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystään ja dialogitaitojaan, mikä antaa hänelle valmiuksia tukea ihmisoikeuksien toteutumista ja rakentaa kestävää tulevaisuutta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija syventää ymmärrystään siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä ja merkitys ja rooli ekologisesti kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään ja kulttuurisesta ja katsomuksellisesta monimuotoisuudesta ja saa valmiuksia toimia kulttuurisen moninaisuuden ja ihmisoikeuksien totoetumisen puolesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan tietojen ja taitojen havainnointiin. Myös käsitteiden hallintaan, tiedon soveltamiseen, tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn kiinnitetään huomiota.

UK5 Uskonto taiteissa ja kulttuurissa, 2 op (UK5)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja kulttuurissa, 2 op (UK5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja kulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uskontojen ja taiteen suhdetta yleisesti*
- *ymmärtää uskonnollisen taiteen sekä luovan ilmaisun merkityksen kulttuurin muodostumisessa, erityisesti katolisen kirkon vaikutuksen länsimaisen taiteen kehityksessä historiallisesti sekä nykyajassa*
- *perehtyy siihen, miten taiteiden avulla voidaan ilmaista uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja*
- *tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan omassa ympäristössään.*

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja kulttuurissa

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus*
- *katolisen kirkon suhde taiteisiin*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa*
- *Raamatun kertomusten ja katolisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla: historiallisia ja ajankohtaisia esimerkkejä kuvataiteesta, musiikista, kirjallisuudesta sekä elokuvataiteen, TV:n ja sähköisen median piiristä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään uskonnon, taiteen ja kulttuurin keskinäistä vuorovaikutusta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tuntemustaan ortodoksisesta ja muihin uskontoihin kytkeytyvästä kulttuuriperinnöstä ja saa valmiuksia ymmärtää kulttuurin ja uskonnon välistä vuorovaikutusta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu ortodoksisen taiteen tapoihin ilmaista ortodoksista näkemystä eettisestä elämästä ja suhteesta ympäristöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan tietojen ja taitojen havainnointiin. Myös käsitteiden hallintaan, tiedon soveltamiseen, tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn kiinnitetään huomiota. Numeroarviointi 4-10.

UK6 Uskonto, tiede ja media, 2 op (UK6)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UK6), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee kansainvälisen uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla, erityisesti katolisesta näkökulmasta*
- *ymmärtää katolisen kirkon suhteen tieteisiin historiallisesti sekä nykypäivänä*
- *tutustuu uskontoon liittyviin ajankohtaisiin teemoihin mediassa yleensä sekä erityisesti katolisen kirkon ja katolisten yhteisöjen tuottamaan kansainväliseen uutisointiin*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita*
- *osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä.*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, tiede ja media

- *uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla*
- *katolisen kirkon ja tieteen suhde*
- *katolisten korkeakoulujen rooli ja vaikutus tieteeseen historiallisesti ja nykypäivänä*
- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa, historiallisia ja ajankohtaisia esimerkkejä*
- *katolinen media Suomessa ja kansainvälisesti*
- *uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija saa mahdollisuuden kehittää omia viestintä- ja digitaitojaan sekä valmiuksia osallistua ajankohtaiseen keskusteluun uskonnon, tieteen ja median suhteista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittää valmiuksiaan tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa ja oppii analysoimaan tieteen, median ja ortodoksisuuden välistä suhdetta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan tietojen ja taitojen havainnointiin. Myös käsitteiden hallintaan, tiedon soveltamiseen, tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn kiinnitetään huomiota. Numeroarviointi 4-10.

9.13.4. Islamin uskonto (KT4)

Opintojaksot

UI1 Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden , kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UI1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UI1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiöinä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä ja työelämässä sekä valmiuksia keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.*

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- *uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde*
- *maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena*
- *uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä*
- *juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta ja synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet islamin näkökulmasta*
- *pyhien kirjojen muotoutuminen, merkitys, käyttö ja tulkinnat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- *juutalaisuuden ja kristinuskon sisäinen monimuotoisuus, oppi, etiikka, elämäntapa, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija saa valmiuksia kehittää sosiaalisia taitojaan ja kykyään keskustella uskontoihin liittyvistä kysymyksistä. Tämä vahvistaa opiskelijan yhteistyökykyä ja yhdessä oppimisen taitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii tuntemaan globaalia uskonnollista kulttuuriperintöä, ymmärtämään uskonnollista ja kulttuurista monimuotoisuutta ja sitä kautta kehittää kulttuurilukutaitoaan ja valmiuksiaan ymmärtää ja arvostaa erilaisia uskonnollisia ja kulttuurisia näkemyksiä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa välineitä rakentaa identiteettiään moniuskontoisessa ja monimuotoisessa ympäristössä tutustuessaan oman uskonnollisen perinteensä ihmiskuvaan ja eettiseen opetukseen ja juutalaisuuden, islamin ja kristinuskon yhteisiin juuriin ja kulttuuriperintöön.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija kehittää valmiuksiaan toimia monimuotoisessa ja monikulttuurisessa maailmassa tutustuessaan maailman uskontotilanteeseen, uskonnonvapauteen sekä kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin yhteiskunnallisiin vaikutuksiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija saa välineitä ymmärtää omien eettisten ratkaisujen sekä uskonnon merkitystä kestävän tulenvaisuuden rakentamisessa ja kehittää valmiuksiaan soveltaa kestävän kehityksen periaatteiden mukaista toimintaa moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa yhteisöissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan tietojen ja taitojen havainnointiin. Myös käsitteiden hallintaan, tiedon soveltamiseen, tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn kiinnitetään huomiota.

UI2 Maailmanlaajuinen islam, 2 op (UI2)

Opintojakson moduulit

- Maailmanlaajuinen islam, 2 op (UI2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailmanlaajuinen islam

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida islamin merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää islamiin liittyvää kulttuurista ja uskonnollista lukutaitoa*
- *tuntee islamin keskeisiä suuntauksia, niiden syntytaustan ja sisäiseen monimuotoisuuteen liittyviä kysymyksiä sekä pystyy vertailemaan eri suuntauksien keskeisiä piirteitä*
- *perehtyy islamin erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia islamiin liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä.*

Keskeiset sisällöt

Maailmanlaajuinen islam

- *islamin opillinen perusta sekä sunnalaisuuden, shiialaisuuden ja suufilaisuuden muotoutuminen ja niiden keskeisiä piirteitä*
- *islamin sisäinen monimuotoisuus*
- *poliittinen islam ja nykypäivän keskeiset islamilaiset liikkeet*
- *islamilainen etiikka, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *islamin merkitys Euroopassa ja eurooppalaisessa uskontodialogissa*
- *suhtautuminen muslimivähemmistöihin länsimaissa*
- *uskonnon asema, uskonnon ja valtion suhteet sekä islamin vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin eri puolilla maailmaa*
- *ajankohtaisia islamiin liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kehitämme islamiin liittyvää uskonnollista lukutaitoa tämän opintojakson aikana. Lisäksi globaalin islamin hahmottaminen ja siihen vaikuttavien tekijöiden selkeytyminen antavat opiskelijalle paremmat valmiudet laadukkaan ja merkityksellisen uskontodialogin ja katsomusdialogin harjoittelulle.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Islamin keskeisten suuntausten tunteminen ja monimuotoisuuden hahmottaminen antavat opiskelijalle valmiuksia toimia sivistyneenä maailmankansalaisena. Helsingin ja muun Suomen korkeakoulut tarjoavat lisäksi mahdollisuuksia seurata paikallista ja globaalista teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta ja keskustelua.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Perehdymme maailmanlaajuiseen islamiin. Opintojaksossa on mahdollisuus seurata ja analysoida ajankohtaisia uskontoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja. Tutustumme uskonnon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan tietojen ja taitojen havainnointiin. Myös käsitteiden hallintaan, tiedon soveltamiseen, tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn kiinnitetään huomiota.

UI3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UI3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UI3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*

- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *ymmärtää islamin suhdetta hindulaisuuteen ja buddhalaisuuteen*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä.*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *islamin suhde hindulaisuuteen ja buddhalaisuuteen ennen ja nyt*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tutustuttaessa eri uskontoihin ja niiden merkityksiin yksilöiden ja yhteisöjen elämässä opiskelija saa valmiuksia toimia empaattisesti ja kunnioittavasti kansainvälisissä ja katsomuksellisesti moninaisissa opiskelu- ja työympäristöissä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutustuessaan uskontojen vaikutuksiin eri Aasian maiden kulttuureihin ja yhteiskuntaan opiskelija kehittää kulttuurista lukutaitoaan ja kerryttää valmiuksiaan toimia katsomuksellisesti moninaisissa opiskelu- ja työympäristöissä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustuttaessa eri uskontojen rooliin osana yksilöiden ja yhteisöjen elämäntapaa opiskelija saa valmiuksia toimia kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden puolesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan tietojen ja taitojen havainnointiin. Myös käsitteiden hallintaan, tiedon soveltamiseen, tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn kiinnitetään huomiota.

UI4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UI4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UI4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *osaa tunnistaa ja analysoida monimuotoisen Suomen historiaa ja nykypäivää suhteessa vähemmistöihin, erityisesti muslimeihin*
- *hahmottaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden merkitystä suomalaisessa kulttuuriperinnössä, kristinuskoa yhteiskunnan muokkaajana Suomessa ennen ja nyt sekä niiden vaikutusta islamiin Suomessa*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio*
- *uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa; uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina; uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa*
- *muslimien historia ja nykypäivä Suomessa sekä uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa*
- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinusko yhteiskunnan muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Käsiteltäessä suomalaista uskonnollisuutta ja uskonnottomuutta, uskonnonvapautta ja yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyviä kysymyksiä, opiskelija saa välineitä oman identiteettinsä rakentamiseen ja valmiuksia toimia oman ja toisten turvallisuuden ja hyvinvoinnin hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään ja kulttuurisesta ja katsomuksellisesta monimuotoisuudesta ja saa valmiuksia toimia kulttuurisen moninaisuuden ja ihmisoikeuksien totoetumisen puolesta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystään ja dialogitaitojaan, mikä antaa hänelle valmiuksia tukea ihmisoikeuksien toteutumista ja rakentaa kestävää tulevaisuutta

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija syventää ymmärrystään siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä ja merkitys ja rooli ekologisesti kestävän tulevaisuuden rakentamisessa

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan tietojen ja taitojen havainnointiin. Myös käsitteiden hallintaan, tiedon soveltamiseen, tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn kiinnitetään huomiota

UI5 Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UI5)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UI5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten taiteen kautta ilmaistaan islamilaista ajattelua ja uskonnon oppeja*
- *tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *islamilainen taide ja islamin keskeisten piirteiden ja oppien ilmeneminen eri taidemuodoissa*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri islamin erityispiirteiden kuvaajana*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa*
- *taide muslimivähemmistön ilmaisukeinona*
- *islamin sisäinen monimuotoisuus eri taiteen aloilla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään uskonnon, taiteen ja kulttuurin keskinäistä vuorovaikutusta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tuntemustaan ortodoksisesta ja muihin uskontoihin kytkeytyvästä kulttuuriperinnöstä ja saa valmiuksia ymmärtää kulttuurin ja uskonnon välistä vuorovaikutusta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu ortodoksisen taiteen tapoihin ilmaista ortodoksista näkemystä eettisestä elämästä ja suhteesta ympäristöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan tietojen ja taitojen havainnointiin. Myös käsitteiden hallintaan, tiedon soveltamiseen, tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn kiinnitetään huomiota. Numeroarviointi 4-10.

UI6 Uskonto, tiede ja media, 2 op (UI6)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UI6), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta*
- *tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa*
- *osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa.*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, tiede ja media

- *uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: klassisen islamin tieteenalat ja teologia, uskontotiede sekä yhteiskuntatiede tutkimusaloina*
- *islamilainen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus*
- *uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija saa mahdollisuuden kehittää omia viestintä- ja digitaitojaan sekä valmiuksia osallistua ajankohtaiseen keskusteluun uskonnon, tieteen ja median suhteista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittää valmiuksiaan tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa ja oppii analysoimaan tieteen, median ja ortodoksisuuden välistä suhdetta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan tietojen ja taitojen havainnointiin. Myös käsitteiden hallintaan, tiedon soveltamiseen, tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn kiinnitetään huomiota. Numeroarviointi 4-10.

9.14. Elämänkatsomustieto (ET)

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämänkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämänkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämänkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämismaailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti omaa elämänkatsomustaan, reflektoimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämänfilosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämänkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä, hankittuja tietoja elämänkatsomuksellisissa pohdinnoissa. Elämänkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämänkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykyä, toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankkuroituu ihmisoikeusetiikkaan ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen

Elämänkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämänkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

Elämänkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan ***hyvinvointiosaamisen*** *kehittymistä.*

Elämänkatsomustieto tukee ***vuorovaikutusosaamisen*** *tavoitteiden saavuttamista. Elämänkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.*

Elämänkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa elämänkatsomustiedon tavoitteistoa. Oppiaine on ***monitieteinen****, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan* ***luovasti*** *eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.*

Elämänkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestävän tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin elämänkatsomustieto tukee ***yhteiskunnallisen osaamisen*** *tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.*

Elämänkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti ***eettisyyden*** *taitoja. Siinä opetetaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi. Elämänkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään* ***ympäristöosaamisen*** *tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestävällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastonmuutoksen torjumiseksi että pohditaan ilmastomuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunnetaitoja.*

Elämänkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastonmuutosta. Näin elämänkatsomustieto vahvistaa opiskelijan ***globaali- ja kulttuuriosaamista****.*

Tavoitteet

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämänkatsomuksensa rakentamiseen*
- *osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämänkatsomuksensa rakentamisessa*
- *osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämänkatsomukseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä*
- *osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa*
- *laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään*
- *kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa*
- *kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestävän tulevaisuuden rakentamista ja ilmastovastuuta.*

Osaamisen arviointi

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa pohtia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämänkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämänkatsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdiskelun arviointi perustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suorituksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Opintojaksot

ET1 Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1)

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämänkatsomuksensa jäsentämisessä*
- *tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiin*
- *osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen*

- *tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin*
- *ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä*
- *kehittää kykyään elämänkatsomukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.*

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- *minuus, elämänkatsomus, maailmankatsomus ja maailmankuva*
- *hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja*
- *luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita*
- *yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys*
- *ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus*
- *ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvän elämän ja elämän keskeisten kysymysten pohtiminen useista näkökulmista antaa opiskelijalle mahdollisuuden tunnistaa hyvinvointia heikentäviä ja kehittäviä tekijöitä. Identiteetin käsittely vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tulee esille tunne- ja empatiataitojen merkitys hyvän elämän toteutumisessa. Vuorovaikutusosaamista tarkastellaan myös sosiaalisten suhteiden, roolien ja normien näkökulmista. Dialogiset menetelmät kuuluvat oppiaineen perusluonteeseen ja tukevat samalla yhdessä oppimista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Elämänkatsomustiedon monitieteinen pohja tulee selkeästi ilmi, kun opintojaksolla tutustutaan keskeisten sisältöjen avulla elämänkatsomustietoon oppiaineena. Opiskelija saa laaja-alaisen käsityksen keskeisistä elämään liittyvistä kysymyksistä. Näin opiskelija kartuttaa työkalujaan monimutkaisten ongelmien luovaan ratkaisemiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia arviointimenetelmiä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, keskusteluita, itsearviointia ja muita opintojaksolla

valittuja menetelmiä. Arvioinnin periaatteiden ja tavoitteiden tulee olla selkeät opiskelijalle opintojakson alusta alkaen, jolloin arviointi ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan suhteessa opintojakson keskeisiin tavoitteisin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

ET2 Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2)

Opintojakson moduulit

- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille*
- *ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämänkatsomukselle ja elämänvalinnoille*
- *osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia*
- *osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota*
- *osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologisia piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja*
- *ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestävän tulevaisuuden rakentamisen periaatteita*
- *osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä*
- *osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentavaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.*

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- *kriittinen ajattelu ja väitteiden järkiperäinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät*
- *median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämänkatsomukseen*
- *aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja*
- *yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään*
- *taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset*
- *ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti*
- *globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvän elämän ja elämän keskeisten kysymysten pohtiminen useista näkökulmista antaa opiskelijalle mahdollisuuden tunnistaa hyvinvointia heikentäviä ja kehittäviä tekijöitä. Identiteetin käsittely vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tulee esille tunne- ja empatiataitojen merkitys hyvän elämän toteutumisessa. Vuorovaikutusosaamista tarkastellaan myös sosiaalisten suhteiden, roolien ja normien näkökulmista. Dialogiset menetelmät kuuluvat oppiaineen perusluonteeseen ja tukevat samalla yhdessä oppimista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Elämänkatsomustiedon monitieteinen pohja tulee selkeästi ilmi, kun opintojaksolla tutustutaan keskeisten sisältöjen avulla elämänkatsomustietoon oppiaineena. Opiskelija saa laaja-alaisen käsityksen keskeisistä elämään liittyvistä kysymyksistä. Näin opiskelija kartuttaa työkalujaan monimutkaisten ongelmien luovaan ratkaisemiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia arviointimenetelmiä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, keskusteluita, itsearviointia ja muita opintojaksolla valittuja menetelmiä. Arvioinnin periaatteiden ja tavoitteiden tulee olla selkeät opiskelijalle opintojakson alusta alkaen, jolloin arviointi ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan suhteessa opintojakson keskeisiin tavoitteisin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

ET3 Kulttuurit, 2 op (ET3)

Opintojakson moduulit

- Kulttuurit, 2 op (ET3), Valinnainen

Tavoitteet

Kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämänkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa*
- *osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa*
- *osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa*

- *hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistökulttuurit*
- *osaa hahmottaa erilaiset elämänkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun*
- *tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuurit

- *kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuurirelativismi*
- *kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu*
- *kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisu, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämänkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma*
- *suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit*
- *kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset*
- *etnisyyden, rasismin ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa jäsennetään kulttuurisia ilmiöitä käsitteellisesti ja asetetaan ne historialliseen ja yhteiskunnalliseen kontekstiinsa. Tämä auttaa ymmärtämään eri kulttuuria edustavia ihmisiä ja rohkaisee vuorovaikutukseen heidän kanssaan. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan ongelmia, joita vieraan kulttuurin ymmärtämiseen, kulttuurien välisiin eroihin ja eri kulttuuria edustavien ihmisten kohtaamisiin voi liittyä. Tällaisia ongelmia ovat esimerkiksi etnosentrismi ja syrjintä. Tämä kehittää opiskelijan kykyä toimia perustellusti ja oikeudenmukaisesti demokraattisessa yhteiskunnassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia arviointimenetelmiä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, keskusteluita, itsearviointia ja muita opintojaksolla valittuja menetelmiä. Arvioinnin periaatteiden ja tavoitteiden tulee olla selkeät opiskelijalle opintojakson alusta alkaen, jolloin arviointi ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan

suhteessa opintojakson keskeisiin tavoitteisin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi sisällyttää osaksi 10 opintopisteen laajuista Global studies -kokonaisuutta, josta saa erillisen todistuksen.

ET4 Katsomukset, 2 op (ET4)

Opintojakson moduulit

- Katsomukset, 2 op (ET4), Valinnainen

Tavoitteet

Katsomukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eritellä maailman- ja elämänkatsomuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä*
- *ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia*
- *osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämänkatsomukseensa*
- *osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa*
- *osaa eritellä oman elämänkatsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämänkatsomuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.*

Keskeiset sisällöt

Katsomukset

- *katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne*
- *ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi*
- *katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana*
- *poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön*
- *elämänkatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämänkatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Erilaisiin poliittisiin maailmankatsomuksiin tutustuminen antaa opiskelijalle mahdollisuuden tarkastella yhteiskunnassa vaikuttavien katsomuksien arvoja ja lähtökohtia. Ymmärrys eri katsomusten toimintaperiaatteista auttaa opiskelijaa toimimaan aktiivisena kansalaisena, joka tekee perusteltuja ratkaisuita demokraattisessa yhteiskunnassa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana tutustumme niihin kulttuurillisiin tekijöihin, jotka ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat katsomusten muotoutumiseen niin yhteiskunnan kuin yksilön tasolla.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa käsiteltävät asiat auttavat opiskelijaa arvioimaan oman katsomuksensa perusteita ja rakentamaan tämän identiteettiä, mikä tukee opiskelijan hyvinvointia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu erilasten eettisten järjestelmien syntyhistoriaan, mikä tukee hänen ymmärrystään ihmisestä eettisenä toimijana. Historiallisten prosessien ja erilaisten katsomusten tuntemus auttaa opiskelijaa ymmärtämään ja arvioimaan omaa ja muiden toimintaa eettisestä näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia arviointimenetelmiä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, keskusteluita, itsearviointia ja muita opintojaksolla valittuja menetelmiä. Arvioinnin periaatteiden ja tavoitteiden tulee olla selkeät opiskelijalle opintojakson alusta alkaen, jolloin arviointi ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan suhteessa opintojakson keskeisiin tavoitteisin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi sisällyttää osaksi 10 opintopisteen laajuista Global studies -kokonaisuutta, josta saa erillisen todistuksen.

ET5 Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5)

Opintojakson moduulit

- Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonnot ja uskonnottomuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämänkatsomukseensa*
- *tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin*
- *hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa*
- *perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan*
- *ymmärtää, että uskonnottomuus ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.*

Keskeiset sisällöt

Uskonnot ja uskonnottomuus

- *keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala*
- *kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet*
- *ateismi, agnostismi, uskonnottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet*
- *uskonnon ja uskonnottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapauskonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa perehdymme suuriin maailmanuskontoihin, uskonnottomiin katsomuksiin ja hahmotamme niiden keskeisiä piirteitä sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Opiskelija ymmärtää opintojakson käytyään paremmin kansainvälisiä toimintaympäristöjä, joissa katsomuksien moninaisuus tulee esiin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson sisällöt kehittävät opiskelijan kykyä verrata uskonnollisia ja uskonnottomia katsomuksia omaan elämänkatsomukseensa ja kykyä muodostaa niistä perusteltu kantansa. Näin opintojakso tukee yhteiskunnallisen osaamisen tavoitteita, kuten elämänvalintojen tekemistä ja aktiivista kansalaisuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia arviointimenetelmiä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, keskusteluita, itsearviointia ja muita opintojaksolla valittuja menetelmiä. Arvioinnin periaatteiden ja tavoitteiden tulee olla selkeät opiskelijalle opintojakson alusta alkaen, jolloin arviointi ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan suhteessa opintojakson keskeisiin tavoitteisin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

ET6 Tulevaisuus, 2 op (ET6)

Opintojakson moduulit

- Tulevaisuus, 2 op (ET6), Valinnainen

Tavoitteet

Tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla*
- *hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön*
- *omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunnetaitojakin, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä*
- *osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämänkatsomukseensa*
- *ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.*

Keskeiset sisällöt

Tulevaisuus

- *tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa*
- *globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset*
- *yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana*
- *erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan tämänhetkiseen tieteellis-teknologiseen vallankumoukseen, joka muuttaa yhteiskuntaa sekä työelämää esimerkiksi robotiikan ja tekoälyn kehittymisen myötä. Opiskelija ymmärtää ympärillään muuttuvaa yhteiskuntaa paremmin opintojakson käytyään ja pystyy toimimaan niissä tulevaisuuden skenaarioissa, jotka vaativat päätöksentekoa ja työskentelyä epävarmoissa tilanteissa. Tutustuminen erilaisiin utopioihin ja dystopioihin antaa mahdollisuuden arvioida erilaisia yhteiskunnallisia ratkaisuita, joita kehittyvä teknologia tuo mukanaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Teknologian kehittyessä uudenlaiset vuorovaikutustaidot tulevat tärkeiksi, kun käsitys tiedosta ja tiedonvälityksestä muuttuu. Erilaisiin tulevaisuudenkuviin tutustuminen ja niiden kriittinen arviointi kehittää opiskelijan monilukutaitoa sekä vahvistaa kykyä keskustella yhteiskunnan muutoksesta useasta eri näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Erilaisten tulevaisuudenkuvien arviointi vaatii monitieteistä lähestymistä monimutkaisiin kysymyksiin. Tämä kehittää opiskelijan kykyä eritellä ja arvioida erilaisia vastauksia hyvinvointiin, yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen, moraaliin, ympäristöön ja kulttuuriin liittyviin kysymyksiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisesti kestävän tulevaisuuden ja globaalien ekologisten muutosten, kuten ilmastonmuutoksen, tarkastelu kehittää opiskelijan ymmärrystä ja kykyä toimia nykyistä kestävämmän tulevaisuuden puolesta. Esimerkiksi hiilineutraaliuuden käsittely tulevaisuuteen liittyvänä tavoitteena auttaa opiskelijaa ymmärtämään kestävään tulevaisuuteen liittyviä toimia. Näin hänen on mahdollista toimia myös omassa elämässään vastuullisemmin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia arviointimenetelmiä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, keskusteluita, itsearviointia ja muita opintojaksolla valittuja menetelmiä. Arvioinnin periaatteiden ja tavoitteiden tulee olla selkeät opiskelijalle opintojakson alusta alkaen, jolloin arviointi ohjaa ja tukee opiskelijaa oikeaan suuntaan suhteessa opintojakson keskeisiin tavoitteisin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan yhdessä muiden tavoitteiden kanssa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

ET7 Projektiopintojakso, 2 op (ET7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on syventää elämänkatsomustiedon tietoja ja taitoja. Tavoitteena on elämänkatsomustiedon tietojen ja ymmärryksen soveltaminen projektiopintojen kautta. Osana projektiopintoja on opiskelijalähtöinen työskentelyn suunnittelu ja oppimiselle tavoitteiden asettaminen.
- Monitieteinen ja luova osaaminen. Elämänkatsomustiedon projektin suunnittelun ja toteuttamisen tavoitteena on lisätä opiskelijan motivaatiota ja kykyä ohjata oppimistaan sekä kykyä hankkia ja soveltaa tietoa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisältö ja toteutus voivat vaihdella lukuvuosittain. Opintojakso voidaan toteuttaa myös ilmiön tarkasteluna tai yhteistyössä muiden oppiaineiden tai lukion ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointiperusteet sovitaan opintojakson alussa. Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa. Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

ET8 Elämänkatsomustiedon kertauskurssi, 2 op (ET8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on elämänkatsomustiedon aiempien kurssien sisältöjen kertaaminen ja syventäminen.
- Opintojakson tavoitteena on harjoitella hyvän ja pohdiskelevan esseen kirjoittamista sekä elämänkatsomustiedon ylioppilaskokeessa vastaamista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisällöt ovat suorassa suhteessa edeltäviin opintojaksoihin ET1, ET2, ET3, ET4, ET5 & ET6.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointiperusteet sovitaan opintojakson alussa. Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa. Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

9.15. Terveystieto (TE)

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykynä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykynä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

*Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.*

***Vuorovaikutusosaaminen** kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.*

*Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.*

*Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.*

Eettisyys ja ympäristöosaaminen *näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.*

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan ***globaali- ja kulttuuriosaamista.***

Tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti*
- *osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla*
- *osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön*
- *osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestävän kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen*
- *osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja sekä osaa asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.*

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiatietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Opintojaksot

LI1_LI2_TE1 Hyvinvointi, 6 op (LI1_LI2_TE1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

TE2 Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja ympäristö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa*
- *osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta*
- *osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveyskäsityksille ja terveydelle*
- *osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle*
- *osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja ympäristö

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- *tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi*
- *terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi*

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- *rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen*
- *kestävä kehitys ja terveys*
- *ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy*
- *työhyvinvointi*

Mielihyvä ja riippuvuus

- *riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit*
- *keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Terveys ja ympäristö -opintojaksolla etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Opintojakson aikana käsitellään myös globaaleja terveyskysymyksiä. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan opiskelijoiden globaali- ja kulttuuriosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Terveystiedon opiskelussa on luontevaa kehittää monitieteistä ja luovaa osaamista. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Terveystiedon arviointi perustuu opiskelijan aktiivisuuteen oppitunneilla, tehtävien säännölliseen suorittamiseen ja mahdolliseen kurssikokeeseen.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

TE3 Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *• osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveyspolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen*
- *• pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta*
- *• osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle*
- *• osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja yhteiskunta

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- *terveyskäsityksiä ja sairauksien selitysmalleja*
- *keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä*
- *tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia*

Sairaudet ja hoito

- *epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit*
- *sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen*
- *itsehoito ja omahoito*

Eettiset kysymykset

- *eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit*
- *keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia*
- *terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi*
- *terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Terveys ja yhteiskunta opintojakson tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten yhteiskunnallista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveys ja yhteiskunta opintojakson opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten ja niiden seurausten sekä eettisten kysymysten analysointina ja arviointina.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Terveystiedon arviointi perustuu opiskelijan aktiivisuuteen oppitunneilla, tehtävien säännölliseen suorittamiseen ja mahdolliseen kurssikokeeseen.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

TE4 Terveystiedon kertaus, 2 op (TE4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on terveystiedon eri sisältöalueiden laaja-alainen hallinta.
- Tavoitteena on ymmärtää laaja-alaisesti terveyden merkitys niin yksilön, yhteisön, yhteiskunnan kuin globaalin maailman tasollakin.
- Tavoitteena on ylioppilaskokeeseen valmistautuminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Terveystiedon opintojaksojen sisältöjen kertaus
- Ylioppilaskirjoitusten tehtäviin vastaamisen harjoittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää monitieteistä ja luovaa osaamista. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten yhteiskunnallista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Hyvinvointiosaaminen

Terveystiedon opetus tuottaa hyvinvointiosaamista kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan globaali- ja kulttuuriosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Terveystiedon arviointi perustuu opiskelijan aktiivisuuteen oppitunneilla, tehtävien säännölliseen suorittamiseen ja mahdolliseen kurssikokeeseen.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

9.16. Liikunta (LI)

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvystään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan

merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskeluympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaja-alainen osaaminen

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen ***hyvinvointiosaamista*** *sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvitä erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin.*

Vuorovaikutusosaaminen *kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaa vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelemistä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.*

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. ***Monitieteinen ja luova osaaminen*** *kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.*

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. ***Yhteiskunnallista osaamista*** *vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.*

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät ***eettisyytenä ja ympäristöosaamisena****, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.*

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden ***globaali- ja kulttuuriosaamista.***

Tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)*
- *oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä*
- *osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi*
- *kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.*

Osaamisen arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearvioinnin eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Opintojaksot

LI1_LI2_TE1 Hyvinvointi, 6 op (LI1_LI2_TE1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

LI3 Liikuntaa monipuolisesti, 2 op (LI3)

Opintojakson moduulit

- Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3), Valinnainen

Tavoitteet

Uudet mahdollisuudet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusin tavoin*
- *harjaantuu kehon hallinnassa*
- *tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Uudet mahdollisuudet

- *uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen*
- *liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä. Liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ymmärtämiseen ja soveltamiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy opintojakson opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaa vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson opiskelu tukee opiskelijan jaksamista vahvistaen hyvinvointiosaamista sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnan opiskelussa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvitä erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista.

Opintojakson aikana opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Liikunnan arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan näyttöön ja monipuoliseen aktiivisuuteen.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

LI4 Yhdessä liikkuen, pallopelit, 4 op (LI4)

Opintojakson moduulit

- Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4), Valinnainen

Lisälaajuus

2 op

Tavoitteet

Yhdessä liikkuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Paikallinen lisäys

- Edistää opiskelijan eri palloilulajien perustaitoja ja taktista osaamista.
- Edistää opiskelijan yhteistyökykyä ja vuorovaikutustaitoja.
- Edistää opiskelijan fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia.

Keskeiset sisällöt

Yhdessä liikkuen

- *yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet.*

Paikallinen lisäys

- Palloilulajit eri vuodenaikoina sisällä ja ulkona

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Erilaiset ryhmätyömenetelmät ja yhteistoiminta korostuvat pallopelijaksossa.

Hyvinvointiosaaminen

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Pallopelien sosiaalinen luonne voi lisätä opiskelijoiden yhteisöllisyyttä sekä edistää stressinhallintaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Liikunnan arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan näyttöön ja monipuoliseen aktiivisuuteen.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

LI5 Virkisty ja rentoudu liikkuen, 2 op (LI5)

Opintojakson moduulit

- Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5), Valinnainen

Tavoitteet

Virkistystä liikunnasta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyn lisäämiseksi*
- *ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä*
- *osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.*

Keskeiset sisällöt

Virkistystä liikunnasta

- *virkistystä lisäävät liikuntamuodot*
- *rentoutus ja kehonhuolto*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tämä opintojakso tukee kokonaisvaltaisesti opiskelijan hyvinvointiosaamista ja jaksamista. Hyvinvointiosaamisella tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvitä erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Opintojakson aikana opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Liikunnan arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan näyttöön ja monipuoliseen aktiivisuuteen.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

LI6 Vanhat tanssit, 2 op (LI6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa ja sosiaalisen kanssakäymisen taitoja.
- Tavoitteena on tanssitaidon syventäminen.

- Opintojakson tavoitteena on tansseihin liittyvän tapakulttuurin oppiminen.
- Tavoitteena on onnistunut tanssiesitys opintojakson päätteeksi.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tämän opintojakson sisältö on vanhojenpäivän tanssit.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy vanhojen tanssien opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaa vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelemistä. Näin vanhat tanssit edistävät yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy vanhojen tanssien oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Hyvinvointiosaaminen

Vanhat tanssit tukevat opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen hyvinvointiosaamista sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Liikunnan arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan näyttöön ja monipuoliseen aktiivisuuteen.

Hyväksytty opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

LI7 Liikuntaprojekti, 2 op (LI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteet määritellään opintojakson alussa.
- Opintojakso voidaan toteuttaa yhdessä muiden oppiaineiden kanssa.
- Opintojakso voi syventää muilla liikunnan kursseilla opittuja tietoja ja taitoja tai se voi olla uuteen liikuntalajiin tutustumista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sisällöt määräytyvät projektikohtaisesti.
- Sisältöjä suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa mahdollisuuksien mukaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin. Henkilökohtainen liikuntaprojekti kannustaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta hyvinvoinnista.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Projektijakso sisältää sekä yhteissuunnittelua että ryhmätyöskentelyä. Opiskelija oppii kantamaan vastuuta projektin onnistumisesta sekä omalta että ryhmän osalta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Liikunnan arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan näyttöön ja monipuoliseen aktiivisuuteen.

Hyväksytty opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojaksoon voi sisältyä itsenäistä työskentelyä.

9.17. Musiikki (MU)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa

luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaja-alainen osaaminen

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

*Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.*

*Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävän elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.*

***Globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.*

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnöistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan*
- *syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan*
- *käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.*

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- *suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun*
- *kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisia ideoita myös yhdessä muiden kanssa*
- *ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.*

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista*
- *oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin*
- *osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen*
- *huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.*

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä*
- *asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan*
- *osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen*
- *ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskevissa kysymyksissä.*

Osaamisen arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksojen aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Opintojaksot

MU1 Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1)

Opintojakson moduulit

- Intro – kaikki soimaan, 2 op (MU1), Pakollinen

Tavoitteet

Intro – kaikki soimaan

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan*
- *uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita*
- *harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti*
- *tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan*
- *ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa*
- *ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa*
- *toimii edistäen turvallisen ääniympäristön syntymistä.*

Paikallinen lisäys

- saa positiivisia kokemuksia musiikillisesta toiminnasta
- löytää itselleen sopivat tavat toimia musiikin parissa
- syventää ymmärrystään musiikista ja sen monimuotoisuudesta.

Keskeiset sisällöt

Intro – kaikki soimaan

- *monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto*
- *luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät*
- *musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto*
- *musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet*
- *mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin*

Paikallinen lisäys

- pienimuotoiset esiintymistilaisuudet joko pienryhmissä tai kaikkien opiskelijoiden yhteistyönä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Toimiessamme vuorovaikutuksessa osana ryhmää opimme havainnoimaan toimintaa ympärillämme ja osallistumaan siihen kokonaisuutta tukien.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana kehitämme hyvinvointiosaamista hahmottamalla ja sanallistamalla musiikin merkityksiä ja sen vaikutuksia ihmiseen ja hyvinvointiin. Turvallisessa ympäristössä saatavat positiiviset kokemukset musiikillisessa toiminnassa ja mahdollisuus itseilmaisuun lisäävät opiskelijan kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettinen ja ympäristöosaaminen näkyvät muun muassa tutustuessamme musiikkiin aineettomana hyödykkeenä ja toimiessamme turvallisen ääniympäristön puolesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Työskentely ja opiskelijan toiminta opintojaksolla on keskeistä arvioinnissa. Musiikin opiskelun eri osa-alueet voivat painottua eri tavalla eri opiskelijoilla. Opintojakson aikainen turvallisessa ilmapiirissä annettu kannustava arviointi ja jatkuva palaute tukevat opiskelijan myönteistä kehitystä musiikillisena toimijana sekä tekee näkyväksi asetettujen tavoitteiden saavuttamisen. Opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointi lisää arvioinnin monipuolisuutta ja tukee opintojakson tavoitteiden toteutumista. Opintojakson arvioinnin tarkemmat linjaukset ja painotukset sovitaan yhteistyössä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

MU2 Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2)

Opintojakson moduulit

- Syke – soiva ilmaisu, 2 op (MU2), Pakollinen

Tavoitteet

Syke – soiva ilmaisu

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa*
- *kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan*
- *analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä*
- *heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.*

Paikallinen lisäys

- saa positiivisia kokemuksia yhteismusisoinnista ja musiikista.
- tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa esim. äidinkieli, historia, yhteiskuntaoppi, kuvataide jne.

Keskeiset sisällöt

Syke – soiva ilmaisu

- *musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto*
- *suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit*
- *luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen*

Paikallinen lisäys

- pienimuotoiset esiintymistilaisuudet joko pienryhmissä tai koko opintojakson opiskelijoiden yhteistyönä esim. itsenäisyysjuhlaan sekä syksyn YO-juhlaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteismusisointi kehittää opiskelijan vuorovaikutusosaamista monipuolisesti.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Sisältöjen luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät kehittävät monitieteellistä ja luovaa osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Suomalaisiin ja opiskelijoiden omiin musiikkikulttuureihin tutustumalla kehitämme globaalia ja kulttuuriosaamistamme.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Työskentely ja opiskelijan toiminta opintojaksolla on keskeistä arvioinnissa. Musiikin opiskelun eri osa-alueet voivat painottua eri tavalla eri opiskelijoilla. Opintojakson aikainen turvallisessa ilmapiirissä annettu kannustava arviointi ja jatkuva palaute tukevat opiskelijan myönteistä kehitystä musiikillisena toimijana sekä tekee näkyväksi asetettujen tavoitteiden saavuttamisen. Opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointi lisää arvioinnin monipuolisuutta ja tukee opintojakson tavoitteiden toteutumista. Opintojakson arvioinnin tarkemmat linjaukset ja painotukset sovitaan yhteistyössä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

MU3 Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3)

Opintojakson moduulit

- Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3), Valinnainen

Tavoitteet

Genre - globaali uteliaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä*
- *suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin*
- *hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa*
- *tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.*

Keskeiset sisällöt

Genre - globaali uteliaisuus

- *erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset*
- *musiikkikulttuurit kulttuurin osana*
- *monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa*

Paikallinen lisäys

- Ranskalaisen musiikin ja musiikkikulttuurin erityispainotus
- pienimuotoiset esiintymistilaisuudet joko pienryhmissä tai kaikkien opiskelijoiden yhteistyönä esim. frankofonia-viikolla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Musiikki on aina osa kulttuuria ja yhteiskuntaa. Tutustumalla musiikkiin osana yhteiskunnallista ja kulttuurista maailmaa havainnoimme myös sen kulttuurien välisiä kytköksiä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monipuolisen ohjelmiston avulla avarramme ymmärrystämme maailmasta ja sen kulttuureista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monipuolisen ohjelmiston kautta pohdimme muun muassa kulttuurisen omimisen eettisiä kysymyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Työskentely ja opiskelijan toiminta opintojaksolla on keskeistä arvioinnissa. Musiikin opiskelun eri osa-alueet voivat painottua eri tavalla eri opiskelijoilla. Opintojakson aikainen turvallisessa ilmapiirissä annettu kannustava arviointi ja jatkuva palaute tukevat opiskelijan myönteistä kehitystä musiikillisena toimijana sekä tekee näkyväksi asetettujen tavoitteiden saavuttamisen. Opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointi lisää arvioinnin monipuolisuutta ja tukee opintojakson tavoitteiden toteutumista. Opintojakson arvioinnin tarkemmat linjaukset ja painotukset sovitaan yhteistyössä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

MU4 Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4)

Opintojakson moduulit

- Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4), Valinnainen

Tavoitteet

Demo - luovasti yhdessä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa*
- *ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta*
- *syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista*
- *hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.*

Paikallinen lisäys

- pienimuotoiset esiintymistilaisuudet joko pienryhmissä tai kaikkien opiskelijoiden yhteistyönä

Keskeiset sisällöt

Demo - luovasti yhdessä

- *moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu*
- *musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan*
- *musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa*

Paikallinen lisäys

- Voidaan mahdollisuuksien mukaan tehdä yhteistyötä eri taito-ja taideaineiden tai muiden oppiaineiden kanssa kuten kielet, yhteiskuntaoppi, historia jne.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson toteutus ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu sekä opintojakson prosessimaisuus kehittävät opiskelijan vuorovaikutustaitoja. Toimiessaan vastuullisesti osana ryhmää opiskelija oppii antamaan palautetta ja ottamaan sitä myös vastaan.

Hyvinvointiosaaminen

Ottaessaan vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta opiskelija kehittää empatiataitojaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson sisällöt ja tavoitteet korostavat musiikin monitieteellisyyttä ja luovaa toiminnallisuutta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii havainnoimaan musiikin roolia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Ottamalla vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta opiskelija kehittyy myös vastuullisena yhteiskunnallisena toimijana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Työskentely ja opiskelijan toiminta opintojaksolla on keskeistä arvioinnissa. Musiikin opiskelun eri osa-alueet voivat painottua eri tavalla eri opiskelijoilla. Opintojakson aikainen turvallisessa ilmapiirissä annettu kannustava arviointi ja jatkuva palaute tukevat opiskelijan myönteistä kehitystä musiikillisena toimijana sekä tekee näkyväksi asetettujen tavoitteiden saavuttamisen. Opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointi lisää arvioinnin monipuolisuutta ja tukee opintojakson tavoitteiden toteutumista. Opintojakson arvioinnin tarkemmat linjaukset ja painotukset sovitaan yhteistyössä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

Opintojakso voidaan suorittaa osittain itsenäisesti.

MU5 Bändikurssi, 2 op (MU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on syventää musiikillisia taitoja ja tietoja laulaen ja/tai soittaen
- Tavoitteena on musisoimisen ilo muiden opiskelijoiden kanssa
- Valmistellaan kappaleita esitettäväksi koulun eri tilaisuuksissa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Soitetaan ja lauletaan opiskelijoiden valitsemia kappaleita joko yhtenä ryhmänä tai mahdollisuuksien mukaan pienryhmissä
- Voidaan säveltää myös omia kappaleita ja harjoittaa niitä.
- Opetellaan tekemään kappaleista myös omia sovituksia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yhdessä musisoimisen kautta luodaan hyvää oloa sekä keholle että mielelle. Opitaan tunnistamaan omia vahvuuksia ja vielä harjoiteltavia taitoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Yhdessä musisoiminen tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Musiikillisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintopistemäärä kuvastaa opintojaksoon käytettyä työmäärää. Opintojakson aikana palautetta annetaan suhteessa opiskelijan asettamiin tavoitteisiin. Opiskelija arvioi omaa ja muiden ryhmäläisten musiikillista suoritusta ja tavoitteiden saavuttamista.

Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Opintojakson arvioinnin tarkemmat linjaukset sovimme yhteistyössä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

MU6 Taideprojekti 1, 2 op (MU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan ryhmässä tai itsenäisesti musiikillisen kokonaisuuden.
- Opiskelija ymmärtää ja oppii laajan kokonaisuuden hallitsemiseen vaadittavia taitoja.
- Opiskelija voi olla projektissa mukana myös pelkästään esiintyjänä esim. laulajana tai soittajana (esim. musikaali)

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso koostuu projektin ideoinnista, suunnittelusta ja toteutuksesta yksin tai yhdessä ryhmän jäsenenä.
- Sisällöt määräytyvät projektikohtaisesti ja voivat olla monella tavalla musiikkialaan liittyviä, esimerkiksi koulun musikaaliin osallistuminen, konsertti, tieteellinen tutkimus, äänite, monitaiteellinen työ, uusmediaprojekti, musiikkijournalismiin liittyvä työ tai tuotannollinen projekti.
- Voidaan toteuttaa yhteistyössä myös muiden oppiaineiden kanssa (esim. musikaali)
- Opintojaksoa voi hyödyntää koulun teema-, juhla- tai tapahtumapäivien ohjelman tuottamisessa.
- Ranskankielisellä kulttuurilla erityispainotus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kehittyvät projektinhallintataidot parantavat opiskelijan itseohjautuvuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Projektin suunnittelussa ja toteutuksessa tarvittavat vuorovaikutustaidot kehittyvät.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opittavat tulevaisuuden taidot kasvattavat opiskelijaa yhteiskunnallisena toimijana.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Projektia toteuttaessaan opiskelija pohtii valintojensa eettisiä merkityksiä ja vaikutuksia ympäristöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintopistemäärä kuvastaa opintojaksoon käytettyä työmäärää. Opintojakson aikana palautetta annetaan suhteessa opiskelijan asettamiin tavoitteisiin. Opiskelija arvioi omaa ja muiden ryhmäläisten musiikillista suoritusta ja tavoitteiden saavuttamista.

Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Opintojakson arvioinnin tarkemmat linjaukset sovimme yhteistyössä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

MU7 Taideprojekti 2, 2 op (MU7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan ryhmässä tai itsenäisesti musiikillisen kokonaisuuden.
- Opiskelija ymmärtää ja oppii laajan kokonaisuuden hallitsemiseen vaadittavia taitoja.
- Opiskelija voi olla projektissa mukana myös pelkästään esiintyjänä esim. laulajana tai soittajana (esim. musikaali)

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso koostuu projektin ideoinnista, suunnittelusta ja toteutuksesta yksin tai yhdessä ryhmän jäsenenä tai vaihtoehtoisesti projektiin osallistumisesta esim. laulaen tai soittaen.
- Sisällöt määräytyvät projektikohtaisesti ja voivat olla monella tavalla musiikkialaan liittyviä, esimerkiksi koulun musikaaliin osallistuminen, konsertti, tieteellinen tutkimus, äänite, monitaiteellinen työ, uusmediaprojekti, musiikkijournalismiin liittyvä työ tai tuotannollinen projekti.
- Voidaan toteuttaa yhteistyössä myös muiden oppiaineiden kanssa (esim. musikaali)
- Opintojaksoa voi hyödyntää koulun teema-, juhla- tai tapahtumapäivien ohjelman tuottamisessa.
- Ranskankielisellä kulttuurilla erityispainotus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kehittyvät projektinhallintataidot parantavat opiskelijan itseohjautuvuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Projektin suunnittelussa ja toteutuksessa tarvittavat vuorovaikutustaidot kehittyvät.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opittavat tulevaisuuden taidot kasvattavat opiskelijaa yhteiskunnallisena toimijana.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Projektia toteuttaessaan opiskelija pohtii valintojensa eettisiä merkityksiä ja vaikutuksia ympäristöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

MU8 Laulukurssi, 2 op (MU8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kehittää äänenkäyttöä ja hengitystekniikkaa
- Oppia laulamaan sekä yksiäänistä että moniäänistä musiikkia stemmoissa
- Uskaltaa käyttää laulua ilmaisunsa välineenä
- Iloita laulamisesta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Äänenkäyttö- ja hengitysharjoitukset
- Monipuolinen lauluohjelmisto sisältäen sekä yksi- että moniäänistä laulumusiikkia
- Harjoitukset joko lähi- tai etäopetuksena periodimaisesti esim. välitunneilla
- Opintojakso voidaan toteuttaa projektinomaisesti siten, että tunnit hajaantuvat eri lukiovuosille
- Opintojaksoa hyödynnetään koulun teema-, juhla- tai tapahtumapäivien ohjelman tuottamisessa.
- Esiintymisiä joko ryhmässä tai yksin koulun eri tilaisuuksissa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Laulullisen ilmaisun, äänenkäyttö- sekä hengitysharjoitusten kautta luodaan kehoon ja mieleen hyvää oloa.

Vuorovaikutusosaaminen

Yhdessä laulaminen sekä esiintymistilaisuudet yleisön edessä kehittävät vuorovaikutustaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

MU9 Pianonsoittoa ryhmässä, 2 op (MU9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena oppia hahmottamaan pianon koskettimisto, soittamaan pianolla sointuja sekä yksinkertaisia melodioita ja/tai sävelkuvioita
- Tavoitteena oppia säestämään pianolla yksinkertaisia kappaleita

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opetellaan säestämään kappaleita soinnuin eri sävellajeissa sekä vasemmalla että oikealla kädellä
- Opetellaan soittamaan sävelkulkuja ja melodioita
- Opetellaan soittamaan molemmilla käsillä siten, että toinen käsi soittaa sointuja ja toinen esim. bassokulkua tai melodiaa (vrt. vapaa säestys)
- Opetellaan eri komppaustyylejä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Soittaminen virkistää aivoja ja uuden oppiminen sekä ryhmässä musisoiminen luo hyvää oloa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

MU10 Koulun äänentoisto, 2 op (MU10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan koulun eri äänentoistolaitteisiin sekä mikrofoneihin
- Opiskelija oppii käyttämään laitteita siten, että pystyy miksaamaan ja rakentamaan äänentoiston koulussa järjestettävissä tilaisuuksissa sekä esityksissä myös itsenäisesti

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii käyttämään koulun eri äänentoistolaitteita sekä mikrofoneja ja pystyy käyttämään niitä itsenäisesti

- Opiskelija huolehtii äänentoistosta koulun eri tilaisuuksissa ja tapahtumissa ja oppii miksaamaan ääntä
- Opiskelija oppii pitämään koulun kaikista äänentoistolaitteista hyvää huolta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opitaan käyttämään äänentoistolaitteita siten, että ne ovat myös ympäristölle turvallisia. Opitaan pitämään niistä myös huolta.

Vuorovaikutusosaaminen

Miksaajan tehtävä on saada esiintyjien ääni mikrofonien takaa kuulumaan mahdollisimman hyvin ja tasapainoisesti ja siksi kommunikointi esiintyjien kanssa on erityisen tärkeää: tämä pitää oppia tekemään herkällä korvalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakso suoritetaan osittain itsenäisesti.

MU11 Musiikin teknologia, 2 op (MU11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opitaan tekemään musiikkia tietokoneilla erilaisten ohjelmia avulla
- Luodaan uusia äänimaailmoja musiikkiteknologiaa hyödyntäen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sävelletään omia kappaleita eri ohjelmilla
- Voidaan tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa
- Voidaan luoda musiikkia myös koulun eri tapahtumiin ja tilaisuuksiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laajennetaan musiikkiosaamista tietokoneille ja eri ohjelmille. Luodaan uusia äänimaailmoja sekä kappaleita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

9.18. Kuvataide (KU)

Oppiaineen tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuvitus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiselle, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävän elämäntavan edistämiselle.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsityksiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelemaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen

*Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.*

*Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.*

*Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan*

visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallista osaamista *syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.*

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään ***eettisyyttä ja ympäristöosaamista*** *tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoisiin tulevaisuuksiin.*

Globaali- ja kulttuuriosaamista *syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.*

Tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa*
- *rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla*
- *kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä*
- *tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy*
- *tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa*
- *ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.*

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa*
- *kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa*
- *hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa*
- *osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa*
- *ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän elämäntavan näkökulmia.*

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle*
- *syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja*
- *kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa*
- *syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen*
- *osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta*
- *tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.*

Osaamisen arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Opintojaksot

KU1 Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1)

Opintojakson moduulit

- Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1), Pakollinen

Tavoitteet

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*

- *käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä*
- *soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa*
- *tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria*
- *tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- *ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa*
- *ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestävän tulevaisuuden kannalta.*

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Omat kuvat

- *opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Taiteen ja ympäristön kuvat

- *kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa*
- *kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen*
- *erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen*
- *kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa*
- *vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tässä opintojaksossa tuetaan tunne- ja empatiataitojen kehittymistä, mikä vahvistaa opiskelijan edistymistä vuorovaikutustaidoissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tässä opintojaksossa tuetaan suomalaisen, ranskalaisen, eurooppalaisen ja globaalin kulttuuriperinnön tuntemusta. Hyödynnetään Helsingin ja lähiseudun laajaa taide- ja kulttuuritarjontaa.

Hyvinvointiosaaminen

Tässä opintojaksossa tuetaan omien vahvuuksien tunnistamista. Kuvien tarkastelun ja kuvien tekemisen kautta vahvistamme opiskelijan identiteettiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioimme opintojaksoa sekä formatiivisesti että summatiivisesti.

Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista. Opintojakson aikainen, turvallisessa ilmapiirissä annettu kannustava arviointi ja palaute tukevat opiskelijan myönteistä kehitystä. Tuemme arvioinnilla opiskelijan hyvinvointia ja kokonaisvaltaista kasvamista.

Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Summatiivisella arvioinnilla teemme näkyväksi osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointi lisää arvioinnin monipuolisuutta ja tukee opintojakson tavoitteiden toteutumista. Arvioinnissa otamme huomioon myös yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittymisen. Työskentely- ja oppimisprosessit ovat keskeisiä arvioinnissa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

KU2 Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2)

Opintojakson moduulit

- Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä*
- *perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- *tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön*
- *soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista*
- *kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana*
- *ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä*
- *ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävän tulevaisuuden kannalta.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Omat kuvat

- *opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*

- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Ympäristön kuvat

- *kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa*
- *arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen*
- *visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen*
- *ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa*
- *vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vahvistetaan opiskelijoiden kykyä vaikuttaa oman ympäristönsä muokkaamiseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana tutustumme kestävään kehitykseen ja kuluttajuuteen arkkitehtuurin ja muotoilun suunnitteluprosesseissa. Tuemme opiskelijaa eettisiin valintoihin ja ympäristön huomioon ottamiseen kuluttajana. Hyödynnämme erityisesti Helsingin monipuolista arkkitehtuuria tämän opintojakson aikana. Tutustumme myös Helsingin ja lähiseudun laajaan taide- ja kulttuuritarjontaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioimme opintojaksoa sekä formatiivisesti että summatiivisesti.

Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista. Opintojakson aikainen, turvallisessa ilmapiirissä annettu kannustava arviointi ja palaute tukevat opiskelijan myönteistä kehitystä. Tuemme arvioinnilla opiskelijan hyvinvointia ja kokonaisvaltaista kasvamista.

Summatiivisella arvioinnilla teemme näkyväksi osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointi lisää arvioinnin monipuolisuutta ja tukee opiskelijan kykyä eettisiin valintoihin, luoviin ratkaisuihin ja ympäristön huomioon ottamiseen.

Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Arvioinnissa otamme huomioon myös yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittymisen. Työskentely- ja oppimisprosessit ovat keskeisiä arvioinnissa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

KU3 Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3)

Opintojakson moduulit

- Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3), Valinnainen

Tavoitteet

Kuva viestii ja vaikuttaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä*
- *laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin*
- *tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja*
- *hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää*
- *tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita*
- *tulkitsee mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Kuva viestii ja vaikuttaa

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Median kuvat

- *kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla*
- *median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen*
- *mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen*
- *opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen*
- *opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa*

Paikallinen lisäys

- voidaan syventyä esimerkiksi
  sarjakuvataiteeseen, elokuvaan, mainoksen kuviin, graafiseen suunnitteluun ja brändeihin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tällä opintojaksolla tutustumme kuvan kasvavaan merkitykseen nykyviestinnässä ja -vuorovaikutuksessa. Opiskelijan vuorovaikutustaidot kehittyvät tiimityöskentelyssä, jota monien kuvaviestien, muun muassa elokuvien ja pelien tekeminen vaatii.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii kuvan merkityksen tehokkaana yhteiskunnallisena viestinnällisenä vaikuttajana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioimme opintojaksoa sekä formatiivisesti että summatiivisesti.

Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista. Opintojakson aikainen, turvallisessa ilmapiirissä annettu kannustava arviointi ja palaute tukevat opiskelijan myönteistä kehitystä. Tuemme arvioinnilla opiskelijan hyvinvointia ja kokonaisvaltaista kasvamista.

Summatiivisella arvioinnilla teemme näkyväksi osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointi lisää arvioinnin monipuolisuutta. Arvioinnissa tuemme opiskelijan kykyä käyttää kuvaa merkittävänä yhteiskunnallisena vaikuttamisen keinona.

Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Arvioinnissa otamme huomioon myös yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittymisen. Työskentely- ja oppimisprosessit ovat keskeisiä arvioinnissa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

KU4 Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4)

Opintojakson moduulit

- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), Valinnainen

Tavoitteet

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä*
- *syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun*
- *syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *soveltaa kuvan tekemisessä nykytaiteelle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja*
- *tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- *ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*

- *tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Taiteen kuvat

- *kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot*
- *taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen*
- *eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena*
- *teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen*
- *opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen*
- *opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tällä opintojaksolla tuemme opiskelijan itsetuntemuksen kasvua. Opiskelija oppii suhteuttamaan itseään menneeseen ja nykyiseen kulttuurikontekstiin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla tarkastelemme kuvataiteen roolia kunkin ajan yhteiskunnan peilinä ja vallan välineenä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana syvennämme taiteen historian ja nykytaiteen tuntemusta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioimme opintojaksoa sekä formatiivisesti että summatiivisesti.

Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista. Opintojakson aikainen, turvallisessa ilmapiirissä annettu kannustava arviointi ja palaute tukevat opiskelijan myönteistä kehitystä. Tuemme arvioinnilla opiskelijan hyvinvointia ja kokonaisvaltaista kasvamista.

Summatiivisella arvioinnilla tehdään näkyväksi osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointi lisää arvioinnin monipuolisuutta.

Arvioinnissa voi painottaa opiskelijan kykyä hahmottaa taiteen historian eri aikakausia ja niille ominaisia tyylipiirteitä. Arviointi voi painottua myös opiskelijan omaan taiteelliseen tuottamiseen ja ilmaisuun.

Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Arvioinnissa otamme huomioon myös yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittymisen. Työskentely- ja oppimisprosessit ovat keskeisiä arvioinnissa.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

KU5 Syventävä kuvataide, 2 op (KU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutkii taiteen sisältöjen, ilmiöiden ja toimintatapojen yhteyksiä omiin kuviin ja ympäristöön
- opiskelija syventää ja kehittää omaa kuvailmaisua ja taitojaan kuvantekijänä
- opiskelija saa valita itselleen soveltuvan tekniikan ja ilmaisutavan
- opiskelija soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä
- opiskelija oppii ilmaisemaan havaintojaan, mielikuviaan ja ajatuksiaan monipuolisesti
- opiskelija harjaantuu tavoitteelliseen, teemalliseen ja prosessinomaiseen työskentelyyn ja itsearviointiin
- opiskelija saa työskentelystä omaa taiteellista oppimisprosessia tukevia esteettisiä elämyksiä ja oivalluksia

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija harjoittelee monipuolista kuvailmaisua ja eri tekniikoita: piirtämistä, maalaamista, taidegrafiikan tai kolmiulotteisen kuvan tekemistä, valokuvausta tai elokuvan tekemistä.
- opiskelija voi valita yhden tai useamman seuraavista tekniikoista: erilaiset piirtimet ja maalaustekniikat (esim. hiili, pastelli, tussi, akvarelli, guassi, akryyli), eri painomenetelmät (esim. kohopaino, monotypia, serigrafia ja kankaanpainanta, keramiikkaa ja veistos (suunnittelu, muotoilu ja valmistus), oma valokuvausprojekti (kuvista portfolio tai näyttely), lyhytelokuva valitsemastaan aiheesta
- opiskelija voi käyttää apuna sähköisiä kuvan tuottamistapoja, kuvankäsittelyä valokuvailmaisussa ja editointia elokuvan tekemisessä. Tuotoksena voi olla pienimuotoinen näyttely, oma portfolio tai muu lopputyö.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tuetaan omien vahvuuksien tunnistamista. Kuvien tarkastelun ja kuvien tekemisen kautta vahvistamme opiskelijan identiteettiä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vahvistamme opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota oppia sekä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita uudenlaisilla tavoilla oman kuvantekemisen kautta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tuemme suomalaisen, ranskalaisen, eurooppalaisen ja globaalin kulttuuriperinnön tuntemusta tässä opintojaksossa. Opintojakson aikana syvennämme taiteen historian ja nykytaiteen tuntemusta. Hyödynnämme Helsingin ja lähiseudun laajaa taide- ja kulttuuritarjontaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioimme opintojaksoa sekä formatiivisesti että summatiivisesti.

Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista. Opintojakson aikainen, turvallisessa ilmapiirissä annettu kannustava arviointi ja palaute tukevat opiskelijan myönteistä kehitystä. Tuemme arvioinnilla opiskelijan hyvinvointia ja kokonaisvaltaista kasvamista.

Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Summatiivisella arvioinnilla teemme näkyväksi osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointi lisää arvioinnin monipuolisuutta ja tukee opintojakson tavoitteiden toteutumista. Työskentely- ja oppimisprosessit ovat keskeisiä arvioinnissa.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson voi suorittaa osittain itsenäisesti.

KU6 Taideprojekti, 2 op (KU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson oppimistavoitteet määritellään erikseen opintojakson alussa.
- Opintojakso syventää muilla kuvataiteen opintojaksoilla opittuja tietoja ja taitoja.
- Opintojakso voidaan toteuttaa myös yhdessä muiden oppiaineiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sisällöt määräytyvät projektikohtaisesti.
- Opintojakso soveltuu hyvin esimerkiksi itsenäiseen syventävään taiteelliseen työskentelyyn tai erilaisiin työpajoihin.
- Opintojaksoa voi hyödyntää koulun teema-, juhla-, esityksen tai tapahtumapäivien sisällön ja visuaalisen muodon tuottamisessa. Opintojakson sisältö voi muodostua esimerkiksi esityksen, valaistuksen, lavastuksen, musiikki- tai esittelyvideon, podcastin tai performanssin suunnittelusta, tuottamisesta ja toteuttamisesta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Vuorovaikutusosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Hyvinvointiosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioimme opintojaksoa sekä formatiivisesti että summatiivisesti.

Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista. Opintojakson aikainen, turvallisessa ilmapiirissä annettu kannustava arviointi ja palaute tukevat opiskelijan myönteistä kehitystä. Tuemme arvioinnilla opiskelijan hyvinvointia ja kokonaisvaltaista kasvamista.

Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa.

Summatiivisella arvioinnilla teemme näkyväksi osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointi lisää arvioinnin monipuolisuutta ja tukee opintojakson tavoitteiden toteutumista. Arvioinnissa otamme huomioon myös yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittymisen. Työskentely- ja oppimisprosessit ovat keskeisiä arvioinnissa.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakso voidaan suorittaa osittain itsenäisesti.

KU7 Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia
- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat
- osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan

- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta
- osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfoliosta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoisiin tulevaisuuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Lukiodiplomi arvioidaan valtakunnallisten kuvataiteen lukiodiplomin arviointiperusteiden mukaisesti. Arvioijana toimii kaksi kuvataiteen asiantuntijaa, joista toinen on oma lukion kuvataiteen opettaja. Lukiodiplomista annetaan arvosana asteikolla 4-10.

9.19. Opinto-ohjaus (OP)

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolitietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutusalavalintoja ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alainen osaaminen

Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää ***yhteiskunnallista*** *ja* ***vuorovaikutusosaamistaan****.*

Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään ***hyvinvointiosaamistaan.*** *Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.*

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää ***monitieteisen ja luovan osaamisen*** *tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää* ***eettisen ja ympäristöosaamisen*** *sekä* ***globaali- ja kulttuuriosaamisen*** *tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.*

Tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia*
- *saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin*
- *suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään*
- *osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan*
- *tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin*
- *oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan*
- *tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa*
- *oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä*
- *harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa*
- *kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan*
- *toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.*

Osaamisen arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Opintojaksot

OP1 Minä opiskelijana, 2 op (OP1)

Opintojakson moduulit

- Minä opiskelijana, 2 op (OP1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä opiskelijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan*
- *tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen*
- *asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa*
- *osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat*
- *tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta*
- *osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin*
- *ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin*
- *osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista*
- *tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.*

Paikallinen lisäys

- tuntee koulun kulttuuriperinteitä
- tietää koulussa tarjolla olevat tukipalvelut
- opiskelijan talouteen liittyvien perustietojen hallinta

Keskeiset sisällöt

Minä opiskelijana

- *henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma*
- *itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi*
- *toimijuus, arjen- ja elämänhallintataidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky*
- *hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä*
- *opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen*
- *jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät*
- *työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija perehtyy omiin toimintatapoihinsa ja tuo esiin omia tavoitteitaan. Opiskelija toimii myös ryhmässä erilaisten tuntitehtävien parissa.

Hyvinvointiosaaminen

Perehtymällä omiin vahvuuksiinsa ja hankkimalla tietoa erilaisista elämän ja yhteiskunnan tarjoamista mahdollisuuksista opiskelija kehittää hyvinvointiosaamistaan. Kurssilla tutustutaan myös koulun tarjoamiin tukipalveluihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutkii erilaisia mahdollisia opiskelupolkuja sekä erilaisia uratarinoita, mikä kehittää hänen luovuuttaan ja monitieteistä ongelmanratkaisukykyään.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Arvojen ja työelämän rajapintoja pohdittaessa opiskelijan eettiisyys ja ympäristöosaaminen tulee esiin ja kehittyy.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Elinikäisen oppimisen ja koulutus- sekä työelämärakenteiden tutkimisessa opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen kehittyy.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kurssin harjoituksissa opiskelija voi painottaa tehtäviä niin, että hänen globaali- ja kulttuuriosaamisensa kehittyvät.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintokokonaisuuden arvioinnissa huomioidaan opinto-ohjaukseen ja ryhmänohjaukseen osallistuminen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Jaksoon sisältyy myös ryhmänohjausta.

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tutustuu lukio-opintojen käytänteisiin, opintojen rakenteeseen, ylioppilastutkintoon, opiskelijaelämään ja toisiinsa tutorien, ryhmänohjaajien, opinto-ohjaajan, rehtorin, opettajien jne. ohjaamina. Opiskelija harjaantuu lukiossa vaadittaviin opiskelutaitoihin, sekä omien vahvuuksien ja kiinnostusten kohteiden kartoittamiseen liittyvissä keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Lisäksi opiskelija pohtii elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen liittyviä kysymyksiä.

OP2 Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2)

Opintojakson moduulit

- Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2), Pakollinen

Tavoitteet

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa*
- *syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojen osalta*
- *tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan*
- *tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin*
- *tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta*
- *tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen*
- *tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja*
- *osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä*
- *tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyvaatimukset sekä valintaprosessit*
- *osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.*

Paikallinen lisäys

- päästä kosketuksiin työelämään ja jatko-opintoihin liittyvien tahojen kanssa

Keskeiset sisällöt

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

- *henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen*
- *jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla*
- *työelämätietous ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa*
- *työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen*
- *oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen*
- *oman hyvinvoinnin edistäminen*
- *tulevaisuuden ennakointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Paikallinen lisäys

- yksilölliset painotukset opintojakson sisällöissä
- laajennetaan OP1-jakson sisällöistä tarkempiin yksityiskohtiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson sisältöä opiskelija voi suunnata esim. eettisyyttä ja ympäristöosaamista korostaen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson sisältöä opiskelija voi suunnata esim. globaalia- ja kulttuuriosaamista korostaen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson sisältöä opiskelija voi suunnata esim. monitieteistä ja luovaa osaamista korostaen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson sisältöä opiskelija voi suunnata esim. yhteiskunnallista osaamista korostaen.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson sisältöä opiskelija voi suunnata esim. hyvinvointiosaamista korostaen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson sisältöä opiskelija voi suunnata esim. vuorovaikutusosaamista korostaen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi suorittaa myös itsenäisesti.

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija kehittää edelleen itsetuntemustaan sekä elämänsuunnittelu-ja elämänhallintataitojaan. Opiskelija perehtyy jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta sellaisiin keskeisiin teemoihin, jotka auttavat ura- ja elämänsuunnittelutaidoissa sekä antavat valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään siirtymiselle. Opiskelija tutustuu toisen ja korkea-asteen erilaisiin koulutusvaihtoehtoihin sekä muihin kouluttautumisvaihtoehtoihin. Tutustumisessa huomioidaan sekä alan opiskelu että alaan liittyvä työelämä ja osaamistarve. Opiskelija kartuttaa työelämätaitojaan sekä syventää työelämätuntemustaan.

OP3 Tutortoiminta, 2 op (OP3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso valmentaa opiskelijan taitoja vertaisohjaus- ja -tukitehtävissä
- Opiskelija perehtyy opintojakson puitteissa oppilaitoksen esittelyyn ja viestintään.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ryhmien toimintaan ja yksilön hyvinvoinnin tukemiseen perehtyminen
- uusien ja tulevien opiskelijoiden tutor-ohjaajana toimiminen
- osallistuminen oman oppilaitoksen markkinointiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen kehittyy opintojakson aikana samalla kun pohditaan tutortoiminnan tavoitteita uusien opiskelijoiden hyvinvoinnin kehittämisessä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamisen taitoja vahvistetaan erityisesti esiintymisen, avun hakemisen sekä toisten kuuntelemisen ja tukemisen alueilta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutortoiminnassa opiskelija kohtaa myös toiminnan yhteiskunnalliseen merkitykseen liittyviä kysymyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointiin vaikuttaa aktiivinen osallistuminen tutortoimintaan ja sen kehittämiseen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suoritetaan hajautetusti lukio-opintojen aikana. Toiminta on ryhmämuotoista.

OP4 Projektiopintojakso, 2 op (OP4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- laajentaa opiskelijan osaamista yhdellä tai useammalla opinto-ohjauksen osa-alueella (esim. työelämä, arjen taidot)

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Toteuttaa osittain ohjatusti projekti, joka valmentaa kohti tulevaisuuden jatko-opintoja ja työelämää.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan tutustuessa työelämään tai esim. järjestöjen toimintaan myös hänen yhteiskunnallinen osaamisensa karttuu.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija valmistautuu siirtymään lukion jälkeiseen aikuisuuteen ja tutustuu paremmin työelämään tai harjoittelee työelämään liittyviä taitojaan, mikä tukee hänen hyvinvointiosaamistaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen kehittyvät hänen etsiessään itselleen kiinnostavia mahdollisuuksia tutustua työelämään ja ympäröivään yhteiskuntaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson tarkoituksena on mahdollistaa työelämätaitojen karttuminen. Opiskelija laajentaa osaamistaan yhdellä opinto-ohjauksen osa-alueella, kuten arjen taidot ja työelämätaidot. Opintojaksoa on mahdollista muokata yksilöllisten tarpeiden mukaan ja sen myötä opintojakson laaja-alaisen osaamisen painopisteet voivat olla erilaisia. Opintojakson voi suorittaa kokonaan tai osittain koulun ulkopuolella, esim. järjestötoiminnassa.

OP5 Jatko-opinnot, 2 op (OP5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on harjoitella jatko-opintovalmiuksia ja tutustua korkeakouluopintoihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu korkea-asteen opintotarjontaan
- Opiskelija suorittaa korkea-asteen opintojakson

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija valmistautuu siirtymään lukion jälkeisin korkea-asteen opintoihin ja tutustuu paremmin mahdolliseen opintopolkuunsa, mikä kartuttaa hänen hyvinvointiosaamistaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija perehtyy lukio-opintojen ohella häntä kiinnostavaan jatko-opintomahdollisuuteen ja kehittää samalla monitieteistä ja luovaa osaamistaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan tutustuessa siihen miten korkea-asteen opintoihin voi päästä hänen yhteiskunnallinen osaamisensa karttuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija perehtyy korkea-asteen opintojen toimintatapoihin ja ympäristöihin suorittaessaan opintojakson itseään kiinnostavalla alalla.

9.20. Temaattiset opinnot (TO)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Opintojaksot

TO1 Oma tietokone ja sähköinen opiskeluympäristö tutuksi, 2 op (TVT1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saavuttaa lukio-opinnoissaan käyttämänsä tietokoneen peruskäyttötaidot.
- Opiskelija hallitsee lukio-opinnoissa tarvittavien oppimisalustojen käytön.
- Opiskelija tutustuu lukio-opinnoissa ja ylioppilastutkinnossa käytettäviin ohjelmistoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- oman tietokoneen ominaisuuksiin tutustuminen
- tiedostonhallinta
- lukio-opinnoissa tarvittavien sovellusten peruskäyttö
- pilvipalvelut ja opiskeluympäristöt
- tekijänoikeudet, tiedonhaku ja tietoturva

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan eri oppiaineiden opinnoissa tarvittavia perustaitoja. Tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijaa kannustetaan ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan sekä kehittämään opiskelutaitojaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoita ohjataan yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen. Positiivisen ilmapiirin kautta tuetaan opiskelijoita saavuttamaan tavoitteensa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan jatkuvasta näytöstä ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely jakson aikana sekä palautetut harjoitustehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskellaan oman tietokoneen hyödyntämistä lukio- ja jatko-opinnoissa sekä tutustutaan koulun tarjoamiin opiskeluympäristöihin ja pilvipalveluihin. Lisäksi harjoitellaan eri oppiaineiden opiskelussa yleisimmin käytettäviä sovelluksia.

TO2 TVT-projekti, 2 op (TVT2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kehittää TVT-taitojaan ja oppii hyödyntämään niitä käytännön projektityössä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla opiskelija suunnittelee ja toteuttaa oman TVT-aiheisen projektinsa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

TO3 TVT-projekti 2, 2 op (TVT3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää TVT-taitojaan ja kehittyy niiden soveltamisessa käytännön projektityöhön.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla opiskelija suunnittelee ja toteuttaa oman TVT-aiheisen projektinsa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

TO4 TVT-tutor, 2 op (TVT4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii toimimaan vertaistukena muille tieto- ja viestintätekniikan opiskelukäytössä
- Opiskelija kehittyy tiedonhakijana sekä toisten opiskelijoiden ohjaamisessa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana opiskelija toimii tutor-opiskelijana ja vertaistukena auttaen muita opiskelijoita TVT-asioissa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittää tiedonhaun ja ongelmanratkaisun taitojaan sekä syventää ymmärrystään oppimisesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S .

TO5 Opintomatka 1, 2 op (TO5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tehdään opintomatka valittuun kohteeseen
- Opiskelija tutustuu kohdemaahan ja oppii ymmärtämään sen kulttuuria
- Opiskelija kehittää kielitietoisuuttaan ja viestintärohkeuttaan toimiessaan erikielisessä ympäristössä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Matkakohteeseen tutustuminen ennen matkaa ja matkakohteessa
- Opintojaksoon kuuluvan matkan järjestelyihin ja toteutukseen osallistuminen
- Valitun teeman mukaisten projektitöiden tekeminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintomatka ja siihen liittyvät valmistelut sekä projektityöt kehittävät opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia, kielitaitoa sekä ymmärrystä kulttuurisesta moninaisuudesta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan kohdemaahan monipuolisesti ja opiskelijoiden kiinnostuksen kohteiden mukaan. Valmistelussa ja opintojaksoon liittyvissä töissä on mahdollista keskittyä eri tieteenalojen ja kulttuurin osa-alueiden aihepiireihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintosuoritus arvioidaan suoritusmerkinnällä.

TO6 Opintomatka 2, 2 op (TO6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tehdään opintomatka valittuun kohteeseen.
- Opiskelija tutustuu kohdemaahan ja sen kulttuuriin ja harjoittelee kohdemaan kielen käyttämistä.
- Opiskelija kehittää kielellisiä valmiuksiaan ja viestintärohkeuttaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Matkaan liittyvät valmistelut, suunnittelu sekä valitun teeman mukaiset projektityöt
- Suullisissa viestintätilanteissa toimiminen kohdemaassa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson ja matkan teemat sekä projektityöt valitaan yhdessä opiskelijoiden kiinnostuksen kohteita kuunnellen, mikä mahdollistaa eri tieteenaloihin ja kulttuurin aloihin perehtymisen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintomatka ja siihen liittyvät valmistelut sekä projektityöt kehittävät opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia, kielitaitoa sekä ymmärrystä kulttuurisesta moninaisuudesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

TO7 Kansainvälinen keittiö, 2 op (T07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa tutustutaan eri maiden keittiöihin ja kansainväliseen ruokakulttuuriin
- Harjoitellaan suunnittelemaan tasapainoisia ja teemaan sopivia ruokakokonaisuuksia
- Tutustutaan ruokakulttuurin taustaan ja historiaan
- Opintojakso on mahdollista toteuttaa myös yhden ruokakulttuurin ympärille, jolloin siihen tutustutaan syvällisemmin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu eri maiden ruokakulttuureihin kaikilla aisteilla
- Opiskelija suunnittelee ja valmistaa ateriakokonaisuuksia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija laajentaa kulttuurista osaamistaan tutustumalla erilaisiin ruokakulttuureihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ruoanlaitossa ja kokonaisuuksien suunnittelussa opiskelija hyödyntää aiempaa osaamistaan eri tiedonaloilta. Suunnittelussa ja ruoanlaitossa kannustetaan luovuuteen ja ennakkoluulottomuuteen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa vahvistetaan kiertotalouden ja kestävän kuluttajuuden periaatteiden ymmärtämistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

TO8 Retkeily, 2 op (TO8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Harjoitella retkeilytaitoja teoriassa ja käytännössä
- Oppia liikkumaan ja yöpymään luonnossa turvallisesti
- Kehittää luontosuhdetta ja kunnioittavaa asennetta ympäröivää luontoa kohtaan
- Kehittää yhteistyötaitoja ja vastuunottoa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Retkeilytaidot kuten kartan luku ja suunnistus, ruuan valmistaminen ja yöpyminen ulkona
- Osallistujien kiinnostuksen mukaan voidaan opiskella retkeilykohteen kasvi- ja eläinlajien tuntemusta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla työskennellään yhdessä muiden kanssa projektityön ja muiden tehtävien parissa.

Opintojaksolla voidaan harjoitella myös muita laaja-alaisen osaamisen osa-alueita projektin sisällöstä riippuen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä

Opintojakson vapaa kuvaus

Kurssilla tehdään vähintään yhden yön kestävä retki vuosittain vaihtuvaan kohteeseen, esimerkiksi kansallispuistoon. Retkellä opitaan luonnossa liikkumisen taitoja ja vietetään aikaa yhdessä rentoutuen. Retkeen valmistaudutaan oppitunneilla. Kurssilla voidaan kirjoittaa myös pienimuotoinen loppuraportti.

Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

TO9 Musikaali, 2 op (TO9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opintojakson aikana opiskelija suunnittelee ja toteuttaa ryhmässä tai itsenäisesti taiteelliseen ilmaisuun liittyvän kokonaisuuden.
- Tavoitteena on , että kokonaisuuden suunnittelussa ja toteutuksessa opiskelija soveltaa ja yhdistää aiemmin hankkimaansa kulttuurista, musiikillista ja muuta taiteellista osaamista
- Kokonaisuuden toteutuksessa voi käyttää myös teknologian tarjoamia taiteellisen ilmaisun keinoja.
- Lopputuloksena on musikaaliesitys, jota esitetään oman koulun lisäksi myös muiden pääkaupunkiseudun koulujen A-ranskan lukijoille sekä koulun sidosryhmille

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso yhdistää eri taito-ja taideaineet yhdeksi kokonaisuudeksi: musiikki, ilmaisutaito, kuvataide, tanssi, puvustus, ääni- ja valopöytä
- Opiskelija voi olla mukana yhdessä tai useammassa oppiaineessa omien mieltymystensä mukaan
- Ranskankielisellä kulttuurilla on erityispainotus tässä opintokokonaisuudessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii toimimaan isossa ryhmässä eri-ikäisten ihmisten kanssa. Hän ymmärtää myös, miten tärkeää on, että jokainen projektiin osallistuva ottaa vastuuta omasta tekemisestään: kaikilla musikaaliin osallistuvilla on tärkeä rooli kokonaisuuden onnistumisen kannalta.

Hyvinvointiosaaminen

Musikaali-opintojakson aikana koulun yhteisöllisyys sekä yhteishenki kasvavat, kun eri ikäiset oppilaat ja opiskelijat tekevät tiivistä yhteistyötä keskenään sekä eri aineopettajien kanssa. Ymmärretään yhdessä tekemisen hyvinvointia lisäävä merkitys.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso toteutetaan yhteistyössä yläkoulun 8-9-luokkien oppilaiden kanssa. Opintojaksoon kuuluva työskentely on tiivistä ryhmätyötä. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

TO10 Biologian, kemian ja fysiikan integroiva opintojakso, 2 op (TO10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on oppia soveltamaan lukion biologian, kemian ja fysiikan tietoja ja taitoja.
- Opintojakso vahvistaa opiskelijan itseluottamusta, analyyttistä otetta ja kykyä tarttua vaativiin tehtäviin.
- Opintojakso kehittää opiskelijan valmiuksia hakeutua opiskelemaan esimerkiksi luonnontieteellisiä, lääketieteellisiä tai teknisiä aloja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Biotieteiden keskeisiä sisältöjä ja tutkimustapoja
- Kemian kokeellisia tutkimuksia ja tutkimustulosten raportointia eri aihepiireistä
- Fysiikan käsitteiden ja menetelmien hallinnan syventämistä eri ilmiöitä tutkimalla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso yhdistää biologian, kemian ja fysiikan keskeisimpiä sisältöjä monitieteisestä näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso kehittää opiskelijan luonnontieteellistä ajattelutaitoa ja analyyttistä otetta. Opintojakso vahvistaa opiskelijan valmiuksia hakeutua jatko-opintoihin esimerkiksi luonnontieteellisille, lääketieteellisille ja teknisille aloille.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

TO11 Japanin kielen alkeet, 2 op (TO11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso tarjoaa kurkistuksen japanin kieleen ja japanilaiseen kulttuuriin
- Opintojakso tutustuttaa erilaisiin mahdollisuuksiin syventää japanin kielen harrastusta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- orientaatio japanin kirjoitusjärjestelmään
- tavanomaiset fraasit ja keskustelutilanteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso mahdollistaa japanilaiseen merkkijärjestelmään tutustumisen ja tarjoaa näkökulmia muuhun kuin eurooppalaiseen kulttuuriin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan S-merkinnällä.

TO12 Kiinan kielen alkeet, 2 op (TO12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tutustua kiinalaiseen kulttuuriin ja kiinan kieleen alkeistasolla

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kiinan kirjoitusmerkit ja ääntäminen
- arkikielen sanastoa ja keskustelutilanteita

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso mahdollistaa kiinalaiseen merkkijärjestelmään tutustumisen ja tarjoaa näkökulmia muuhun kuin eurooppalaiseen kulttuuriin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan S-merkinnällä.

TO13 Global studies -tutkielma, 2 op (TO13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Perehtyminen opiskelijan valinnan mukaiseen kansainväliseen aihepiiriin
- Näkökulman valinnan ja rajaamisen taitojen harjoitteleminen itsenäisen tutkielman teossa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan valitsemaan kansainvälisyyteen ja globaaleihin kysymyksiin liittyvään aihepiiriin perehtyminen
- Tutkielman suunnittelu ja tuottaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Global studies -kokonaisuus kehittää kansainvälisyystaitoja ja kulttuuriosaamista tarjoamalla mahdollisuuden perehtyä opiskelijan valinnan mukaisiin, eri tiedon- ja tieteenalojen kansainvälisiin ja globaaleihin kysymyksiin. Tutkielman tekeminen antaa uusia näkökulmia ja lisää tietoisuutta globaaleista ilmiöistä ja niihin liittyvistä kysymyksistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Global studies -opintokokonaisuus sisältää 10 opintopisteen opinnot, jotka kehittävät opiskelijan kansainvälisyystaitoja. Kokonaisuuden suorittamisesta saa erillisen todistuksen.

9.21. Lukiodiplomit (LD)

Oppiaineen tehtävä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- *asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet*
- *työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa*
- *tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla*
- *soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta*
- *hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista*
- *valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja*
- *arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta*
- *vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.*

Osaamisen arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Opintojaksot

MU12 Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)

Opintojakson moduulit

- Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6), Valinnainen

Tavoitteet

Musiikin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa*
- *osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa
- Tavoitteena on , että opiskelija osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.

Keskeiset sisällöt

Musiikin lukiodiplomi

- *opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto*
- *erilaiset toteutustavat ja osa-alueet*

Paikallinen lisäys

- opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto
- erilaiset toteutustavat ja osa-alueet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Musiikin lukiodiplomin suorittaminen antaa valmiuksia pitkäjänteiseen luovaan taiteelliseen työskentelyyn.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija voi musiikin lukiodiplomia suunnitellessaan ja työstäessään toteuttaa kaikki mahdolliset musiikilliset ideansa ja tehdä omia päätöksiä ja luovia ratkaisujaan ja näin tuoda esille omaa ääntään.

Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Lukiodiplomisuorituksen arvioinnissa ja erillisessä lukion päättötodistuksen liitteenä annettavassa lukiodiplomitodistuksessa käytetään asteikkoa 4–10.

ÄI15 Median lukiodiplomi, 2 op (ÄI15)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

ÄI16 Teatterin lukiodiplomi, 2 op (ÄI16)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

LI8 Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LI8)

Opintojakson moduulit

- Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4), Valinnainen

Tavoitteet

Liikunnan lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa*
- *pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyjään.*

Keskeiset sisällöt

Liikunnan lukiodiplomi

- *muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.*

KU7 Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Opintojakson moduulit

- Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2), Valinnainen

Tavoitteet

Kuvataiteen lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa*
- *osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia*
- *osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat*

- *osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan*
- *osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta*
- *osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Kuvataiteen lukiodiplomi

- *perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan*
- *muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfoliosta.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Vuorovaikutusosaaminen

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista,

kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoisiin tulevaisuuksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Lukiodiplomi arvioidaan valtakunnallisten kuvataiteen lukiodiplomin arviointiperusteiden mukaisesti. Arvioijana toimii kaksi kuvataiteen asiantuntijaa, joista toinen on oma lukion kuvataiteen opettaja. Lukiodiplomista annetaan arvosana asteikolla 4-10.

9.22. Integraatio-opintojaksot

LI1_LI2_TE1 Hyvinvointi, 6 op (LI1_LI2_TE1)

Oppiaineet

- Liikunta
- Terveystieto

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (LI1), Pakollinen
- Aktiivinen elämä, 2 op (LI2), Pakollinen
- Terveys voimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)*
- *osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*

- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Aktiivinen elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta*
- *osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen*
- *osaa selittää erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä*
- *tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.*

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- *liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen*
- *opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit*

Aktiivinen elämä

- *fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen*
- *liikkuvuus ja kehonhuolto*
- *ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa*
- *yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät*

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- *terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit*
- *terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveysuskomusmalli, muutosvaihemalli*
- *terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot*

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- *terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta*

- *seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet*
- *mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan*
- *opiskeluhyvinvointi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan ja terveystiedon opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaa vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelemistä. Näin liikunta ja terveystieto oppiaineina edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Hyvinvointiosaaminen

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen hyvinvointiosaamista sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria.

Terveystiedon opetus tuottaa hyvinvointiosaamista kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Liikunnan arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan näyttöön ja monipuoliseen aktiivisuuteen. Terveystiedon arviointi perustuu opiskelijan aktiivisuuteen oppitunneilla, tehtävien säännölliseen suorittamiseen ja kurssikokeeseen.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10 siten, että liikunnasta (LI1 ja LI2) sekä terveystiedosta annetaan kummastakin oma arvosanansa.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

LU1 Luonnontieteiden projektikurssi, 2 op (Lu1)

Oppiaineet

- Fysiikka
- Kemia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osallistuu luonnontieteiden ymmärtämistä tukevaan projektiin ryhmätyöskentelyn muodossa.
- Opiskelija tutustuu erilaisten luonnontieteitä soveltavien koulun ulkopuolisten tahojen toimintaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Luonnontieteisiin liittyvän projektin sisältö sovitaan kunkin kurssin alussa.
- Projektin järjestäjänä voi toimia koulun lisäksi jokin ulkopuolinen taho.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kuva luonnontieteiden toimimisesta yhteiskunnassa kehittyy projektin myötä.

Vuorovaikutusosaaminen

Ryhmässä työskennellessä projektien yhteydessä, opiskelijan vuorovaikutustaidot kehittyvät.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Projektiin liittyy vierailuja erilaisissa luonnontieteitä soveltavissa kohteissa, joissa näkyvien innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös luonontieteiden merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Projekti arvioidaan sille sopivalla tavalla toteutustavan perusteella. Kurssisuorituksen arvioinnissa käytetään monimuotoisia arvioinnin menetelmiä. Kurssi voidaan arvioida myös suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kurssiin saattaa liittyä myös vierailu Suomen ulkopuolisiin kohteisiin.

MAA9_YH2 Taloustaidot, 3 op (MAA9_YH2)

Oppiaineet

- Matematiikan pitkä oppimäärä
- Yhteiskuntaoppi

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen
- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä*
- *tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat*
- *osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita*
- *ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa*
- *osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan*
- *osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen*
- *osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia*

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- *talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen*
- *kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus*
- *oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen*

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- *vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla*
- *työ, yrittäjyys ja yritykset*
- *Suomi globaalin talouden osana*
- *rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta*
- *talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset*

Talouspolitiikka

- *kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat*
- *julkinen talous ja sen tasapaino*
- *talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Talouden toiminnan ymmärtäminen edistää opiskelijan omaa hyvinvointia. Opiskelija perehtyy opintojaksossa esimerkiksi verotukseen, säästämiseen, kuluttamiseen sekä oman talouden ymmärtämiseen ja hallintaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson lähtökohtana on tutkitun tiedon arvostaminen ja ymmärtäminen, minkä pohjalta opiskelija pystyy muodostamaan perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä. Tulkinnan tulee perustua käytettävissä olevaan evidenssiin ja tieteenalan tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelija käyttää

keskeisiä taloustieteiden käsitteitä ja harjoittelee eri tieteenaloille tyypillisiä tekstitaitoja sekä tilastojen ja kuvioiden tulkintaa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso vahvistaa ymmärrystä siitä, kuinka poliittiset päätökset ja yhteiskunnalliset rakenteet voivat estää tai mahdollistaa kestävän elämäntavan. Opiskelija vahvistaa ymmärtämystään esimerkiksi talouskasvun mahdollisuuksista ja rajoista, talouden ympäristövaikutuksista ja kiertotaloudesta. Opintojakson aikana tutkitaan muitakin talouteen liittyviä tilanteita matemaattisten mallien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan jatkuvasta näytöstä ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon taito hankkia, ymmärtää ja soveltaa taloudellista tietoa. Lisäksi huomioidaan aktiivinen työskentely jakson aikana, palautetut tehtävät sekä mahdolliset koesuoritukset.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10 siten, että talousmatematiikasta ja taloustiedosta annetaan kummastakin oma arvosananansa.

MAB6_MAB7_YH2 Taloustaidot, 4 op (MAB6_MAB7_YH2)

Oppiaineet

- Matematiikan lyhyt oppimäärä
- Yhteiskuntaoppi

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen
- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen
- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot*
- *syventää prosenttilaskennan taitojaan*
- *oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä*
- *osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.*

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*

- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä*
- *tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat*
- *osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita*
- *ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa*
- *osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan*
- *osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen*
- *osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

Keskeiset sisällöt

- *suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen*
- *indeksi*
- *korkokäsite, yksinkertainen korko*
- *verotus*
- *valuutat*

Talousmatematiikka

Keskeiset sisällöt

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia*

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- *talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen*
- *kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus*
- *oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen*

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- *vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla*
- *työ, yrittäjyys ja yritykset*
- *Suomi globaalin talouden osana*
- *rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta*
- *talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset*

Talouspolitiikka

- *kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat*
- *julkinen talous ja sen tasapaino*
- *talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Talouden toiminnan ymmärtäminen edistää opiskelijan omaa hyvinvointia. Opiskelija perehtyy opintojaksossa esimerkiksi verotukseen, säästämiseen, kuluttamiseen sekä oman talouden ymmärtämiseen ja hallintaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson lähtökohtana on tutkitun tiedon arvostaminen ja ymmärtäminen, minkä pohjalta opiskelija pystyy muodostamaan perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä. Tulkinnan tulee perustua käytettävissä olevaan evidenssiin ja tieteenalan tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelija käyttää keskeisiä taloustieteiden käsitteitä ja harjoittelee eri tieteenaloille tyypillisiä tekstitaitoja sekä tilastojen ja kuvioiden tulkintaa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso vahvistaa ymmärrystä siitä, kuinka poliittiset päätökset ja yhteiskunnalliset rakenteet voivat estää tai mahdollistaa kestävän elämäntavan. Opiskelija vahvistaa ymmärtämystään esimerkiksi talouskasvun mahdollisuuksista ja rajoista, talouden ympäristövaikutuksista ja kiertotaloudesta. Matemaattisten mallien avulla tutkitaan monenlaisia talouteen liittyviä tilanteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opiskelijan jatkuvasta näytöstä ja opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta palautteesta.

Opintojakson lopussa suoritettava arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon taito hankkia , ymmärtää ja soveltaa taloudellista tietoa. Lisäksi huomioidaan aktiivinen työskentely jakson aikana, palautetut tehtävät sekä mahdolliset koesuoritukset.

Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10 siten, että talousmatematiikasta (MAB6 ja MAB7) sekä taloustiedosta annetaan kummastakin oma arvosanansa.

S26_FR17 Kirjallisuus eri konteksteissa Littérature en plusieurs contextes, 4 op (S26_FRA17)

Oppiaineet

- Ranska A1-oppimäärä
- Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (S28), Pakollinen

Lisälaajuus

2 op

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan*
- *kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.*

Paikallinen lisäys

- Le but du module est d'augmenter et d'approfondir la connaissance de la littérature francophone commencée pendant les années de collège.
- Ce module apprend à l'élève à reconnaitre les principaux auteurs, thèmes et œuvres de la littérature francophone et mondiale.
- Dans ce module, l'étudiant apprend à interpréter une œuvre ou un extrait grâce à l'analyse des procédés littéraires et du contexte artistique et historique.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- *Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta*
- *eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta*
- *kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos*

Paikallinen lisäys

- Examiner des textes classiques et contemporains avec les outils d'analyse littéraire pour en comprendre l'implicite
- Étude de la littérature dans ses différents contextes: genre littéraire, contexte historique et culturel, contexte politique et social
- La littérature francophone en tant que phénomène diversifié, polyphonique et multilingue faisant partie de la littérature mondiale

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija kehittää ymmärrystään suomalaisesta ja ranskalaisesta kirjallisuudesta osana eurooppalaista kulttuuriperintöä.

L'élève développe sa compréhension de la littérature française et finlandaise dans le cadre de l'unité d'enseignement, comme un élément culturel européen.

Cela permet à l'élève d'augmenter sa culture génèrale afin de disposer d'un bagage interculturel plus important.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan luovuutta kuten kykyä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita uudella tavalla.

Par cette unité d'enseignement, l'élève développe sa créativité, par une capacité renforcée de créer des liens sémantiques entre des ouvrages différents, et au sein d'un même texte.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija kehittää tunnetaitojaan ja ymmärrystään kulttuurisista eroista ja toiseudesta kirjallisten maailmojen ja elämysten avulla.

Par une confrontation avec la littérature et l'objet-livre, l'élève renforce sa propre connaissance et maîtrise de lui-même, se confronte aux sentiments par l'approche littéraire, développant en lui une connaissance plus fine de ses propres ressentis.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta ja kirjallisesta palautteesta sekä opiskelijan itsearvioinnista ja hänen muilta opiskelijoilta saamastaan vertaispalautteesta. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden mukaisiin taitoihin sekä niitä mittaaviin suullisiin ja kirjallisiin töihin.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely ja jakson aikana sekä tehdyt suulliset ja kirjalliset työt. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

L'évaluation, sous toutes ses formes, doit rendre compte des acquis langagiers (termes techniques de l’analyse littéraire, formulations utilisées dans les analyses littéraires) et des compétences d’analyse littéraire acquises lors du module.

A l’issue du module, l’étudiant doit être capable de relever les similarités littéraires et artistiques dans une sélection de documents

La note finale consistera en une note de 4 à 10.

ÄI15 Median lukiodiplomi, 2 op (ÄI15)

Oppiaineet

- Suomen kieli ja kirjallisuus
- Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus
- Lukiodiplomit

Opintojakson moduulit

- Median lukiodiplomi, 2 op (MELD5), Valinnainen

Tavoitteet

Median lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa erityisen näytön mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan*
- *osoittaa hallitsevansa monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä*
- *osoittaa hallitsevansa informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelyn taitoa*
- *osaa analysoida omaa mediasuhdettaan ja tunnistaa median toimintaympäristön.*

Keskeiset sisällöt

Median lukiodiplomi

- *perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan*
- *muodostuvat portfolion ja mediaesityksen muodostamasta kokonaisuudesta.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Mediadiplomityön aiheen rajaaminen, aineiston ja lähteiden arviointi ja käyttö sekä oman työskentelyn arviointi kehittävät monipuolisesti media- ja teknologiamaailmassa tarvittavia valmiuksia kuten krittistä ajattelua, eri näkökulmien valintaa ja eettisten toimintatapojen hallintaa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Oman diplomityön tekeminen kehittää työelämävalmiuksia ohjaamalla itsenäiseen tai ryhmässä tehtävään työhön, ajanhallintaan sekä hyvään suunnitteluun.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Lukiodiplomisuorituksen arvioinnissa ja erillisessä lukion päättötodistuksen liitteenä annettavassa lukiodiplomitodistuksessa käytetään asteikkoa 4–10.

ÄI16 Teatterin lukiodiplomi, 2 op (ÄI16)

Oppiaineet

- Suomen kieli ja kirjallisuus
- Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus
- Lukiodiplomit

Opintojakson moduulit

- Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TELD8), Valinnainen

Tavoitteet

Teatterin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan teatterissa*
- *vahvistaa draamallisia ja teatteri-ilmaisullisia taitojaan sekä kartuttaa vuorovaikutuksen ja itsearvioinnin taitojaan.*

Keskeiset sisällöt

Teatterin lukiodiplomi

- *opiskelijan määrittelemä aihe joltakin teatterin alalta ja siihen liittyvä esitys*
- *työskentelyprosessin hallinta*
- *taiteellisen prosessin arviointitaidot*
- *taiteellisen kokonaisuuden ymmärtäminen*
- *teatterin keinot*
- *yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot*

- *esityksen ja portfolion muodostama kokonaisuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Teatteritaiteen lukiodiplomityön suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi tukee kulttuurin ymmärtämisen taitoja oman tekemisen ja reflektoinnin kautta. Teatteriesitysten tulkinta kehittää taiteen ilmaisutapojen ymmärtämistä ja kykyä sijoittaa ne suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kontekstiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Oman diplomityön tekeminen parantaa omien vahvuuksien ymmärtämistä ja teatterille ominaiset aiheet sekä työskentelytavat tukevat oman identiteetin rakentamista. Kokonaisuuksien hallinta ja ajankäytön suunnittelu kehittävät sinnikkyyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Lukiodiplomisuorituksen arvioinnissa ja erillisessä lukion päättötodistuksen liitteenä annettavassa lukiodiplomitodistuksessa käytetään asteikkoa 4–10.

ÄI6_FRA17 Kirjallisuus eri konteksteissa Littérature en plusieurs contextes, 4 op (ÄI6_FRA17)

Oppiaineet

- Ranska A1-oppimäärä
- Suomen kieli ja kirjallisuus

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8), Pakollinen

Lisälaajuus

2 op

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.*

Paikallinen lisäys

- tuntee suomalaisen ja ranskalaisen kirjallisuuden keskeisiä teoksia
- syventää kirjallisuuden tulkinnan ja analysoinnin taitojaan

- Le but du module est d'augmenter et d'approfondir la connaissance de la littérature francophone commencée pendant les années de collège.
- Ce module apprend à l'élève à reconnaitre les principaux auteurs, thèmes et œuvres de la littérature francophone et mondiale.
- Dans ce module, l'étudiant apprend à interpréter une œuvre ou un extrait grâce à l'analyse des procédés littéraires et du contexte artistique et historique.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- *Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta*
- *kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

- suomen- ja ranskankielisen kaunokirjallisuuden tarkastelua eri näkökulmista
- opintojaksossa luetaan kaksi kokonaisteosta
- Examiner des textes classiques et contemporains avec les outils d'analyse littéraire pour en comprendre l'implicite
- Étude de la littérature dans ses différents contextes: genre littéraire, contexte historique et culturel, contexte politique et social
- La littérature francophone en tant que phénomène diversifié, polyphonique et multilingue faisant partie de la littérature mondiale

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija kehittää ymmärrystään suomalaisesta ja ranskalaisesta kirjallisuudesta osana eurooppalaista kulttuuriperintöä.

L'élève développe sa compréhension de la littérature française et finlandaise dans le cadre de l'unité d'enseignement, comme un élément culturel européen.

Cela permet à l'élève d'augmenter sa culture génèrale afin de disposer d'un bagage interculturel plus important.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan luovuutta kuten kykyä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita uudella tavalla.

Par cette unité d'enseignement, l'élève développe sa créativité, par une capacité renforcée de créer des liens sémantiques entre des ouvrages différents, et au sein d'un même texte.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija kehittää tunnetaitojaan ja ymmärrystään kulttuurisista eroista ja toiseudesta kirjallisten maailmojen ja elämysten avulla.

Par une confrontation avec la littérature et l'objet-livre, l'élève renforce sa propre connaissance et maîtrise de lui-même, se confronte aux sentiments par l'approche littéraire, développant en lui une connaissance plus fine de ses propres ressentis.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikainen arviointi koostuu opettajan opiskelijalle antamasta suullisesta ja kirjallisesta palautteesta sekä opiskelijan itsearvioinnista ja hänen muilta opiskelijoilta saamastaan vertaispalautteesta. Arviointi kohdistuu opintojakson tavoitteiden mukaisiin taitoihin sekä niitä mittaaviin suullisiin ja kirjallisiin töihin.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu jakson tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon aktiivinen työskentely ja jakson aikana sekä tehdyt suulliset ja kirjalliset työt. Opintojakso arvioidaan numeroin 4–10.

L'évaluation, sous toutes ses formes, doit rendre compte des acquis langagiers (termes techniques de l'analyse littéraire, formulations utilisées dans les analyses littéraires) et des compétences d'analyse littéraire acquises lors du module.

A l'issue du module, l'étudiant doit être capable de relever les similarités littéraires et artistiques dans une sélection de documents

La note finale consistera en une note de 4 à 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ce module s'adresse aux élèves de classe 12 pour renforcer leurs connaissances sur la littérature française et finlandaise.